

Libavius, Andreas. Praxis alchymiae, hoc est Doctrina de artificiosa praeparatione praecipuorum medicamentorum chymicorum, duobus libris explicata... uterque correctus et declaratus opera Andreae Libavii,... nunc ex germanico idiomate in latinum traductus [a L. Doldio]. Annexus est libellus Jacobi Bessoni de absoluta ratione extrahendi olea et aquas e medicamentis simplicibus -- Andreas Libau, dit Libavius, Andreas Libau

Francofurti : impensis P. Kopffii, 1604.

Cote : Bibliothèque de pharmacie RES 11415

6. 10. 357-368 recte, 380-381 verso.
368-369 recte, la pagination est irrégulière
à la fin du livre.
Collection de la B. 10. 10. 357
F.

11418
PRAXIS ALCHYMIAE;

hoc est, Doctrina

DE ARTIFICIO
SA PRÆPARATIONE
PRÆCIPVORVM MEDICA-
mentorum Chymicorum: duobus li-
bris explicata:

QVORVM PRIMVS

DE DESTILLATIONE AQVARVM ET OLEO-
rum: de Salium & Extractorum, Quintæ Essentiarum, Aqua-
rum vitæ, Florum & Balsamorum, &c. confectiōne: ab
autore anonymo, propria experien-
tia conscriptus est.

Alter

DE LAPIDE PHILOSOPHORVM AGIT. IN
quo vt recte is comparandus sit, remotis omnibus figuris
& parabolis, dilucide docetur, Vt recte
rectus, & declaratus

OPERA

ANDREÆ LIBAVII SAXO-HALENSIS, ME-
dici & Physici Rotenburgeris ad Tubarim.

Nunc ex Germanico idiomate in Latinum traductus.

ANNEXVS EST LIBELLVS IACOBI BESSONII
de absoluta ratione extrahendi olei & aquas, à medi-
camentis simplicibus, &c.

Cum Priuilegio.

FRANCOEVRTI,

Excudebat Ioannes Saurius, impensis Petri Kopsfii.

M. DC. LV.

VIRIS EXCEL-
LENTISSIMIS ET CLARISSI-
MIS D. D. CASPARO BAVHINO
& D. Iacobo Zwingero, Medicis ac
Professoribus Basileensibus
celeberrimis.

*D. Ioanni Hartmanno, Mathematico
Professori Marpurgensi Philiatro.*

*D. Sigismando Schnizero Physico Pabe-
bergensi.*

*D. Georgio Rumbaum, Vratislaviensium
Poliatro.*

*D. Hieremia Kundschio Oppauiensium
Protophysico.*

*D. Martino Rulando Ratisbonensium
Clinico.*

*D. Hieronymo Fabricio Medico VVins-
heimiensi ordinario.*

Amicis suis plurimum colen-
dis, Salutem.

Fama studiumque rei Chymice,
cum passim ita divulgatum sit,
vt velin contemptum apud plerosque

A 2 ab-

4 EPISTOLA

abierit : ab aliquibus exercitium artis huius, vt nouū, insolens & inexploratum non admittatur : ab alijs vero vice versa nimium Vulcano additis, ceu vna solaq; totius veræ Medicinæ radix, fundamentum, consummatioq; ponatur & extollatur : quasi (vt istorum verbis loquar) summa in hac prædestinatio consistat, & sine Chymia, eaq; sola, nemo vnquam medicus bonus esse, saluaq; conscientia medicinam facere possit : maxime dum speciosè & temerè vniuersales quasdam Medicinas omnibus morbis congruentes, Pseudochymici quidam fingunt, quò sic incauti credulique ægrotantes, & suæ salutis percupidi, horum blandimentis eò facilius irritantur & decipiantur : Hinc quam maxime operæ precium videtur, syn-

ceri-

DEDICATORIA. §

cerioris Medicinæ amplitudinem plures nouisse, atque Chymia veræ, quæ (ut aliæ scientiæ, ipsa quoq; Philosophia) Medicinæ utiliter famulatur & inseruit, terminos posuisse. Atq; cum illud iam multis seculis à viris summis laudabiliter patefactum sit omnibus : hoc vero non ita pridem tentari cœperit à multis, quorum hic meminisse superuacuum fuerit : ideo peritis in vtraque artis parte & exercitatis, hoc porro committendum est. Et si vero inter omnes (teste etiâ vestro calculo) nemo præter vnum D. Andream Libauium, virum absolutissimum, feliciter in docenda & methodo Chymicam disciplinam tradenda, versatus sit, qui scilicet simul veræ Chymie à ficta & fucata discrimen ostenderit, illiusq; limites explicarit:

A 3 Quod

Quod cum plurima de hac arte, illius monumenta doceant, etiam hoc ipso tractatu, in quo particulatim exempla varia artificij Chymici, suis explanationibus illustrata proponuntur, satis perspicuum euadit cunctis: Tamen cum hunc librum, qui insigni utilitate non caret, publici iuris facere in animum induxisset, non tam Medicis & pharmacopæis, sese hoc studio oblectantibus prodesse voluit: quam suam de Chymicis remediis sententiam liberè & ingenuè, licet non ex professo, occasione tamen accepta, exponere, & ad alia grauiora sibi aditum parare decreuit.

Porro cum videret multorum in hac re studia inania, quædam nimis laboriosa, multorum vero malitiosa, omnium tamen inter se ut plurimum diuersa

DEDICATORIA. 7

*diuersa & dissentanea esse: Ideo hac
 compendiosa ratione, illis velut for-
 mulam & normam certam exhibe-
 re conatus est, quo vel ipsi pharmaco-
 pole, veletiam Medici, quibus hac res
 curæ cordiq; est, de extractione me-
 dicamentorum Chymicorum certio-
 res, & in usu securiores forent. Et si
 vero hoc ipso veteris Medicinæ (ut
 quibusdam contrarium videri posset)
 splendor & dignitas non labefacte-
 tur aut tollatur, sed accessione Chy-
 micorū, sciētia rei Medicæ locupletetur
 & illustretur: ab illa tamen Alchymia
 quæ Paracelsum autorem solum agno-
 scit, prorsus alienus est, utpote qui
 artem hanc non à Theoph: Paracelsō
 inventam (quæ citra omnem contro-
 uersiam longè antiquior est) neq; ab
 eodem recte vereq; excultā aut traditā
 A 4 esse*

esse nouit , vt ex publicis Paracelsi scriptis satis luculēter demonstrare licet : Nihilominus tamen ea quæ tã apud Paracelsum bona extant , quam quæ ab aliis , ante & post ipsum inuēta sunt , infinitorū penè autorum scripta euoluendo , sua in super propria experientia adiutus , in vnum quasi fasciculum congerere , ac in ordinem certamq; methodum , artem (quod antea à nemine tam feliciter effectum est) redigere sategit . Cuius rei quamuis illustra exempla sunt in maiori suo opere Alchymie , tamen in hoc ipso tractatu anonymi autoris , quem notis à se declarandū censuit , illa iam ad rectū vsum transferre , ipsaq; praxi confirmare & comprobare statuit : donec etiam iis , quæ accuratiori iudicio , & inquisitione vltiori inuenta essent , & his adiici

DEDICATORIA 9

*adiici potuissent , per commentaria
sua propediem euulganda, satisfacere.*

*Quamuis autem editionem illam
priorem huiusce operis Germanicam,
certis de causis sic susceptam, clarissi-
mis quibusdam Medicis, utpote D.
Ioachimo Camerario, D. Joh. Hart-
manno Beyero, D. Christophoro Bru-
noni, D. Cosmæ Bornemann, D. Za-
chariæ Brendelio &c. inscripserit: at-
tamen cū plures quoq; alii illius ami-
ci hunc laborem probarent & ab eo-
dem latinam editionem flagitarent:
ipse etiam hoc unum semper in votis
haberet, ut certa quedam ratio Chy-
micorum medicamentorum publice ex-
taret, consensuque de hac re mutuis
aliquando plenior esset. Ideo monitus
illius hoc quaecunq; in me recept, seu*

A s offi-

officiū seu negotiū, nō tā vt honesto illius & amicorū desiderio à me satisfaceret, quam vt me ipsum iudē instruerēt. Licet autem meam in hoc studiorum genere infantiam facile agnoscam: nihilominus tamen illorum apud me autoritas & integritas tantum valuit, vt hanc etsi rudem versionem, hoc cultissimo seculo potius in lucem prodire non erubuerim, quam vt desiderantes ista latine habere (pro vt subiecta materia, meaq; tenuitas permisit) diutius suspenderem, aut variorum iudicia reformidarem.

Ceterū nō me latet in hac arte aliquos exercitatisimos esse, qui talia flocci facturi sunt, & qui hac opera nō solum carere, sed etiam qui meliora & doctiora proferre potuissent. Verum quia huc vsque (nisi me fallit opinio)

nihil

DEDICATORIA. 11

nihil plenius & solidius hisce editum est: ideo forte hac quoque editio eo gratior aliis futura est, quo aliqui istius artis scientia minus instructi fuerint. Liberum nihilominus est peritioribus etiam sua promere: multa namq; supersunt quæ vel oculatissimos fugiant: ut ausim adhuc asserere quod Seneca ait, venturum tempus quo ista, quæ nunc latent, in lucem dies extrahat & longioris ævi diligentia. Vel ut. 7. Question. Nat. habet: Multa seculis tunc futuris, cum memoria nostri exoleuerit, reseruantur. Nec rerum natura sacra sua simul tradit.

Adiunctus autem est & Iacobi Bessoni Galli libellus, quem latinum etiam ante annos 45. Tiguri, Gesneriani typi excuderunt, mole quidem exigua & compendiosus, utilisissimus ta-
men,

men, & nequaquam ab auctoris mente abhorrens.

Vobis autem viris Clarissimis & amicis honorandis, ista dedicare placuit, quod imprimis D. Libauij amantissimos, quod verae Philosophiae & Physicae practicae cultores studiosissimos, admiratores rerum naturalium, atque ex iisdem arte educitorum operum observatores & imitatores esse sapientissimos norim. Vos ista rogo iudicate: si displicent corrigite, sin minus, probate, augete, defendite atque valete. Cal. Decemb. 1604.

Vestri omnium additissimus
& deditissimus

Leonhardus Doldius, Med.
Norimberg.

TRACTATVS CHY- mistarum

De Destillationibus & Extra- ctionibus.

IN arte destillatoria, i-
mo in quavis separa-
tione, dum terrena &
crassiora à subtiliorib.
purioribus & spirituosius separanda
sunt, ante omnia vasorum, instru-
mentorum & fornacum appella-
tiones, atque etiam ignis gradus te-
nere oportet, quo omnia eo solidius
artificiosiusq; in destillatione præ-
parentur & instruantur.

Huiusmodi instrumentum ap-
pellant Cucurbitam, vel Bociam, si-
ue materia sit ex vitro, siue aliunde
parata : Oportet autem habere co-
piam aliquam horum vasorum, tam
magno-

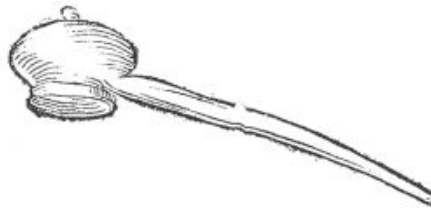

magnorum, quam paruorum, ampulorum & angustorum, profundorum & humilium.

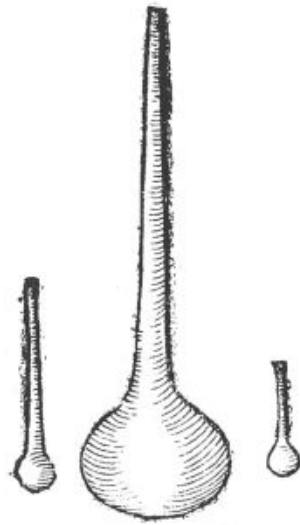
Dux Cucurbitæ sibi inuicem incumbentes, arte colligatæ ac diligenter vesicis bouillis obstructæ.

Alembicus seu galea dicitur, aut pileus, horum etiam

opor-

Destillationibus. 15
oportet copiam in promptu esse.
Vasa vitrea inferne globata, col^{la}
q

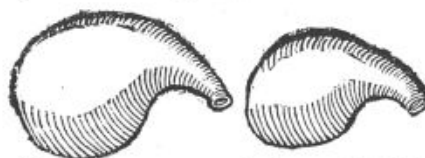

lo satis procero surgente, vulgo phi-
olas appellant.

Incur-

15 DE AQUARVM

Incuruata vasa, Retorta appellatur, materia est vel vitrum, aut sillosa terra igne excocta.

Vas magnum excipiens, Receptaculum dicitur, quod mensuras

continet minimum 20. aut 25. Materia illius est vitrum, quod conflatur in Hassia, quorum usus in distillationibus creber.

Fornaces.

Fornacum variae sunt differentiae

ria: Calcinationum in qua res ad cinerem vel calcem vruntur. Reuerberationis, qua igne luculento flagrante vtimur, ad vrendum seu reuerberandum.

Sunt præterea fornaces cinerum, arenarū, aquarum seu Balnei Mariæ & aliæ plures seorsim describendæ.

Multum in igne situm est, ita ut ^{Ignis.} huius differentias internovisse & recte adhibere posse, præcipua pars sit artis destillatoriæ.

Leuissimus ignis, & ad destillationem debilissimus ac blandissimus, est cū Bal. M. vel ad Solis radios peragitur destillatio. Hoc intensior est ignis cinerum.

Tertius gradus est in arena: Quartus atq; intensissimus est ignis nudi sine Balneo, cinere, aut arena.

Sed ad singulos gradus ignis, requiruntur fornaces singulæ: quemadmodum id postea clare docebitur. Constitui enim omnia breuissime pro viribus declarare.

B Et

*Destillatio
aquarum.*

Et cum variæ sint rationes destillationum aquarum ex herbis, foliis, florib. atq; radicib. præcipuos tamē & præstātiore modos solū describā.

Modus primus quo ex herbis magna copia aquarum una vice extrahitur.

Accipe virgulā mensuralē, quæ metire vesicæ vel instrumenti capacitātē hāc in æquas partes 4. virgula partire. Herbas vero quaslibet in mortario prius cōtunde, vt formā pulvis referāt: repleatur his vna pars capacitatis vesicæ, affunde tantū aquæ fontanæ puræ vt tres partes vesicæ oppleātur cū herbis prius contusis, reliqua vero pars quarta maneat vacua. Imponatur operculū fistulatum: Cōmissuræ vesicæ bouilla madefacta pbe obducātur; extremi tati rostri apponatur vitū, p recipiente eodē pacto munitū. Fornax expleatur carbonib. nō accēsis: horum fumitati impone prunas 3. 4. quo inde omnes accēdantur. Ostiol um inferius fornacis arēte obturetur, lutoq;

toq; perlinatur vt& alterum in summitate. Ex supremis vero 4. fornacis ventilabris, vnum saltem apertū relinquatur: Atq; sic paulatim guttatimq; destillet liquor, (præstatiores n. sunt aquæ, quæ paulatim stillant) Carbonibus fere absumptis, vt ignis pene in fornace extinguatur, plures adiciendi carbones, ac singula pene horæ octaua parte, vel citius aqua ex supposito cantharo medio emittenda.

De hac ratione destillationis observandum, melius actū iri, si herbis contusis affunderentur circiter 7. mensuræ aquæ calentis, atq; per horas 24. optime contacte reponerentur, ac eodem prædicto modo destillatio perageretur, sic liquor futurus esset efficacior.

Observādū etiā præterea primam mēsurā exstillantis liquoris, seu herbarū florum aut radicū, esse præstantissimam. Neque vltra 4. aut 5. mensuras per destillationē sunt col-

B 2 ligen-

ligendæ aut extrahendæ: quibus extractis, vel igne extincto, vel ablatis carbonib. à destillatione cessandum metus enim est, ne si vltra prædictâ quâritatem igne liquor extrahatur, id quod in vesica reliquum est, exarescat, fæore & vtilagine corrumpatur, vel ipsa etiâ vesica damnû capiat. Vt id vites, vltra 5. câtharos nûquam extrahes: priores duo câthari destillati liquoris, sunt ex optimis: posset etiâ sine omni damno destillatio finiri, si tres canthari emanassent, nisi aromata vel herbæ satis calidæ & acres destillarentur, ex quib. cōmode 4. aut 5. canthari efficacis liquoris pararentur. Et hic exploratio convenientissima est, si guttulæ descendentes saepe gustentur, quæ si insipidiores fuerint, ignis auferendi & ab opere desistendi tempus est. Cum tali destillatione, omnes fere herbæ pinguiore, oleum vna fundûr, quod per separatoria sècernendum, hoc pacto.

Si

Si aqua ex vase separato *Oleum se-*
 rio omnis emissâ sit atq; *paratio.*
 iam oleum digito adhæ-
 reat, oleum illud in va-
 sculum mundum seor-
 fim emittatur, ex quo
 per impositam gossypii
 mundi particulam, rursus in aliud
 vasculû oleum guttatim defluat, q;
 obturetur arctissime & Soli per mē-
 sem exponatur. Vbi cum in fundo,
 turbidum aliquid videris, vel oleum
 minus fuerit clarum & pellucidum,
 iterum bis terue per gossypium ante
 in vas purum percoletur.

Si liquor cum oleo per vesicâ ex-
 tractus purior, clarior & subtilior ex-
 petitur, infunde eum cum oleo in
 cucurbitam ex terra Waldenburgi-
 ca vel vitro cōflatam, admoto alem-
 bico, substrataque charta humente
 crassiore, bibula, bene obstructam,
 colloca in Balneum M. appenso re-
 ceptaculo vitreo, atq; igne leuissimo
 aquam & oleû educito, studiose ca-

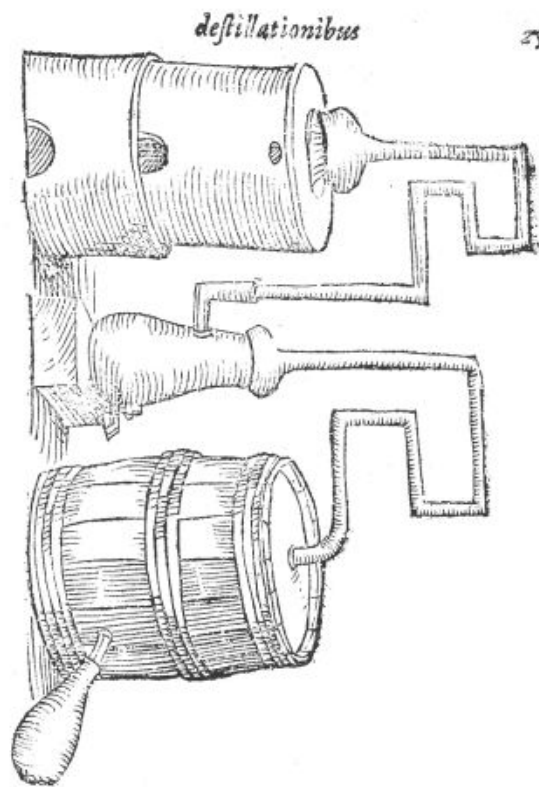
B 3 uen-

82
26

De aquarum

uēdo, ne aqua Balnei ebulliat, alias si
quor destillād^o emphyreuma cōtra-
hat: Atque hoc pacto igne mitiori a-
qua pulcherrima & p̄stās cū oleo pu-
rissimo destillabitur, q̄ iterū vt antea
segregādū seorsimq; custodiendū e-
rit. Quod si adhuc subtilior liquor p̄
destillationē illā req̄ratur, ēt tertio p̄
B.M. destilletur quo s̄pius n. destil-
lāt^r aque eo clariores puriores & sub-
tiliores euadūt, estq; cōpēdiū quo a-
quæ p̄stātioris plurimū, minori q; cū
sumptu acq̄ritur. Ex aridis. Hoc pa-
cto ex aridis omnib, herbis, feminib.
aromatis & lignis aqua destillatur. ℞
Herbarū siccarū m. ʒ. incidātur ali-
quātū iniiciantur cacabo, supfusa a-
qua fōtana pura calida, bene cōtegā-
tur, horisq; 24. sic p̄maneāt: tū instru-
mētū seu vesica repleatur ad tertiam
partē vsq; vt quarta supsit vacua, &
vt supra expositū, destillatio peraga-
tur. Ex feminibus hoc modo colligi-
tur aqua & oleū ℞. fem. lb. i. contun-
datur minutim in mortario, infusa
etiam

℞feminib.

etiam aqua calente, die atq; nocte *Figura destil-*
vna, destillatio fiat per vesicam. *lationis per*
instrumētū
II. Mo- seu vesicā.

B 4

*II. Modus destillationis aquarum
per balneum.*

ELige tibi herbas quas vis, concide aut cōtunde, quod melius putatur, iniice cucurbitæ ad dimidiæ partis repletionē, impositoq; alem-bico & bene obstrueto immittatur B. M. & igne mediocri extilletur liquor. Hoc modo herbæ cū aquis raro reddūt oleū, nisi herbæ prius vino ad 3. vel 4. septimanas immaceratæ fuerint, & tū destillatio fieret. Animaduertendū autē est, ne inter destillandū per B. M. vnquam aqua balnei obferuorē ebulliat, ne liquores stillantes prauū acquirant saporem. Hoc modo paratæ aquæ, licet sint bonæ, inferiores sunt tamen his, quæ fiunt beneficio vesicæ, quæ sunt illis præstantiores, maxime si secunda vice per B. M. destillentur.

Notandum hoc loco est peculiare quiddam, qua ratione ex omnibus herbis, floribusque sal probus conficiatur.

Sume

destillationibus optimis. 23

Sume herbas arefactas, & in fundo cucurbitæ residentes ponantur in ollam capacem, operculo probe tectam: admoueaturn igni è carbonibus accenso, incalescat tardè, post igne valido infra supraq; olla tota velut pruna candeat, horæ spacio, remisso calore, olla aperta reperiens cinerem. De hoc cinere fiat lixiuum, more vsitato cum aqua putra: Lixiuuium in tigillo coctione penè absumatur, tum reperiens salem bonum herbæ ad destillationem electæ, qui bene assèruetur, si enim aquam ad medicinam validiorem desideras, huius salis quantum cultri extremitas capit, adde vasi vitreo aqua eiusdem plantæ repleto, sic aqua illa reddetur longè efficacior, multoq; minus corrumpetur, quàm aliàs solet. Sal enim aquæ verus est balsamus. Quod si ad prædictum modum hanc aquam adhuc preciosiorem & sinceriorem requiras, tum destillatum aquæ affunde

B § her-

herbis aliis recentibus, destillatioq̃
repetatur. Si vero hac ipsa adhuc
præstantiorem & clariorem esse
volueris, iam etiam secundo destil-
latam, infunde cucurbitæ mundæ
cum Alembico conuenienter mu-
nitæ atq; per B. M. tertio iam exstil-
let: Si cantharum cucurbitæ dede-
ris, sufficit si dimidium reddatur, id-
que custodiatur ad vsum, est enim
virtutis efficacioris & odoris
suauioris: quicquid enim subtile est
vtile & nobile, id inter destillandum
primo educitur. Et hæc est secun-
da ratio aquarum ex herbis elicien-
darum, verum hoc pacto parum a-
quæ colligitur, plus requiritur tem-
poris & sumptuum, quam si per ve-
sicam fieret.

*III. Modus aquarum per finum
equinum.*

Hic est omnium vtilissimus mo-
dus, cuius beneficio aquæ ge-
nerosissimæ & subtilissimæ fiunt, quæ
odo-

odore, virtute, & efficacia, alias omnes longo interuallo post se relinquunt. Modus is est talis. Sumantur herbæ aut flores pro libitu, conterantur in mortario, quibus cucurbita Waldenburgica ad medietatem fere repleatur. Oportet autem cucurbitam collo esse præditam, cui alia cucurbita inferi apte possit cum collo, ut ex figura patet, rimis commissuræ bene vesica bubula occlusis: istas 2. cucurbitas sibi incumbentes & colligatas,ingere fimo equino & hanc rationem ego pro summo naturæ arcano habeo, quæ neq; hic describi, neq; sine manuum operatione demonstrari aut disci potest. Interea fimi loco cucurbitæ istæ in putrefactione Balnei roris detineri possunt: quod ideo roris Balneum vocatur, quia exhalatio & vapor aquæ calidus cucurbitam

28 *De aquarum*

bitam perpetuo æquali tēpore fo-
uet. Istud autem Bal. Roris, in quo
omnes aquæ multo præclariores &
subtiliores, sine adustionis nidore
fierent, ita parabitur.

Balneum Roris.

SIt in promptu catinus Walden-
burgensis, satis capax & firmus,
iustæ profunditatis, qui in supremo
labro intrinsecus limbum habeat,
cum decliuitate colli latitudine

pollicis, sub lim-
bo catinus pro-
minentem can-
nulam habere
debet, longitu-
dine quartæ
partis cubiti,

quæ intus deorsum reflexa sit. Ca-
tinus iste si à figulo fingi non possit,
ex cupro fabricandus erit: hunc ita
paratum, cæmento murario ag-
glutina fornaci, (cuius forma alias
est exhibita) deinde huius gratia
do-

dolium extruatur è ligno quercino cum fundo vndiq; perforato calami scriptorij amplitudine : Vasis istius fundus iuste quadrare debet

cum decliuitate colli in catino indicati: Inferi⁹ iuxta dolij fundū, foramen aliud requiritur, in q^o infundibulū in curuata fistula dirigēdū, p^{er} q^{uod} aqua iniicienda vt catinus aqua repleatur, quo repleto summiū

per fistulā reflexam effluit. His factis scēnū in Cacabo aqua feruēte pleno bene subigatur, vt molle tenerumq; euadat: mox cape ligneū tripoda altitudinis vnus spithamæ, quē collocabis in fundum dolij istius perforati: circa tripoda scēnum aqua imbutum rariori interuallo circumpo-

ne

ne & demum tripodi geminam illam cucurbitam imponas, herbis aut floribus vt dictum est refertam, ita vt superior cucurbita prorsus extra dolii supremum emineat; Cucurbita inferior in tripode reposita, vndiq; fœno circumstrata & quasi leniter intra dolium inuoluta vsq; ad summum sit: supremam vero partem asserculis duobus pro amplitudine cucurbitæ excisis, lapideq; oneratis, quo firmitus cucurbitæ detineantur, vt fere in margine ex pictura col

ligi potest includere. Atq; tum fornacem igne calefacto, vt aqua eo

vsq; calefiat, quo vix digitum immittere possis in catinum. Necesse autem est, vt in hoc balneo Roris 4. vsitata fornacis ventilabra sint angusta, dimidiumq; tantum vnus referendum, reliquis in fornace omnibus obturatis: neq; carbones maiores iuglandibus iniicere fornaci o-

portet: in balneo cucurbitæ per mē-
sem contineantur. Et hæc quidem
optima est ratio fomentationis per
herbas. Quo quidem pacto etiam
balneum confici posset, cuius bene-
ficio ex solo vapore herbarum, sine *Balneum ex
herbis pro
sudore,*
aqua aut igne alio lauare & ibidem
sudare quis posset. Hanc rationem
balnei Roris si non assequeris, aut
ea fabricari non possit, cucurbitas
collocabis in Bal. M. adhibito tamē
summo studio ne aqua ipsa balnei e-
bulliat alias liquor ex herbis eliciē-
dus saporem subacidum contrahe-
ret. Nihilominus aquam Balnei il-
lum calorem habere oportet, quo
dignum sine latione aliquandiu
commode immergere possis In hoc
igitur calore cucurbitæ relinquantur
ad dies 10. aut 14. tum apertis
eximantur herbe & includantur
alii cucurbitæ, admotoq; Alembi-
co per B. M. aqua eliciatur. Destil-
latum rursus affundatur herbis
eiusdem speciei, recens contusis,
iterumq;

iterumq; cucurbitæ reddatur, & altera cucurbita super imposita, beneq; obturata, rursus Balneo Roris inferatur, vel B. M. ubi cum calore æquali per dies 9. permanferit, exemptis illis, destilla denuò per B. M. exhibit aqua egregia, præstans & optima.

Alia rationes.

Sunt etiam aliæ rationes aquarum per destillationes colligendarum, ut per Alembicos ex plumbo albo, in arenaue, vel cinere, aut p Solem, sed hi modis indicatis multo sunt inferiores, habentes ut plurimum nidorem molestum, quæque cum fructu ad medicinam adhiberi non possunt, ideoque rectius omittuntur.

De quinta essentia extrahenda è viriis herbis, quæ illarum est virtus maxima, preciosior omnibus aquis.

Extractio per aquam propriam.

HErbas, aut flores in modum pultis contunde, quibus Cucur-

De oleis ex vegetabilibus. 33

cucurbitam ad medietatē repleto, cui cucurbita alia aptetur, cū sedula ob-
structione rimarum, ponanturq; in
B. M. (præstantius esset minorisq;
sumptus, si in fimo equino reponerentur) ibidem calore æquali & me-
diocri hæreant per mensem: exem-
ptis destilla per alium alembicum
& cucurbitam, destillatumq; denuo
herbis iam arefactis affundatur, at-
que in primam cucurbitam rege-
tur, alteraque cucurbita denuo ar-
cte alligata, rursus per octiduum in
B. M. collocetur: inde iterum abla-
to nouæque cucurbitæ suo adapta-
to Alembico per B. M. aqua extra-
hatur: hunc recens extractum li-
quorem iterum herbæ recenter cō-
tusæ affunde, primæque cucurbitæ
altera arcte imposita include, & in
B. M. per 6. dies digerito, tum li-
quor ille crascescet & colorabitur,
quem per linteum mundū excola-
tum in cucurbitam immitte & aqua
inde lenissimo igne separetur.

C Quod

34 *De quinta essentia.*

Quod in fundo cucurbitæ hæserit, id exemptum per sacculum exprimatur, sic habebis succum crassum, hunc iterum primæ cucurbitæ redde, secundaq; cucurbita super imposta cum debita obstructione diebus 4. B. M. committe. Tandem aperta cucurbita atq; succo extracto, habebis summas vires herbæ electæ, cuius guttula vna efficacior habetur cochleari integro aquæ illius herbæ. Et sic descriptum est, qua ratione ex herbis aqua & succus præstans extrahatur.

Modus parandorum oleorum ex herbis, foliis floribus, seminibus atq; lignis.

Olea ex herbis. Varii sunt modi conficiendorum oleorum ex herbis ipsis, 1. Per vesicam, qui modus est compendiosior. 2. hoc pacto: Semen vel folia herbarum indantur vasi vitreo quod ad tertias repleatur affunde vini Maluatici optimi tantum ut dimidium vasis saltem impleatur, dimi-

De oleis ex vegetabilibus. 35

midium vero illius inane relinquitur, orificio quam diligentissime obturato colloca ad radios Solis perpetuos, per 4. 6. vel 8. septimanas, tum orificio reſerato, ſemina vel herbas cum vino in cacabum vel ollam puram infunde, quæ tepeſcat ad prunas, atq; inde coniecta in ſacculum, exprimantur in vas aliud mundum, innatabit oleum pulchrum, quod ſeparatum cuſtodiatuſtudioſe. Hic modus optimum quidem oleum exhibet, at paucum & multo minus quam per veſicam, ſunt tamen talia ſuauiora & ad uſum accomodatiora olea.

Tertius modus eſt, quo pharmacopolæ cum oleo oliuarum ex omnibus herbis & floribus olea conficiunt, quod tamẽ oliuarũ oleũ poſtmodũ permanet ut fuit ante, neque cũ modis ſuperioribus hic conferendus indignuſq; eſt qui hoc loco deſcribatur. Notandum tamen

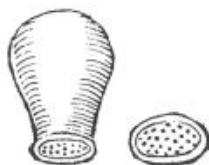
C 2 ſi

§ 6 *De oleis ex vegetabilibus.*

si oleum parandum sit primo vel secundo modo, semina semper prius conquassanda minutim esse, ut plus olei fundant.

Oleum ex lignis.

ELige lignum quod placeat, dividatur vel ferra vel lima rudior in segmenta crassiora, quibus reple cucurbitam, sed oportet cucurbitam duplicem habere limbum

cum collo angustiore, praeterea in limbo superiore coronam excisam adesse in quam orbiculus ex argilla coctus apte includi possit, magnitudine orbis mensalis. Orbiculum in superiore colli parte eo usque circumagito donec firmiter facisfigatur

tur , ne quid ramentorum ligni, quando cucurbita inuertetur, excidat. Ad hanc cucurbitam aliam quoq; oportet in promptu habere bene magnam, ad cuius collum ceruix alterius cucurbitæ, ramenta ligni habentis, apte & congruenter applicari possit, quam iuxta ceruicem inferiori cucurbitæ ita inuersam impone vt ex figura adiecta apparet.

Commissuras luto remisso cum sanguine taurino segmentis pannorum & fimo equino obducito eo loci vbi sibi inuicem cucurbitæ occurrunt, quam diligentissime. Id sponte exiccetur, & sicubi lutum rimas habuerit, illæ de nouo obducendæ: resiccato luto, foveam in terra constitue, eius capacitatis, vt cucurbita inferior commodè insistere possit, adeo vt terra prorsus tegi possit, ne quid illius, aut commissurarum conspiciatur, sicq; terra operiatur, vt solum superior cu-

C 3 cur.

38

De oleis ex vegetabilibus.

cucurbita extet, manuq;
terra bene apprimatur,
circum cucurbitam in-
feriorem: Tum circa
cucurbitam sublimio-
rem, distantia dimidii
cubiti, carbones admo-
ue, quos succende, ut

circulariter pau-
latim incandes-
cant, singulis
vero duabus ho-
ris elapsis, car-
bones iam igni-
tos propius ad-
moueto, donec

tandem quam proximus ignis cu-
cubitæ fiat, ipsaq; cucurbita deniq;
tota ignitis carbonibus obruatur ut
tota candeſcat inſtar prunarum,
inque tali caloris gradu & feruore
4. horis permaneat, tum ſine ut ig-
nis ſponte extingatur & cucurbi-
ta refrigeſcat. Cucurbitam infe-
riorem e terra ruruſum erue iunctu-
rarum

De salibus conficiendis. 39

rarum lutum irrigatione madefacti
 lintei dissolue, supremam aufer &
 videbis in inferiori cucurbita a-
 quam & oleum ex lignis delapsum,
 quod adustionem respicit. Hoc
 ipsum imponatur cucurbitæ alteri,
 supra posita etiam alia, commissu-
 ris tamen vesica bouilla, bene ag-
 glutinatis & in B. M. per mensem
 blando calore digeratur, quod ex-
 emptum & cucurbitæ cum Alem-
 bico infusum, totum extrahatur stil-
 lando & colligis aquam & oleum
 egregium, quæ si adhuc nidore in-
 festentur empyreumatis, iterum
 per dies 9. in B. M. digerenda atq;
 demum destillatione depuranda e-
 runt. Et hoc modo ex Iuniperino
 ligno, vel Rorismarini, Ciparissi vel
 aliorum lignorum quorumvis ole-
 um extrahas. Et hæc destillatio di-
 citur facta per Descensum.

*Ratio conficiendorum salium ex herbis,
 foliis, & lignis.*

S Vme ligna vel herbas, quas desi-
 deras,

C 4

40 *Dè salibus conficiendis.*

deras, vmbra exiccatas vel furno,
 post exēptos panes, siccatas in ster-
 ne foco depurato, succende & in ci-
 nerem redige: cinerem linteo in-
 ijce mundo, super vas lixiuio paran-
 do aptum, quod scilicet in fundo sit
 foraminulentum, subiectoq; strami-
 ne inter linteū, infusa de super aqua
 calente munda, inde fiat lixiuium
 clarum & defecatum, quod infusam
 lebeti vel ollulæ, coquatur ad ignem
 prunarum paulatim, vt in olla sicce-
 scat prorsus, adhærentia cultri api-
 ce abraide atq; salem illū in marmo-
 re vel ferrea lamina in pollinem cō-
 tritum, tabulæ lapideæ insperge, quæ
 decliuiori situ, in loco subterraneo
 reposita, subiecta q; paropsyde ad al-
 terutrum tabulæ angulum, in quem
 illa inclinat, sal in liquorē diffuens
 subiecto vase à te excipiat. Hunc
 liquorem infunde peluiculæ vel pa-
 tellæ, cui inserta sit particula filtri
 tribus aut quatuor apicibus excisi,
 quibus apicibus patellæ aliæ supponā-
 tur,

De salibus consuecendis. 4r

tur, tum liquor ex peluicula illa clarus perspicuus & defecatus per filtrum guttatim excolabitur. Iam omni liquore collecto limpidum illum liquorem ex patella in tigillum mundatum transfunde, colloca ad ignem carbonarium mitiorem & ebullitione lenta inspifsetur, vt in eo omnia sicca appareant, tunc in tigillo reperiēs salē pulchrum, candidum & purum, qui reſeruatus cōtinet in se vires summas & facultates herbarum.

Naturalis est balsamus, per quem herbæ & etiam homines à multis morbis, gratia diuina intercedente, præſeruantur.

DE EXTRACTIONIBVS.

Ratio ex omnibus herbis, floribus, & foliis præſantiſſimum ſuccum extrahendi.

Si verbi gratia conſtitueris ex Abſinthio ſuccum validarū virium & qualitatū extrahere, cuiusq. i. tantundem præſtet quantum integer

C 5 mani-

¶

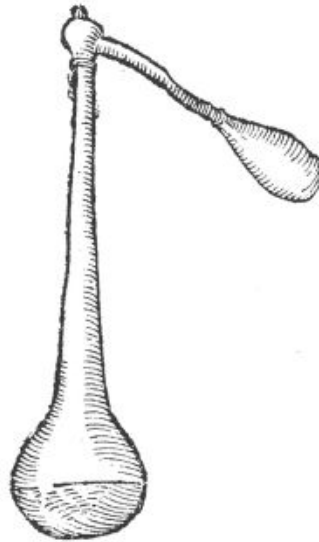
De Extractis

manipulus, in promptu spiritū vinū habeas necesse est, qui p̄clarissime in sequētem modum parandus erit.

Spiritus Vini praeclarissimus.

Accipe vinum albū generosum aut rubrum, quo vesicae aeneae ad dimidias solum repletae, impone galeam seu alembicum cum fistulis, vesicis bubulis bene vndiq; illius commissuris obstructis, de quo igne lenis. duos ad summū cātharos destillando extrahe, quod ultra extrahitur inefficax est: hos duos cantharos infunde in cucurbitas binas ex vitro conflatas: Orificia horum integantur cum vinculis charta quadrupliciter instrata, siccataq; quibus aptetur alembici vitrei, probe & exacte massa farinacea agglutinati, has in B.M. iniice, annexis vitreis vasis pro excipulis, & quam arcte ē obturatis rimis, sine exstillare igne placidis, dimidium, vel saltem partem quartam, tumq; receptaculis ablati, vinum illud adustum in vas rotundū
lon-

lōgissimi colli (vt initio libri descri-
ptum) quod paululum supra tertias
saltem replebis, vt duæ partes vacuæ
maneant: Vasi isti, (quod phiola di-
citur) imponetur alembicus aptus,
diligentissime agglutinatus, atq; per
B.M. appensa pro recipiēte cucur-
bita satis capace, ad collum alembi-
ci, sed bene etiam glutine eius orifi-
cio munito, destilletur igne placido
spiritus vini vel aqua vitæ: tum Cu-
curbita illa recipiēte ablata, aliquid
iltius vini spiritus cochleari argēteo
immitte, quem cereo accensum cō-
flagare sinas: qui si in cochleari flama
totus absumatur, vt cochlear re-
linquatur siccum, habebis spiritum
vini perfectissimum & optimū, quē
bene & diligenter obturato vase af-
servabis. Quod si post aliquam de-
flagrationem in cochleari quiddam
phlegmatici liquoris superfit, iterū
hunc vini spiritum phiolæ indas cū
alembico, de quo tribus partibus le-
nissimo igne extractis, quarta in
phio-

phiola relinquatur, vt supra quoque
indicatum est, & hunc similiter cum
cochleari explorabis, qui si adhuc
aliquid humidi relinquit, iterum, vt
dictum est, destilletur, quod toties
repetendum, donec experimentum
bonitatis in cochleari appareat, id
quod

quod etiam prima vice, si recte res curetur, fieri potest.

Exempli causa. Si primo duos catharos vini adusti in phiolam immiseris, atq; dimidium saltē exstilletur igne lenis. in recipientem, vinū hoc exstillatum statim spiritus perfecti notas in cochleari obtinebit.

Notandum in destillatione spiritus vini per phiolā, ne cubiti distantia cum lumine accenso accedatur, periculum enim est, ut vinum istud ardens in phiola subito accēdatur & damnum maximum inferat. Quod si talem vini spiritum acquisueris, qui per cochleare exploratus sit, habes perfectissimum spiritum, quo preciosissimas aquas vitæ dictas, ac ex omnibus herbis, florib. & aromatis summas vires extrahere valebis, itaq; is velut res nobiliss. ac preciosiss. thesauri loco, diligenter custodiendus. Etsi hoc loco possem integrum tractatum de spiritu vini optimo, de aquis vitæ, illorumque variis ratio-

Conti.

rationibus conficiendi atq; etiam alias explorationes perfectionis spiritus vini tradere, tamen id superuacuum existimo, qui mihi proposui illud solum, quod optimum & præstatiss. fuerit in hac arte, mihiq; cõperum, quodq; meo Marte verissimum comperi, breuiter & sufficienter hic docere. Et hæc perfectissima est ratio spiritus vini eliciendi, qui ad omnis generis extractions est utilissimus.

Iam igitur fume absinthium, vel aliam herbam, illam in puluerem contere crassiusculum, inde in Cucurbitam, super infunde spiritus vini perfectissimi & nobilissimi tantum, vt tribus transversis digitis spiritus herbam superet : Vas superne bene obstructum, primum charta, deinde vesica quadruplicata madida integatur, in vase materiam bene agitato, colloceturque in loco frigidiore, agitando quotidie per mensem integrum, dum vini spiritus pro-

naturus

natura materiae infusae tingatur, his factis, vas horis 24. quiescat, lenteq; tum reſerato orificio, Spiritum vini tinctum, diligenter transfunde in vas aliud vitreum cucurbitinum, ſummopere omnino præcauendo, ne quid turbidioris ſubſtantiae aut alienae immiſceatur, ita ut ſpiritus vini iam tinctus puriſſi. in vas illud effundatur cucurbitam, in qua herba adhuc latet, arctiſſime claude, ſed alteram Cucurbitam, in quam tinctura ſpiritus vini reſoſita eſt, Alembico rege atque in B.M. cum ſuo receptaculo, inde calore leniſſimo ſpiritum vini ſeparato, qui horæ vnius ſpacio vel etiam citius, vbi modo aqua Balnei incaluerit, puriſſimus & clariſſimus per Alembicum aſcendet: hunc herbæ iterum aſſuſum, dies 9. relinquito, tunc rurſum tinctura extrahatur, &c. Cucurbita ex B.M. ablata, deſoſitoq; alembico reſerues in fundo cucurbitæ ſuccuſceden-

Vinum Absinth. repentinum.

densatum, mellea consistentia, quæ collectum diligenter asservandum scito, cum in illo vis sit summa herbarum. Veluti si ex Absinthio extractus succus sit, atq; confestim vinum Absinthite desideras, solum huius succi grana III. vel VI. commisce, habebis vinum Absinthites bonum.

In parandis extractis herbarum, duo quam diligenter sunt annotanda. 1. Ne cucurbita vitrea herbarum repletionem, & vini ardētis, quartam partem excedat, alias periculum est vitri rupturæ, vi spiritus vini. 2. Cum spiritus vini de succo postremo separatur, optimum est, ut paulo plus quam dimidium destilletur, verbi gratia, si spiritus vini tincti sextarius fuerit, saltem paululum supra semisextarium extrahendum, ita ut succus in fundo remanens relinquatur, consistentia tenuior, pellucidior & elegantior, multoq; sic sit suavior, quam si mellis consistentiam acquisisset, in usu modico.

Quod

Quod si succum extractum herbarum forma tenuioris pulveris esse volueris, ut & diutius perduret & ad usum circumferri possit: succum illū extractum in catillo mūdo, igni ad-moue temperato ē prunis, quo paulatim sic condensatus inarescat, habebis pulverem subtilis. in quo vires eadem insunt, quæ herbis. Secretum hoc est & bene observandum: vnicum enim granum huius pulveris tantarum est virium, quantarum manipulus integer herbarum.

Iam ubi reliquū affusi spiritus vini tincturam quandam iterum habuerit ex herba: hunc iterum in Cucurbitam transvasa, & per B.M. destilla, habebis in fundo denuo succum extractum, probe asseruandum. Vini autem spiritum clarum, & purum post destillationem collectum, rursus herbæ affunde, agita, nouendio seponc: ubi si vinum rursus tinctū fuerit, iterum illud in Cucurbita destillare sinas, huncq; laborem trans-

D fun-

fundendi & destillandi toties repetes, donec vinum ardens ex herbis non amplius tingatur, sed clarum & perspicuum maneat. Et sic habes destillatum vinum absinthiae, atque succum, vel pulverem, &c. quo summæ reconduntur vires.

NOTA.

*Preparatio
herbarum
per extrac-
tionem.*

Herbæ, ex quibus extrahenda est omnis illarum vis & facultas ad dictum modum, illæ in umbra vel aëre exsiccatae esse debent, alias humiditatis redundantia, quæ inter extrahendum instar aquæ in fundo cucurbitarum subsidit, extracti vires multum imminueret: idem contingeret, si Spiritus vini in cochleari argenteo positus, non totus deflagraret, sed phlegma post se relinqueret, quod ipsum & aliquem prauum saporem conciliaret & viribus obesset. Itaque duo maxime conside-

ran-

De Aquis vitæ.

§1

randa sunt, vbi vim extractorum integram & suauem ex herbis obtinere cupis, 1. vt herbæ in vmbra prius sint exsiccatae, deinde in puluerem redactæ. 2. vt vini spiritus probe sit exploratus & perfectus, sine phlegmate residuo, alius perfecta & suavis virium extractio nulla fieret.

Et hic modus vnus est veris, & præstantis, quo aquæ vitæ comparari queant. Alii omnes sunt falsi: alias enim vbi aquæ vitæ communiter parantur, pars præclarior abiicitur & ignobilior retinetur: Veluti quando variæ herbæ & aromata in puluerem cōtunduntur, affunditur spiritus vini per dies & hebdomadas aliquot, postea simul omnia per B. M. exstillatur, creditur aqua vitæ preciosa extracta fuisse, herbæ autē quæ in fundo cucurbitæ supersunt, abiiciuntur. Simile videtur prorsus, ac si gemmæ vel nuclei amygdalarum proiicientur, asseruatis illorum loco testis, vel filicibus.

D 2

Pru.

Prudens vero qui herbarum vires proprietatesq; perspectas habet, facile æstimabit omnibus herbis & aromatis terream esse substantiam, vino vero ardenti spirituosam: at vino ardenti non est tam sublimis facultas, ut terreum statim in suam naturam conuertere possit & spirituosum reddere. Hoc enim ipso si præditum esset vinum ardens, statim omnem virtutem herbarum secum in receptaculum per Alembicum efferret, herbæ vero, quæ in fundo relictæ sunt, omni qualitate saporis & odoris prorsus destitutæ essent, quorum nullum omnino obseruatur: Vinum enim illud adustum, educitur ab herbis clarum purumq; parum & exile quiddam de herbarum qualitate redolens, ipsæ autem herbæ in fundo residuæ vires suas & odorem retinēt, nisi quod inter destillationem in B. M. adurantur & vitionem sæpe respiciant. Quapropter communis illa ratio conficienda-

De Aquis vitæ. 53

darum aquarum vitæ, nullius est valoris. Vt autem vere & fundamētali-
ter instructus sis in ratione perficiē-
darum aquarum vitæ perfectissimarum, ideo hoc iam loco plene artifi-
cium illud & apparatus omnem di-
ligentissime declarabo, vnde tuo
marte iudicare poteris, hanc solam
aquas vitæ parandi rationem & præ-
cipuam & perfectissimam esse.

*Aqua vitæ egregia Friderici III. Roma-
norum Imperatoris, qua vitam suam
Deo benedicente diu sustentauit, siqui-
dem imperio Romanis præfuit
54 factus decrepitus.*

℞. Cinam. optim. ℥. 3. Caryoph.
optimorum ℥. 1. Zinzi. ℥. x. Nuc.
mosch. ℥. 5. Zedoar. ℥. 1. ℥. 6. Cardo-
momima. ℥. 6. Galangæ. ℥. 2. Cu-
beb. ℥. 4. Rorismar. Hyssopi Althææ
an. ℥. 5. Caryophyllatæ rad. ℥. 1. Saluicæ
℥. 1. Florum Lauend. ℥. 5. Omnib. cō-
tusis simul, additoq; Sacchar. Cand.
D 3 ℥. 3.

ꝯ. 3. paſſul. min. lb. 1. Maior. Carica-
 rum an. ꝯ. 3. Camphorę ꝯ. 1. Roſ. rub.
 Flor. Borrage. Bugloſs. fol. Endiuie a-
 na. ꝯ. 3. Omnia in puluerem redigan-
 tur, imponantur cucurbitę bene ca-
 paci, ſuperfundatur Spiritus vini ex-
 plorati tantum, quo ille emineat
 tres digitos rebus omnibus: Summi-
 tatem probe obturando, omnia in-
 uicem tamen agitentur & commi-
 ſceantur, frigidoque loco reponan-
 tur, idque quotidie ſemel fiat, diebus
 10, continuis: quibus tranſactis ef-
 fundatur Spiritus vini clarus, ſed
 iam tinetus, in vas aliud cucurbitę,
 cui addetur conueniens Alembi-
 cus, ſtilletque aquam vitę igne le-
 niſſimo, tum ſuccū precioſum her-
 barum in fundo cucurbitę habebis,
 quem diligenter aſſerua: ſed vini
 Spiritum ſeu aquam vitę deſtilla-
 tione collectam, iterum ſpeciebus
 prædictis affunde, poteris de hoc
 Spiritu vini parum reſeruari & cu-
 cur-

cucurbitam probe munitam iterum dies 9. sic seponito quo vsque tingatur, Spiritus, tum effunde denuo, iterumque exstillet vt ante, hunc laborem ter repetes : tandem de specieb. omnem Spiritum vini exime, vbi etiamnum aliquid Spiritus vini tincti asservare debes, aromata vero & species, quæ in cucurbita supersunt, sole exsiccentur vel umbra. Demum coquatur in tigillo mellis dimidium eius ponderis quod est pulveris, despumatoque melle, pulvis is inspergatur & misceatur, refrigeratum fit electuarium seorsim conservandum.

Et hoc modo de aquis vitæ habes quadruplicem fructum. 1. Aquam vitæ puram & preciosam. 2. Extractum succum. 3. Aquam vitæ tinctā. 4. Electuarium. Ex his pro vñibus internis, efficacissimum est extractū cū aqua Borruginis, 2. Aqua vitæ tincta, cuius vsus esse potest, in morbis frigidis, ieiunis quotidie aliquid

D 4 por-

porrigēdo. 3. Aqua vitæ clara, instat aquæ cordialis etiam pro arteriis & corde extrinsecus irrigandis. 4. Electuarium pro corroboratione ventriculi, cordis, iecoris. Vnum maxime hic aduertendum est, vt igne lenissimo in B. M. aqua vitæ extrahatur, ita vt aqua Balnei cum gradum caloris habeat, vt immissus digitus sine dolore in illa detineri possit : Si enim plus incalesceret, succus prorsus torreretur & in puluerem verteretur atque etiam combureretur, quod cum damno coniunctum foret.

Aqua vitæ, qua Marcus Gallus, Chyrurgus Imperatoris Caroli crebro utebatur, & vitam protraxit ad annos 124. vsus illius est ad conseruationem virium totius corporis.

R2. Cubeb. Cin. Galangæ, Caryo. Nuc. mosch. Zinzi. an. ʒ. ʒ. ʒ. Saluig ʒ. 2. f. ex his puluis affūdatur spiritus vini

De Aquis vitæ. 57

vinī optimus, & occlusa feruentur diebus 9. post per inclinationem effundatur ac destilletur, vt supra dictum & sic etiam habere poteris Aquam vitæ, spiritum vini tinctum, & electuarium.

Aqua Corroborans.

Est & alius modus extractionum *Per Infusionem.* virtutum herbarum, vt minus calidæ & acres sint qualitates, quam si per spiritū vini extractæ fuissent, quod præstandum vino solo integerrimo sic paratur.

℞. Cinam. Caryoph. Nuc. mosch. ana. ʒ. i. bac. Lauri ʒ. ʒ. Ros. rub. Flor. Ment. aq. Betonicæ, Maioranæ, Pilosellæ singulorū m. i. Moschi & Ambræ cuiusq; horum grana 6. fiat pulvis crassiusculus & coniectus in bociam vitream, super infundantur canthari 2. vini Maluat. vel Rhen. optimi cum diligenti coopertura, atq; sic in Sole per mensem quiescant, tum facta collatura, asser-

D 5 uc-

58 *De Aquis vita*

uetur aqua, & vt ere in syncope, pro asperſione & odore, appliceturq; cō linteis quadruplicatis madefactis cordi & arteriis.

Aqua confortans, quæ omne venenum à corde abigit, cor frigidum & languidum reficit.

Ad hanc aquam vires ex herbis, cum aquis simpliciter ſolum deſtillatis extrahuntur, hoc modo.

℞. Corall. rub. Nuc. moſch. Cariophyll. ana ꝑ. ꝑ. Croci ꝑ. 12. Camphoræ ꝑ. 9. Santali rub. ꝑ. 3. ex his fiat puluis, iniice vaſi vitreo, affuſa Aqua Roſarū & Borræg. an. ꝑ. 1. cum debita obturatione, collocetur ad ſolis radios, per ſeptimanas 3. & aſſeruetur, cum uſus exigit, lintea hac imbuta quadruplicata, cordi apprimantur, quibus exſiccatis, irrigentur denuno: exhaurit venenum à corde & recreat cor æſtuans.

Tan.

De extractis per aquas proprias. 59

Tandem pro extrahendo ex herbis, radicibus ac aromatis vires infinitas, ratio paratu facilima est, cum aqua propria: ita enim succus herbarum longe fit suavior ac temperatior quam præcedentes.

℞. Aquam petroselini q. v. affunde herbæ petroselini, obstructo vitro, digeratur in Sole per dies 10. tunc per linteum mundum prematur totum: quod in linteo superest, id abiiciendum: Affunde aquam expressam nouæ herbæ petroselini, prius concisæ & vt prius in Sole affueretur, per dies 10. vel etiam 14. rursusq; vt antea simul exprimantur & rursus nouæ herbæ super infundantur, & diebus 14. in Sole digerantur, tertioque iterum exprimatur succus, expressum patellæ mundatæ impone, cui adde particulam filtri madefacti, atque sic per filtrum paulatim in subiectum aliquod vas excolatur: quod in patella relinquitur, abice, & illa
munda-

60 *De extractis per aquas proprias.*

mundata, quod destillatum est per
 filtrum, huic redde patellæ, filtrum-
 que iam bene lotum iterum impo-
 nas, atque sic secundo per filtrum
 exstillet in suppositum vas, tum de-
 mum hanc aquam indes cucurbitæ
 cum Alembico & per B. M. destil-
 labis in recipientem; sic in fundo cu-
 curbitæ & remanebit succus præ-
 stantissimus petroselinæ cuius gutta
 vna æquat m. i. herbæ petroseli-
 ni.

*Purgantia
 extensa.*

Atq; hoc pacto ex omnibus her-
 bis vires illarum colliges: Imo ex o-
 mnibus potionibus purgantibus,
 succis, electuariis pilulis, vim extra-
 hes, vt e.g. si in capitis affectu caput
 purgandum sit pilular. ʒi. quas ta-
 men æger assumere non posset: ca-
 pe pilulas istas & cum spiritu vini
 contritas (vbi intensiores vires re-
 quiris) vel cum aqua Roris mari-
 ni vel anisi, in ampullam vitream
 cōniice vbi ad ʒi. pilularū, requirun-
 tur aquæ cochlearia 9. si spiritum vi-
 ni

ni affunderis, triduo stet in frigido loco sin aquam, horis 24. in vase exacte claufo. Exēptis igitur illis & in conchā impositis mundiorē, relinquuntur ibidē per horam, & tum filtrum mundum colentur, id quod colatum est, per cucurbitam cum suo Alembico stillet, & in fundo cucurbitæ habebis succum extractum exigua mole, quem ægro propinabis cum aqua anisata saccharata. Quod si ne sic quidem assumere posset, succum in tigillo mundato, ad ignem leniss. è prunis inspissa, ad formam pulueris, & sic ex ʒi. pilu. habebis vix gran. x. pulueris qui coniectus in nebulam farinaceam humectatam & conuolutam, quantitas erit instar pisi dimidiati, quam æger deglutiat, atq; id tantarum erit virium, quantarum ʒ. i. pilularum. Vnde facile æstimari potest artificii præstantia, dum quis purgari possit mole tam exigua, quicquid enim in pilulis est crassum & corpulentum,

id

id hoc modo adimitur ; ita ut æger solum hauriat id, quod est nobilissimum, purissimū & efficacissimum, pro ut sic res ipsa satis commendat. Quod si vero spiritus vini cochlearia 7. affuderis, tum bene agitando commisce, sic pilulæ dissolventur & vinum lingent, quod tribus diebus diligenter communitum loco frigidior sit sepositum, mox totum vinum tinctum in cucurbitam aliam lente transferes crassamentis in fundo subsistentibus abiectis, atq; cum suo Alembico firmiter cohærente in B. M. igni placido spiritum vini separa, sic in fundo Cucurbitæ habebis extractū pilularum succum, quem ut indicatum est, ad usum medicum adhibebis.

Atq; hoc est arcanum præstantissimum præcipuumq; artificium, ubi alias ex officinis aliquot uncia vel libra dimidia utrumq; congesta & confusa exhaurienda offerretur, tibi hoc pacto per succum extractum, vel pulverem extracti, pisi quantita-

te

te & magnitudine idē exhiberi potest aquæ efficacis & subtilis operationis, ac si magna corpuleta moles præter hunc modum præparata exhibita fuisset. Atq; vt hoc secretum artificium eo facilius intelligas, id exemplo Hellebori nigri tibi declarabo, cuius insignem facultatem & virtutem, Medicorum nullus sufficienter indagare & considerare potest, multo minus recte docere: huius enim folius radicis beneficio, præcipui totius corporis humani morbi, diuina astruente gratia, curatur, vt Apoplexia, Epilepsia, Hydrops, Arthritis, & catarrhi contumaces &c.

Elige igitur tibi folia à radice ante solis ortum auulsa, quæ in loco *Extractum Hellebori.* vmbroso, vëto oriëntali exposito siccetur, cõteratur in puluerē tenuissimū, cui tantū dē saccha. albi iuxta pōdus foliorū admisce, reseruentur in pyxide, vires & facultates tales sunt vt si quotidie à ieiunis, horis 2. ante cibum, pulueris tantum assuma-

64 & *Oleorum viribus.*

tur , quantum duabus cultrorum extremitatibus comprehenditur, consumantur omnes in corpore carrahi, humoresque putridi & corrupti, ex quibus morbi grauiissimi oriuntur, cum deiectionibus alui 3. aut 4. sine omni molestia, sanitatem hominis, ad summam perfectionem vsq; deducat, & in eodem statu conseruet. Nam qui foliorum pulvere quotidie vtitur, non metuet Apoplexiam, Epilepsiam, Hydropem, Arthritidem, imo si quis prædictis morbis obnoxius esset, illi beneficio pulueris curabuntur & abigentur. Non possum satis mirari & prædicare virtutes ac dotes egregias quas Altissimus & misericors Deus, herbæ tam vulgaribus foliis tribuit: ipsa sese commendat effectu: Tam præclarum remedium in nullo reperitur pharmacopolio, paucisque cognitum est, ideo tanquam thesaurus preciosus custodiendus, Deo ob id agendæ gratiæ & proximo suo inserviendum.

Vira

Vires radice Hellebori nigri.

R Adicem bene lotam ab omni spurcitie, minutim cōcide, & in catinum maiorem conice, infusa aqua Anisi stillatitia (per Vesicam facta) vt 4. digitis emineat, quo ad prunas admoto, mediocriter fiat ebullitio, spumam semper reiiciendo: Cum iam aliquandiu ebullierit aqua prædicta, illa per inclinationem lente in patinam vel ollam mundatam immittatur: affunde recentem aliam aquam Anisi, quæ despumetur & bulliat vt ante, quam adde aquam antea etiam decoctam: Omnia vero ista toties repetenda sunt quoties adhuc aliquid saporis amarorisque ex radice elicitur: tunc desiste & radices abiice, aquam vero decoctam omnem transfer in patinam quandam maiorem, cui iniecta filtri madidi portione, per illam paulatim colato, hincq; materiam illam transfunde in catinum, tan-

E tis-

tisper percoq; donec crassescere incipiat: mox insperge mastici pulverisati 3. i. continue agitato, ne aduratur, vbi vero consistentiam mellis habuerit. benè est, cum ab igne catinus deponendus: cuius consistentiæ bonitas exploratur immissa gutta in ferream laminam vel stanneam, vbi si mellis crassities fuerit recte habet, refrigerata diligenter custodienda. Qui prædictis morbis infestatur, huic succi modo extracti exhibeatur in nebula, quantitas dimidiati pisi (si debilioꝝ sit æger) deglutienda, horis 4. ante cibum, vbi si redundantia fuerit humorum corruptorū, vomitus habebit duos tresue, deiectiones fere quinq; post triduū repetat tantundem, plus minusue, vt vires exigunt, donec conualescat. Prodest succus iste omnibus morbis enarratis, maxime autem purificat sanguinē melancholicum, vtilissimus illis, q Melancholia affecti sunt, qbus mentē restituit: durat aliquot annis incorruptus, ideo

ideo diligenter asseruandus. Et secundum modum iam præscriptum, ex omnib⁹ herbis & radicib⁹ succus extrahi poterit. Ne autem præstantia huius radicis ignores, tradā quo pacto quinta illius essentia q̄ lōge est p̄clarior & excellentior educēda sit.

Quinta essentia Hellebori nigri &c.

℞ rad. Hellebori nigri lb. 2. la. ētur vino & in mortario contundantur, imponantur cucurbitæ infusa vini mens. 1. impositoq; Alembico, detineatur in Balneo Marię feruente per diem 1. destillatū reserua: residuum coletur per linteū mundū & exprimatur valide: expressum cucurbitæ redde, additis Caryophil. ros. rub. ʒ. ʒ. quibus minutim cōtritis digerantur loco calido per diem & noctem, adde spiritus vini sextarium dimidium, huic cucurbitæ inferatur cum collo alia, atq; facta diligenti obturatione, repone in B. M. per triduum apertis cucurbitis contentū p̄ linteū mundū exprimatur ac reseruetur. Deinde ℞.

E 2 iterum

iterum lb 2. rad. Hellebor. vino lotarum & contritarum : ijsdemque collocatis in cucurbitam & affusa vini rubri optimi mensu. i. cum suo Alembico per B. M. extillet liquor quantum potest, destillatū hoc affunde destillato primo, primum reservato, ita ut iam duas istas aquas simul asserues, cucurbitam è B. M. exime, quodq; in fundo illius inuenieris, id Bocix Waldenburgicæ retortæ trade, hanc colloca in catinum cum arena ad ignem vna cum suo receptaculo, primum subiecto igne tēperatiore, post validiore : ita ut catinus cum Retorta simul incādescant prorsus, atq; dum desiste ut sponte refrigescant, retorta confRACTA, reperiēs cinerē, quem coniectū in linteum supra stramen & vas idoneum pro lixiuio recipiendo, destillatum supra asseruatū, infunde de super, ut more vſitato lixiuium percoletur : lixiuium hoc in catillo ad ignem prunarum coq; paulatim, in fundo salem habebis, quam optime
cu-

custodiendum, succū vero superius collectum & reſervatū transfunde in cucurbitam, quā teges ſuo alem-bico, ac in B. M. deſtillabis igne le-niſſimo ſpiritum illum vini, ex quo habes quintam eſſentiā Rad. Hell. nigricamq; quam diligētiffime cō-ſerua, tanq̃ rem precioſam. Quod in fundo cucurbitæ remanet, etiam catillo coquatur ad melleam con-ſiſtentiam, & hunc ſuccum uſurpa-bis vt ſupra expoſitum eſt. Uſus vero quintæ eſſentiæ Rad. Helleb. nig. ta-lis eſt. ℞. vnicam quintæ Eſſ. Hell. nig. cui admiſce huius ſalis modo præparati gran. 12. hoc ſingulis menſibus ſemel exhibeatur ante ſo-mnum, idq; ſingulis menſibus ſemel faciendum, ad annum uſq; ætatis 60. Sed poſt annos 60. ad 100. o-portet ſingulis diebus 14. ḡ. 2. in q̃-bus gran. 6. ſalis præparati ſoluta ſi-ne aſſumere noctu. Hæc Medicina ſecundū præſcriptum exhibita, præ-ſeruat ab omnibus morbis, conſer-uat habitum totius, dētes defendit,

& anhelitū gratiorem facit, omnia oculorum mala abigit, & catarrhos periculosos præcauet, apoplexiam epilepsiā, arthritim, hydropē exsiccat, debilitates capitis omnes emēdat ut & pulmonis, cordis, iecoris, vētriculi, renū & vesicæ: mundificat sanguinem nervos & medullas ossium corroborat, corpusq; hominis custodit ab omnibus humoribus corruptis fœtēribus & venenosis, ab inflammatione tuetur omni, liberat hominē ab omnibus morbis & vlceribus. Deo soli, p dono huius medicamēti, sit honor & gloria. Et sic iuxta indicatū modū ex omnib; herbis, floribus ac radicibus succū extrahas nobilissimū. Quia autē tales succi extracti, plerunq; in se uiūt vel ad confortationes hominū, vel ad expurgationes, addam & aliū ex Rhabarbaro modum. *Extractum è Rhabarbaro.*

℞. Folia Buglossi. Borrag ana m. 4. quæ in mortatio contrita exprimantur in succū, qui in patinā repositus cum filtro, ad puritatē sponte exco-

letur, huius depurati succi forte lb.ß adde Rhabarbari ℥. 2. bene concisi in aliqua cucurbita (si succus haberi nō possit, fumantur aquæ illorū ad lb.ß.) cui alia etiā imposita sit, & cū vesica madida, rimæ illius obstructæ, in B. M. per diē ac noctē ferueāt cōtinue bulliēdo: refrigeratis omnibus & reaseratis vasis succū p̄ linteolū valide exprime, q̄ in colamine remanet, vmbra siccet in puiuerē, id egregie pdest ad dyssenteria: Expres- sum vero cū sacharo cādido pmisce- bis & coques in catino ad mellis sub- stantiam. Huius succi extracti datur ℥.ß, mane horis 3. ante cibū omnem suauiter & facile purgat sine mole- stia, vt etiam pueris sine periculo exhibere liceat, viresq; conseruen- tur ad plures annos.

Sequūtur descriptiones precipuarū aqua- rum & oleorum ex herbis illorumq; effectus, vires & vsus.

Roris marini aqua & oleum.

Aqua huius elicitur quibuscunq; modis libuerit: hausta cochlea-

ria bina quotidie, cor dilatant, cerebrum roborant, deliquia vincunt calefaciunt ventriculum, mouent appetitum cibi, sanguinem emundat. Eadem aqua venenis omnibus resistit, gingivarum corruptionem prohibet & dentium vermes arcet, colutione facta quotidie de mane. Obstructa aperit iecinoris & pulmonis, suauem anhelitum & faciei colore gratū efficit, recreat cor & ipsas medullas, Imprimis opē fert phthificis mūdificat vterū, & loco cōtinet, ad cōcipiendū disponit, omnia vasa & nervos confortat. Pro apoplecticis & loquela destitutis, huic aquę parū addatur Castorei, de quo bibat quotidie cochlear. 4. restituetur sermo & neruis distortis directio. Si caput hac aqua abluatur & spōte siccescat, cerebro robur addit ac memoriæ firmitatē: capillos retineri facit, & caput mūdāt à sordibus catarrhos tollit. Eadem aqua sanat fistulosa vlcera & cancerum, stupida membra reducit ad sensum. Balneum exa-

qua vel herba concinnatum totum restituit hominem, omniaque consolidat vlcera cacoethea, virulenta, infecta ex ædibus pellit si suffitus fiat.

Pulvis præstantissimus qui dealbat & roberat dentes ac gingivas corruptas, præcauet vermes dentium.

R. Foliorum Rorismarini ℥.β. exciccentur & in puluerem redigantur, panis albi in puluerem combust: ℥. 2. coral. rub. ℥. j. Alabastriz. β. m. & fiat pulvis ad vsum, quo cum quotidie fricabis dentes, ac collues os cum aqua Rorismari. breui videbis admirandam efficaciam: Pulvis omnium est nobilissimus & præstantissimus ad dentes, caueas autem rodentia & sales, ne dentibus adhibeantur, etsi enim breui dentes albos reddant, vt est oleum Tartari, sulph. vitrioli & quando semel tantum affricantur, tamẽ dentes adeo fricabiles & rari fiunt, vt particulatim excidant, In febribus vngaricis, vbi æ-

E 5 gro-

grotantes delirio vel phrenesi comprehenduntur, æger assidue de aqua Rorismar. bibat, mens restituetur, quod ipse expertus loquor, ventris etiam tineas omnes enecat.

Oleum Rorismarini.

Huic insunt vires aqua longe excellentiores, guttula enim olei præstat cochlearibus aqua: Atque à philosophis oleum hoc rectissime vero Balsamo æquiparatur, quod omnia consolidat vulnera virulenta & ulcera admirandum in modum. Et quia huius herbae tanta ubiq; copia haberi non potest, ut simul aqua & oleum inde paretur: igitur facile hoc pacto colligi possunt, nimirum ubi frutices coluntur, ibi folia decidua humi legenda sunt, ex quibus per vesicam oleum & aqua destillanda: Fit etiam vinum Rorismarini, quod omnibus præfertur vinis, toto orbe artificialibus, bonitate, virtute

ac

ac facultate illius, quod omnes docti medici non satis extollere possunt.

Aqua Mentha Crispa.

Et hinc aqua & oleum, multis morbis vtile. Sed oportet herbam Maio vel Iunio mense, ante Solis ortum collectam esse, deinde ad aërem, loco umbrato exsiccare & destillationi accommodari. Aqua calida est, consumens catarrhos frigidos, aperiens iecoris lienis, renumque obstructions, si mane & vesperi bibatur cochl. 3. absument pituita ventriculi & calefacit, cibi appetentiam excitat, & vomitum reprimat. rupta interiora sanat, faciei colorem commendat & anhelituum, vterumque emundat linteis etiam madidis ad regionem illius impositis quadruplicatis, calefacit ipsum refrigeratum & aperit. Mammis imposita, lac concretum dissolvit. Herba inter omnes maxime est ventriculo grata

grata, quæ calefacit ac reficit, vomitus reprimat, etiam simpliciter exhibita. Ut ventriculum debilem restituas & coctionem illius iuves, accipe panis fragmentum palmæ magnitudine, quem irrigatum vino ardente & conspersum pulvere sicco menthæ, calideq; admodum calefacere breui videbis, vel includatur mentha sicca facculo, & incoquatur vino rubro paulisper, ac calide ventriculo imponatur, vinumq; bibat, idem præstabit.

Oleum mentha destillatum.

PUcherrimum est & nobile. ventriculo oleum dicatum, à DEO tanquam remedium vnicum ob id collatum: Colicæ enim dolorem quamprimum sedat, ob cuius sæuitiam multos mori contingit, quælibet illius gutta, ob efficaciam, thalero etiam redimenda. Qui Colica grauius decumbit ꝑ. cochlearia 2. vel 3. vi-

oleorum viribus. 477

3. vini. Cui guttas 6. vel 7. olei menthæ instilles, & mistum calide exhibeto, succurrit quamprimum, experimento saepe manifestato: Assumptum enim oleum atq; admotum, ventriculum debilem & frigidum potenter alterat & fovet, vomitus arcet, excitat appetentiam cibi & coctionem iuvat.

Aqua maiorana.

Omni diluculo sumpta ad cochlearia 3. vertiginem tollit & cerebri fluxiones frigidas, sanguinem crudum emendat, repletionem pectoris, dolores cardiacos, tumores & exulcerationes splenis curat, virulenta infectiones intus exortas corrigit, dolores à calculo mitigat, urinæq; promouet, ciet menstrua & lotium conciliat, concretum sanguinem dissolvit, obstructa pulmonum & iecinoris aperit & recreat, sanguinem purificat, robur addit cerebro in-

intellectus domicilio, & cordi, dolores omnes capitis compescit & epilepticos insultus, qui putredinem sentit pulmonum & iecoris (viscerum) restituitur beneficio aquæ huius. Vires eadem insunt etiam herbæ, si pulvis illius in cibo frequenter assumatur, aquam exequat. Contractos & distortos artus si laues sæpius aqua, reparabis integritatem, & ab iisdem vitiis præseruabis.

Olum Maiorana.

Confert animorū deliquio, vertigini, assumptis guttis liquot & ad motis narium cavis, ventriculū validum reddit. febrem pellit, & torsiones ventris, muliebres fluxus cōcitāt tardatos, & partum faciliorem efficit, etiam ab apoplexia immunes præstat vtētes, & a veneno aëris: obstructa etiam referat pulmonum & iecoris, loquelæ defectum reparat, sanguinem mundificat & cor ad hilaritatem excitat.

Aqua

Aqua Lilii Conuallii.

Optima hæc est aqua pro collutione oris ad linguæ ariditatem, vel anginâ sola facta gargarizatione, omnem oris tollit exulcerationem & palati dehigraiones à calore exurere præferuat à corruptione interanea, cœcretum sanguinem dissoluit, ulcerationes internas curat, ex quibus punctiones fiunt: mentis functiones vegetat cordis & oculorum, respirationem facilem, somnum suauem, aspectum gratum efficit.

Oleum eiusdem.

Prodest oleum ceruici, si affricatur vel temporibus vel arteriis ad apoplexiâ cordis tremorem, & syncopen, à contractione & distorsione articularum defendit epilepsiâ creditur esse pphylacticon & morborum acutorum maximum vero est apoplecticum & epilepticum remedium preseruatorium, ut & angine nothæ quæ admodum ante expositum est.

Aqua Buglossæ.

Pota confert erysipelati, apostoma-

ma-

maribus internis, pesti, intestinorū morbis, renūq; calculo & sabulo, facit urinae copiam, febri fuga est, menstrua purgat, quæ procurat & corrigit, partus facilitatem præstat. Ex hausta aqua in balneo, sudorifica est cordialis est maxime, si aquæ ʒi. ʒ. ad das margaritarum & coral. rub. an. ʒ. ʒ. eaq; exhibeas palpitatione cordis laboranti, opitulatur præclare, ut & Syncopiticis, cerebri functiones excitat & erigit, memoriam adiuuat, capiti imposita per lintea madida, dolores tollit punctorios, si ex floribus buglossæ foliis stillatitia aqua paratur, expertum remedium traditur oculorū suffusionib. crassis, guttula iniecta, diei principio & fine lotio huius extergit serpigines maculas & liuores. Colligenda est herba ante Solis exortum, existente in 1. gradu virginis, destillanda vero cum 15. gradum assequitur virginis Sol.

Oleum

& oleum viribus.

21

Oleum Buglossæ.

Ceruix & cordis regio peruncta, memoriae tenacitati inseruit, cor exhilarat, phreneticis & Melancholicis adiuumento est, preciosum ad aurium sonitum, somnumq; placidum conciliat. Folia in umbra exiccare oportet & in puluerem redigere, si ægroto in nares inspirentur, ut versus cerebrum attrahat, utiliss. in doloribus capitis luis vngaricæ, vermes enectos per nares pellit. Pulueris huius ʒ. i. in iure pisorum sumpta aluum leniter subducit. Vtile est ad puncturas, ad vomitum vel nauseam, ventriculo etiam robur dat & sanguinem facit meliorem.

*Aqua preciosa ad scabiem & cutis
feditatem.*

Radicem huius Buglossæ quæ flauescit primo vere ex hortis erue
ablue, corticem externum adime,
F reic-

reiecto meditullitio ligneo interno, concisam in mortario contere, vt pultis formam assequatur, atq; per pannum validum validissime exprime, quoad licuerit, ita vt sextarium colligas succi, residuum in panno abiiciendum, quia inutile.

Huius succi sextario adde aquæ Ros. cochlear. 9. salis comm. 3. 2. acetici cochle. 7. ouorum n. 4. quæ bene concussa asseruentur. Qui pfora scabie vel lepræ specie affectus videtur, vel maculis flauis in corpore, is prius per triduum mane & sero lauetur lacte caprino, postea vero in sudatorium descendat, atque cum aqua præparata in patina cum linteis reposita, optime se lauet & sudet, tum vehementer sudor prouocabitur, atque sanguinis mundificatio fiet: post largum sudorem, abluatur aqua pura. & antequam è balneo egrediatur, repetat illam cum aqua præparata irrigationem & lotionem, & parum insudet, tandem aqua pu-
ra

& oleorum viribus. 83

ra se abluens exeat, si levis fuerit scabies, sanatur, quod si maligna fuerit scabies & corticibus arborum assimulari possit, oportet ipsum sæpiusculum lauare, singulis ternis diebus, secundum modum iam præscriptum, donec conualescat. Sed in tali scabie maligna & pfora, prius vena est secanda ad emissionem ℥. 6. sanguinis, postea leniter expurgandus æger, atque sic balneo utatur, curatio eo erit promptior. Aquæ huius periculum fieri potest in pueris sine damno inter ludandum enim omnis de corpore extrahitur sanguinis impuritas. Conseruatur talis aqua in annum incorrupta.

Aqua Borraginis.

Cordi quoque est appropriata, quod lætificat & corroborat, abigit imaginationes prauas, memoriam & mentem acuit, phreneticis, melan-

F 2 cho-

cholicis, infectis & venenatis utilis, omnes è corpore pellit humores prauos. Conditæ flores Buglof. & Borrag. cor recreant, colicam & iliacam auferunt, pueris etiam venteris torminibus afflictis, vmbilico illito succurrit, resistit lui venereæ & Elephantiasi.

Aqua violarum hortensium.

AQua ex floribus cum foliis destillata, pulmones & pectus dilatat hausta, respirationem expeditam, & pulmones à tabe immunes facit: Iecori etiam obstructo confert aëri virulento & maximis quibusvis morbis adhibetur, reficit enim & refrigerat pulmonis & iecoris tonum conseruat vegetum, sanguinem clarificat.

Aqua Hyperici.

Aqua huius stillatitia pro ablutione

& oleorum viribus.

85

tionem capitis adhibita, lentes, furfures & pediculos detergit, cerebrum confortat, ut & memoriam & visum, vertiginem amouet, egregium apoplecticis pota remedium, singulis diluculis haustum cochlear, vini potationes illo die innoxias facit, calida ore detenta dentium dolores mitigat, gargarisatu vlcera gallica oris & faucium ad sanitatem perducit. Anginis prodest seu inflammationi faucium, eodem pacto omnia corporis interna vlcera virulenta compescit, tussim etiam & animi defectum, vires deperditas hominis reparat, si confricetur ista nares, labia, arteriae, dolori etiam stomachico, pulmonariis & iccorariis est, salutaris, febris fugax est pro ictericis facit, vermibus etiam resistit. Flores conquassati & impositi tumoribus auxiliantur Anginae, nephritidi, doloribus propter matricem. Flosculi iidem per aestatem, Sole in cancro versante vino maluatico macerati, quo ipso illita cer-

F 3

uix

uix phrenetici aut maniaci, & qui à cacodemone vexatur, mox ad iumēto est herba solum suspensa, neq; infecta neq; lemures in cubili vagari sinīt.

Mirabile.

Herba casco apposita, facit vt nullis infestetur vermiculis, eodem modo & carnes defendit.

Oleum Hyperici.

℞. Ampullulam ad dimidias olei Terebinthinæ candido repletam, æstate flosculis huius herbæ, antequam pateant expleas, obturatam soli committe septimanis 3. atq; tum exprime per pannum mundissimum violenter, seorsim reserua, adde flores novos, iterumque digerantur 3. septim. vel dieb. 14. excolatum & valide expressum, custodi, oleum erit rubicundum, instar Rubini, quod vulnera & puncturas breuissime consolidat, doloresque illorum miti-

ti-

& oleorum viribus. 87

tigat , ambuſta etiam perſanat, dolore ſcapularum ſedat & veſicæ, promouet vrinam , toti etiam ventriculo inunctum prodeſt. peſtilēti febri affectis vtiliſſimum, neruis ſauciatis & conquaſſatis amicum, calide impoſitum, dolores omnes ſedat, qui vulneratur pauxillum vulneri inſtillet & obliget , tertio demum vel 4 die deponat. ſine dolore conſolidatū videbit. Quod hoc oleo ad ſanitatē perducitur, cicatrices vel maculas nōn relinquit, vlceribus & tumoribus varie prodeſt.

Aqua Chæreſolii.

Ex foliis deprompta aqua , prodeſt in ſtatu peſtilenti, ſpongiis ea imbutis & naribus obiectis , ab aëre peſtilenti tuetur, mane & ſero pota pulmonariis cōfert, interna apoſtemata ad maturitatē perducit, in pulmonib. & iecore phthiſicis cōmoda oculi hoc loci calore & rubedine exuuntur : hæmorrhoidas , condylo-

F 4 ma-

84 *De aquarum*

mata, & excreſcentias pudendorum emendat: ſi partes obſeſſę illa eluantur, vt & vulnera alia maligna, mitigatorium eſt remedium & concoctorium.

Oleum Chærefolii.

Fit ex ſemine, gangrænis eſt ſalutare, catarrhis frigidis capitis & contracturæ confert irrigatis partibus.

Sacculus contra dolores punctorios laterum.

℞. Folia Chærefolii, Altheæ, Abſinthii Flo. chamomillæ maluarum Roſa, rub. ana M. j. craſſi⁹ iſta omnia concidantur, adde ſeminis Lini ꝯ. i. ſ. mellis cochlear. 3. ꝑmiſtis indatur ſacculo palmari, cū interſitiis acufactis, vt omnia eandem habeant æqualitatem, imponatur ollæ, atq; in lacte caprino ebulliat, quē tam calide vt perferre innoxie poſſit lateri admoue, refrigeratus permutetur
cum

℞ oleorum viribus. 89

cum calido sæpiuscule, dolorem omnem & punções sedat.

Aqua Petroselin.

IN dies hausta ad ℥. i. s. aquæ, quæ ex radice & herba fuerit destillata cerebrum confortat, aperit pulmonum, iecoris & renum infarctus, calculosis à renibus & vesica ægris utilis, iecur & splenem à sanguine feculento extergit, quemadmodum matricis & renum: pellit calculum atq; vrinam, stranguriam, hydropem, icterum, etiam podagrâ sanat, mēstrua puocat, nephriticos omnes dolores lenit, Gonorrhææ virulentæ & virgæ exulceratæ, quæ multos annos sæpe ægros affligunt, ita occurret. ℞. folia petrosel. & radicum M. i. Anisi ℥. i. contusa lebeti ingeras, superfusa aq. petrosel. mensura i. Obstructo vase bulliat per 4. horæ partem & sponte refrigescat, decoctum per linteū

F s tra-

traice, cuius liquoris æger potet
diluculis & crepusculis singulis
cochlearia 7. ita si singulis potioni-
bus admiscueris Corall. Rub. ꝑp.
tantum quantum apex cultri capit,
paucis diebus curabis.

Aqua Nimpha.

Aqua est va' de refrigeratoria, ra-
rissime intra corpus exhibetur,
q̄ nimū refrigeret & semē extingua-
at cū libidine. Commode vero vsur-
patur ad calores doloresq; capitis cū
rosacea & aceto foris imposita, so-
mnū conciliat deliria tollit & inflā-
mationes, Erysipelatodes, canerum
vlcera cum intemperie calida com-
pescit, & hæmorrhagiam narium si-
stet, assumpta proficit ad intempe-
riem iecoris, in febribus potissi-
mam pestilentibus, extinguit enim
fitim & ardorem, palpitationem
cordis etiam frenat, & in phtisi vsus
illius est salutaris, cum pulmonis &
iecoris feruores remittat.

Oleum

Oleum Nymphae.

Æstuant capitis doloris aurium doloribus, surditati paraphrosynis, quales solent esse in febribus ardentibus, spasmus, nephritidi, carbunculis est remedium, fœtui in utero robur dare creditur, dolores etiam colicos, & cordis palpitacionem iniunctum leuat, calorem exstinguit præternaturalem, & difficultati deglutiendi auxiliatur, sitim restinguit in omnibus morbis calidis, tabidis etiam congruum.

Sacculus capitalis ad Calores.

R. Flor. Nymph. alb. rosar: Chamomillæ, Maioranæ Fl. Sambuciana ʒ. .ss. concisis omnibus inferantur sacculo, qui irrigatur aceto Rosarum ad capitis tegmen.

Aqua Flor. Sambuci.

Pectus dilatat bis de die sumpta, elephantiasis & hydropi remedio est,

est, olfactū amissum reparat, naribus immissa aqua, visum acuere solet oculis instillata: maculas deterget si ea facies eluatur, assumpta in terroribus conuenit, pellitur inde calculus & arena, muliebrem fluxum reprimat, ventriculū etiam validiorem reddit, iecoris, splenis, & renū obstructa referat, catarrhorum materias exigit è corpore, sedat etiam dolorem capitis applicata.

Tumori Crurum.

R. Folia Sambuci, imbue sua aqua & tumoribus impone sæpius, detumescet crus.

Oleum Sambuci.

C Vtem nitidam reddit, & à sorde omni liberat, neruos etiam roborat & dolores omnes sopit: capiti etiam inunctum dolorem auferit,

♂ Oleorum viribus.

93

fert & defendit ab apoplexia gutta
auribus immiffa omnem fufurrum
& fonitum coercet, menftrua pro-
uocat mulierum, fpafmo obftru-
cti-
oni iecoris, quod etiam recreat con-
fert, fœcunditatem præftat fœmi-
nis, fecundinas exigit, fcabiem fa-
nat & ambufta.

Aqua Senecionis.

PRæcipua eft hæc in capitis dolo-
ribus luis Vngariæ, fi quotidie
colluantur fauces iftius cochlea-
ribus 2. & poft abfôrpto cochleari
vno fitim & calorem totius tollit.
Ictericis conuenit, cor & ventricu-
lum confortat, lumbricos expellit
& calorem p. n. omnem aufert.

Aqua Chamomilla.

HAufus aquæ difficultatem spi-
rationis faciliorem reddit, opi-
tulatur & menftruis fupreffis, abigit
fœtum.

fatum mortuum, promouet, arenas, lapillos, urinas emundat, caput & ventriculum, renes atque uterum. splenem induratum emollit, dolores ab utero mitiores facit, gingivas sanguinolentas etiam adstringit, febres & dolores capitis contemperat.

Oleum Chamomillæ.

Relaxat cutis spiracula, vapores molestos dissipat, nervis & articulis conuenit, quos roborat, dolores capitis ab ebrietate consumit, scabiei remedium omni, tumidas palpebras extenuat, oculorum lachrymas cohibet, dolores in auribus sonitumque illarum sedat, rimas labiorum percurat, spasmo & apoplexiæ resistit, lac concretum in mammis resoluit, dolores lumborum, punctiones laterum, tussim, pulmonum vomicas coli dolores, hydropem, renū exulcerationes (inflammationes) vincit: conuenientiss. est podagræ, cancro, lepræ contusioni mēbro-

brorum lassitudinibus, etiā lapsu illis remedio est: neruofarum partiū & tendonum durities emollit si perlinantur toti etiam corpori robur cōciliat, vnde opulentio: es olim vt & nunc, hyeme potissimum cū balneū ingrediūtur, totū corpus oleo isto fricare iubēt, & insudāt, iterumq; ablui se curāt: æstate vero cum oleo Rosarū & Citiones fiūt, cauendū tamē in isto litu olcorum à lapsu lubrico.

Aqua consolida maioris.

Vtilissima ad rupta intrinsecus, omniaq; vulnera ab interno principio curat: fiat pulvis ex caulibus huius plantæ, q̄ immissus narib⁹ sanguine fluētibus, fluxum reprimat: cimices abigit si lectus suffiatur, vt & reliquum insectarum genus: p̄fluentem sanguinem ex vulnere cōpescit si inspergatur pulvis. Flores plantę sunt colligendæ, dum Sol 15. Leonis gradum permeat, ex quibus facta Conserua, capitis humores superfluos exhaurit, vertiginosis

Ce-

Cephalalgicis, Asthmaticis auxiliatur, pulmonicos, hepaticos, & cardiacos confortat, diarrhœam suppressit, sputo sanguinis, fluxui menstruo mulierum, & dysenteriae prodest: lypothymiae resistit. Ex foliis paratur unguentum, quod Gallicis ulceribus, apostematibus calidis, fistulosis ulceribus, scabiei & cutaneis maculis est opportunum.

Aqua Euphrasiae.

Colligitur herba cum Sol 1. gradum cancri ingreditur, & ad destillationem adhibetur, aqua oculorum tunicis instillata, visum exacuit olfactumque, cruciatus capitis & laterum pungitivos dolores finit: capiti & oculis robur conciliat; suffusionem oculorum extergit, dentium dolores & Ictericam abigit.

Aqua acetosa.

Refrigeratoria est æstum inter-

no-

norum pellit, venenis resistit, sitim sedat, feruores calidorum morborum remittit, visui prodest, capitis dolores mitigat. In statu pestilente Eleſtuaria omnia & antidota è Theriaca & Mithridatio quæ contra venena valent, hac ipsa aqua exhibentur: optima est etiam inflammatis mammis, deliquia animi adimit & tremores cordis, icterum quoq; atq; splenis duritiem.

Aqua Cardui Benedicti.

(Videtur ab autore hic nomen facta confusio, inter Benedictam, quæ vulgo Caryophyllata dicitur, Germanicis *Benedicten wurzel* & *Caroffel*/cui hic vires ex descriptione aliqua respondent: & inter Carduum Benedictum cui potiores tribuuntur.) Pota aqua ventriculum roborat & calefacit, vulnera intrinsecus ad sanitatem usq; curat, crassum & viscidum humo-

G mo-

morem è iecore propellit , lapidem ex vesica exhausta ante balneum, copiosum sudorem ciet, sanguinem mundiore facit, & contagiosis febribus prodest , extinguendo virus, sumpto cochleari sub vespérâ, somnum allicit, pectoris repletioni febribus , difficultati respirationis auxiliatur, iecoris obstructions soluit, vt & totius corporis, partû promouet, folia à ieiunis depasta, aluû soluunt fiat puluis ex foliis , exhibetur pueris in lacte caprino, ante cibum horis tribus, lumbricos interranecos necabit. Vinum etiam cum foliis & radicibus paratum, multis prodest affectibus, mulierû mēstrua sedat, & dyssenterias aqua de flosculis parata, peripneumonicis conuenit, quia obturationes referat venarum, anginas internas omnes exigit ventriculum frigidû pituita oblesum calefacit. Si bibatur aqua ante sectionem venæ, ventriculû expurgat, maxime prodest tussi, & in statu pestilenti.

Aqua

Aqua Fumaria.

FEBRIBUS pestilentibus singulari remedio est, ex præcipuis herbis quæ sanguinem mundificant, hæc ab interno corporis, scabies & cutis defædationes omnes emendat, detergit ventriculum, aperit iecur & lienem, ocularis est, capitis tineas & animalcula abigit, contracturæ ex lue venerea occurrit, concretum in corpore sanguinem expellit, auertit syncopen, elephantiasin curat, cerebrum & intellectum confortat, mulieribus nimio fluxu laborantibus optima, pectus dilatat & pulmones aperit: colligenda herba cum Sol in 1. gradu Geminorum est, & fere in quarto destillanda. Summa huius virtus est, purificatio sanguinis.

Aqua Ligustici.

PRÆCIDENDA herba cū Sol in ultimo Leonis gradu versatur: aqua

G 2 resi-

resistit venenis, & pleuritidi, concretum sanguinem soluit : aduersatur pesti, hydropi & lepræ à refrigeratione. Balneum ex herba paratum, totum corpus validum præstat, ventriculum corrigit, pulmonumque morbos, mulierum tormina aufert, infectionem gallicam internam & externam tollit, scabiem omnem sanat. Lixiuum inde paratum cum pluuiali aqua, capiti pro lotione infusum, cutim dealbat, etiam in manibus, lendes, pediculos & spurcitiam abstergit, suffita herba mulieribus ad fluxum menstruum prouocandum adhibetur, aperit obstructa, & partum accelerat.

Oleum eiusdem.

CONFERT iis, quibus iecinoris & pulmonis substantia labefactatur putredine, viscera illa restaurat, suaueolentem efficit anhelitum, epilepsiæ auxilium, vlcera cacœthea

& oleorum viribus. 101

thea & sicca maximè gallica, & lepram siccam sanat tumores ventriculi & crurum dissipat.

Aqua Betonica.

HÆc in doloribus capitis, in febr. vngarica applicata, per lintea humectata, calorem remittit: auribus instillata sibilum sedat, si vermes in auribus stabulantur, expelluntur: assumpta vero difficultati respirationis confert, bilem atram per vesicam expurgat validissime: optima omnino in aurigine, & morbis pestilentibus. Confert ad apoplexiā, epilepsiam, tussim, asthma: urinam & calculos mouet, loquelam ablatam restituit, & memoriæ subsidio est, cochlearis mensura. Aqua florum, (qui colligendi Sole existente in 10. gradu Cancrī) destillata, assumpta à ieiunis, præseruat à veneno tota die, calide hausta, pectoris leuitatē parit & visui confert.

G 3 *Oleum*

Oleum Betonica.

Febribus est opportunum (iecur refrigerat) & cor roborat, elephantiasis expetitur, fracturis ossium & vlceribus diuturnis commodum, articulorum exostosis cohibet, unde claudicationes & distorsiones fiunt, vertiginosis & omnibus membris adrophia laborantibus amicū. colicis conuenit vmbilico perlito, vterum firmum reddit, puluis ex floribus exhibitus, post assumptum venenum vtilis est, ex vino rubro haustus dysenteriam curat. In acetariis comesti flores sunt saluberrimi, præmunientes à veneno & morbis variis.

Aqua persicaria.

Legenda herba cum Sol 15. grad. virginis occupat aqua stillatitia eius, internis tumoribus dissipandis conuenit, præstat contra venena & febres auxilium, & pulmoni vtilis, à scabie emundat cutem si lauetur, vlcera etiam antiqua & verminosa,

gal-

& oleorum viribus. 103

gallica, ipsamq; leprā curat: collutione oris dentes à dolore immunes facit, illosq; creditur emendare, & roborare: In faucibus vlcera gallica sanat, gargarizando, cutem dealbat lauando, de floribus aqua excepta efficax est tempore pestis. Succus ex herba contusa expressus, & aspersus pauimento, pulices & insecta pellit, carnes illo irrigatæ à vernibus defenduntur: Mulieres ventris dolore affectas & vteri ascensu liberant, folia decocta in aqua & imposita calentia etiam mensium fluxum sollicitat. Dentis dolori medeberis, si folia recentia commansa affectus ore circa dentem detineat, ut succus bene irriget: postea vero id omne expuatur in locum aliquem fertilem, ut ibi putrescat herba masticata. Viridis herba carnibus recēs mactatis imposita, arcet culices, muscas & tarmos. Vlcus dissepuloti cū & cacoëthes hominum atq; iumentorū percurari creditur, si herba

G 4 per-

perficariæ per flumen tracta & aliquandiu imposita, iterumq; remota, in loci humidi fimeto sepeliatur, quo citius computrescat, alia dein rursus imposita ad putrescendum etiam deponatur: hocq; labore quædragies repetito, quamprimum herbæ computruerint, vlcera sanescunt cum admiratione.

Aqua Rutæ.

Flosculi ad aquam decerpuntur Sole Leonem peragrante, quæpota venenis internis prodest omnibus, confert in peste, febribus & vlceratis pulmonibus ac iecore: pituitam ex ventriculo & intestinis eiicit, vt & calculum ex renibus & vesica: tormina ventris frenat, robur dat stomacho, nec non capiti. Illita eidem, memoriæ subsidio est, atque catarrhos celeriter ex capite & toto corpore consumit, calore enim suo recreat membra, & superfluitates dissoluit.

Oleum

Oleum Ruta.

Peste affectis inferuit , epilepsiæ pulmonariis& hepaticis utilis: splenis vlcera, cordis palpitationem & syncopen curat, excitat visum & ventericulum torpidum, vlcera quæuis externa ad sanitatem perducit, punctioni laterum commodum est & vtero quem calefacit, vt& ventriculû & renes, spasmo & colicæ prodest: fluxiones omnes frigidas à corpore auertit.

Aqua Absinthii.

Venenorum est alexipharmaca, ventriculum calefaciēs & iecûr, anginas, palati ardores, vomitus& diarrheam inhibet , anhelitum commendat. Succus exprimatur è foliis & caulibus abigit pediculos omnes, lendes, cimices, pulices & insecta vbiunque illeueris. Succus idem calefactus & cum testa iuglandis puerorum vmbilico impositus , facile tormina ventris sedat, & lumbricos expellit, eodem temporibus confri-

G 5 ca.

catiss, somnum suauem conciliat.

Quod sequitur elegans est & notandum cum diligentia, pro pueris nondum quadrimestribus, si post balneum, manuum pedumque plantarum succo confricentur, illi à frigore ita praesentantur, ut in vita nunquam ex calore aut frigore laedantur: Idem si hoc succo statim à balneo confricati fuerint artus, roburantur toto corpore, quo tota vita immunes fiunt à lepra, scabie, furfuratione & gallica lue, cutem etiam nitidam, articulosque concinnos reddit.

Oleum.

Oleum absinthii calefacit ventriculum, vermes necat appetitum cibi excitat, auribus sanguinolentis prodest emollit mammas lacte induratas, vomitus compefcit, venenis resistit, splenem induratum molliorem facit, febres fugat.

Aqua

Aqua Rosarum.

PRæstâtissima est cōtra calores p-
ter naturā, iecur inflāmatū recre
at & corp^o totū, cor odore, cerebrū
& memoriā reficit appōsita capitis
ardores, doloresq; sopit, vt & deli-
quia animi, si arteriis & cordi admo-
ueat, imo toti ēt corpori cōciliat a-
lacritatē & refrigeriū, visū exacuit, o-
culis amica, si cū illa lauētur vt & fere
omnia collyria cū hac ipsa pparātur.

Aqua ad oculos.

R. Foliorū chelidoniæ & fœnicu-
li singulorū manipulū sacchari
chrySTALLINI ꝯ. i. affusa aqua Ros. be-
ne obstrueto vase vitreo, in sole p se-
ptimanas tres collocētur, hæc aqua
quotidie circa diluculū & crepuscu-
lū guttatim instillata, omnes sedat
dolores caloresq; oculorum, & visus
debilitatem aufert.

Oleum Rosarum.

Toti^a corporis calorē pternaturalē
cōtēperat, vtilissimū phthificis dēti-
um dolores cōsopit syncopē & cordis

etc.

tremorem sedat, intemperiem calidam iecinoris & renum emēdat, vires deperditas restaurat, totiq; corpori robur conciliat. In febribus ardentibus, si frons, tempora & plantæ pedū manūumq; volæ cum arteriis illo perlinantur, ardores mitigat somnumq; conciliat.

Vnguentum maturans & emolliens.

℞. Lactis caprini cochlearia 10. quibus immisce cochlearia 5. micarum panis similaginei, coq; ad ignē vt pultis habeat consistentiam, adde cochlear dimidium aquæ Rosar. iterumque coquatur, adiecta croci contriti portione, quantam cultri apex capit, inducatur linteo crassitudine vnus digiti, quod apostemati impositum, singulisq; horis 12. renouatum, maturat & dolores breui sedat.

Aqua Tilia.

Valde commendatur ad Epilepsiam,

psiam, cerebrum confortat, tumores ventris dissipat, vterum refrigeratum calefacit, lac præbet mammis, frigidum ventriculum fouet, oculorum maculas absumit. Puero recens nato, si cochlear dimidium ori ingeratur, tota vita ab epilepsia, apoplexia & vertigine tutus creditur.

Aqua Salvia.

Cerebro conciliat robur, memoriam & intellectum excitat, iecur imbecille restituit, fætum mortuum propellit, mensesque mouet, conuenit etiam epilepsie, apoplexiæ, calculis renum & vesicæ. Ventriculum excalefacit, dētium cruciatum tollit, dysenteriam sedat. Aqua si irrigantur tempora, frons & ceruix, præseruat ab apoplexia, melancholiam mitigat, epota libidinem extinguit, maxime commendatur in peste venenosa, prodest pulmonum affectibus. interna etiam apostemata sanat, furorem præcauet, iecur obstructum
ape-

aperit, lethagrum, stranguriam, & calculum curat, tumorem genitalium dissolvit.

Oleum Salviae.

A Postemata recondita ventriculi, iecoris, pulmonum curat, utilis calidis quibusvis ulceribus. partium obsecnarum, etiam cariei, tumores autem illitum dissipat, ac dolores mirigat intemperiei cordis calidae opem fert, forinsecus illitum, tremores cordis & manuum tollit, nec non tumores pestilentes conficci illo iuvantur, punctiones laterales inde fugantur, oris ulcera & faucium tumores, gingivas putridas vulneraque omnia hoc oleum curat.

Aqua Veronicae.

Hanc herbam colligere oportet Sole existente in ultimo gradu Cancris, ad aquae destillationem, quae
epo-

& oleorum viribus.

III

epota læpræ fluenti aduersatur, vt & splenis obstructioni & phthisi: caput & intellectum roborat, febribus cōuenit si mane assumatur & insudetur vt & pesti, tussim lenit & expectorationem iuuat, bilem atram contemperat, calculum & vrinas mouet, sanguinem mūdificat, colluiem à corpore fœdam exturbat, menses partus facile procedere facit, puerorum lumbricis est remedium, calculum vesicalem & renalem expellit, vterum & sanguinem puriores facit, iecur, ventriculum & pulmones feruentes recreat, vlceribus etiam egregie conuenit.

Oleum Veronica.

Oleum florum ex vino tenui assumptum, pesti est remedium præseruatorium, & etiam infectorum curatorium, cum potu aliquo vel liquore haustū, cum vino oligo-
pho-

phoro potum, ventriculū tumidū & pituitosum deterget, atq; potenter valideq; euacuat, guttula huius olei in aurem demissa, vermes necat inherentes, forinsecus deliquio animi cardiaco prodest: saluberrimum iccori, pulmonibus, ventriculo.

Aqua Origani.

Vulnera interna consolidat & internas exulcerationes quasvis, anginae & oris siccitatibus conuenit, febris ardenti ac pestilenti, apostematibus etiam internis succurrit: sanguinem purificat, aërem venenatū & infectum corrigit, capitis pungentes dolores acres leuat, & caput morbis praeseruat: gargarisatum catarrhos capitis educit, columellae relaxatae auxiliatur, ore quam calidissime detenta, ex gingiuis educit pituitam, & sedat dolores dentium, regio morbo etiam prodest aqua & pleuriticis ac febrientibus, vlceribus fistulosis quoq; faciei maculis ac pustulis adhibetur.

Oleum

Oleum Origani.

Inunctum calens mulieribus, vteri ascensum habentibus, illius motum frenat : renes inuncti à dolore liberantur, hoc ipso gallica lue affecti & facie pustulosa contaminati curantur.

Aqua Spica.

Frigidis omnibus morbis convenientissima est, potissimum ventriculo frigidiori, iliacæ & colicæ, cordis languori & epilepsiæ, roborans est capitis, cerebri, & cordis, fluxionesq; frigidas absūmit.

Oleum Spica.

Ventriculum refrigeratum, pulmones, iecur, renesq; calefacit, naribus attractum cerebrum purgat, & olfactui prodest, ob id epilepticis confert : dolores arthriticos iuuat, lumbricos exturbat, si 3. guttæ cum vino haustæ fuerint : vulnerarium est, ideo balsamo æquiparatur.

H Aqua

A Trophiam vel tabem particulare affricata sanat, lotu caput à vertigine reddit immune, colligenda autem herba est Sole in tauro existente, stranguriam à frigore tollit, febres quamprimum, cerebrum & sanguinem recreat, memoriam vegetam reddit, catarrhos in capite absumit, utilis est pulmonibus, iecori & anhelationi, expectorationem promouet, infectionibus pestilentibus & venenosis moribus resistit: tormina ventris & dolores alios eximit ad sputum sanguinis facit, anginae & inflammationi faucium proficua, menses irritat, intestina relaxat & deterget, ut & vesicam, ex qua calculos pellit, æstuanti cordi amica, interna apostemata percurat, à virulento aëre defendit, virus expellit, capiti imposita, à doloribus cephalicis defendit, illiusq; perturbationibus cōfert vulnera etiā venenata curat, insecta abigit cōclavi resperso.

Oleum

& oleorum viribus.

xi§

Oleum Serpilli.

FIt oleum ex semine vel floribus, quod febribus pestilentib. quotidianis haustum vtile est, omnes n. expellit internas fluxiones, aperit iecur obstructum & incensum pulmonesq; (calorem emendat) & recreat, calidam ventriculi intemperiem & tumorem dissipat, ex vesica urinam atq; calculum propellit, fluxiones capitis acres, doloresq; punctiōum & agitationes humorum & apostematum in capite sistit ac sedat fronti illitum, cerebri vires & oculorum aciem intendit, calidis oculorum fluxionibus prodest, præcauet talem membrorum affrictu & gallicum morbum sicciorem sanat.

Aqua Carni.

Debilitati capitis remedio est, v̄t & vertigini & dolorib. capitis ac interiorib. apostematib. illius, sedat

H 2 ne-

nephriticos dolores : sanguinem concretum dissoluit admotu, ex vetriculo pellit omnem pituitam, & obstruētos pulmones ac iecur recludit, roboratoria est capitis, intellectus acumen facit, colicis doloribus conuenientissima, intestina à phlegmate detergens, splenetica est & epatica, vrinam promouendo, pituitæ viscidæ copiam exigit, frontis tumores dissipat, ventriculum calefaciendo coctionem iuuat, vermes intestinorum pellit, venenis resistit, morbis conuenit cum humore inuadentibus, exhibita ilico sudorem prouocat, pectus ampliat & cor dilatat, oculorum tumores & fluxus consumit, vterum frigidum calefacit & tumorem resoluit, delapsam columellam retrahit ad locum debitum: è capite illa loto extrahitur vapor omnis molestus & fluxionis materia caputq; leue & firmum redditur, pediculi, lendes & furfures capitis exterguntur, visum aqua clarior-

riorem efficit, vlcera venenata & morbum gallicum humidiorum curat.

Oleum Carui.

Oleum hoc assumptū, capiti munimentum & præsidium est contra apostemata interna & catarrhos, cor exhilarat, pellitq; ab ipso, pulmonib. & iecore collectiones actumores, iecoris etiam obstructa pandit, extrahit à toto pituitā & superflua excrementa, apoplecticis dictum sanguinem viscosum & impurum emundat, vetriculo pituita obfesso optimum, quam inde euacuat & tonum propriū conseruat, coctionem promouet, adeoq; omnib. ventriculi morbis & febribus ex ventriculo vtile, maxime cordi debilitato, cum abigat omnia cordis, pectorum & intestinorū dolores & apostemata, vermes propellit & enecat, colicum est remedium & vterinum, inflationes ventris maxime iuuat, & præcipuum est atq; excellens in vri-

H 3 nq

næ difficultate ac matricum expurgatione auxilium.

Aqua Chamædryos.

*Oleum car-
nicum vino
gut. 4. vel gr.
summe va-
lide depellit
calculos &
grenas renū.*

Sanguinem grumofum ac con-
cretum, apoftemata etiam inter-
na foluit. venenis aduerfatur, cor ca-
lore languidum recreat, vt iecur,
fanguinem arteriofum, fputum fan-
guinolentum & mictionem cruen-
tam compescit, abrupta sanat & ve-
nena acra ex corpore propulfat, in-
fectis pota prodest, oculi rubentes
& calentes hac mitigantur loti, flu-
xionesq; arcentur, oculi clarescunt.
Naribus admota imposita, coryzam
veram sistit, acres omnes & calidas
fluxiones, siccumq; morbum galli-
cum curat, furfurationem capitis &
totius abstergit, virilium tumores
discutit. Aqua eadem apoplexiæ,
cordis, palmo & tremori, sudori fri-
gido, anginaq; conuenit, catarrhos
sistit, caput firmum reddit, refrige-
ratis conuenit pulmonibus atq; ie-
cori, resistit veneno pestilenti, ilia-

ma,

cis & colicis, contractione & distortionem membrorum laborantibus. optima, si aquam saepius potabunt, calfacit enim sanguinem. Ulceribus fistulosis humentibus in naso & oris prodest, pestilenti tumori imposita conuenit, conueniens est etiam membris refrigeratis, qui venenata infectione contaminatus est, assidue hanc potet aquam.

Aqua Nasturtii.

Imposita capiti extrahit calores, & dolores eiusdem graues lenit, in maximis capitis morbis: punctiones & vellicationes comprimit capillos elegantiores reddit & in capite retinet, maxime proficit in syncope, ore aliquandiu detenta ac collutione facta, loquelam amissam reparat, intemperies calidas (inflammationes) alterat in corpore, sitim sedans, subitaneasque syncopas curat, capitis tumores dissipat & dolores, tussim lenit, articuli loti inde roborantur, vulnera detergantur.

H 4 Oleum

Ventriculo prodest inunctū oleū ex femine contra dolores. vt & lumborū & dorsi, capitis tumores & dolores absumit, idq; agile & leue reddit: tumori partium virilium est vtile, pustulas, fistulosa, sordidaq; vlcera humida curat, in mammis etiam cancrum & vlcera humida sanat.

Aqua Alchimilla.

Colligēda plāta die 10. Aug. ante exortū Solem ad aquę destillationē, quę sanguinem, vulnera interna & externa omnia percurat, cum vrina sanguinem cōcretum expellit: pręcipua est si mane & sero bibatur in epilepsia & fauciu excoriatione gargarizando, anginae initiis conuenit quoque & fauces exulceratas sanat, pulmonē & iccur calidiora emēdat. Qui ex nimia incensione sanguinis arteriosi inflāmatur, adeo vt is effluat, bibat huius aquę iustā quātitatē, restituetur. Prodest omnib. morbis

ca-

& oleorum viribus.

121

calidis & pestilentibus, febribus ardentibus & carbunculis, sanguini ebullienti feruido, tumoribus internis & externis remediatur: Supprimat etiā menstruū fluxum, adeo v^t hoc loco, aqua isthæc, omnibus præferatur. Conuenit etiam omnibus rupturis, vulneribus ac collectionibus, vlceribusq; internis, quæ hac aqua curantur, si mane & sero quotidie cochl. 4. bibantur.

Aqua Fœniculi.

INstillata oculis, visum acutiorem reddit & cerebrum vegetum in functionibus animalibus, & memoria, pulmonum vomicas pellit, & illas aperit, deterget ventriculum, resistit libidini, calculo & arenulis sine molestia, flatus dissipat, & sanguinē defecatum efficit, menses sine dolore promouet, ac vterum puriorem facit, lac præbet copiosum & bonū lactantibus, quod ipsum lac inde paratum haustum pueris tollit colic-

H 5 cos

122 *De oleis aromatatum.*

cos dolores & ventris tormina : facit contra hydropem, contra venena, contra icteritiam : aperit splenis oppilationes, conuenit calculosis, ac vrinas ciet.

Olum Feniculi.

IMprimis efficaciter dissipat flatus assumptum, & maxime contra colicam facit, vrinas, calculum renum & vesicæ propellit, mulieribus est vtile pp. lactis copiam, menses & vteri expurgationem, ventriculū cōfortat, phthificis prodest, pulmones ac jecur obstructū recludit, tussi conuenit & asthmati, firmā memoriam, cor alacre & sanguinis bonitatem conciliat, catarrhis omnibus malignis repugnat.

Et hætenus de herbis, quas si omnes describerem, ingens facile cōpleretur volumen, propterea de his tantū scripsi, quas ipse experimēto veraciter sic se habere deprehendi.

*Sequuntur Olea aromatatum, & quis
eorum in medicina sit usus.*

De

De Cinamomo.

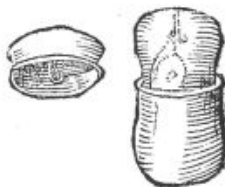
ELige cortices cinamomi probatos, contunde minutim, & infunde desuper aquam Buglossæ & Borrage. reponantur in cucurbita, imposita etiam alia cucurbita cum ligatura conuenienti, quas immitte balneo M. tepidiori, quo inhæreant diebus 6. exemptæ reponantur in vesicam, vt supra facta est mentio circa initia, destillatio fiat igne blando aquæ & olei, postea aqua separetur per cucurbitam vitream secundâ vice, vt eo fiat purior, & præstantior. Licet etiam cinamomum sic infusum vna in cucurbita relinquere & in B. M. destillare, reddet aquam cum oleo exiguo. Licet etiam cinamomum omne prius spiritu vini irrigare per cucurbitam retortam in cinere, fornace competente, & cum excipulo vitreo probe obstructo vrgere, ita vt prima vice
aqua,

124 *De oleis aromaticis.**Empyreuma
ut tollendū.*

aqua igne remisso, postea oleum igne aucto extrahatur, & sic per retortam aqua habetur efficacissima, sed quæ empyreuma redoleat, quod hoc pacto, ut & in aliis destillatis est corrigendum coniungantur aqua & oleum Cinamomi sic extractum in cucurbita, cui alia conueniens sit applicata, cum rimarum obstructione, illaque inferantur in B. M. temperatum, per dies 9. postea altera cucurbita detracta in locum substituaturs alembicus, destillent in B. M. igne mitiori aqua & oleum: destillatum reddatur cucurbitæ & imponatur altera cucurbita desuper cum munimentis, iterumq; per dies 9. in B. M. digeratur, atq; dum iterum fiat destillatio, quod ipsum toties reiterādū donecū aquæ perspicuitas & claritas appareat, minimumq; nidores ignei spiret tum demum facta separatione aquæ ab oleo, custodiantur singula. Sunt & rationes aliæ parandarum aquarum & oleorum de
ci-

cinamomo, vna : Accipe cinamomi ruditer conquassati, inclusi in cucurbitā (vt supra explicatum) intra cucurbitā vero reponatur orbiculus perforatus, hanc cucurbitam iniice alteri collo præditæ, atq; bene obductis luto commissuris, ita vt cucurbita inferior in terram sit defossa, circa superiorem vero ignis circulariter positus, singulisq; horis auctus : ita etiam multum olei in cucurbita inferiori habebis. Sed hæc ratio nō caret periculo, si enim minima rimula circa commissuras apparuerit, vt tantillum spiritus exhalet, tota illa destillatio est inanis labor & oleum non colliges.

Altera ratio cōmodior est, qua a qua haberi posset p̄stātissima & nobilissima. Cape matulam aut cucurbitā satis largam, q̄

in

126 *Deolis aromatatum.*

in fundo affixum habeat hamum
aut annulum argillaceum , cui ali-
quid appendi possit, (vt in margi-
ne) cinamomum crassius contusum
imponatur sacco lineo tenuiori,
quem constructum superne, appen-
de ad cucurbitæ interiorē par-
tem: cucurbitæ vero inferiori infun-
de aquarum Borrag. mens. 1. mox
cucurbitam superiorem, cui appen-
sus est sacculus immitte huic inferi-
ori, inserto simul collo, & quā dilige-
ntissime vesicis bubulis rimæ obstru-
antur , impone cacabo æneo aqua
feruenti pleno , in quo bulliant per
horas 12. atq; dein sponte refrige-
scant, detecta cucurbita exempto-
que sacco cinamomum in illo in-
uenies humidum, quod è sacco
ablatum , pone in mortarium , in
massam contunde, ac in cucurbi-
tam vitream inde: ubi multam aquā
colligere animus est, aliquid adhuc
aquæ Borraginis addi potest calen-
tis, quo minus autem aquæ addide-
ris,

ris, eo etiam præstantior aqua fuerit Cinamomi: Iam imposito pileo rostrato, destilletur per B. M. igne remisso, sed tamen rimis operculo obductis, & sic aquam colliges nobilissimam, & efficacissimam, quam, ut pretiosum quiddam, asservabis. Sed illud cinamomum, quod in cucurbitæ fundo remanet, coniectum in Bociam, per catinum arenarium subiectis valis vitreis destilletur adhuc amplius, igne primum temperato, deinde valido, habebis tunc oleum cinamomeum, in quo ubi Empyreuma senseris, illud ut nuper declaratum, remoueas. Non desunt etiam alii faciendarum aquarum & oleorum ex Cinamomo modi, quos ut hic referam superfluum arbitror, parum enim sunt efficaces, solum namque rationes utiliores describere volui & magis necessarios, ne liber compleatur sine fructu & sermone inani, q, alias in reprehensionem

po-

128 *De oleis aromaticis.*

potius, quam laudem ab illis, qui docti & sapientes videri volunt, incurreret, quare hic nil aliud tradere xolui, quam quod ipse manibus meis confectum exploravi, atq; re ipsa verissimum agnoui.

Aqua Cinamomii usus.

A Qua confortatiua ista est calida, memoriae vires deperditas reparat, cor ipsum recreans & exhilarans, in deliquio, syncope & palpitatione si arteriae illa perfricentur, restaurat etiam dissipationem spiritum cerebro & menti vigorem, addit etiam pulmonibus robur suum & iccori ac ventriculo conseruat, sanguinem frigidiorum venarum excalescit, spiritus vitales excitat, & sanitatem conseruat.

Oleum Cinamomi.

B Alfamus est vere carus & optimus, qui a corruptione & putredine defendit omnia, vulnera q; sine dolore

dolore mirabiliter consolidat. Vix omnes illius facultates scripto tradi possunt sufficienter, quam nimis velociter vnica absumpta guttula, totum corpus roboret, ita vt vires eius euidenter percipiantur, dum cerebrum, cor, ac spiritus vitales ita reficit, ac si virtus cuiq; noua infusa esset, Proprietas illi inest talis vt primo occursum acri qualitate sed summopere suauiter feriat, post hæc caput petat, cerebrum illustret & vires confirmet, catarrhos malitiosos consumat, deinde ad arterias & cor ipsum penetret, in quibus spirituosum sanguinem augeat, erigatq; corroboret, præterea rescat obstructions pulmonum & iecoris, tussim leuat, anhelitum suaueolentem & facilem reddit, phthisin remouet, calefacit ventriculum, in quo omnes vapores malignos absumit, caput alias affecturos, coctiones ventriculi adiuuat & desiderium cibi languidum reuocat, ipsumq; ro-

I busti-

buftiorem facit, prohibet in ventriculo corruptiones, omnia vasa obftricta aperit, visum acutiorem efficit. parturientibus promptiffimū est remedium ad faciliorem partū, exhibitumq; statim fœtum promouet, senibus, sæpe deliquio animi affixi solitis vt fere extinguantur, summum hoc oleum est auxilium, quod ipsos cum Dei protectione, sustentat & reficit, ita qui animam aëcturus est, si guttulam huius in lingua sentiat, quasi ab inferis reuocatur, & restituitur. Mulierum menses excitat & vterum emundat, studiose igitur cauendum prægnantibus ab hoc oleo, vel etiam aqua, nimium enim mouet, vnde periculum esset abortus: nocet etiam olei & aquæ vsus Elephantiacis.

Oleum Croci.

Est hoc oleum beneficio vesicæ, vt de Cinamomo iam expositum, sed ne quid vel minimum abscondatur, tradendus est modus optimus

mus & excellentissimus, quo pacto ex aromatibus omnibus præstans oleum extrahi possit.

Sume amygdala non rancida, aut vetustate corrupta exuantur sua tunica in aquâ calente, conscindantur minutim & per noctem in aqua frigida detineantur, exemptis istis, & exsiccatis, aliquantum in mortario conterantur, coniectis in ollam calefiant, mox per sacculum in torculari expressis, habebis oleum Amygd. recentiss. quod asservandum. Iam igitur sume croci contriti, vel alterius cuiusdã aromatis, q. videtur, affunde oleum Amygd. express. nō tamen nimium, & commisce, vt pultis habeat consistentiam, massā in vas vitreum reponatur obturatū, quod in Sole per septimanas 3. detentum, atque tum rursus per sacculum summa vi expressum, vt omne iterum colligatur, ita oleum Amygdalinum rursus colligetur, in quo vires præstantissimæ

I 2 croci

croci sunt reconditæ, quas ab oleo separabis hoc modo : Oleum inde cucurbitæ, cui infundatur spiritus vini optimi & explorati tantum, ut 2. digitis excedat oleum spiritus, huic aliam in sterne cucurbitam, collo bene munitam à perspiratione omni, atq; in B. M. digeratur diebus 6. tumq; diremptis his cucurbitis materiam impone vitreæ cucurbitæ cum alembico simili, & per cinerem vndiq; commissuris arctè obstructis lento igne extrahatur spiritus vini, cum quo & oleum croci ascendit, remanente in fundo cucurbitæ amygdalino. Sed spiritum vini ab oleo croci separabis in hunc modum. Coniungantur in cucurbitula spiritus vini & oleum croci atq; alembico arctissime alligato, per B. M. extrahatur spiritus vini. in subiectum receptaculum, remanebit oleum croci in fundo preciosum & efficacissimum, & hoc ipsum diligenter asseruandum. Atq; hoc pacto

cto ex cariophyllis , pipere , mace,
ambra , moscho , zibetto , aliisq; o-
leum est comparandum. Sed non
caret hæc ratio difficultatibus mul-
tis, ideo etiam tutissime per vesicam
extrahatur oleum.

Vires olei de croco.

PRincipaliſſimū est in viribus cor-
dis fouendis & exhilarando cor-
de, vtcunq; etiam tristitia inualue-
rit, modo guttula exhibita fuerit læ-
tos & ridentes facit, neq; aliud ex-
tat vllum oleorū , quod tanta vi pol-
leat in lætificando animo post per-
turbationes : aufert omnes cordis
debilitationes, punſiones, tremo-
res & palpitationes, ac syncopas, ca-
put cōfortat cerebrumq; & memo-
riam, doloribus colli prodest, cory-
zæ, difficultati respirationis, pulmo-
niacis: renes calefacit & mēses expel-
lit, dolores auertit à neruosis parti-
bus.

Oleum Macis.

Optimum & nobilissimum in a-
I 3 nimi

834 *De leis aromaticum.*

nimi defectu, naribus, arteriis & ceruici iniunctum, assumptis vero olei granis 3. vel 4. in aqua propria, deperditam loquelā restituit, colicos dolores & ventris tormina eompefcit, capitis etiam catarrhos tollit, & caput roborat, præferuat à vertigine & Epilepsia, ventriculum & vterum robustos facit, tremores cordis à timore metuq; incusso ac perturbationes sedat, aperit obstructions ventriculi & vesicæ, adeoq; urinam copiose mouet cum calculo, mulieres ad conceptionem disponit, inflationes & flatus abigit, induratum obstructumq; iecur & splenem soluit, spasmos relaxat, & melancholicum sanguinem, qui cordis angustias per somnum facit, auertit: conuenientissimum sibilo aurium, salutare & vtile laborantibus dentium corruptione & laxitate, quibus sunt sine dolore exemptiles, hi gingiuis sæpe & diu oleum affricare debent.

De oleis aromatatum. 135

bent. Et quod de oleo dictum est, id etiam de aqua intelligendum, hoc solum discrimine seruato, quod vnica olei guttula, efficacior sit, quam 6. aquæ cochlearia.

Oleum Nucis Moschatæ.

Fere conuenit cum superiori proximo viribus, amissum sermon in restituens, cynico spasmo vtile linguam torpidam aut relaxatam liberat, vermibus resistit, & anhelitum emendat, visus aciem intendit, amissum restituit olfactum, calefacit, atq; erigit ventriculum refrigeratum, iecur quoq; & renes, synopen curat, menses mulieribus inhibet & fœcundas reddit, phthisi laborantibus conuenientissimum, sanguinē emundat, & splenē induratum, calorem natiuū conseruat, totumq; corp⁹ roborat: Præcipua sunt ad fœcunditatem & fœtus in vtero

I COM.

136 *De oleis aromaticis.*

conseruationem Rosmarinus, Nux
moschata, Grana Kermes, oleum,
aqua tinctura, electuarium vinum &
quicquid ex his paratur cum Mal-
uatico vino, Aqua Ros. & simili-
bus pro scopo exhibitis & assum-
ptis.

Oleum Caryophyllorum.

Balsamus est præstantissimus per-
curans vulnera omnia fundentia
sanguinem & serum, quod suppri-
mit, intus etiam frenat spirituum vi-
talium impetum & sanguinem Me-
lancholicum atrum, causam tristi-
tiarum, maniam, febresq; quartanas
emendat, robur dat cerebro & cor-
di, vertiginem sistit, & visum acuit,
caput à catarrhis liberat : colicis
prodest: ascensum vteri prohibet:
internas quasq; cōtinui solutiones
& externas sanat, vt fibulationes
non requirantur : maxime, au-
tem vulneribus capitis est amicum,
cum carnei læsione : menstrua mu-
liebria promouet & vteros purgat,
fœ-

fœcundos reddens gingivas corruptas sanat, & anhelitum commendat. Olei huius guttæ aliquot in cereuisiæ dolium obstructum immisissæ à corruptione defendunt.

Oleum piperis.

NErvis tendinibus& articulis refrigeratis cōfert, lethargo, spasmō, oris torturæ, ischiadi, renibus, intestinis, vesicæ cruciatui inseruit, excalefacit omnia refrigerata membra, viscidam pituitam & impactam ventriculo, attenuat & abstergit, atque expulsionī pręparat: calculum vesicæ& renum validissime expellit, menses cohibet, membrorum atrophiam curat, epilepsiæ cōuenit guttæ 3. assumptæ, eolieis cruciatibus& lancinationi succurrit, vt& febribus semen auget, & fœcundat, ad libidinem incitat, difficultatem deglutendi adiuuat, appetentiam cibi & concoctionem promouet, sanguineas obstructions soluit, fœcunditatem, visum clariorem, caput fir-

I 5 mum,

num, & dentes indolentes efficit.

Oleum Anisi.

Epilepsia occurrit assumptum, ut & contra colicam, & intestinorum ac ventriculi torsiones est efficax, inflationes contumaces ventriculi dissipat, cuius etiam calorē augeat & roborat, pulmonum obstructionibus, prodest phthificis & tussiculosis conuenit sanguinem clarificat & emendat ut & visum, capiti multipliciter utile, cor etiam vegetum reddit, expellit à ventriculo, intestinis, renibus, ac vesica flatus, calculum etiam renalem & vesicalem, cum urina, quem sine dolore prouocat, utrum rectificat à colluvie pituitosa, lac bonum in mammis causatur.

Oleum de Castoreo.

Paratur hoc modo. ℞. Castorei lb. 5. incisum cōquassetur in minutas partes, & cucurbitæ parvæ committetur, affusis terebinthinæ claræ ℥ 2 spiritus vini rectificati lb. 5. areæ purissimæ & bene elotæ ac candē.

De oleis variis.

1,9

defactæ & exsiccatæ lb. ʒ. applicata cucurbita altera ad primam, cum munimentis rimarum, digerantur in B.M per dies 9. tumque reſeratis clauſtris, cōiungantur omnia in retorta Waldenburgica, atq; ꝑ catinū cinerarium, cinere in fundo catini, digiri craſſitie ſubſtrato, tota retorta cinere cribrato cōtegatur, admotq; roſtro incuruato, & excipiente cucurbita ſatis procera, deſtilletur igne lento ꝑ ſex horas: tunc primo ſeparabitur Spiritus vini, deſtillationem eo uſq; ꝑſequere, donec nil amplius ſeparetur, tum deſiſtendum & omnia ſponte reſrigeſcant Oleū ab aqua ſecernendum & reſeruand. ꝑ quod ſi fœtorem ſentias ab igne, modo ſupra declarato illum tollas.

Olei de Caſtorio vires.

Eſt ex præcipuis remediis dicatis apoplexiæ & epilepiæ tota ſpina dorſi inūctæ, ſiguttula ori inſtilletur, linguæ uſum reſtituet, à paralyſi ablatum, ſi quicquam aliud, ſedare ſolet

folet capitis dolores à catarrhis frigidis exortos , ideoque potissimum in omnibus capitis frigidis morbis eximium est , maxime refrigeratis neruis, tendonibus, ac articulis: spasmus, doloribus aurium, dentium. & colli medetur, sanguinem concretum à corde remouet, vrinam promouet, lac coagulatum in mammis resoluit, articulorum distorsionem & claudicationem ob paralyfin restituit, sperma hominis auget, membrorum tabem, lethargum, soporem & dolorem canceri in mammis compescit.

Oleum ligni Guaiaci.

R Scobis ligni Guaiacani vel serrata derafi lb. j. vini Maluat. melioris lb. j. (idque si per retortam destillationem es facturus , alias in descensu vino opus non est) quæ bene commista includantur bociæ retortæ, & sic conferuentur in calore mediocri vel solis, per dies 9, hyeme vero

ro

ro ad fornacem tun collocabis retortam in catinur cinerarium , in quo digitati crassitudine fundum arena sit conſtratur, ipſa vero retorta, tota cooperiatu arena, annexoq; recipiente vaſe , ommiſſuræ arctè obturentur, atq; tun ignis fornacis ſucendatur, primu quidem admo- uendo ignem mitibrem , poſt vali- diſſimum & ſic primum habebis a- quam, poſtea oleum , quod ſpiritus reddit (educitur priuſus, inſtar fumi è retorta in vaſ recipiens.) His ſpon- te refrigeratis, excipulo ablato, ab a- qua oleum ſeparandum , quod ma- xime fatet ob empyreuma, ſed con- ciliari poteſt odor gratus, quemad- modum alias dictum.

Vſus olei maximus eſt in morbo gal- lico, & aliis malis inde obortis. De quo ſi guttulæ 10. immiſceantur ad ꝑb. 1. ſacchari clarificati, vt fiant or- biculi & de iis quotidie vnus aſſuma- tur omnes dolores capitis & catar- rhus gallicorum malignos conſu- met

met, toto corpore. Eodem modo huius olei 3. ac 4. guttæ in aqua haustæ pro sudore, ad horas 4. continuando, idq; mensem continuatum, vitatis aronatis, sale & viscosis, sed instituto v. c. frugali & congruo sanguinem egregie mundificat, obstructions pulmonis & iecoris abigit: consumit morbum gallicum cum doloribus, prodest pinguibus, quos demacrat, vlcerum faucium percurat exteriora, varicelas magnas omniaque vlcerum gallica, ubicunq; in corpore sita: Haustis ita usurpatus, curationi gallicorum per ligni decoctum, inunctiones, & infumationes æquiparatur, nisi quod huius usus salubrior & tutior sit (quam qui per litum & fumum usus est, quorum ope multi in periculum præcipitantur.) Signum vero huius luis potissimum est, quod infecti de die leuius more sanorum habeant, sed sole occidente obrepunt toti toto corpore dolores, ὁσάνοις ut quo se vertant nesciant aut quid agant

Oleum ex variis.

143

agant(hoc tamen symptoma etiam quandoq; in aliis morbis fuit exploratum, vbi nulla vnquam erat vel minima luis venereę suspicio) quod potissimum contingit in morbis quibusdam epidemicis, quod ipsa vfitatum cognoscitur in febribus pestilentibus, vngaricis, &c. vbi multum redundat feri calidioris, cōsuetumq; est naturæ intra corpus sese noctu recipere, atque punctionibus præesse, ideoque etiam tales humores sub noctem plus negotii facessunt.

*Oleum baccarum iuniperi & ligni
iuniperini.*

PRæstātifs. fit ex baccis, variis modis, sed per vesicam, per retortam & per descensum, vt cuique videtur conueniens esse, quod è ligno fit, minus est præstans, eo quod ex baccis paratur. Oleum vero bac-
ca-

carum, doloribus omnibus frigidis
 opponitur, & feбри quartanæ, ex vte-
 ro educit humiditates prauas & fœ-
 cundum efficit, auditum difficilem
 restituit, & strepitum dissipat, achor-
 res capitis sanat, capillos elegantio-
 res facit, epilepticis & maniacis cō-
 fert, atq; melancholicis, laborantib.
 quoq; ex dolore dentium, ventricu-
 lum calefacit, icterum abigit & pe-
 stem, cum vrina calculos expellit,
 vermes interaneos necat, addit ca-
 piti robur, cordi ac ventriculo, pro-
 deſt interaneis malis quamplurimis
 apostematibus & venenatis, dolores
 lumborum ac renum lenit, anhel-
 tum gratum præſtat, punſiones ex
 flatibus dissipat, ad ſomnum cōfert,
 contuſionibus violentis & tumori-
 bus commodat illitum, omni etiam
 ſcabiei, & lepræ, ſanguini congelato
 ac vulneribus prodeſt. Aqua illa ar-
 dens quæ ex baccis cū vini fece per
 veſicam extrahitur iisdem pollet vi-
 ribus (vermem enim cordis enecat)

ieco-

De oleis ex baccis. 145

iecoris pulmonum, ventriculi & cerebri vires roborat, aëri pestilenti aduersatur, matricem expurgat, ut & renes atq; vesicam, dolores capitis tollit & visum clariorem efficit, ac hydropem curat,

Oleum baccarum lauri.

R. baccarum lauri q. v. contundantur in puluerem, iniectis illis in cucurbitam, affundatur vini aliquid, quæ contacta in B. M. diebus 9. digerantur calide, apertione facta & illis adhuc calentibus imponantur in sacculum, exprimatür oleum quod est asseruandum, si vero oleum expetis efficacius & purius tum baccas contritas in vesicam repone, affusa aqua quantum sat sit, & oleum expectatur destillatione.

Calefactorium est hoc oleum, cōferens obstructionibus omnibus, & colicis doloribus, ventriculum calefacit & cōfortat, dolores capitis mitigat, perinde ut ventriculi, iecoris, splenis, renum matricis & neruosa-

K rum

rum partium, adeoque omnibus frigidis morbis prodest, prohibet capillorum defluuium, pediculos & lētes cum scabie pellit, dolores mitiores facit in oculis & auribus, aurium etiam tinnitum & sibilos tollit, ex ventriculo tormina & flatus consumit, iecur refrigeratū calefacit, atrophie conuenit, hydropi & scirrhi lienis, spasma etiam est vtile & distortis articulis ac tendonibus, vt & scabiei & pruritui.

Oleum ex Ca'uaria humana.

PAratur ex cranio hominis sicco, quod eligendum de homine violenta morte interempto, nequaquā morbis cōfecto, cum in homine qui vi morborū in lecto moritur omnes vna vires & balamus naturalis commoriatur & corrumpatur, mumia vero mortuorum nullus est utilitatis, quod vero ex balsamis additur, non propterea illis præstantiorem reddit naturam, aut ipse præstatiores balsamus efficitur, cum spiritus balsa-

me-

meus sit destructus. Quid igitur nobis profunt Aegyptiorum & Americanorum cadauera? quamvis plus tribuendum sit his, qui pereunt spiritu gelante, quam illis, in violenter peremptis aliter se res habet, qui sani fuerat & integra valetudine fruebantur, in quibus verus balsamus & vires integræ, licet imperceptibiliter subsistunt. Igitur minutissime limato aut derafo affundatur exiguum vini, sicq; dieb. 3 aut 4. permaneant, tû per bociam Waldenburgicâ, in arena exstillet, primum lento igne, post ea validiori aqua & oleum, hoc oleû mirabilem cõtrahit odorem ex homine, idq; tâquam secretissimum & summum remedium cõtra apoplexiâ & epilepsiâ celebratur, cuius guttæ 3. exhibentur in aqua florû uliæ.

Sal crani hominis.

FIt ex cranio humano hoc pacto Sal, cranii rasura minuta, imponatur ollæ operculo bene agglutinato, & in furno figuli cum fictilibus

K 2 VEA-

vratur, exempta olla, & aperta, calx apparebit candidissima, quam iniice linteis mundis, ac ttramini cum vrceo perforato, subiectaq; patina munda, infunde aquam calidam puram, aquam percolatam coque lento igne prunarum ad spissitudinem & parum salis reperies, quem diligenter asseruabis ad vsum, cuius exiguum porrigendum homini apoplexia correpto, vel epilepsia, miraberis illius virtutes praesentes.

Oleum ossum hominis.

SVmantur ossium hominis fragmenta minutim excisa, quae in catino separatorio candescant aut vrantur, feruentia ossa iniice oleo communi, exempta rursus, in bociam retortam coniiciantur, & fiat per arenam destillatio olei. Quod ubi efficacius & praesentius habere exoptas, praeparabis iuxta modum proxime in oleo de caluaria hominis explicatum. Oleum illud omnes dolores arthriticos atq; articulorum composit, si illinatur.

Aqui

Aqua excrementorum hominis.

Hominis sani stercus in cucurbitam repositum alembico bene tecto ac obturato, aqua separare, ut illaq; in cucurbitam refusa denuo, iterumq; separata, tertio etiam repeti destillatio debet, ubi fœtuerit, sole vel per M. B. fœtor auferendus, ut supra monuimus. Magnarum est viriū hæc aqua, paronychias sanat imposita. cancrum curat & tumores ac carbunculos pestilentes, quos ad maturationem, apertionem ac sanationē perducit, quemadmodum & vlcera fistulosa, maculas detergit & cicatrices, oculorum rubori & intemperiei prodest guttula immissa, lachrymas reprimat, & pelliculas cōsumit oculorū. Hausta verō & irrigato capite, epilepticis aqua succurrit, calculos vesicæ ac renū exsoluit & cū vrinā expellit, hydropicis est utilis, maxime vero pota cōtra morsū canis rabidi. Lotū caput capillos, pducit, faciei quoq; nitidior cutis illa redditur.

K 3

Aqua

Aqua sanguinis hominis.

MAio menſe hominis ſani iuue-
nis & vegeti ſanguinem collige
quem mundæ cucurbitæ vitreæ in-
clude , vt tertia pars repleatur, ap-
plicataq; altera cucurbita cum mu-
nimentis, reponantur in B. M. calo-
re mediocri tam diu donec inferior
cucurbita ſanguine tota repleatur,
cū ſanguis fermentatione quadā au-
geri ſoleat, tū depōſita cucurbita ſu-
periore & admoto pileo roſtrato, fiat
deſtillatio in B. M. ſeparabitur aqua
exigui valoris q; vero in fundo cucur-
bitæ remāſerit, id in retortā illatum
cineri inferatur, admotaq; alia retor-
ta vitrea ſpōteq; lutū exſiccetur, atq;
tū ad ſtillandū relinquatur, vbi nihil
amplius ſtillatione ſeparabitur, ſpō-
te refrigeratis vaſis lutū pānis humi-
dis emolliatur, aq̃ quæ ex ſanguine
ſeparata fuerit, iterum in retortā
aliquā iniice , eodemq; modo com-
miſſuris obſtructis, facta deſtillatio-
ne, nouies repetatur deſtillatio &
idem

idem labor, tuncq; erit absolutum opus, referuetur destillatum vt res preciosa. Exhibita omnibus morbis totius corporis resistit, vires deperditas reparat, est enim in sanguine hominis omne robur vitaq; & quia sanguis optimus à corde perficitur, ideo roborat & nutrit hominem totum. Erit vero solum adhibenda in extremo periculo vitæ aliis omnibus conferentibus. (Hæc si vera sunt, quomodo omnes morbos præcauebit, credatur auctori, quantum experientia admittit argumenta enim & rationes auctoris quas adducit nō sufficiunt, sapit phantasiā Paracelsicam.

Oleum Laudani.

Laudanum Gummi est exoticum odoratum, cuius elige tibi quantitatem aliquam, adde dimidium eiusdē silicū vstorū & contusorum, affusoq; Spiritu vini exiguo, simul imponentur in retortam quam capellæ arenariæ immitte & aquam cū oleo

K 4 ex-

exstillare sine hanc vitreæ inde cucurbitæ & applicato alembico per B.M.fiat exstillatio, quod exstillatū fuerit, redde cucurbitæ & destillationem quinquies reuoca, sic habebis oleum pulchrum & odoratum, quod caput totum roborat, & illius dolores tollit à catarrhis frigidis exortos sternutationes excitat, olfactum deperditum restituit, oculorū tumores soluit, ceruici inundum, prodest apoplexiæ & linguæ resolutæ, gingiuas sanguinolentas firmat & dentes, respirationem faciliorem reddit, coryzam & deglutendi difficultatem sanat syncopen, cardialgiā cordis tremorem & dolorem matricis auertit, ad fœcunditatem cōfert, fœtum expellit emortuum, phthificis prodesse potest.

Aqua & Oleum mellis.

MEllis optimi quantum libuerit
 VValdēburgicę cucurbitę im
 po.

pone, ita ut tres partes relinquantur
 vacuæ, solaq; quarta pars sit repleta,
 adde dimidium arenæ puræ, quæ
 prius candefacta fuerit, beneq; in-
 uicem commistis & alembico im-
 posito ac arte obstrueto, catinoq;
 cinerario cucurbitam immitte, ci-
 neribus vndiq; ad dimidias vsq; con-
 tectam, rostro alembici vas capax
 pro receptaculo submitte, ita ut ri-
 mulæ iuncturarum quam diligen-
 tissime sint obturatæ luto artificiali,
 quod sponte inibi siccescat, tumq;
 destillationis fac initiū, & post ho-
 ras demum 12. ignem augebis sitq;
 primum aqua alba, dein flaua, cum
 aliquot guttulis olei, tandem ruber-
 ima aqua & oleum exstillabit quod
 tamdiu effluere permittas, donec
 nullæ amplius guttullæ stillent, &
 ultimo ignem intendens, sponte o-
 mnia refrigerari permittes, tuncq;
 apertis vasis, aquam cum oleo ex re-
 ceptaculo depromptam, cucurbi-
 tæ redde, cum alembici impositio-

K 5 ne

ne & agglutinatione , atque hoc modo secunda iterum destillatio fiat, postea ex recipiente vase in cucurbitam vitream cum suo conuenienti alembico, in B. M. destillatio tertia peragatur.

Et hoc destillatum iterum in cucurbitam eandem infusum repetatur per vices quinque: In quinta vero & vltima destillatione vnumquodque horum, aqua nimirum & oleum seorsim colligendum , & sic primum prodibit aqua candida, pauci valoris, secundo flauescens, quã cū ex guttulis descendere cognoueris : vas recipiens commutandum, aliud substituendum quam primum, & omnia simul excipiantur, tandem habebis feruescentem & flauam aquam cum oleo, variarum virum, quam diligentissime custodienda.

Hisce duobus aqua scilicet & oleo, capilli tincti, soleque exsiccati firmiter poris affiguntur, molles
tene

tenerique fiunt & flauī, auri modo splendentes : Si oculis immitratu , omnes tollit illorū calores. epiphoras & lachrymas ambustionem omnem sanat , cicatrices & vibices delet, cutem candidam & nitentem efficit. Exhibita in deliquio vel syncope, vires restituit , prodest pota ad tussim & coryzam: ventriculum excalefacit , sanguinem clarificat, præcauet putredinem ex catarrhis in corpore contumacibus. Externa vulnē a omnia ad consolidationem perducit & carnem bonam causatur renascentem , à symptomatibus eadem prauis præseruat. Si caro mactati animalis huic aquæ imponatur, non corrumpetur, neq; vermiculos generabit.

Oleum Cera.

QVando hoc oleū omnibus numeris perfectum viribusq; integre in conficere volueris, ceram prius recte præparabis hoc modo. Accipe

cipe ceræ quantum videtur, in pel-
 ui munda liqueſcat igne remiſſiori,
 cera liquata, in promptu habeas ca-
 tinum capaciorem vino eo uſq; re-
 pletum, vt cera liquata vino hinc
 inde infundi & innatare tenui cru-
 ſta poſſit, hanc ceram rurfus de vi-
 no detractam pelui puriori redde,
 rurfumque liquefacta in vinum vt
 ante infundatur, & hanc liquatio-
 nem & fuſionem ſuper vinum, ſe-
 pties reiterabis, tum cera coueni-
 enter ad deſtillationem erit præpa-
 rata, quam loco frigidiori in fru-
 ſtula craſſiora conſcindes, cuius ſi
 fuerit lb. i. addes ſilicum prius ex-
 candefactorum & contritorum di-
 midium, quæ omnia commiſta inde
 in Retortam bene mundatam &
 firmam, quam imponeſ catino are-
 na contecto, oriſicio vero admoue-
 bis vas recipiens, bene amplum &
 capax commodumq; cuius rimas
 luto ſapientiæ quam artiſſime con-
 ſtringes: deſtillationis initium fiat
 igne

igne lenissimo & exiguo horis 6. aut
 7. caue ne nimium festines, deinde
 paulatim ignem augeas, tum pri-
 mum prodibit aqua, postea oleum,
 quod in recipiente sicut cera con-
 crescet, auge amplius ignem, iam ex
 retorta in recipiens vas veluti fu-
 mus, vapor aut nebula præcipita-
 bitur densissima, quæ appellatur
 spiritus, qui dum prodit, ignis sem-
 per fouendus & augendus, donec
 crassus vapor omnis descendat, at-
 que vas recipiens rursus clarescat
 & perspicuum fiat, tum demum
 ignis destruat paulatim & omnia
 refrigescant, hinc recipiens vas au-
 ferto, in quo quia cera concreuit,
 vas illud in aquam feruentem, ut ce-
 ra rursus liquecat & fluat, colloca-
 to, sicq; calentem ex recipiente in
 Retortam regere & in catinum are-
 narium mitte, admoto receptaculo,
 ac fiat destillatio secunda vice, post-
 quam cera iterum calore liquata
 Retortæ rursus ingeratur ut ante,
 ita

ita vt nouies cera per destillationem
separetur. Quod si in vase recipiente
vltro fluidum fuerit instar olei, non
requiritur vt in aquam calentem re-
cipiens immittatur. Id etiam notan-
dum, cum idem vas receptorium ex
æqua calida deponitur, quod sponte
& paulatim ad refrigerandum sepo-
natur, metus enim alias est rupturæ.
Vbi cum oleum ceræ nouem destil-
lationibus fuerit segregatum, tum
ex recipiente ceram reponere in cu-
curbitâ Waldenburgensem, cui su-
perne aptabis similem aliâ, vesicis bu-
bulis bene agglutinatâ, quæ in B. M.
9. diebus mergatur cū calore æqua-
li sponte refrigescat, vase aperto ite-
rum in aliam cucurbitam cum a-
lembico reponatur, fac vt per B. M.
destillet, vbi in totum descenderit,
vel etiam vbi totū descendat (quod
tamē fieri non nisi rarissime & diffi-
culter potest) tū rursus coniungatur
omnia in cucurbita superiore agglu-
tinata alia, & ad digestionē iterū B.
per

per dies 7. reponantur calore æquali, demum iterum apertis vasis & destillatione repetita, tertioq; iterum in cucurbitam duplicem reposita & diebus 5. digesta in B. M. tandemq; alembico rursus admoto, & destillatione per B. M. facta eo usq; vrgeatur, donec aliquid decedat: sic reperies in receptaculo præclarissimum, pretiosum & saluberrimū atq; pulcherrimum oleum ceræ, quod ad varia olea pro sanandis vulneribus inseruicet, veluti si in oleum tale cōieceris flores hyperici, menseque integro in Sole reposueris, & post expresseris, tunc acquies balsamū verissimum qui omnia vulnera glutinat.

Oleum ceræ dolores podagricorum mirifice lenit, vt & manuum *Vtra Solis
cera.* pedumque cruciatus, linguæ vulneratæ, rimis palati, labiorum ac papillarum iu mammis muliebribus multis doloribus infectis egregium inueteratas etiam manuum pedumq; fissu-

fissuras cito percurat. Omnia vulnera quantūcunq; maxima, breui p-
fanat vt & omnia fugillata & con-
tusa dissipat ac dolores mitigat, ma-
xime ex percussione tumore obor-
to cum dolore pene lethali, ad quē
sedandum, cape olei ceræ ℥. i. & cū
℥. β. olei laterum permisce & calide
ægrum illinito, qui statim leuamen
sentiet atq; remissionem.

Oleum Myrrha.

Myrthæ rubræ electæ quantum
videtur, contunde crassiuscule,
permisce contrita fragmenta vaso-
rum Waldenburgenſium probe
exuſta, ſed pauca quantitate, quæ
omnia in Retortam poſita imbuan-
tur ſpiritu vini bono, vt modice ir-
rigentur, retorta vero arenæ immer-
gatur cum excipiente vaſe, fac quo
à vino oleum deſtillet, quod ruruſum
retortę redditum & deſtillatione i-
terum ſeparatum, tertio etiam faci-
endum: quo facto, oleum à ſpiritu
ſepa-

Olea ex Resinis. 268

separatum conseruandum. Hoc oleum omnem putredinem inhibet, omnia à corruptione præseruat integra in sua natura, vnde antiquitus cadauera Myrrha inungebantur, ne facile computrescerent. Si quis balneum ingreditur faciem oleo isto illinat, præstat illi speciem iuventutis & cutim nitidam ab iniquatione defendit. Oleum hoc dentium etiam acerbos dolores tollit, vocem clariorem efficit atq; anhelitum commendat, & cordi euentationem liberam faciens. Quotidie aliquid assumptum præseruat ab infectione aëris, defendit à corruptione internorum, robur conciliat ventriculo, cordi, iecori, vtero, absumit vapores & catarrhos molestos, totius corporis vulnera tam interna quam externa curat, vt scabiem & pustulas, foetum pellit emortuum, roborat auditum, memoriam & cerebrum ipsum, reiectioni sanguineolentæ prodest, quâ compescit.

L *Oleum*

Eodem pacto ut de Myrrha oleum hoc parandum, iisdemque pollet viribus, in eo saltem differt præcipue atque excellit, quod raucedinem hominis, ubi verbum vix vllum proferre potest adeo mitigat, ut si tres guttæ aliquot diebus mane exhibeantur paulatim deglutiendæ, paucis diebus vocem & loquelam reducat integram, nam sanat internas læsiones faucium, neque quicquid est efficacius & exploratius in phthi si ad vlcera pulmonum, vel ventriculi pituitam viscosam, quæ si quotidie grana 7. huius olei in aqua Rosar. absorbeantur apostemata maturat ventriculū roborat, ac odore vires cerebri ac cordis reficit, sanguinis nariū fluxū inhibet, oculorū vitia tollit, ac auriū, ut etiā ozænas, cerebrum à vaporibus prauis defendit, qui à ventriculo ad caput ascendunt, prodest etiam spasmo cynico & convulsioni, catarrhos tussimque

que sedat, vt & punctorios lateris dolores, rimas labiorum, manuum pedumque consolidat, ascensum matricis prohibet, & vterum emundat, menses prouocat, vrinam vero purulentam & sanguinolentam, diarrhoeam ac dysenteriam sup-
primit.

Oleum Mastiches.

CVcurbitæ Mastiche semiplenæ, orbiculum perforatū ad ipsam vsque Mastichen impone, mox aliam in terram sepeli ad collum vsque, cui altera cum Mastiche superne collotenus aptetur, commissuris vndique optime perlutatis & sponte siccatis, multum enim in perlutatione ad hanc destillationem situm est: quamprimum enim vaporibus patuerit exitus, omnis in cassum labor & sumptus impenditur, his sic recte peractis, circumda ignem circularem ex prunis, cubitum distantem, quem paulatim semper adiectis carbonibus foue-

L 2 bis

bis, augebis, atq; singulis horis ternis propius cucurbitæ admouebis, donec tandem is quam proximus fiat, ita vt tandem superior cucurbita prunis prorsus obruatur, & ipsa etiam cucurbita instar prunarum candescat & tum demum ignem extinguere sine, atque sua sponte refrigerare, eo pacto habebis in inferiori cucurbita oleum egregium Mastichinum, quod vbi foetorem contraxerit, facile emendabis.

Parari solet etiam hoc modo, Mastichem irriga spiritu vini, vt parum imbuatur, quam inde retortæ, hanc arenæ committe, & oleum atque aquam destillatione extrahe, quod per balneû dein rursus erit reducendum & clarificandum vt superius explicatum est, sic oleum fit præstantissimum & diligenter asseruandum.

Oleum Mastichinum robur dat ventriculo, capiti, iecori, neruosis partibus, articulis, omnes tumores

dis-

dissipat & dolores mitigat, confert capitis doloribus & dysenteria, rupturæ cranii, confert etiam spuito sanguinis & tussi, vomica pulmonum, procidentia ani, ac cordylomatibus, iccori refrigerato, ventriculo & illius apostematibus, vermibus etiam aduersatur & vteri ascensui atque prolapsui: eodem pacto vermibus dentium ac paronychiiis remedium est.

Optimum & præstantissimum est oleum in ventriculi debilitate, à morbis aut crapula conciliata, ita dum omnem cibum quis auersatur & euomit, vnde quamplurimos mori contingit, his huius olei guttæ 7. vel 9. cum vino calido exhibendæ & cordis ventriculi & præcordiorum regio perungenda, quæ quamprimum vomitum frenant, ventriculum confortant, appetentiam excitant ciborum, totumque corpus omnibus membris vegetum reddunt.

L 3 Oleum

Oleum Terebinthina.

Accipiatur Terebinthina selecta, quæ indatur cucurbitæ aut bociæ, ut quarta solum pars sit repleta, atque per arenam igne leni destillatio peragatur, ne Terebinthina mox bulliat, quod ne fiat, cauetur si aliquid arenæ purioris commisceatur. Inter destillandum primum videbis aquam prodire, mox oleum clarum & perspicuum albumque, dein flauū, quod uti ex guttis agnoveris profluere, vas recipiens permutabis & oleum album perspicuumque diligenter asserua, quod optimum & subtilissimum est: Vbi vero flauas guttas conspexeris, etiā secundum receptaculum permutabis & oleum seorsim quoque custodiendum erit: atque subiecto tertio receptaculo, tertiū etiam oleum destillatione eo usque pelle, donec nil amplius quicquam prodierit, quod dili-

diligentissime est conseruandū, preclarissimum ad omnes morbos, potissimum neruorum & artuum distortorum & torpidorum, rimas ac scabiem narium, labiorum ac papillarum sanat, cerebrū calefacit & omnes fluxiones à cerebro exhaurit, quod corroborat cum intellectu & auditu, prodest etiam spasmis, & apoplexiis omnibus duris emolliuionem conciliat: pinguetibus etiā laterum doloribus confert, si mane pondere aurei vngarici cum vino assumptum fuerit, vehementissime propellit vrinam & calculum, renesq; exulceratos curat, vnde sæpissime vrina cruenta prodire solet. Valde preciosum in febribus pestilentibus & venenosis, maxime vero conuulsionibus vulnerū succurrit. Ventriculus eo illitus calefit, & appetitus ad cibum prouocatur, conueniens est tussi, & pulmoniacis, spirationem facit largam & liberā, pectus obstructum dilatat & aperit,

L 4 tabā

ꝛꝛꝛ *De oleo philosophorum.*

tabi medullarum occurrit , aufert
ventris animalia , torsiones & cru-
ciatus ventriculi & intestinorum,
interna etiam vlcera pulmonum, ie-
coris, ventris & renum , vt & exteri-
ora omnia vulnera procurat , cum
scabie, lepra, pſora : valde conducit
membris frigore externo læſis & cō-
tractis, ichori profluenti ex vulneri-
bus, fracturis crurum , & induratis
mamillis : Puſtulis omnibus mali-
gnis & gallicis ſanandis , cape ſul-
phuris triti q. v. quod coniunge in
vaſe quodam cum oleo terebinth.
ſtauo, quæ per horas duas ſeponan-
tur & optime commiſceantur , ha-
bebis egregium vnguentum craſſi-
uſculū , quo ſi illeueris, omnem ſca-
biem cito ſanabis. Oleo albo perli-
ne cicatrices ex vulneribus dereli-
ctas, id exterget & cutim reddit pul-
chram, ſplendidam albamq;. Hoc o-
leo parari poſſunt baſami præſtan-
tes & olea perſpicua.

Oleum

Oleum de lateribus quod & oleum philosophorum, Benedictum & sanctum dicitur.

R Laterum nouiter igne excocto rum, & in fragmina auellanæ instar reductorum, iniice catillo furio aurifabrorum calenti, atq; in ignem è carbonibus excitatum repone, additis subinde prunis : simul autem in promptu habeas oleum oliuarum catino satis amplo infusum in quo laterum candentium fragmēta ordine extinguantur singula, idq; paulatim faciendum, vnum post alterum iniiciendo, ne oleum ex copia feruentium laterum fragmentorum incendatur: quo facto oleum ex catino à fragmentis effundendum vt fragmenta relinquantur sicca: in eodē oleo iam etiā plura fragmenta laterum extinguere licet, cum alias nullius sit vsus oleum, fragmenta vero biduo aëri exponantur, vt paululum exsiccentur, quæ deinde in crassiorem puluerem cōtudes o-

L 5 pe

pe mortarii hunc puluerē in retortā
Waldēburgicā cōiice atq; parenariū
catinū cū receptaculo valde amplo,
primū igneleni destillationē post va-
lidissimo vrge, vt catinus & retorta
tota simul cādeāt instar prunarū do-
nec guttula nō ampli⁹ exeat è retor-
ta, tūc ignē extingue, ac reliqua spō-
te refrigerescere pmitte, & in cōcepta-
culo pulchrū habebis oleū. Hoc o-
leo dein rursū in catinū mundū re-
fuso, candefactisq; iterum laterum
fragmētis, in illo extinguantur, oleū
separetur atq; rursū in eodē alia
fragmenta extinguantur, toties do-
nec fragmenta illa candefacta omne
oleū imbiberint, tum contrita & in
reto: tam satis firmam nouamq; re-
iecta, fiat destillatio vt modo dictum
est, secunda. Atque sic ex recipiente
oleo ablato, rursūq; in eodem fra-
gminibus candentibus laterū tertio
restinctis, illisq; cōtritis & in nouam
validam retortam sepositis, tertia
etiam fiat destillatio per arenas, tum
erit

erit perfectum & probum, quod diligentissime est custodiendū. Quod si tibi oleum optimum, pulcherrimum, clarissimum atq; efficacissimū reservaturus es, ita agendum: Oream lateritium destillatione exceptum cucurbitæ infunde, cui aliam desuper iniice probe munitam, atq; per dies 21. in B. M. calente foue, tum referatis & in cucurbitam vitream oleo translato, cum suo alembico & admoto receptaculo foris vndique obstrueto, mox habebis in receptorio vase oleum pulchrum & pellucidum, id tibi tāquam preciosum balsamum asseruabis. Quod in fundo cucurbitæ remāuerit, optimum quidem est etiam, sed minus tenue & efficacax, ut prius, omnes medici & viri sapientes ac docti huius olei præstantiam satis prædicare nequeunt. *Olei Interdū usui.* Omnibus morbis frigidis conueniens est, quia calidum est, penetrans & emolliens tumorum durorum & apostematum, maxime proficit in epile-

172 *De oleo philosophorum.*

leptia, vertigine, apoplexia, spasmus
 & doloribus dorsi, gonagræ, arthri-
 tidis, iecoris, renū & splenis, omnia
 membra refrigerata restituit, illi-
 tum vulnera quæuis sanat, si vulne-
 ra à balsamo inde cum herbis con-
 ficiantur: fissuras manuum ac pedū
 hyeme obortas curat, vt & tremores
 eorundem: vbi dolor exortus fuerit
 colli, vt quis ægre flectat, vel tendi-
 nes rigeant, ex fluxionibus, tum illæ
 partes oleo probe perlinātur, & lin-
 tea isto irrigata alliganda, emollit ac
 roborat neruos & tendines catar-
 rhus consumit, & si haustum fuerit,
 renum & vesicæ regio simul perun-
 gatur, calculum rumpit & per vrine
 vias propellit: scabiei etiam vesicæ
 & cuticulæ abrasæ intra vesicam, sa-
 lutare: qui difficulter mingit, ali-
 quid huius olei assumat, & pubem il-
 linat, vrina prouocabitur auditui cō-
 fert & tinnitum ac susurrum abigit,
 vt & omnes ad aures fluxiones con-
 tumaces, si lintecolum oleo imbutū
 im-

De oleo philosophorum. 182

imponatur. Omnes etiam in aurib.
vermes enecat, siue geniti sint in au-
ribus, siue illapsi, torture oris à para-
lysi est remedium, doloribusque vē-
tricoli & vteri. Qui doloribus lum-
borum & ossis sacri sic cruciatur, vt
neq; erigi aut se flectere possit, sed
incuruatus permaneat, huic lumbi
oleo hoc laterum perungantur, mi-
tigabitur malum. Maturat etiam o-
mnia apostemata dura aperit & e-
mollit ac sanat. Cōfert spleni scirr-
hoso, blāde autē aperit & emollit ac
humectat lienem naribus illitum, e-
pilepsiam abigit & cerebri obstru-
ctiōnes in osse ethmoide, doloribus
omnibus capitis aduersatur à frigo-
re, occiput inunctum roborat, me-
moriā confirmat ac intellectum.
Gingiuæ si perlinantur hoc oleo, o-
mnes dentium dolores aufert & illo-
rum vermes interimit assumptum &
inunctum vterum refrigeratum al-
terat mensesque prorit, & fœtum
mortuum eiicit, omnesq; omnium
ve-

¶ 4 *De oleo philosophorum.*

venarum obstructions soluit, sanguinem concretum ex plagis & contusione dissipat & liquidum reddit, humiditates superfluas sterilium foeminarum absorbit. Prodest etiam haustum contra tussim frigidam. pulmonum etiam obstructions & pectoris aperit, respirationem pro corde promouet, circa pectus emollit omnem colluuiem pituitosam & viscidam, supercilia si inungantur oculorum lachrymas auertit & dolores omnes, visum acutiorem facit, visoriosque spiritus promptos reddit, omnia venenosis moribus aduersatur, maxime rabidi canis, serpentum, scorpionum, vesparum, apum & araneorum, si lætæ parte inunctæ isto oleo fuerint. Idem si cum vino bene forbeatur cordis tremorem & palpitationem ac deliquia sistit, ventriculum calefacit & intestini rectorum torsiones & cruciatus mitigat, sanguineum sputum & mictum cruentum tollit, assumptum vero cum aqua

De oleo ex vitellis. 175

aqua absinthii vermes omnes necat internos. Ulcera omnia externa & apostemata, scabiem lepram, pustulas malignas & fistulas ad sanitatem perducit. Plures essent recensendæ virtutes huius olei, quas breuitatis gratia relinquo. Fit etiam beneficio huius olei vnguentum quod amorem conciliat hominibus, candelæ etiam ardentes mirabiliter finguntur.

Oleum ex vitellis ouorum.

Modi 4. recensentur. Primum
 8z. oua n. xx. vel xxx coquantur ad duritiem, amoto albumine, vitelli manibus conterantur, coniecti in peluim ad ignem prunarum bene incalescant, subinde agitando cum ligula ferrea & diu ad ignem detineantur, quo bene succulenti fiant & spument, sic vitelli, dum adhuc calent, statim deponantur in pannum, ac exprimantur, acquies oleum flauum, pingue, quod vitrea
 am.

ampulla exceptum, in Sole continendum, quo clarescat vt oleum.

Deinde vitelli in pelui ad ignem eo vsq; contineantur & agitentur donec fuscedinem aut nigredinem quandam acquirant, mox cochleari ad latus peluis comprimenti, vt olei aliquid exudet, quod emissum in mundum aliquod vasculum, soli exponendum.

Tertio contritum ouorum luteum ponatur in retortam. atq; ex arena, subiecto receptaculo stilllet oleū.

Quarto. Sume ouorum eduratorum n. xxx. & manibus bene cōtritum, quibus adde pyrethri in puluerem redacti ʒ. 2. quæ permista probe, includantur retortæ, vt fiat destillatio olei, per arenam, primum igne mitiori, dein validissimo: his factis accipe thuris albi, castorei, laudanian. ʒ. j. istis puluerizatis cum oleo ouorum modo dicto permisceantur, & vna in retorta cum puluere iterum destillatio perficiatur & hic
la.

labor quater est repetendus, sicq; oleum erit perfectum. Prodest hoc oleum si guttula oculis imponatur ad omnes illorum dolores & molestias. Cancrum extirpat, fistulosa sanat, verrucas dissipat, apostemata & tumores subigit, convenit podagricis, bis de die facta inunctione **crurū** ambusta quævis cito per sanat, neq; post sanationem cicatrices relinquit. Oleum vero ouorū iuxta tres priores modos factū, omnib. cicatricib post vulnera aut vlcera derelictis inferuire potest, cutem erugat & emaculat, detergit omnes furfures, squamas & sordes, pilos producit, doloribus aurium conueniens est, & hæmorrhoidibus fluentibus cum dolore & condylomatis, stranguriæ vtile: vlcera foetida ad sanitatem promouet.

Album vero ouorum in mortario contusum, & admisto flore albar. fabarum, cum succo Limonum, in cucurbita vitrea cum suo alembico per B.M. agantur, vt aqua separetur, illa-

M que

que iterum eandem in cucurbitam mundatam refusa & iterum destillatione repetita, usque ad vices novem urgeatur (quo saepius n. agitur, eo praestantius euadit destillatum) quo cum si facies lauetur, cutis dealbatur, illustratur & ab omni forde emundatur ac pulchrior redditur, Sunt & aliae aquae ad illustrandam faciem, sed sine damno non possunt usurpari.

Oleum Balsami Chirurgicale.

R. Olei oliuar. lb. i. florum hyperici, Betonicae, prunellae, centaureanae m. j. contritis & comistis reb. praedictis, coniungatur in cucurbita omnia, & imposito alebico, collocentur ad solē, ut humiditas superflua evanescat mestruo spacio, dein exprimantur & conserventur, hoc oleo si vulnera quotidie mane & vespere inungantur, reliquis non opus erit, vel unguentis, vel emplastris, quod enim alias curationi adversatur, id hoc oleo solo mirabiliter sanatur.

Oleum

Oleum Taxi.

PEllem taxodetrahe, caput, pedes & interanea remoue, impone in cucurbitam capacem cum orbiculo perforato intra cucurbitam, ad eius scilicet limbum aptato, quam dein cucurbitam inuersam alteri cucurbitæ col lotenus in terra defossæ, obstructis omnibus rimis, impone ac ignem circulariter superne excita, fiatque destillatio descensoria. Hoc ipso oleo, cum oleo laterum probe remisto, æquo pondere, membrisque debilitatis, claudis & distortis illitum, illis amissum robur & vim restituit.

Oleum succini.

Modus 1. R. succini el & ruditer contusi, iniice cucurbitæ, cum impositione orbiculi perforati, hanc alteri est cucurbitæ inuerso orificio aptabis, vacua vero in terrâ demissa ad rimas usque, ora utrinque quâ probe obturentur, superne igne excitato paulatim, donec tãdê superior cucurbita igniatur tota, relictis ad refrige-

M 2 12-

rationem spontaneam, in cucurbita inferiore remanebit oleum crassum nigre picis instar. Huic oleo adde dimidium silicum bene contusorum & commistorum, atq; per retortam, sat munitam in arena, cum receptaculo egregie agglutinato, fac oleum exstillet, cui foetore ab igne auferes, vt supra explicatum est.

Modus 2. Succini lb. j. adiunge arenæ igne prius probe excandefactæ tantundem, iniectisq; simul in retortam, ac in catino arenario, cum suo vase excipiente bene obstructis, vrgeatur destillatio olei quam diu educi potest. Oleum hoc impone cucurbitæ, & alia quoq; desuper imposita, communitaq; collocentur ambæ in B.M. purum, quo inhareant mensuratumq; in cucurbita vitrea cum alembico fiat destillatio quantum licet, quæ omnia rursus in cucurbita coniunges, alteraq; superne inposita, ite cum diebus 14. in B.M. calente digeratur, postea vero destillentur.

Idem

Idem etiam destillatum tertio cum priori coniungendum, 8. dieb. digeratur in B. M. & destillatio tertio iteretur. Quod vero clarum & pellucidum in recipientē defluerit, id hoc pacto totum efficies adhuc clarius & elegantius. Cape vitream ampullam instar infundibuli, quæ superne & inferne angusta habeat foramina, ut in margine designatum est, appo-

ne orificio inferiori digitum, infunde aquam rosarum claram, ut ad dimidias repleatur, huic infunde oleum succini clarum, oppone etiam orificio superiori digitum, & vas concute per octauam horæ partem: si oleum non fuerit purum & tenue, aqua rosarum euadet turbida ex oleo, qua turbata paululum quiesce, aqua rosarum descendet innatante oleo, amoto digito ab orificio inferiori, aquam profluere sine turbidam, ad oleum usque, quod ne exeat digitum oppo-

M 3 ne

182 *De oleo succini.*

ne atque rursus alia aqua Rosar. clara iniecta, collue ut ante, iste labor concutiendi & nouam aquam Rosarum affundendi & lauandi, toties iterandus est, donec prorsus aqua Rosar. limpida & pura permaneat cum oleo, atque hoc pacto olea quæ pura esse debent, lauantur. *Olea ut lauantur.* Aquam igitur Rosar. puram cum oleo transfer in cucurbitam vitream minorem cum alembico quadrante, reponatur in B. M. vnde fiat destillationis beneficio separatio olei succini clari & pellucidi, quod dein iterum cum alia aqua Rosar. cucurbitæ est reddendum & destillatione separandum, hoc nouem vicibus est peragendum, quo sæpius enim cum recenti aqua Rosar. destillatio repetitur, eo etiam præstantius, pulchrius & magis perspicuum, viribusque efficacius & odoratius oleum euadet.

Hoc oleum arte sic extractum, tanquam preciosum quiddam, vase
cri-

De oleo succini. 185

cristallino custodiendum, quod vero in fundo cucurbitæ instar axungiae remanet, id etiam in oleum & efficacissimum redigi potest, eo modo, qui exponendus deinceps est. Oleum hoc crassum nigrumque, omnibus valde præstans est, ad consolidationem sine dolore producit. Accipe fragmenta laterum magnitudinis iuglandis, quæ igniantur, & in oleo nigro extinguantur, contrita mittantur in retortam cum arena, ut destillet oleum primum igne remisso, tandem valido, elicietur oleum pulchrum & perspicuum, cuius fetorem abiges, ut supra indicatum est.

Tertius modus (mihi quidem non exploratus at meo iudicio inde oleum pulcherrimum parari poterit) talis est, &c. succini in minimas partes contriti, imponatur cucurbitæ, superinieceto spiritu vini bono, ut transversum digitum emineat, sed ita ne cucurbita cum pulvere & vino ad quartam

M 4 il

illius partem repleatur, alias spiritus vini inter destillationem omnia cū impetu dissiparet, huic aptabis cucurbitam aliam collo præditam, facta obstructione validissima, imponatur arenario, illo caloris gradu, ut superne in arena digitum admotum sine læsione continere possis: hoc caloris gradu ad dies 6. contineantur, tum refrigerata aperiantur, & in aliam cucurbitam translata, imposito pileo apte, spiritum vini per destillationem collige in vase excipiente, ex quo vase affunde rursus cucurbitæ, admotoq; pileo convenienter obstructo, iterum spiritum vini excipe ut ante, hæc transfusio & destillatio eo usq; reuocanda, donec in fundo cucurbitæ succinum vertatur in oleum. Hoc oleum denique immittatur alteri cucurbitæ mundæ, injecta alia cum suis perlutationibus, atq; in B. M. ad mensem detineatur calore mediocri, exemplum tandem filtretur per gossypium & custodiatur. Oleum

De oleo succini.

185

Oleum succini veteribus diceba-
 tur oleū sanctum, propter vires illi-
 us maximas, occultas & mirabiles. *Olei succini
 hominum*
 Apud Mesuen extat oleum lateriti-
 um aut philosophorum dictum esse
 oleum sapiētiae, oleum perfecti ma-
 gisterii, benedictum, diuinum, san-
 ctum. Item oleum gagatae scilicet de
 nigro succino, oleū sacratum, quod
 aliqui sic accipiunt, quoniam mor-
 bo caduco, qui sacer appellatur pel-
 lendo inferuit. Quamuis alii epithe-
 ton additum velint ab oleo Petrae,
 quod diuis acceptum refertur, & di-
 uae Catharinae oleum cognomina-
 tur, de quibus consulendus Baccius
 lib. 5. de thermis cap. 13. Balsamus est
 verus habens in se omnes vires suc-
 cini, sed multo tenuiores, penetra-
 biliores atq; celeriores, cum guttula
 vna efficacitate vincat bonam quā-
 titatem succini crudi, ita vt hoc ole-
 um superet omnia reliqua olea, quae
 cunq; longe & prope excogitari po-
 terunt. Accipiat *℞. j.* sacchari dis-

M 5 so-

soluti, cui immisceantur guttæ 20.
olei succisni ol. cinamomi guttæ
g. confectisq; inde rotulis, quarum
vna quotidie edatur, custodit ab o-
mni aëris inquinatone, & peste ro-
borat cerebrum & functiones in il-
lo mentis, omnesq; è capite catar-
rhos exsiccat, ventriculū calefacit,
vt & cor, cui spiritus vitales reficit:
maxime autem promouet vrinam
& calculum pellit, sanguinis spu-
rum reprimat & mictum, calculum
in renibus atque in vesica atterit ita
vt frustulatim excernatur: si quoti-
die guttula naribus iniiciatur, con-
fert quam maxime acri infecto: as-
sumpta vero cum aqua Betonicæ
vel Titia aut Rorisimarini confert
eximie vertiginosis, tremori capi-
tis, apoplexiæ, epilepsiæ, & catar-
rhis à quibus etiā morbis præseruat.
Vbi vero à morbis prædictis aliquis cor-
ripitur, illi quamprimum de oleo
cum prædictis aquis guttæ aliquot
exhibeantur, ceruix autem & na-
res

res eodem bene confricentur, paroxismus remittit. Insignem etiam præstat usum in roborandis nervis, in spasmis, in paralyticis & stupidis membris, si sæpius perfricentur, restituit in integrum, contra calculum exhibendum cum aqua petroselinæ partum promouet cum aqua verbenæ. Quod si cum axungia serpentum commisceatur, & umbilico parturientium illinatur, euidenter & valde promouet partum. Præcordia vero eodem illita cum nariibus, uteri ascensum prohibet. Imo sæpius usurpatum oleum, totum hominem confortat, præcauet omnem in ventriculo corruptionem & putredinem ex defluxionibus gignendam : palpitationi cordis, tremori & syncopi opitulatur, omnemque consumit in eo lentorem & visciditatem quam mundificat, atque concoctionem illius promouet.

Atque hætenus traditum est ut omnia olea ex herbis, foliis seminibus, lignis, aromatis, gummi & te-

rebinthina arte parari debeant, secundum quos prædictos modos etiam conficienda sunt olea ex omnibus aliis resinis & pice, quæ si singula describerentur, iustam voluminis molem excederent.

Magicum naturale arcanum.

PArtutienti mulieri, quæ nulla ratione eniti potest, neq; succurrunt remedia varia, exhibeatur illi aliquid de vrina mariti, atque ita statim liberabitur, & ilico proderit. Oportet autem vrinam esse veri patris propriam, alias inefficax foret remedium. Nota hoc sæpe alias exploratum, decepit, vide
ne infames innocentem.

Li-

LIBRI PRIMI 189

Pars secunda:

DE MINERALIVM APPARATV,

VT SVLPHVRI, ARSENICI,
Antimonij, Vitrioli, Aluminis, Sa-
lis, Salis gemmæ, Salis Ammoni-
aci, viridis æris, Tartari &c.
ad vsum medi-
cum.

SVBLIMATIO SVLPHVRI.

 Vblimatio nihil aliud *Sublimatio quid*
est, quam partem subti-
liorem, spirituosiore
& fugaciorem impurio-
remq; à crasso, terreno & impurio-
re corpore tollere ac separare, vt ita
illa terrena fundum vasis, subtilior
vero pars summam petat : id
quod solum contingit in iis, quæ
ignem continuum non ferunt, vt
in Sulphure, Auripigmento, Anti-
monio & sale Ammoniaco : quæ
quia

190 *De sublimatione*

quia ignis violentiam nō sustinent,
ideo sequentem in modum subli-
matione præparantur.

*Sulphuris
sublimatio.*

Accipe vitrioli vngarici lb. i. cui
admisce sulph. puri citrini lb. i. o-
mnibus in puluerem redactis con-
iungantur in vase Waldenburgico
valido, aptato conuenienti pileo
amplo, commissuræ hiatus luto ar-
tificioso bene obducantur, atq; bo-
ciam hanc cum suo capite colloca
in catinum cinerarium, cinere di-
giti transuersi latitudine consperfo,
vt vndique vas foris cineribus ob-
ruatur, vsq; ad summum, quo ad ni-
hil illius præter capitellum aëri ex-
ponatur: sed capitello rostrum bre-
ue esse oportet, digiti vnus longi-
tudine. Tum ignis in fornace, cui
catinus inhæret ex prunis succen-
datur, quo accenso paulatim ostio-
lum inferius, per quod cinis extra-
hi solet, diligentissime claudatur,
luto etiam obducatur, ne quicquam
aëris permeet. Sed antequam pru-

127

nae fornaci iniiciantur, ferream craticulam, quæ in fornace esse solet, manu optime deterfam esse conuenit, ne quid luti aut lapillorum illi adhæreat. Iam & alterum ostiolum suo operculo bene obturabis, quæ nimirum carbones à fornace excipiuntur. In summo vero fornacis, iuxta marginem catinorum, ubi 4. angulis fornacis respiracula esse solent, tria ex his suis occlude operculis artissime, quartum vero vix ad dimidias teneatur apertum, & sic relinquatur horis 6. Iam prunis ex fornace ad eratem usque decidentibus, ut 10. vel 12. tantum adhuc reliquæ sint in fornace, tunc nouis fornacem decet carbonibus replere. (Et hoc in omni destillatione & sublimatione diligenter obseruare oportet.) Quod si hoc caloris gradu 6. horis actum sit, admo-ueatur rostro illi breuiori excipulum, quo humiditas vitrioli & Sulphuris, quæ primo instar aquæ emanat

192 *De sublimatione*

emanat guttatim excipiatur. Horis 6. elapsis, quartum illud spiraculum, cum suo operculo totum recludatur, reliquis tribus arcte adhuc obstructis. Vbi iam obseruaueris nec guttulam amplius profluere ex rostro, ita ut illud plane exsiccatum fuerit, intra vero pilei cavitatem instar veri fumi quid appareat, in eoq; delabi incipiat ad similitudinē coloris alicuius lutei: tū foramen illud alebici luto puro artissime obducito, amotoq; excipiente vase, eodem caloris gradu, horis 6. quoq; urgeatur: Tuncque & tertium operculum primum aliquantulum remouebis & hoc eodem caloris gradu 6. horis aliis detineatur, tandemque operculum prorsus adimatur, subinde bocia pileum seu alembicum explorando, an coloris eum gradum habeat, ut aliquantisper manus contactum ferat, qui conueniens est: horis vero ultimis si alembicus eum calorem præbeat, ut manum susti-

nere

nerenon possis, ibi tertiū illud spiraculū suo operculo rursū occludes, & saltem opus vrgebis quarti spiraculi relaxatione, tam æquabili caloris momento, vt vix aliquantis-per manum citra læsionem alembico imponere possis, neque desistes ab opere, donec alembicū refrigerari sentias, quod signum est, sulphuris præstantiores & puriores partes, à crassis & impurioribus, vt & à vitriolo in alembici summum sublimatum esse. Dimittantur sic per horas 24. vt omnia sponte refrigerescant, dehinc bociam cum suo pileo è cinere exime, lutumq; madidis linteis emolliendum, vel cultro abradendum est (memento vt semper madidam chartam collo bocia quam proxime circumponas, non enim alias alembicum à bocia auferre poteris.) cauendum etiam vt si ignem vltra præscriptum modum auxeris, sulphur præ nimio calore in alembico fluat, & in ipso fluxu

N forte

forte etiam inflammetur, vnde cum damno periculum emergere posset: Ideoque ante omnia diligens ignis moderatio est habenda.) Adempto alembico, reperiēs in illo sulphur spongiosum egregium, quod detersum ex alembici cauitate, lapide marmoreo bene contere, aut alias contunde, cui æqualem partem adiunge vitrioli recentis bene contriti & commisti : Iam fume bociam, in qua reperiēs materiam nigram, hanc extrahes & asseruabis, ex qua vitriolum parare poteris. Bociz reddes sulphur sublimatum cum vitriolo remistum, impositoq; alembico, & rimis luto obductis, in catinoque cinerum repositis, ac cinere consperso vt prius, ignem admoue vt supra expositum est, & sic secunde vice sublimationem sulphuris ex bociā in alembicum procura. Hoc facto, iterum sulphur ex pileo seu alembico extrahatur, nouumq; vitriolum pari quantitate comminutum ad.

adiungatur & boeiz ingeratur, ad-
 moto alembico cum perlutatione,
 cinereq; vt prius factum, tertio sul-
 phuris sublimatio repetatur, iterū-
 que addito alio vitriolo ad sulphur
 sublimatum, quarta vice in sublime
 agatur, & hic labor sublimationis
 sulphuris, quinquies, aut septies re-
 peti debet, vt singulis vicibus vitrio-
 lū recens addatur. Iā igitur peractis
 7. sublimationibus vase vel theca li-
 gnea vt arcanū præstantiss. asserue-
 tur. Huius sulphuris sublimati, quo-
 tidie cum pane & butyro assumpta
 portione, vel solum quantum tres
 cultrorum extremitates capiunt, cū
 saccharo vel alia ratione deuorata,
 omnē tussim, difficultatemq; respira-
 tionis & vomicas pulmonis fundi-
 tustollet, interna vlcera omnia ad
 sanitatem perducet. Omnibus tuf-
 sientibus sulphur, vt dictū est, exhi-
 bere conuenit, breui succurrit, ma-
 xime si alia non contulerint, & ne-
 que sulphur tussi medeatur, tūc nul-
 liamplius remedio locus est, pectus

N 2 dila

dilatatur & perspirabile facit, facilem
 & bonum anhelitum conciliat, hy-
 dropi remedio est si conuenienter,
 iusta quantitate administretur:
 Corpora à febribus immunia præ-
 stat, & à caduco malo: robur & flo-
 rem hominis tuetur, nullam enim
 putredinem aut corruptionem in-
 ualescere sinit, maxime à pituita &
 prauis humoribus ortam tussim o-
 mnem pellit, Balsamus est verus, qui
 corpus à morbis quibusuis vindi-
 cat, pro merito satis extolli & agno-
 sci in operibus suis non potest. Vi-
 num quod cum sulphure sublima-
 to conditum fuerit, nunquam de-
 struetur, sed integrum & purum
 permanet. talia quoque vina sulphur
 sublimatum experta, eam acquirunt
 virtutem & proprietatem, ut biben-
 tibus nullum metum calculi aut a-
 renarum pariant, ut neque epilepti-
 ca & apoplectica pericula, vel aliud
 quodcunque malum apostematum,
 catarrhorum, febrium, tussis & pu-
 tre.

tredinis : verum potu istius præferuantur à dictis incommodis, neque quicquam vino præstantius excogitatur.

Notandum hoc de sulphure, quod ubi ter recenter semper addito vitriolo, in sublime actum fuerit, accipe sublimatum sulphur & nigrum illum seu fuscum puluerem bocia fundo adhærentem, commisce & simul contere, & iterum in Bociam conice atq; sublimatione extolle: Sulphur quod alembicum petit, iterum cum nigro puluere in fundo bocia coniunge & commisce, atque sublime rursus effice sulphur: hoc ipsum, coniectio nimirum pulueris nigri, & sublimatio, toties reuocandum, donec nullum amplius sulphur ad alembici sublimia ascendit, sed omnia in fundo bocia vna cohærant.

Sic optimam & præstantissimam sulphuris præparationem co-

N 3 re.

198 *De sublimatione*

redegisti ut in igne subsistat, non ardeat, cum antea ignis vim prorsus non ferret & inflammaretur. Multo plura huic sulphuri insunt arcana, quam quæ supra reuelata sunt.

Alia sublimatio Sulphuris.

R. Sulph. puluerisati lb. 1. vitrioli vngarici ℥. 5. salis gemmæ in puluerem redacti, an. ℥. 5. aloës, thuris, myrrhæ, ana ℥. 3. omnia permisce & in cucurbitam Waldenburgicam sat validam deponantur, collo vero bociæ chartam humidam circumplica & desuper galeam, breui rostro præditam impone, rimis luto secundum artem obstruētis: dein in catinum cinerarium, cinere vndique sepultum collocabis, & sublimationem, ut supra monstratum est, perfice.

Sed sciendum hanc sublimandirationem, esse tardiores, operosiores, & maioris diligentia, quam illam

illam, quæ cum vitriolo peragitur:
 Primum emanat aqua limpida,
 deinde oleum ex rubro fuscum. Ro-
 strum autem fere tamdiu sit aper-
 tum, donec nil amplius vel liquoris
 vel olei guttatim stillet, tum de-
 mum rostrum constipandum dili-
 genter, videbis totum alembicum
 colorem recepturum è rubro puni-
 ecū, vt nil amplius dignoscere pos-
 sis. Notandum etiam quod in hac
 sublimandi ratione, ignis validior
 paulo esse debeat quam in præce-
 dente, ita vt difficilius aliquando
 manum alembico imponere possis,
 talisque calor æqualis & continu-
 us inter sublimationem durare de-
 bet, donec fastigiū alembici tepescat,
 tum demū desistendū, & omnia spō-
 te refrigescāt, cucurbita extrahatur
 lutū auferatur, galea amoueatur, oc-
 curret intra alembici cavitates sul-
 phur egregiū & eximiū, quod asser-
 uandum est, cuius sublimati sulphu-

N 4 ris

ris, cape lb. i. adde vitrioli & salis
 gemmæ an. ʒ. ʒ. aloës, myrrhæ, thuri-
 ris an. ʒ. ʒ. omnia ista cum sulphure
 prædicto contrita aut leuigata in
 marmore, permisceantur, red-
 dantur Bociæ, inducto rur-
 sus alembico prius ad munditiem
 deterfo, lutoq; iterum probe com-
 munito, per cineres & ignis ordina-
 tiones secunda vice in sublime pel-
 lantur, quo facto, bis sublima-
 tum sulphur, tertio ex alembico ex-
 trahe, tritoque adijunge vitrioli, sa-
 lis gemmæ, aloës, myrrhæ, thuris
 æquales portiones vt prius, diligen-
 tissime permistis tertioingere in
 bociam cum alembico, lutatione
 & per cineris sepulturam consuetā,
 tertio etiam in sublimes alembici
 partes sulphur educito.

Et hic labor sublimationis, cum
 noua commixtione vitrioli, sa-
 lis &c. Aloës, Myrrhæ, ac Thuris,
 quinque vel 7. vicibus repetendus
 est, ita vt sulphur non commutes,
 sed

sed vnum idemque semper retineas
 neque vnquam aliud recens addas.
 Illo iam 5. vel 7 vicibus in sublime
 pulso, possidebis summum, optimū
 & exploratissimum pestilentis vene-
 ni præseruatorium antidotum. Istius
 aliquam portionem cum necessitas
 contagii ingruit, sequentibus per-
 miscebis rebus ita vt sulphuris præ-
 dicti & comminuti eligas ℥. x. myrr-
 hæ Romanæ rubræ ℥. i. β. aloes ℥. j.
 croci ℥. i. β. ex quibus omnibus sub-
 tilissimum conficies puluerem: cu-
 ius si singulis horis matutinis, aurei
 Rhen. pōdus solum, vel in aqua ace-
 tosæ obtuleris, assumentem horis
 24. ab omni periculo contagii pesti-
 feri, à pleurisi maligna & lethali im-
 munem reddes. Et hoc pacto etiam
 prodest exhibitum ad aëris quasvis
 corruptiones, præmunit etiam cor-
 pus aduersus venenorum quæuis
 damna horis 24. tuetur corpus ab o-
 mni destructione in suo vigore, in-
 terna quæuis apostemata pulmonū,

N 5 ie-

iecoris, ventris, splenis & intestino-
rum percurat.

Tussim veterem & recentem a-
uertit, neq; apoplexiam, epilepsiam
neq; vertiginem corripere videntes
permittit. Estq; verus balsamus in-
tra viscera receptus.

Restat adhuc valde arcanum de
hoc sulphure obseruandum, nimi-
rum quod omne genus impetiginis
& serpiginis malignæ, scabiemq; e-
rodentem foris admotum sanet, si
parum inspergatur. Ad quem vsum
sublimatio talis requiritur. Tolle
sulphuris lb. j. vitrolī ʒ. 3. Aluminis,
falis gemmæ aluminis pulmosi ana
ʒ. 3. reductis his in tenuissimum pul-
uerem & probe mistis, indantur bo-
ciæ, applicato alembico in fastigi-
um euehatur sulphur, hoc ipsum
sulphur eleuatum, iterum cum vi-
triolo, fale gem. alumine & alumi-
ne pulmofo permisce, & in sublime
reducito vt prius, hancque opera-
tionem sublimandi sulphuris cum
ad-

additione vitrioli , falis & aluminum, quinquies reuocabis & tunc sulphuris ad externum usum vera habebitur præparatio, istud in vase reconde, quo omnia maligna vlcera, scabiem, serpigines, lepras & pustulas gallicas curabis: Adeo enim subtilis est essentia huius sulphuris, vt solum foris admotum, vlcera enarrata ad sanitatem perducatur.

Antimonii sublimatio.

ANtimonii recipe lb. 4. falis ammoniaci lb. 3. falis communis candefacti igne lb. j. bene omnibus contritis & commistis, includantur cucurbitæ VValdenburgicæ sat validæ, quæ adaptato suo pileo luto probe obducatur: dehinc in catinum in quo digiti vnus crassitudine arena sit posita, transferatur, arena ingesta catino, circa cucurbitam ad galeam vsque, mox ignem subiice & in sublime age: Os
verè

vero rostri luto oportet esse obstru-
ctum. Ignis eam adhibe moderatio-
nem, qualis supra exposita est in sul-
phure, & sic manifeste videbis fu-
mum densum & crassum, alembici
summum petere, qui sese rursus præ-
cipitabit in alembici limbum intra
pilei cauitates, apparebitq; interna
illius facies quasi sudore tenui obdu-
cta, sed cum colorum variorum gra-
tia, & elegantia, utpote albi, flauī ru-
bicundi, permittatur talis ascensus
donec pilei conuexum subfrigescat,
& tum desiste, ut sponte sua refri-
gerentur omnia. Extracta cucurbi-
ta ex arena, abraſo luto solícite de-
posito pileo pulvis in alembico ap-
parebit tenuis & ruber, quo deterſo
omnia, in pyxide lignea cōſeruabis,
quod tenacius adhæret superiori
cucurbitæ parti. cultro derade, &
cum illo quod in fundo eius reman-
ſit, mortario imponatur, inſuper ad-
iecti ſalis Armeniꝝ ℥. 4 atque probe
comminutum & commiſtum, red-
da-

datur hoc omne cucurbitæ, iterum-
 que pileo suo arte applicato, sed
 prius emundato, luto conglutinen-
 tur, atque denuo ut ante in catino a-
 renario sublimatio instituaturs: ini-
 tio quidem spiraculum quartam se-
 miapertum detineatur ad horam
 sextam, postea totum apertum fit &
 post horas 6. alias, tunc spiracu-
 lum ad dimidias recludatur, & tan-
 dem totum, sublimationis signum
 primum fuerit, si ultimo manum
 cum aliqua molestia aliquandiu a-
 lembico seu pileo admouere pote-
 ris, tum debitus est ignis gradus,
 quem non transcendere aut in eo
 deficere debes, quo quidem igne o-
 peraberis continuo, donec in alem-
 bico obseruetur caloris prædicti im-
 minutio: & tunc ab opere desisten-
 dum ignis ipse deferueat, omniaq;
 infrigidentur ex sese, dehinc iterum
 exime bociam ex arena, lutum re-
 moue, pileum detrahe, inuenies pul-
 uerem in eo egregium subtilem, sub
 lu-

206 *De sublimatione*

lucidū flauescētē, quē chartæ im-
 ponito mundz, q; vero tenacius alē-
 bici parietib. cohæsit, cultello vel in
 curuato ferro abradendū est, atq; ad
 puriorē puluerē in pixide lignea re-
 ponendū, pileū vero cucurbitalē p-
 be ad vsus alios detergendū cures, vt
 pspiciuus & mundus fiat. Si cōtingat
 vt inter sublimationis opus bocia rū-
 patur, q; ex arena colligi potest, si n.
 arena circa cucurbitā effumet, odor
 que peregrinus sentiatur, optimum
 fuerit & citra periculū, faciē totā o-
 culis exceptis, quadruplicato **linteo**
 cōstringere, dein manib. sed quadru-
 plicato linteo munitis, celeriter cu-
 curbita cū alembico ex arena vel ca-
 tino eripiēda & in terrā frigidā repo-
 nēda quo virulētus fum⁹ nemini no-
 cere possit, hoc pacto omnia, quæ ad
 sublimationis opus electa sunt cōser-
 uantur præter exiguā eius iacturam,
 tūq; contusa, omnia nouæ indantur
 alicui bocia ad sublimandū. Ergo in
 nomine Christi puluerē in lignea pi-
 xide

xide affervatū, omnē diligēter in leuorē contere puro marmore, eumq; in cucurbitā Waldēburgicā egregiā & pstantē immitte, applicata galea mūda, q̄ luto tegatur, & iterū in catinū cinerariū reponatur, cui ad duorum digitorum crassitudinem cinis sit vndiq; aspersus ad summa vsque bocia, rostrum vero galeæ sit obstru-ctum argilla. Subiiciatur ignis primum lenis & sublimia omnia agantur in alembicum, ignem vero nequaquam tam intensum esse oportet vt in prima sublimatione fuerat, neq; vltra vnū spiraculū in fornace laxadū. Vbi galeæ summitas feruorē remiserit ignis spōte extinguatur, & omnia refrigescant vltro, bociam tum ex cinere tolle & lutum depone, puluērem egregium & purissimum habebis. Hunc puluerem cōminutum in marmore, vt& si quid in fundo bocia restiterit, quod alembici fastigia affecutum non sit, illud derafum & additum huic pulveri
per

permisceatur & simul ista vna bocis
reddantur agglutinato argilla pileo
vfitato, per cinerem in sublime agā-
tur vt prius monuimus. Post hæc pul-
uis ex alembico & ex ipsa cucurbita
colligatur, in lapide inuicem ad mi-
nutissima attritus, rursus in bociam
regeratur, adiuncta etiam beneficio
luti sua galea, iterumque per cine-
res puluis ille regeratur. Quo facto
eodem pacto resumatur puluis su-
perior alembici, & is qui in cucurbi-
ta hæsit, tritusq; sublimis fiat, vt an-
te hac consuevit. Et hoc ipsum sci-
licet puluerem alembici & materi-
am cucurbitæ inhærentē coniunge-
re, leuigare & sublimare ad minimū
faciendum est decem & quinque vi-
cibus, quibus retractare idem oportet,
vel toties, quoties nihil amplius
ex subiecta cucurbita in fastigium
pilei impositi ascēdat, tum demum
enim labor is sublimationis sufficit.
Peractis igitur hisce omnibus, vel
quindecies reperitis, omnia ex cu-
cur-

curbita & ex alembico educantur & quam diligentissime in marmore attenuetur, atq; cum marmore in cellam humidiores transferantur, ut angulo vno declivi posito, subiectoque vasculo, diebus 14. maneant donec inde interea aqua clara defluat & oleum crassum sanguineum marmori incumbat. Hoc oleum vitreo vase exceptum, aqua pluuiali superinfusa paululum concutiat, facta residentia, aqua pluialis omnis effundatur recenti pluuiæ aqua affusa, atq; rursus effusa, curandum, ut hoc pacto quinquies eluatur, donec absoluetur & recte perficiatur. Id tanta cura reponendum, quanta balsamus incomparabilis posset. Hic enim est verus & vnicus balsamus, qui omnia vlcerà depascentia & maligna, sinuosa, cancrofa, gallica & alia interne & externe funditus extirpat. Si huius olei quotidie gutta sola deglutiatur, eliminat è corpore lepras, scabiem Hispanicam, febres,

O

apo-

apolexiam & epilepsiam, sanguinē mundificat & hominem ipsum ad pfectū vsq; sanitatis statū perducit. Pro hoc dono omnipotenti sit laus, honor & gratiarum actio sempiterna Amen.

Sublimatio salis Ammoniaci.

PRimum fumatur olla rudis, quæ repleatur sale communi, collocetur in terram, circumponantur undiq; lateres, distantes dodrantem ab olla, quæ operculo sit tecta, ingerantur in cumulum vsq; desuper carbonēs, quibus in summo, prunæ tres aut 4. imponantur, ita ut omnia paulatim inde candeant, quod breui fit, omnibus iam ignitis, ipsaq; olla instar prunarum candente, nihil dematur, sed sponte deferueant cuncta & refrigerentur. In olla sublato operculo, salem deprehendes durum, qui appellatur sal igne excandefactus, qui paratur iuxta modum dictum, ideoque ad vsus asseruandus,

dus, cuius sæpius fit mentio & eius
 necessitas occurrit. Igitur accipe sa-
 lis Ammoniaci lb. j. contusi & per
 angustum cibum transmissi, cui
 admisce scorix ferri contritæ (re-
 peritur in officinis fabrorum iuxta in-
 cudem inter malleum decudens) & opti-
 me permisceantur & compingantur in
 vas cucurbitale Waldenburgiacum, su-
 perne lato & amplo orificio: huica-
 ptum iniice pileum capacem, sed firmiter
 adhaerentem, naso satis procero præditum,
 vas illud in catinam fornacis, cui in-
 strata sit pollicis crassitudine arena
 cribrata, ita ut tota etiam cucurbita
 tali arena ad alembicum usque te-
 gatur, colloca, & sublimationem
 persequere, ubi nil amplius humidi,
 (guttulæ instar aquæ) in rostro ob-
 servabis, illud continuo argilla pro-
 be obstrue, & cum regimine ignis ut
 supra ostensum est, sublimationem
 perfice, eo usque donec alembici sum-
 mitas aliquid de feruore suo remittat,
 tunc sponte ignis extinguatur & reli-

O 2 qua

qua refrigerentur: arenam circa vas
 scutella quadam aufer, & ex arenā
 cucurbitam detrahe, lutum vero &
 pileum depone, in eo reperiēs subli-
 mationem salis Ammoniāci, quem
 ubi in chartam mundam coniece-
 ris, & reliquum quoque quod circa
 supernas partes bocis hæserit, de-
 terferis, coniungatur cum priore sa-
 le, ferri vero scoriam in fundo bocis
 restitantem eiice, nullius enim est
 vsus amplius. Coniectis igitur de-
 nuo in mortarium salis sublimati
 reliquiis, minutissime conterantur,
 hinc conice in vas cucurbitale a-
 prato alembico conueniente, & lu-
 to bene firmato, iterum catino su-
 periori committatur, stude quo sal
 iterum in pilei sublimitatem per-
 tingat, quem extractum ex alembi-
 co & ex cucurbitæ superiori parte,
 atque etiam quod adhæserit com-
 misce, & rursum adde salis recenter
 candefacti ℥. xii. sed contriti: (salis
 vero residuum circa fundum cucur-
 bi-

bitæ inutile est proiciendum) igitur ambobus in cucurbitam rursum repositis, affixa probe sua galea, iterum sublimatio fiat salis Armoniaci, à sale communi candefacto. & ista sublimatio cum sale recenti fuso, minimum 5 vel 7. operationibus reiteranda erit, quo ad salis Armoniaci sublimatio fit absoluta, ad varias cum illo sublimationes perficiendas. Sal ammoniacus arte fit ex vrina hominum, præparatus vero, ut dictum est, balsamus est præstantissimus, qui corpus ruetur à variis morbis, firmumque & vegetum, & à putredine conservat, de quo solo integrum volumen describi posset. sed parum de virtutibus illius brevitatis ergo referam.

Febrium omnium speciei cōfert, *Vires Salis Ammoniaci sublimati.* quacunque appellatione veniant, assumptum accipe illius salis armen. qui in alembici summitate quam subtilissimus reperitur, grana 7. duobus cochlearib. vini vel cerevisiæ cum butyro immittatur, ut liquecat, de-

Q 3 cum-

cumbenti p̄pinetur vt sudet: ab vsu
 medicamēti huius si febris prima vi-
 ce statim nō relinq̄t, exhibeatur se-
 cunda, tū recedet nō reuersura. Vali-
 diori homini porrigēda sunt grana
 7. vel 9. debiliori 5. puero 3. cū cere-
 uisia calefacta, neq; extat remedium
 p̄stantius ad vētriculi deiectā appe-
 tentiā, & nauſeā omniū esculentorū
 vel ēt in vomitu: sic affectis ad modū
 p̄scriptū dieb. 9. continuis sal Armo-
 niacus exhibitus, vt paulo post insu-
 det aliquādiu æger, ventriculū cale-
 facit corpus vegetū reddit, tantāq;
 cibi cupiditatem ingenerat vt vix ad
 satietatē sese cibo quis explere posse
 credat. Sal Ammoniacus hoc modo
 præparatus, pixide lignea reponitur
 loco calido & sicco, ne diffuat & in a-
 quam vertatur. Ex hoc sale aquam
 educes in sequentem modum. Ta-
 bulæ marmoreæ quadratæ & politæ
 satis amplæ, circunda ad margines
 4. ceram, crassitie digiti dimidiati,
 idque efficies per aquam feruentem
 sed

*Aqua salis
 Ammoniaci*

Salis Ammoniaci.

-207

sed oportet ut angulo cuidā liberum
relinquatur spaciū sine cera affixa,
pollicis amplitudine, tabula isthęc
collocetur in cellam humidiorē, ut
versus spaciū illud quod à cera in-
tactum est, declivis propendat pau-
lulum, huic tabulæ spacio, submisso
primū vasculo vitreo, mox super ta-
bulā sal Ammoniacus quinquies vel
septies sublimatus iniiciatur & at-
tenuetur in pulverē subtilissimū tenui-
ter hinc inde supra marmor spargē-
dum, dieb. 14. vel 20. sic omnis sal re-
digetur in aquam puram & lymphidā.
Hæc aqua summa diligentia custo-
dienda, obstruēto vasorum orificio,
si quid fordium in cella accesserit, se-
parabis si per mundum gossypium
transmittatur in aliud vasculum vi-
treum, posteaq; de super vesica orifi-
cium constringendum.

Et sic habes salē Armoniacum, for-
ma aquæ pellucidæ & puræ, repræ-
sentantem balsamum verum homi-
nis, viribus iisdē pollentib. quib. sal

O 4 25

*Vires aqua
salis Armo-
niaci.*

armeniacus ipse. Ita licebit permiscere huius aquæ guttas 7. vel 9. cum cereuisia calente potandas, vt supra explicatum Huius aquæ guttæ 2. vel 3. destillatis aquis quibusuis additæ, vel etiam succis herbarum, cōseruat illas in vigore diutissime. Conuenit hæc aqua dolorib. articulorum, nimirum sumēdo aquæ salis armoniaci cochlear vnum b. p. aceti tantundem misceatur, & calefiant paululū iniectisq; linteolis foueātur dolētes partes arthriticorū, subito dolores sedantur. Neq; vulnerib. detergēdis medicamentū est præstantius, si tribus cochlearib. aquæ chelidonæ permisceatur cochlear j. aquæ salis arm. pro lauacro vulnerum & vlcerū malignorum, sanationes promouet, carnes producit, excrescentias consumit in vulneribus, vt & vermes, præferuat à fœtore & aliis malis.

Fixatio Arsenici.

Istud vt & superiora, venena sunt Atrocia, maxime Arsenicum non præ-

præparatum, vehemens & exitiale
venenum est, vt vel equum aurei 1.
pondere minimum horarum 3. spa-
cio haurientem extinguat hoc ipso
crudo & non arte parato necatur
murium omne genus, & quodque
animalium, si modo 2. vel 3. grana
deuorarit, mortem non effugit bre-
ui spacio, præ virulentia & periculi
extremi vehementia. Est autem nil
aliud quam vapor venenosus metal-
lorum seu fumus qui crudus & non
alteratus, summum & atrocissimum
venenum est, etiam omnium rerum
tam homini quam brutis, herbis,
arboribus & fruticibus extreme
pestilens, quandoquidem fumo isto
interire cogantur. Quod si arte
præparetur, venenum nullum est
amplius, sed medicamentum salubre
& innoxium, verusq; Balsamus, de
quo si lb. 1. equo posset deuoranda
dari sine periculo conseruaretur in-
columis. Multum igitur in præpa-
randi ratione situm est, perinde vt

O 5 & in

& in re cibaria, vix quicquam salutare sine recto illius apparatu esse consuevit: quis etenim piscium crudorum non percoctorum esum innoxium sustinebit? ita in re medica, nihil sine artificiosa præparatione usurpandum: Dei benignitate factum est, ut homo bonorum & malorum potestatem habeat, ut prauum à bono segregando, hoc eligat, illud longissime deuitet. Nihil enim in tota rerum vniuersitate tam est malignum & prauum, quin in se contineat quoque aliquid utilitatis & commodi occultatum. Serpentes & bufones abominandæ sunt bestię, ut etiam aspectus horrorem & nauseam excitet. Quod si vipere (hoc nomen est serpentis, cuius in Theriaca usus est) venenum, capitis detruncatione & caudæ, auferatur, excoriatione & exenteratione reiciatur, caro vero instar anguillarum coquatur, herbisque olentibus & aliis quampluribus permisceatur, præstantissima & lau.

*Vipera usus
in Theriaca.*

& laudatissima Thériaca inde concinnatur, vt iā vipera nō amplius venenū sed egregiū aduersus venenosa quæuis alexipharmacum existat, atque in compositione Theriaces caro viperina basin obtineat. Vnde si Theriacalis antidotus exhibeatur homini veneno infecto, beneficio carnis viperinæ, q̄ omnē verā Theriacæ confectiōē ingreditur, venenū omne à corde, à cerebro, à iecore, (hæc enim tria viscera à venenis maxime afficiuntur) potentissime ad se pertrahet, veluti à Magnete ferrum: reliqua autem quæ Theriacæ adiecta sunt, venenum illud superant, extinguunt & cum sudore expellunt. Serpentum lingua arefacta, *Lingua serpentina.* nudoque imposita pectori, venenum omne à corde allicit: & si apostema aliquod circa cor innatum esset, illud aperit, & manifeste à corde virus euellit, vt venenum ipsum roris specie linguæ adhærens cōspiciatur, quod vbi detersum fuerit,

Exuvia serp.

fuerit, lingua rursus cordi admo-
uenda. Exuvia serpentinae quae ca-
su reperiuntur, si praegnantibus cir-
cumdantur vteri facilem & celerem
partum promouent ac sine dolore.

Bufonu.

Bufones vero ubi baculo ex corylo
per caput transfixeris & in aëre are-
feceris, atque inde puluerem confe-
ceris, praestantissimum erit remedi-
um, panno rubro ex serico inclusum
& vulneribus meningum admotum,
ita enim delirantes restituere credi-
tur: eodemque modo apostemati pe-
stilenti impositus. bufo integer are-
factus, syndone inuolutus, virus o-
mne euellit, quo veneno expleto a-
lium alligari cures. Præterea si ad
lib. i. olei igne feruentis & fere bul-
lientis Rubetam vnam vel alteram
immerferis, donec inter coquen-
dum emoriatur, oleumque paulatim
decapuletur & asservatum vsur-
pare volueris, eo sanabis lepras, pso-
ram & Elephantiasin linendo. Ni-
hil itaque natura rerum produxit tam
pesti-

pestilens & venenatum, quin simul in eo occultarit aliquid pretiosi & salutaris : vt solum id intersit quo pacto noxium à salutare segregetur. Ita & in Arsenico sese res habet, q̃ ex arte præparatum & elaboratum, optimum & summum est remedium omnibus vlceribus, fistulis, cancris, lepræ, phagadænis, cruribus elephantiscis & gallicis: imo nullum est inter omnia septica putridis vlceribus Arsenico accomodatius: Sed necesse est vt artificiosa præparatione venenositas omnis illi auferatur, hoc modo.

Arsenici sublimationi non est opus intentum esse, cum venale reperitur apud aromatarios, iam sublimatione elaboratum : quam si chymice paraturus sis, sub dio vel camino satis amplo, aggredere, quo halitus & fumus omnis sine noxa educatur.

Igitur Arsenici in puluerem cōminuti ℥. 10. adde Nitri ℥. 8. eodem pacto

paſto puluerifati indatur catino fuſorio ſatis capaci, ſuppoſita regula dimidiata: circa catillū vero ſpacio vnus palmæ, lateres coctos craſſiores, inſtar fornacis circūpone, vt altitudo lapidum catinum exæquet, in ectisq; carbonibus circa catinum vſq; ad ſummum, ne tamē carbones in catinum decidant cauendū, deinde prunas 2. impone carbonibus & recede, hoc gradu caloris, ignis horis 12. fouendus: nec quicquam tibi à veneno periculi metuendum amplius, cum venenoſitas ſtatim inter initia ſoleat euaneſcere. Vbi iam horis 12. igne ſic Arſenicum funditur, pala (vel pyagra) catinū ex igne ſubmoue, & effunde Arſenicum in laminam ferream aut æneam, frigefactum contuſumq; minutim cum pari nitri quantitate puriſſimi permiſce, iterum reddatur catino emundato, incumbenti ſuper laterem dimidiatum, foco ſic vt dictum extructo ex carbonibus, excitatoq;

tatoq; prunis candentibus binis
 desuper iniectis, ad horæ partem o-
 ctauam te subducas, postea ignem
 carbonibus auge, (tum enim adesse
 licebit operi, adempta namque est
 iam venenositas omnis) detineatur
 per horas 12. in igne eodem, funda-
 tur in laminam cupream vt refrige-
 scat, atque comminutum in sterne
 tabulæ lapideæ, cera circumse-
 ptæ & in cella locatæ ad alterutrum
 tabulæ angulum decliuem, vascu-
 lum vitreum apponatur, in quoda-
 qua è lapide ex materia instrata
 defluat, quā, vt & illam quæ incum-
 bit lapidi, include iterum bocia re-
 tortæ cum suo alembico, luto studi-
 ose figillato, catino arenario dein
 imponendæ, submisso etiam va-
 se recipiente, coniuncturæ optime
 muniendæ sunt luto, curandum vt
 sponte exsiccentur omnia, tū igne
 horis 12. remisso primum, tandē in-
 tensissimo horis aliis 12. stillationes

vrge

vrge, vt Retorta tota instar prunarum excandeat, hoc peracto quiescendum, donec sponte in frigidetur omnia, mox luto emolliito circa commissuras alembici & receptaculi, aquam ex receptaculo in vas vitreum mundum repone, cum cura asseruandum, est enim Balsamus Arsenici: quo ipso omnia vlcera depascentia cancrrosa fistulosa, phagedænia & lepram funditus extirpabis & sine dolore curabis, quæ alias insanabilia habebantur. Ideoq; magni faciendum & vt res preciosa æstimanda venit, ob quam Deo reddendæ gratiæ & proximo inseruiendum. Contingit & alios multos tum summos, quam infimos, ex intolerabili dictorum vlcera doloribus vitam finire, quibus neq; à Medicis Chirurgis balnearioribus aut pharmacopœis remedia adhiberi poterunt: Itaq; balsamus iste tam preciosus optime custodiendus. Reliquiæ in fundo bocis remanentes,

pio

proiicendæ, nullius enim vsus sunt in medicina. Iam ipse tibi perpendendam operationem & præparationem relinquo, miraberis DEI Opt. Max. clementiam & bonitatem qui tam salutaria, cum materia tam venenata copularit, quiq; tâ rudia, & indigesta hominis studio discernenda & digerenda concessit. Quid enim Arsenicum aliud nisi fumus fodinarum ex metallis qui ignem nullo pacto sustinet, qui vbi paululum saltem incaluit, effumat, & fugatur ? iam vero elaboratione eo deductus est, vt igni resistat, minimumq; fumi speciei exhalet : Spirituosus erat, iam terreus redditus : crudus venenum fuerat pestilentissimum, iam salubris præstantissimus & preciosus factus est Balsamus.

*Alia ratio preparandi Arsenicum per
Reuerberationis ignem.*

VT virus illi extrahatur, & medi-
P camen-

camentum fiat præclarum, necesse est, ut in promptu habeas fornacem reuerberii, quæ hoc pacto extruenda, sub camino satis spacioſo, foco lapidibus concinne ſtrato, parieti iungantur lateres duo murarii ſcammo incumbentes, quos luto coniunges, mox ad parietes ſingulos, ex ordine 4. lateres colloca, anterieus vero laterem utrinque dimidiatum luto etiam obductum, ſic in medio exiſtet oſtium, ex quo cineres detrahendi veniunt. Poſterius vero lateribus tranſuerſim 9. ferreos baculos à fabro in triangularem formam deductos impone, quorum quilibet habeat craſſitiem vnius digiti: ſed ſuper lateres 1. poſtremos verſus latera, inter ferreos baculos ſingulos, lapillum repone atque luto oblinantur, ne inuicem ferrum collidatur, poſthæc à baculis iſtis ferreis, latiores baculos ferreos ſed tenues ad anteriora colloca, quibus inferne tegulas latas, & vndique luto bene in-

CIV.

crustatas, vt instar pauimenti fiat: postea ab interiore parte versus anteriore iterum lateres alios ponas ex ordine, pbe illutatos, dimittens pronum foramen aliud, p longitudine lateris vnus, p quod ligna in fornace crati iniici possunt, his factis rursus lateres alios ferri baculos à crate incipientes ad latera vsq; posteriora inferre, q tegulis recte vestiantur, supra cratem vero pateat spatium: mox iterum lateres vtrinque impone alterum alteri, secundum longitudinem, à posterioribus ad anteriora vsq; vbi in medio foramen relinquendum, amplitudine lateris transuersi, omnibus pbe lutatis. Demum supra lateres omnes, ferreos latiores baculos alios impone, singulos duos digitos transuersos habentes latitudine sua, vsq; ad ferreos baculos anterioris partis: his rursus lateres plures secundum latitudinem iniice arte coniunctos, luto bene conexos & tectos, & in hunc modum furnum Reuerberii multiplex construxeris, cuius esse usus solet. Quod si fir-

P 2 mio-

miorem fornacem exoptes, ne quid caloris subterfugiat, lateres alios sibi inuicem iunctos, foris parietibus communi luto contectos, super priores inducas.

Huic fornaci in anteriori parte tria sunt patentia ostiola: Infimum subseruit cineri extrahendo, medium ad focum lignis struendum supra craticulam facit: supremum vero, ut velut in pauimentum ab ostiolo incipiendo, varia reponi & inferni possint, usque ad craticula posteriora.

Vbi autē reuerberatione opus est, ligna secta esse oportet, ut dimidiam vlnam non excedant, bene prius ficcata & fissa, quorum aliquot segmenta iniice & succende, mox videbis flammam omnem per supremum ostium erumpentem; ita ut quicquid pauimento secundo, per tertium illud foramen seu ostiolum imponatur, flamma prorsus tegat & lambat, quodque tali viua flamma
vritur,

vratur, illud reuerberari dicitur, cū ignis flammæ multa edoment, subtilient atq; attenuent, multaque in puluerem cineresque comburant. Quisquis igitur in hac arte Chymica præclari quid effecturus est, fornace reuerberatoria carere non potest, cui subinde aliquem assidere oportet qui ligna ingerat, ne flamma ad præscriptum usq; tempus deficiat, quo neq; ligna neq; flammæ gradus remittantur, cum alioquin omnes sumptus & opera frustra impenderentur.

Reuerberatio Arsenici.

R. Arsenici ℥. 10. calcis ℥. 4. quæ est instar arenæ aurei coloris, calcis viuæ ℥. 15. omnia exiliter comminuantur & commisceantur, iniiciantur pauimento furni, per foramen illud supremum, altitudine pollicis: mox per medium præfurnium immittantur ligna supra craticulam, quibus accensis, flam-

P 3 ma

ma excitetur, sine intermissione lignis ignem fouendo validissimum, horis continuis 24. tum refrigeratis sponte, Arsenicum habebis in summitate vitri modo fufum, hoc collecto omni, & in mortario contusum, vitreae ampullae indatur, quae in cellam subterraneam translata, exhibebit balsamum, vlceribus & vulneribus pessimis laudatissimum.

Vltimo summo studio notabis, Arsenicum crudum, rem esse expertissimam ad praeseruandum a peste, modo sequenti praeparatum & gestatum. ℞. Arsenici albi CrySTALLINI ℥. 2. rubri ℥. 1. contritis his cum albumine oui vel cum Tragacantha fiant tabellae, quae inuolutae mundis linteolis, & rubra syndone cooperatae, cordis regioni apponantur vel alligentur, vt ibidem circumferantur assiduo, prohibebit omnem venenorum noxam.

Bal.

Balsamus Auripigmenti.

R. Arsenici $\mathfrak{z}$ 5. fuliginis tedarum $\mathfrak{z}$ 8. Salis Ammonii $\mathfrak{z}$ 3. omnia redigantur in tenuissimum pulverem, indanturq; pyxidi, ut in margine annotatur, quibus scilicet alias butyrum recondi solet, quam impone pauimento secundo furni reuerberationis, submitte ignem flammeū sine remissione, ut continenter flammæ horis 24. pyxidem superent & feriant. Demissis postea ad refrigerationem mox extractis, fiat inde pulvis. quē contritum & affusa aqua pura calente tabulæ mundæ iniice & optime permisce, cura ut resideat & filtrum penitret, toties laborem istum renouato, donec nihil amplius salis in affusa aqua sentias : aquas vero per filtrum

P 4 tra-

132 *De Balsamo Arsenici.*

traiectas, in catino coniunctas, coque igne lento ad consumptionem sic in fundo extabit sal, qui est Balsamus Auripigmenti, hic collectus fit vnguentum in sequente modo, nimirum ubi salis huius pondus 5. aureorum vngar. sumas illiq; una ex fumo columbino cinere vstione praeparatum, misceas & cum oleo ouorum in vnguente formam redigas, hoc ipso caneros curabis, remedio probatissimo.

Sublimatio argenti vini.

R. Vitrioli vngarici lb. i. salis 3. 10. contendantur & in catinum maiorem ad ignem remissum, cum continua agitatione transferantur, ubi liquefcent instar aquae omnia: quo facto fume argenti viui lb. i. quod paulatim immittatur, vel ponatur Mercurius in telam gossypinam & cum fili crassioris constrictione exprime paulatim in catinum, continenter mouendo, donec integra lb. Mer-

De sublimatione Argenti viui. 233

Mercurii sit ingesta, illudque non amplius in catino dignoscas, & omnia intra catinum incipiant rescari, tum remoto ab igne catino, relinquantur per noctem in loco sicco die sequenti, & ex catino cultro abradas contenta. Si adhuc aliquid argenti viui obseruaueris, parum vna vice è catino eximendum, & proiectum in marmor, irrigetur pauxilla vrina, tamq; diu atteratur, vt nil amplius Mercurii cernatur: & ita tibi res peragenda cum omni illo, quod adhuc in catino reliquum est, terendo irrorandoque, donec nil amplius Mercurii dignoscatur, tumque è catino sumptum, & supra marmor in exilissimam puluerem agitatum, includatur cucurbitæ ex terra VValdenburgica factæ, ita vt fundum altitudine pollicis transversæ obtegas, iniecto insuper apto alembico, què luto Hermetico probe agglutinare debes. Alembicus autem naso breviori constet, qui digitum nō excedat

P 5 dat

234 *De sublimatione*

dat longitudine. Hâc igitur cucurbitâ cū pileo, inde catino arenario, cui nimirū insttata sit arena, ea crassitie qua obtusa pars cultrieffe solet, forinsecus vero boccia ad summum vsq; cribrata arena bene sicca tota sepelienda est fornacē carbonib. replebis, deinde horis sex ignē remissū excitebis, ad nasū veropilei vasculū sit annexū, q̄ humiditatē effluentē primū excipiat elapsis horis sex vasculo alato, admoue aliquādiu orificion alalembicarii laminam ferreā, in qua si humiditatem quandam depræhēdas, diutius ignis ille remissus foueatur: vbi vero contrarium euenerit, laminam illam rostri seu nasi extremo luto connecte totam, & tum singulis horis 6. ignem validiorem auge, ut tādē catinus spatio dimidiæ horæ instar prunarum totus candeat, tūc demum ex sese refrigerentur omnia sibiq; horis 24. derelinquantur: post quæ paulatim catinum erue ex arena, lutū à cucurbita excute, quisq; ui-

lias vero & fordes adhærētes ab alē-
 bico & hocia pede leporino deterge,
 atq; cuburbitā in chartā mūdā collo-
 ca supra patinā vbi omnia cādorē ac-
 quisiue: int niuis, recta est & bona o-
 peratio, diciturq; Mercuri^{us} sublima-
 tus vbi vero in colore & cādore niuis
 æmulo quicq̃ deerit, & vel glaucus
 appareat color, aut aliqd adhuc in sit
 argēti viui, repetēda est talis sublima-
 tio, cape denuo lb. j. vitrioli vngarici
 salis crudi ℥. x. fundatur in catino, q̃
 vero ex collo bocia & galca fuerit,
 abrasum, tere in lapide, vt puluis fiat
 subtilissimus, quē pportiones paruas
 immitte catino, at vitrioli ū iā fufum
 agitatione cōtinua, donec totus pul-
 uis sit intritus vt nihil illius animad-
 uertatur materiæ vel q̃ in catino fue-
 rat. Iam ablatum ab igne catinum,
 p noctem loco tepido (qualis est hy-
 pocausti) reponas, vbi illuxerit fac
 ex illo puluerem contritione, quod
 in prima sublimatione in fundo bo-
 cia derelictum est id abiiciendum
 cum

cum nullius sit usus, boccia si adhuc fuerit salua, redde illi puluerem & procura sublimationem secunda vice ut prius cum omnibus observationibus, optimum enim est medium ad fucos faciei & candorem cutis: ubi vero albedo non respondeat voto (oportet enim candorem pulueris superare niuem & colore & splendore) toties cum vitriolo recti & sale fuso sublimandus est, donec prorsus niueus color arrideat, ita enim perfectum est sublimatum & ad fucos usurpatur, hoc modo.

Accipe $\frac{3}{4}$. 2. fucci limonum, aquæ Rosar. $\frac{3}{4}$. 2. Mercurii huius sublimati pondus aurei vnus & dimidii, cerussæ tātundem, quæ cum butyro recenti plus trigesies aqua pura abluto permisceatur ut fiat linimentum, quo parum inungas faciem dormiturus, elapsa hora, faciem ablue aqua florum fabarum, quæ inducet albedinem niueam. De fucanda facie possem integrum libellum confici.

scribere, sed ex optimis annotabo v-
num atq; alterum fucandi modum.
1. ℞. Oryzæ ℥. j. eluc aqua ad mundi-
tiem, exsicceetur aliquantum, infun-
de lacti caprino, horis 12. transfuso
lacte, affundatur recens lac, qua qui-
infusione & permutatione dieb. 10.
perseuerandum, tandem lacte effu-
so, duas columbas albi coloris, bene
mundatas exenteratas & concisas in
minutas partes, adde oryzæ, quibus
insuper etiam iunge caseos bouillos
2. recentissimos, eo die factos, quos
eodem modo incides, lauabis duo-
decies aqua fluminis: præterea con-
charum margaritifera & pulue-
risatarum, ℥. 2. affunde succi Limo-
num ℥. 3. qui redigent illas in formā
pultis, postea etiam oryzæ superiori
affociabis, mellis purissimi, tere-
binth. claræ ana ℥. 4. omnia laborio-
se commisceantur & demum addan-
tur florum fabarum m. 4. quæ omnia
missa in cucurbitam cum suo regu-
mento rostrato, atque per balneum
ma-

maris cū vasculo naso propēdēti agglutinato, destillētur in aquā pellucidā. Inqua si albumina 2. bene concussa instar aquei liquoris & perspōgiam expressa, vase optime obturato ad Solis radios exposueris, perfecta erit aqua ad vsum. Iam sumecam aut lolium (an nigellam) ruditer contritum, affusa aqua fluuiatili, aliquantisper coquatur & refrigeretur, cum qua faciem mundabis, & linteis mundissimis exsiccabis, quo facto inungere debes linimento sequēti, quod ad hunc modum parandum fuerit.

℞. sacchari canariensis, ℥. j. Amyli albi, optime triti ℥. β. ex quo cum lacte caprino linimentum effice tenue subliquidum, quo illito faciei cum lectum petes eam conteges linteis mundissimis, ne puluerulenti quid faciem sordidet, mane faciem iterum elues, aqua ex floribus fabarum parata, & denuo exsicca, tandem syndonem mundiss. integes in aquam supra scriptam, qua bene

ma

ma defacta, irriga totam faciē, interea peniculo, vel ventilabro excita ventulum ad faciē ut melius faciē pellis sinegma imbibat, idq; repetes bis terue ut faciē vento exsicetur: ventilatione facta versus faciē. Lotionem istam, ubi per octiduum curabis niueam acquies cuticulam, magnumq; in vultu & manibus nitorem. Et talis aqua sine omni periculo & noxa quotidiano vsu familiaris esse potest, cum ne minimum quidem rei periculosa adiungatur.

Alius fucus.

R. Farinæ fabarum, cicerum ana aureum j Gūmi Tragacanthę aur. ʒ. radicum vitis albę aurei ʒ. β. ex his fiat pulvis, qui cū albumine oui sæpius agitatus incorporetur, ut forma pultis acquirat, unde efformetur trochisci nummi ternarii magnitudine, crassitie cultelli in parte obtusa: exsiccentur. Vbi igitur faciē optaris colorē album & floridum, trochiscos hos aqua hordeacea maceratos

ros, faciei obline, vt per horar. 2. spatium hæreant, dehinc aqua pura furfurum rursum eluito, facies candida & rubida euadit.

Alius.

R Margaritarum tritarum succo limonum vel citri resoluantur plus euadet alba: octiduum in Sole apricetur mox aqua pura fluuiatiliue, in fundo aliquid instar massæ candidæ remanebit, quam vbi vsurpaturus sis, aquam ex testudinibus albis destillatam in promptu habeas oportet, qua margaritas macerabis vt puliculæ formam habeant, quibus tenuissime faciem perungas, efficit tenerrimam & niueam pellem.

Alius fucus.

R Butyri recenter ebutyrati, & aqua fluuiatili munda centies eloti, vt prorsus niueum sit, hoc noctu cubitum iturus faciem perunge, & illitum relinque in crastinū, quo linteo mundo absterges, cutis pulchra & alba redditur.

Ex

Ex omnib. post sublimatum mercurium nihil faciem coloris & nitris gratia, plus commendat quam lac asinæ, cuius causa Poppæa vxor Neronis Cæsaris, in comitatu itineris quingentas asinas circumduxit, vt illarum lacte corpus totum lauaret, si Plinio fides adhibenda libr. 11. cap. 41.

Mercurius sublimatus vt præscriptū est frequētissime ad faciei fucos adhibetur: sed venenū est abominandum & atrocissimum, nunquam sine maximo periculo vsurpandum, quem si ad vsum medicum, vel ad vlcera, expetiueris, hoc pacto perficies sublimatione vltiore. ℞. Mercurii sublimati candore niuem exprimentis lb. j. salis igne fusi lb. 2. lapide tere in modum pulueris subtilissimi, quem coniice in cucurbitam cum galea, bene luto artificis connexa, atq; per catinum arena obrutum, vt supra expositum est sublimationem institue: mox dempta galea

Q &

142 *Mercurii sublimati usus*

& exempta sublimationis materia, & galea & cucurbitæ collo, adde huic denuo salis excandefacti lb. ij. & beneficio lapidis in puluerem comminuendi (feces vero in fundo cucurbitæ hærentes reiectaneæ sunt) qui rursus retortæ ingerendus. modo integra superfit, atq; secundo sublimatio repetatur & talis sublimatio ad minimū ter institui debet subinde sale eodē recēter adiecto ita tādē Mercurius sublimatus euadet elegātiſſimus candidus, tenuis & fere pelucidus, qui ex galea imposita & superiorib. bociæ partib. corradendus imponendusq; marmori, mox atterendus, vt pulueris tenuiſſimi speciē nanciscatur ex quo oleum parandū in modum sequētem, vlcerib. solum incurabilib. destinatū. Sume laminā ferreā stanno incrustatam (quarum alias vsus est ad laternas) vna ex parte cera obducēdam, quod fiet si fragmētum cerę assiduo affrices, vt vndiq; tanquā pelliculā tenuē ex ouo in-

Instratā referat mox vndiq; in ambitu cerā crassitudine culmi straminei impones, q̄ aqua calente liquidiorē & tenacius hērentē reddes, sed vno angulo relicto adspatiū 2. digitorū cera intacto: infer cellā humidā, vt in angulū liberū decluis lamina ponatur, quo loco vas quoddā vitreū sub iicies puluerem vero contritū tenuiter insterne, dieb. 5. in cella relinquēdo, oleū hydrargyri egregium in vase excipies, quod cum custodia reponendum.

Omnia vlcera, exedentia, serpentina, fistulosa, cancrofa, & vtcunque quis nominarit, quæ omnem aliam curationem respuunt, sed cum dolore erodunt & depascuntur, illa oleo hocce sunt imbuenda, nimirum vt linteola oleo isto madefacta vlceri phagedœnico & cacoëthi imponantur, in quo horis 24. dimitratur, detecto vlcere, videbis omnia putrida & virulenta esse consumpta, linteum auferatur, & quia

Q 2

vl-

244 *Sublimatio Mercurii.*

vulceri optimum ad curationem initium & aditum fecit deterfione sua, igitur vulnerario & epulotico balsamo vel emblastro vlitato ad cicatricem perducit.

F I N I S

LIBRI PRIM.

DECLARA-
TIO RERVM QVA-
R VNDAM SUPERIORE LI-
bro comprehensarum, tradi-
ta ab Andrea Libauio,
Med D.

CAPVT I.

De Titulo libri.

N V T O R libro. titulum
fecit Tractatus Chymi-
starum, de Destillatio-
nib. & Extractionibus,
hoc est, Instructio Chymica seu En-
cheria Alchymiae quomodo destil-
lationi operanda, & ex ipsis rebus
mixtis internas rerum essentias ar-
tificiose extrahere liceat, ostendens
duplicem methodum, quarum pri-
ma est, per quam aquae stillatitiae &
olea vel alia eius generis sunt sepa-
randa & elicienda : Altera qua spe-
ciatim extractiones succorum fi-
ant.

ant. Verum generalius dicendo, hæc sese methodus latissime extendit, cum etiam sub ea intelligantur destillationes & sublimationes ac alia eius generis plura quibus subtiliora à crassis separantur.

Cum igitur maxima pars totius chymicæ ^{ἐν χημείᾳ} sub illa compræhendatur, inscriptio illa pro titulo suffecerit, sub quo etiam facile similia intelliguntur.

Autor ipse modo appellat separationem, in qua terreum & corpulentum crassumq; à spirituofo & puro segregatur, vnde & Alchemia ipsa ars quædam separationis, vel spagirica appellatur. de qua vltius in Alchemia mea anno 1597. latine edita, in epistolis chymicis, in commentariis variis (& aliis etiam mox edendis) actum. Germanis nostris vulgo iam notum est, naturam (à qua artifex chymicæ progressum facit) pura impuris, subtilia crassis miscuisse: crassum illud dicitur corpus ele-

elementare , & post separationem factam, feces, caput mortuum , &c. quod in illo virium superesse amplius credatur nihil : Subtilior vero pars, in qua omnis vis medica & arcanæ virtutes latent, assimilatur corporibus cælestibus , & ideo etiam quinta essentia, astrum , &c. nuncupatur, quamvis vnum altero sit subtilius, pro vt arte & labore conueniente exaltatum fuerit. Ita quidem & ipsius naturæ beneficio multa reperiuntur, quæ ipsa sunt depurata & separata, quæ artis adminiculo non egent, nisi animus sit illis nouam & externam formam inducere, resolutione, coagulatione, & aliis eiusmodi exercitiis. Perinde & in ipsis arcanis gradus plures exaltationum sunt reconditi, qui pro vsu artificis & renata dirigi possunt. Itaque quicquid exhibet chymicus sua industria, artificiose & fideliter elaboratum, vel magisterium sit necesse est, vel essentia pura , variis homi-

Q 4 num

minum vñibus, maxime vero gloriæ
& laudi Altissimi dicata.

Quæ vero hoc loco de rebus corporeis, elementaribus, astralibus & cælestibus traduntur, illud terminis artis huius (quæ sua ipsius scribendi proprietate quadam gaudet) includendum, nequaquam vero doctrine physicæ aduersum esse credendum.

CAPVT II.

De instrumentis & vasis vitreis.

NOster autor illa solum produxit breuitatis causa instrumenta, quæ vulgo erant maxime nota & ad destillationes frequenti vñu familiaria, vt sic etiam incipientib. prodesset.

Non desunt tamen plurius vasorum & fornacum formæ in libris de herbis editis : maxima vero pars horum ob oculos ponetur in Commentariis meis Alchemiæ, quo se recipiet

piet qui his delectatur vel etiam artifices consulat. Plurima etiam noua exempla horum indies, experientia magistra, vel alia etiam occasione exigente inueniuntur. Non omnis fert omnia tellus, industrium artificem necesse est plures habere vias compendiosas, & plures nouissimas formas. Artem ipsam ex instrumentorum numero & apparatu non agnosces, cum etiam saepe viliori instrumento maxima perficiantur. Maximum tamen est compendium fornacum structura, quarum qui sufficientem habet notitiam & ideam generalem, modo ipsum artificium norit, vnica fornace pluribus vsum apta, contentus esse poterit, eamque in plures formas aptare facile sciet. Sed tamen in magnis officinis, assiduo usu tritis, variis opus est formulis ad opera chymica. Cucurbitas, seu bocias quae attinet, illae ut plurimum vitreae aut argillaceae sunt, quae accomodatior, et si plures res

Q s qui-

Cucurbita.

quirantur, cum igne vel exedantur, vel alias frangantur sæpius, fiunt tamen & alia ex metallis, ut plumbeæ, stanneæ, æneæ ferreæ (quæ cum antimonio conflantur) & orychalceæ. Ex his stanneæ & stanno vestitæ eatenus ferendæ sunt, quatenus materia destillanda non repugnat, ferreæ plerumq; Mercurii laboribus dicantur, cupreæ solæ parum vtilis sunt, ut & plumbeæ, notumq; est has ob impuritatem & molliem metalli contemni, de quibus alio in loco dictum est. Extant cucurbitarum variæ differentiæ, usu & formâ à se inuicem discrepantes appellationes sortitæ. Minores ut plurimum cucurbitæ separatoriæ, reliquæ destillatoria vasa appellântur, ampla vasa, metretas, matratiæ vel matulas &c. nominant, quæ non tam ad destillationes, quam ad putrefactiones, digestiones & sublimationes &c. faciunt, sunt etiam nonnunquam pro receptaculis. Et horum
omni-

omnium alia sunt directa, alia flexa, alia fistulosa, quædã simplicia, quædam duplicia, quædam incrustata vel vestita. Inuicem etiam succedunt cupreæ vesicæ, cacabi vel caldaria, de his consule commentarium chymicum. Duæ cucurbitæ sibi inuicem incumbentes, loco Pelicani sunt, in quibus putrefacimus digerimus, exaltamus (circulamus) quamuis illa tantum Pelicani nomine dignentur chymici, quæ sunt vasa exaltatoria seu circulatoria, quibus essentias extractas exaltamus & nobilitamus, vel in naturam fixam transferimus, vel etiam quandoque subtilissime separamus, cum vsus esse multiplex possit. Phiolæ, geraniæ rectè dicuntur, vasa collo procero aut fistulari, sæpe excedentes 3. vlnas, infra globosa. Fiunt tamé & breuiora ac humiliora, maxime ad quintas essentias & arcana expetita, in quibus tamé etiã solutiones & liquores fiunt. In Magisterio
per-

perfecto lapidis, aptissima sunt ad solutiones, coagulationes, fixationes &c. maxime ad signaturam Hermeticam, loco oui philosophici. Vbi vero quintæ essentiæ desiderantur, etiam imponitur galea, sed rum collum largius & laxius efficitur, vel cera circumdatur.

Rotertæ iis rebus excogitatae sunt, quæ in altum sustolli nequeunt, quæ grauis sunt essentiæ, vt metallicæ, v. g. eum ex Antimonio sublimato, lateribus, succino &c. oleum vel etiam aquas Regias ex erodentibus parant, quamuis nil prohibeat aliis etiã vsibus accomodare: optima etiã sunt receptacula: Imo & igniacri exponuntur, sed hermetice prius luto vestita, alias ad cinerem vel arenam accomodatiora. Quin & per balneum Mariæ destillationibus conferunt, vt & circulationibus & digestionibus &c. Vbi sic duo vasa pro circulatione sibi inuicem opposita coniunguntur, vocatur

catur boccia contra bociam & fimo, vel balneo roris committitur. Vasa quædam sunt rostrata, quibus affiguntur vascula alia, ut una opera destillatio & rectificatio ac circulatio perficiatur. Nonnulla prope colum peruia sunt foramine quodam, euentationis & nouæ repletionis gratia: ad quæ receptaculi loco fere adhibetur cucurbita, Retorta vel ampulla magna, pro varietate operationis.

Alembicorum quæ ad cucurbitas destillatorias vel sublimatorias requiruntur, duo maxime sunt genera vñtata. Vnum rostratum seu fistulatum est, alterum cæcum, in quo nodus superior auulsus plerunque formam constituit, hæc forma ad sublimationes est necessaria, potissimum ubi bacillo sublimationis operatio est exploranda, vel dum in tempestiue adhærentes particulæ decutiendæ. Ad sublimationem tamen etiam adhiberi potest alembicus

cus rostratus, sed rostrum breue & crassius esse solet, primo recipienti aptandum, deinde obturandum, duplex enim spiritus inde eruitur, humidus & siccus: humidiores receptaculis excipiuntur, si operæ pretium habeantur: sicciores vero intra alembicum & superiores bocie partes concrefcunt. Variant etiam pro magnitudine. Extant & variæ formæ alię, vt turritæ veteribus frequenter vsurpatæ: Sunt Rotundæ: fistulata, è quarum medio exurgit canna, quæ sursum acta flexuoso sinu serpentum more, per refrigeratoria ducitur. Sunt etiam quæ gemminatas habent fistulas, vel vnam solum, quæ iuxta latera serpentina committuntur, alia per certa dolia aut vesicas diriguntur. Quandoq; etiam quidam alembici duplices sunt, dum sibi impositi duo vel plures reperiuntur. Inuicem quidam substituunt leberes, vel ollas conuenientes. Loco alembici quandoq;

ad

And. Libanii. 259

admouetur ambulla, cucurbita aut vas recipiens amplum de quibus vt & aliis instrui potes in commentariis nostris hac de re editis. Situ etiã varietas esse solet, quo nonnunquam cucurbita cum alembico recta, modo in latus reclinatur.

Cap. III.

De Fornacibus.

O Peris autor meminit fornacis ad balneum, ad arenam, ad cineres, sed discrimen est, non fornacum sed solum mediorum quorundam, quæ in vna eademq; fornace adhiberi possunt, pro vt res & occasio suaferit. Seorsim autem describit fornacem quæ ad vesicam vel caldarium cum refrigeratoriis fistulis pertinet: hanc formam autor instrumentum cognominat: figurã expressit pagina 10. () vsum vero illius ex opere ipso destillationis per-

percipies. Alia vero longe est ratio Balnei Roris, in quo & putrefactio-
ni, digestionis & circulationis locus
est, (vide pag. 13.) Fornacem vero
Reuerberationis habes descriptam
parte 2. fol. 119. Fornacem subli-
mationis à destillatione per arenam
nil differre, patet ex pag. 103. Alias
tamen reuerberatio etiam ad cami-
num, in foco communi, fieri potest,
cuius dispositio eodem modo in par-
te secunda fol. 117. extat. fit & me-
dio igni: vndiq; circundante flam-
ma catinos & ampullas, ex quibus &
cementationis exercitium noscitur
vt specimen illius datur fol. 121. De-
stillatio verò quæ proprie per de-
scensum nuncupatur, vt in oleis et
lignis declaratur fol. 17. & in oleis
succini fol. 97. Sublimationis ex-
emplum habetur in parte secunda
de sulphure, vbi meminit autor An-
timonii, sulphuris, salis Amon. Mer-
curii, vltiorem explicationem ista
hic non requirere videntur. Sed ta-

mci

men quamplures differentias fornacum passim apud Herbarios depictas habes, velim tamen te etiam commentaria nostra chymica consulere. Autor ad captum incipientium hic sufficere dicitur, dum tradit præparationes ope putrefactionis & digestionis, nec non destillationes ascensorias, descensorias & per inclinationem. Item dum docet sublimationes, reuerberationes & cæmentationes, ut & modum rectificationum, circulationum, separationum, perinde ut per phiolas artificiose sit destillandum, ut soluendum, ut coagulandum, quæ omnia suis locis expressius habentur. Quod si in cæmentando etiâ gradationes faciendas cupis, æq; hic institui poteris. Nequâquam autem mens autoris illa est, ut totam artem chymicâ tibi ob oculos sit positurus, cum omnibus magisteriis, sufficiat ut vna cum essentiis & extractis parandis reliquorum gustum

R me-

mediocrem habeas. Conueniens equidem esset, ut ratione methodi, arcana subtilioris operæ magisteria statim sequerentur, siquidem paulatim ab elementaribus faciendus esset progressus usque ad summas & subtilissimas essentias ordine quodam : attamen methodo prudentiæ potius uti voluit, atque summatim ex Alchymia utiliora solum generaliter perstringere decreuit, quæ si tibi non satisfacerunt, nec idoneum te ad mysteria Magisteriorum (in quibus ut plurimum de gammis & metallis res est) quæ non tam artificiose & subtiliter quam obscure & tectè alias tradi solent, fecerint: Tu in horum subsidium aliorum etiam commentaria euoluere & officinas penetrare poteris, in quibus fornacum varias imagines & laborum modos reperies.

CA-

CAPVT IV.

De constructione ignis.

IGnem abditum & conclusum Alchymistæ tibi exponunt, qui de lapide verba faciunt. Alius vero & diuersus est ignis externus, est enim vaporosus, est flammeus, est carbonum, est alterius materiæ. Sic ignis alius est Reuerberans, alias circulans, alius inferne alius superne struitur. Intelligit autem autor solum ignem communem elementarem seu mundi, qui halitus est accensus, requisitus ad destillationes, sublimationes & cementationes. Cum vero non ubique ignis corporeus ad opera chymica admittatur, sed interdum solum calor aut calida euaporatio, quæ ignis vaporosus dicitur, ideo sub eo comprehenduntur etiam alii quiuus caloris modi, qui arte quadam excogitantur, vt ope calcis fimi, Solis &c. Vt plurimum omnis calor,

R 2 vel

vel ignis in 4. gradus diuiditur, quorum singulis suæ rursus partes sunt, utpote principium, status & remissio, suntque gradus hi ad iudicium tactus satis perceptibiles & discreti.

Primus dicitur in quo sensus dominatur.

Sensibus a quo quis gaudet natura feruendo.

Tertius excedit cuius tolerantia latet.

Destructio sensus incipit procedere quartus.

Primus gradus tactu tolerabilis & mitis, secundus validus quidem sed adhuc ferendus : tertius cum dolore, quartus cum destructione coniunctus, qui consumit, & in cinerem vertit. Artificibus etiam consuetum est hos gradus mediis quibusdam notos reddere, primum similitudine balnei aut fimi calentis, secundum cineris, tertium arenæ, quartum ipsius ignis actuali feruore & deflagratione. Sed hæc ratio non simpliciter intelligenda est. Licet enim & primum gradum in cinere cognoscere, & secundum quoque in balneo. Tutius igitur sensuum adminiculo diiudicabis, tactus & oculorum, deinde ratione conditionis materiæ & resistentiæ rei, cuius ope chymicum negotium peracturus

rus es, fieri enim potest, ut in materia admodum subtili, vel balnei calor nimius sit & q. inflammer, consideranda etiam est materia ignis, an lignum, stipula, oleum, pix, seuum, carbones &c. perinde ut instrumenta secundum formam, crassitiem, lutationes, folles, tempora anni, tempestates, officinas & similia alia, quæ singula artis exercitio & diligenti meditatione addiscuntur. Non infima ars est apud Metallarios, ignem novisse recte tractare. Constituuntur enim gradus ignis, siue in balneo sit, siue in cinere, arena aut flamma nuda (unde facile perspicis, non semper cinerem secundum, neque arenam tertium gradum designare) sed pro materia combustibilis seu accensibilis, tam copia quam natura: alius enim est ignis gradus ex flammante ellychnio, alius lampadis, alius prunarum teneriorum, alius duriorum: alius

R 3 etiam

etiam ligni aridi &c. & pro vt is
vellargius vel parcius subministra-
tur.

Augetur etiam gradus ignis
pro ventorum aut follium vi, cuius
gratia in fornacibus extructis ven-
tilabra quædam constituuntur,
infra nimirum sub craticula, &
quæ supra vel ad latera pro gradi-
bus ignis regentis existunt. Qui-
bus fornacibus follium est vñus,
fatis est notum, quo pacto inferan-
tur & dirigantur ad ignem, cuius
proportio requiritur: quo fornax
est patentior, eo ignis fit luculen-
tior & validior, quo vero obscurior,
eo fit mitior: vnde quandoq; fornax
obstruitur, relicta saltem ad dimi-
dias spiraculi alicuius apertura, qui
primus est gradus & quasi initium:
deinde totum spiraculum relaxa-
tur, & diriguntur gradus per horas
1. 2. 6. &c. pro vt ipsa rei elaboran-
dæ conditio requirere videtur, ad
illos

illos gradus autem per spiracula conseruandos , fere subinde sufficiuntur fomenta carbonum, nisi in furno accensæ, in quo prunæ vltro sequuntur.

Sciendum autem est, non semper quatuor illa requiri ventilabra in fornacibus , sufficiunt interdum duo tantum , sed amplior , quæ inter initia ex dimidia parte solum dereguntur vbi quatuor requiruntur, eo angustiora esse solent , ex quibus vnum integre aperitur , quamuis & in his autor saltem cum dimidia apertura progrediendum esse velit.

Diuerfa est ratio fornacum aperturarum & probationum , quæ quia non tam commode describuntur, quam ex ipso exercitio & vsu solenter cognoscuntur, ideo singularia ista ipsa Encherisi & opere addiscenda : In hunc finem adire potes commentaria Chymica.

R 4 Quod

Quod autem docet noster autor singulis ignis gradibus, singulas destinari fornaces, vel balnei, vel cineris, vel arenæ, vel ignis immediati, illud fieri nihil prohibet, sicubi satis ampla est officina. Alias etiam nihil obstat, quin plures sint vel pauciores fornaces. In Balneo solo plures notantur differentiæ, qualis est inter balneum Maris & balneum Roris. Vel in ipso etiam balneo maris solū, varietas est, dum illud ad destillationem adhibetur, vel ascensoriam, vel descensoriam, aut lateralem. Difficilis res foret operæ, si in vna eademq; fornace per balneum, diuersis materiis per ascensum & descensum destillandis operam daret. Quamuis alias singuli tres modi & ipse etiam reuerberatorius possint ad vnam formam redigi: & sint etiā in promptu nonnullis instrumenta, quorum ope vtrumq; balneum exerceri queat vna, ac nunquam descensorie & ascensorie simul, licet & for-

formula huius repræsentari possit. Sed hic magis est attendendum ad usum & artificium congruum, quam cuiq; phantasiâ, quæ miras sæpe in uentiones fingit, ut in confectiione salis liquet, sed non omnes conferrunt, pluribus enim intentus, minus est ad expediendum promptus, nisi confirmetur experimento labor & adsit nota industria, parum his fidentum.

Tirones primum periculum faciant in fornacibus simplicioribus, arenæ & cineres, peculiâres fornaces non requirunt. Quidam ne in balneo quidem fornacem mutant, excepto eo quod loco catini arenarii aut cinerarii, caldarium pro recipienda aqua balnei imponant, vel si capacitas fornacis ferat, quandoq; velicam immittant, ut destillatio fiat vel in balneo vel stufa sicca. Vbi labores suscipis quarti gradus, ignis sc. immediati, neq; hic perpetuum est, ut fornacem nouam extructam

R 5 ha-

habeas: Si n. catinos abstuleris, & horum loco tripodem immiseris, desuper vero fornaci tegulam imposueris, vel carbones accumularis, etiam reuerberationis & cœmentationis labor peragi potest. Loquitur noster autor de sibi expectis artificijs & iudicio proprio, ubi itaq; illum imitaturus es in putrefactione per balneum (hic primus gradus requiritur, qui etiam in fimo reperitur) necesse est ut dolium vel cacabum supra caldarium disposueris. Si destillatione opus habes, non noua fornax necessaria est, sed illā perfice, vel cū vapore in priore dispositione, vel in aqua, modo vas vel dolium remoueatur, si per vesicam destillabis, instrumentum tibi proponitur cum fistulis, per vas refrigeratorium directis. Destillatio per arenam & cinerem ascendens, non aridet auri, maxime in aquis & oleis, vel in vegetabilib. vt pag. 14. obseruatur. attamen in sublimationibus arena cōducit, quando etiam
 for

fornax est immutanda, vel alia extruenda, ubi per retortas vel bocias fuerit destillatio instituenda quæ modum in oleis quibusdam obseruat, etiam aliqua variatio necessaria est, quod ipsa etiam forma retortæ indicat. Eodem modo, prout ignis requiritur vel intensus vel remissus, ignem ipsum immediatum in foco camini struet, vel in fornace peculiari reuerberationis. Et hæc illius est sententia de 4. ignis gradib. secundum balneum cinerem arenam & ipsum ignem solum: Notum autem est ex superioribus, etiam singulas fornaces suis gradibus distinguendas esse. Ne autem putes ignem aut illius calorem solum esse illud medium per quod destillationes perficiuntur, inuenies alios qui destillationem, ut spirituum, potissimum, vini, &c. glacie & aqua niualitentent.

CA.

De aquarum ex herbis vel aliis rebus vegetabilibus destillatione.

Essentia, quas Alchimistę è vegetabilibus extrahunt, forma sunt multiuarię, sed maiori ex parte aqua puram referre videntur, vel olei, vel certe substantiam siccam, instar salis, succi inspissati pulueris aut lapillorum, &c. Aquaę fiunt vel per destillationem vel solutionem: sed quaelibet forma essentiam totam in se comprehendere debet, in qua astralis & occulta virtus intus recondita est, quo intelligi possit aliud esse magisterium elementare, aliud principium materiale, aliud vero quinta essentia, &c. de quibus in aliorum scriptis fusius. Autor predictus primum aquarum destillationes docet, sub quibus & essentia latent, vna cum aquis saepe & olea prodeunt, dum nimirum balsamus essentialis, qui in nonnullis copiose abundat, simul resol-

soluitur & cum vapore aqueo ascendit & coagulatus cum eo profluit, quapropter vna cum destillatione aquarum & oleorum fit mentio, quæ tamen paulo post seorsim etiam explicantur. Duplex autem finis destillatori in aquis propositus esse solet, vel ut multum colligat aquæ, vel parû, at efficacioris. Attamen prout destillationes instituuntur ita aquæ fiût vel plures vel pauciores prouetus. Verum quidem est, quod plus aquæ nunquam esset eliciendum, quâ rei essentia continet. Illud enim nō extrahitur ex rei natura, quod illius substantiæ nunquam fuit particeps, ars separatoria nihil alieni immiscet, sed natura commista separare, & cuiusq; formam separatim exhibere docet. Ideoq; nunquam aquas nisi ex succulentis & aqueis extrahes, nisi forsan spiritus illos, qui in sua coagulatione, aqueum quid præ se ferunt, etiam aquam appelles, artifices plerunq; nomine phlegmatis de-

designent, id q̄ exhumidis trahitur, neq; essentiis annumerant. Verum imperitior aliquis posset offendi & pro impostura habere aquas, quę ex aromatis & siccis reb. destillatę aque fiunt non ex rebus ipsis, sed illarum additione prodeunt, verum de his suo loco agendum sufficiat nouisse liquidam istam formam, essentiam non semper per se habere, sed sæpe numero pro iudicio & consilio medici aut artificis dependere ex alio, quo fit vt arcano latenti aqua aliqua spiritalis inungatur, quo facilius in aliud & notum subiectum illud trāferatur, quod ipsum tamen subiectum nihilominus etiam præparationem chymicam expertum est & essenziale factum, ita vt vis formalis quę ipsa ex se se extra materiam neque subsistere, neque in vsum venire commodum potest, subsistat, præterea vt etiam spiritus subtilissimi certa coagulatione (qui se se corporeos quasi exhibent) firmentur, maxime

xime cum in proprio subiecto non posset aliquid voliter adhiberi ideo nouo subiecto sed proportionato illud perficiendum fuit. Vnde & artifices non quod suis liquores delatiuos promiscue, addere debent, sed illos tantum, quos formalem rei essentiam, vel vim medicam exprimere & illi conuenire posse norint. Interim tamen extant etiam communes quedam subiectorum materiae, quibus omnis generis essentiae extrahi & in illis figi possunt: quae quia non sunt, ut pro more artis loquamur) elementares, sed separatae, aetherae, coelestes factae, propria quasi forma carere videntur (comparate siue respectiue dicendo) sed nudae sunt materiae, quarum forma & essentia, una cum virtute inherente ab affixo astro dependet, & una in aetheream medicinam mutatur. Lullius aethereum istud praeparat ex spiritu vini;

Aliis vero placet spiritus aethereus ex aqua dulci tractus, in balsamis

mis oleosis etiam materia oleosa sumitur, quemadmodum oleum ex rebinthina & similibus, seu id per se fiat solum, seu cum separatione ipsa. Si per se conficitur spiritus usus eius est ad extracta si cum aliis, sunt inde aquæ præstantiores: & propterea in destillatione aquæ ex herbis & aliis rebus plerumq; adiicitur vel vinum vel aqua simplex vel aqua destillata eiusdem generis, nisi contingat res destillandas abundare spiritu aqueo proprio, ex quo phlegmaticum separari possit. Hæc ipsa sunt aquarum destillandarum fundamenta, in quæ respiciunt ipsi etiam destillatores, ut calidis rebus pro illarum natura, affociantur similes liquores vinum, vel spiritus vini, frigidis vero affundunt frigidam fontanam, nisi forte eueniat ut calor acris calidorum temperandus sit frigida adiectione, & statim illorum usus expectatur, alias expectantur naturæ cuius familiaria, quæ ipsa etiam diuti-

W

us integra perdurāt. Ex eodem fundamento etiam haurit artifex chymicus, quod dum materiam cum forma copulaturus est, & ex subiecto pristino in aliam nouam speciem transferre cupit: vetus prius ope putrefactiones resoluendum & destruendum sit, in qua putrefactione vna opera contingunt solutio, coagulatio & vnio: Sic enim fit aliquando fixum, & qui artificiose chymiā exerciturus est eum comminutiones, commacerationes & putrefactiones præmittere necesse est: excepto tamen eo, si menstruum, (vt appellari solet) ipsum soluat, & contritio sine manibus & pistillo eueniat. Vbi vero rursus menstruum ab essentia separaturus esset licet hoc raro cum aliquo fructu contingat nisi vbi corporeum quendam succum refert, illud quidem artis beneficio euenire potest. Quando vero vtraq; tam arcta communione copulata sunt, vt vtrumq; eiusdem naturæ, subtilissimū

S

&

& fugax fit, vel essetia illius tā sit spirituosā vt citra alienū subiectū subsistere plane non possit, inanis esset labor separatio. Alias tamē fit vt species ex vno subiecto in aliud transponatur, vt ex oleoso corpore in spiritum vini. Interim te nosse arbitror, vbi in illa separatione quid corporum, elementare & phlegmaticum vna eductum sit, tales aquas repetita destillatione esse corrigēdas: Si copulēti quid & turbidi, ac crudi cuehatur vna, in vsu sunt digestionēs & circulationes. Quamuis invicē horum soleat etiam vna extrahi balsamus Salis ē reliquiis, vel etiā integrare, qui vna copulatus, etiā phlegmaticas humiditates relictas consumit, & conseruat ne facile corrumpatur aut immutetur, vbi diuersæ essentiae occurrerint in eodem subiecto, quorum alterum sit spirituale, alterū in oleosam substantiam coagulātū, quæ singula seorsim es reseruaturus vt ēt seorsim ad vsū expetuntur, rū per sua

sua instrumēta separētur. Et sic bre-
ue habes cōpēdiū quopactō in omni-
bus destillationib. cū fūdamēto pro-
gredi, & huiusmodi q̄stiones plurēs
in re chymica soluere poteris, dū ali-
us rationē destillationis p̄rorē, alius
p̄ balneū maris, alius deniq; p̄ vesicā
& stufam siccā, q̄dā per cineres vel a-
renā p̄ferunt. Alius itē herbas prius
cōcidit, alius integras eligit, vt pla-
centæ ex rosas formantur, alius her-
bas recentes pistillo conterit, & pro-
prio succo immacerat per menses,
alius affundit vinum, alius salem, ali-
us tartarum, pro vt magna in his oc-
currit varietas. Verum libri huius au-
tor, tibi primum ob oculos ponit de-
stillationem per vesicam, deinde bal-
neum simplex, tertio balneum cum
præparatione per putrefactionem
in fimo vel vaporoso balneo. E vesicā
aque extrahitur plurimū, per bal-
neum minus, nisi respondeat vesicæ
in apparatu, tertia vero ratio exhi-
bet præstantissimam.

S 2 CA.

CAPVT VI.

Destillatio per instrumentum.

ITa quidem ab autore nominati
 solet dispositio vesicæ ad ignem.
 Vesica è cupro intus stanno obdu-
 cta fornaci(angulosæ, aut rotundæ,
 quamuis rotunda præferatur) indi-
 tur,quæprimum cum ostiolis duob,
 quorum alterum ad cineres , alteri
 ad craticulam aditum præbet,dein-
 de cum 4.vētilabris desuper extrui-
 tur.Huic vesicæ imponendus est a-
 lembicus rotundus cupreus,vel stan-
 no obductus , è cuius medio ambitu
 fistula quædam sursum reflexa sur-
 git, cui serpentine canales affigun-
 tur sursum directi ad perpendiculū,
 mox in quadratos angulos , rursus
 descendētes in vas quoddam cupre-
 um vel stanneum , ex quo rursus a-
 liæ fistulæ quadratis angulis surrigū-
 tur,&tandem per dolium quoddam
 refrigeratorium traiciuntur,Vas il-
 lud medium, modo altius modo sub
 mis

missius collocatur, circa fundū quod
dam habet epistomium, per quod
destillatum interdum emittitur. Cō
missura vndiq; chartis vel linteis, vel
similib. reb. aut pasta quadam fari-
nacea cū albumine vel luto obstru-
untur, vel membranis è vesicis ani-
malium vestiuntur & illutantur, p-
ut spiritū est tenuitas. Tali instru-
mento solet vt plurimum destillatio
aquæ & olei vna opera fieri : vt & a-
quæ vitæ ex aromatibus & alia pre-
ciosiora & spiritualia. Possunt & gū-
mata & alia in essentiam huius ope
redigi. Infunditur autem in vesicam
pars vna rei destillandæ, aquæ seu
menstrui partes 2. vacua relinquitur
pars quarta, verum exacte in omnib.
ista non obseruantur, reperiuntur e-
nim quædam quæ summa petunt, &
quædam quæ plus vacui desiderant.
Quando recentia ad destillationem
adhibentur, radices, semina, folia,
flores & eius generis alia, autoris
mens est, vt in mortario prius tun-

S 3 dan-

dantur, quia longe melior ratio est, quam si concidatur: ita enim liquor cum succo melius permiscetur & specie vaporis essentiam secum educit. Possunt & illa aliquandiu calore mitiori macerari, ut & autor meminit. Alii hoc nomine eo tardius in destillatione progrediuntur, sicq; vna digestionem quandam perficiunt.

Quædam vero menstruo non alieno, sed proprio, solum adiectione salis vel tartari computrescunt. Talis destillatio peragitur primo destillationis gradu & propterea mens est autoris, ut ex quatuor ventilabris vnum solum referetur, fornace alias vndiq; tam superne quam inferne clausa.

Ex liquoris mensuris 7. destillatione extrahit 4. vel 5. mensuras quæ tamen iterum calore balnei, destillatione reiterata corriguntur in qua quidem rectificatione quidam adijciunt salē & tartarū, maxime in oleis paradisi: si vehatur vna oleum, illud
post

post rectificationem separandum est: si una rectificatio non sufficiat, repetenda est altera, ut semper aliquid deponatur phlegmatis, perinde ut contingit in præparatione spiritus vini. Si destillator sit callens, initio prima statim vice, igne mitiori essentiam præstantiorem, in aqua reliquum vero cum oleo, peculiari vase excipiet. Cum ex aridis herbis destillatio instituitur, idem modus est seruandus, nisi quod bene præmacerandæ sint, maxime si fuerint duriores, ut lignosæ & corticosæ.

Semina & fructus non usque adeo comminuenda sunt, ut quidam volunt, verum hoc noster autor iubet, sed prior opinio non est prorsus improbanda, quo plus è contusione atteruntur, eo magis spiritus illorum dissipatur, nã dũ cõtusione calefuit, inde resoluuntur, & cum odore exhalât, sed de his alias extât plura. Interim in hoc autoris discursu, occurrunt difficultates quædam cogitari n.

S 4 pe-

Difficultates

potest an non hoc opus destillatorium commodius institui & tradi potuisset. Primum n. ait in fornace ostiolum vtrumq; luto arte esse occludendum, postquam carbones inieci fuerint: è contrario autem multi inferne aërem admittunt, ne ignis prunatum suffocetur sed aëre ventiletur & conferuetur, sed hæc est discrepantia q. hi carbones ex inferiore loco succedunt, aut vero ex superiore, ideoq; aër admittitur per spiracula superiora ex ostiolo ventilabri qua carbones euentationem capiunt. Quod autem carbones accendantur superne deorsum etiam si inferne nihil pateat, experientia demonstratur. Deinde cum non meminerit ignis gradum ulteriorem querendum an non oporteat ad secundum gradum ignis ascendere & plura spiracula relaxare, si vnum solum patere debet, cur 4. extant in fornace? præterea videtur ac si vno tantum loco vesica calefieret, & inæqualiter destillatio procederet. Nam ad aëris exitum
flam.

flamma æstus sequitur, sed ex prioribus notum est, primum gradum caloris in igne raro esse excedendum: si quid vero præter opinionem accadat, destillator facile pro sua prudentia opus reget, ignemque moderabitur æquali caloris gradu: etenim in hac destillatione animus non est phlegma simul cum spiritu educere, sed spirituosum solum, quod tamen non statim resolvitur totum, sed per partes subsequitur. Et hanc ob causam tantum aquæ affunditur, quæ tamen postea per rectificationem rursus in minimam quantitatem reducitur, ut vix tertia pars utilis supersit, partes 2. reliquas, ad sequentem destillationem reservant. Tercio etiam quaeritur utrum unus idemque modus destillationis sit, cum in herbis calidis tum frigidis. Ad hoc respondet autor, calidiores plus liquoris fundere, cum spiritus illarum & essentia formalis latius extendatur: frigida herbæ plurimum sem-

S 5 per

per habent aquositas, ob quam illarum spiritus frigidus euanescit, & propter exiccationē ad refrigerationē parum conferant : Ideoq; creditur sufficere ad destillationem caloris principium, vel vix dimidiū gradus ignis, quo parum omnino extrahatur, cum igni perpetuo insit vis alterandi & spiritus frigidiore à sua natura deliciendi : illi tamen non minus cessant ascendere per innatam subtilitatem & volatilitatem verum hæc physicis excutienda relinquuntur, qui sentiunt vapores seu exhalationes eleuari propter adiunctum calorem. Præterea videtur autor ipse in opere dubi⁹ esse & minus peritus, dum iam mensuram iam duas destillatione segregat : mox post tertiam desistendum censet & nihilominus interdum 4. vel 5. colligit. Quia vero etiam rectificationes liquorum subiungit, dubitatur an eodem modo vnica mensura & duæ sicuti 3. 4. & 5. sint re-

ctifi-

Rectificandæ: Item quando vna solum
 mensura est extrahenda, id quod re-
 liquum est, de essentia seu oleis an-
 sit negligendum ? sed facilis est re-
 sponso nam adhibito discrimine
 pro rerum destillandarum viribus,
 præparatione & solutione : poteris
 vel vnam mensuram vel 2. detrahe-
 re & secundum illarum vires parti-
 ri. Ita & pro vt destillatus liquor fu-
 erit vel purior vel impurior & phleg-
 mate suffusus, pro eo etiam corre-
 ctiones institues, ita vt non semper
 necessarium sit rectificatione quan-
 titatem imminuere: vbi enim abfu-
 erit phlegma, sufficit alteratio per
 circulationem vel apricationem.
 Quantitas mensurarum 4. vel 5. re-
 spicit fere olea plus quam aquas,
 olea enim non tam facile resoluun-
 tur ex omnibus partibus liquoris,
 sæpe etiam adhærent fistulis ser-
 pentinis, vt vapore aqueo debe-
 ant perfundi. Quædam etiam
 pror-

prorsus nullum proferunt oleum, nisi prius in diplomate probe macerentur, aut liquor sæpius extrahatur, quædam statim fundunt oleum, cum igitur copiam liquoris rectificaueris, plurimum aquositaris remanebit. Oleum vero si in liquoremersum occultetur, ut in vini spiritu, illud interdum, post insolationem apparet & secedit, interdum etiam post rectificationem per balneum. De his & aliis quæsitis plura tibi commentaria chymica suppedirabunt,

CAPVT VIII.

De alio aquarum destillatarum modo.

Destillationis ista ratio perficitur balneo, quod Maris vel Mariæ dicitur: parum producit aquæ sed multum efficacis, si recte administretur. Dispositio balnei fere cunctis est nota, ideoq; & ab autore
co-

copiose non tradita est nisi quantum ad cautionem illam spectat, qua monet ne aqua balnei bulliat, cum inde essentia deterioris fiat qualitatis, naturamq; alienam acquirat, id quod tamen apud alios minime curatur, q per cineres fere omnium aquarum destillationes peragunt, quibus adhuc magis talis alteratio augetur & aliena qualitas inducitur. Coniiciendæ sunt herbe recentes in cucurbitam vitream, sine additamento vllo, excepto eo quod à quibusdam salis vel tartari aliquid adiiciatur. Quidam vero prius imbuunt vel vino vel aqua inueterata, sed oportet illas prius cōfringi aut minutim consecari, alias plus phlegmatis quam essentiae extrahitur: possunt etiam imbui ac immacerari proprio succo, deinde stillationes vrgeri ab initio gradus primi in igne, vsq; ad finem eiusdem neq; vltra, nisi forsan materiae conditio permittat vt ad sequentes gradus

dus etiam fiat transitus. Aqua per
 destillationem excepta, ut plurimum
 reducitur Sole: sed autor noster exi-
 git aquæ eiusdem repetitam vel ter-
 tiam destillationem, cum recenti-
 bus herbis illa immaceratis, & tan-
 dem ad dimidias solum per se extra-
 hendam aquam consulit, & tunc ac-
 quiri aquam præstantissimam ope-
 ræque precio dignam. Quæ minus
 artificiose separantur aquæ, eas fere
 extra balneum vel per vesicam, vel
 cineres destillant, ubi propter aua-
 ritiam sæpe valde exiguum aquæ
 relinquitur prius affusæ, sed ad sic-
 cum usque exhauritur destillatione
 continuata, ut quandoque etiam
 tartarus quidam vesicæ inde accre-
 scat, ad speciem salis, fecesque incre-
 scant, ut hinc quilibet fere patrefa-
 milias affirmare possit, se præstan-
 tiores parare aquas quam pharma-
 copola in hac re negligentior ali-
 quis quamvis hæc res ministris sæ-
 pe

pe cōmittatur, qui aquas Rosarum tales destillatione quandoque exhibent, vt neque odor, neque sapor sit genuinus, breuique tempore spiritibus formalibus destitutæ ita euanescent, vt aquæ fontanæ prorsus assimilentur.

Herbæ vero siccæ, imbui prius visitato menstruo necesse habent, vt ad naturam recentium proxime accedant. Menstruum istud, vel aqua est stillatitia, vel Ros destillatione exceptus, vinum, aqua illius naturæ veterascens &c. His vna etiam extrahitur quandoq; oleum, vt cum cinamomi aqua fit : sed industria requiritur, si hoc pacto oleum expetatur.

Quidam in diplomate arctissime clauso prius coquunt, alii ratione alia progrediuntur, sed hæc petantur ex Alchymia & commentariis nostris in illam, atq; ex aliis etiam scriptoribus aptis.

Sed obseruandū est, si hoc modo
aro-

aromata & alia destillatione sint tractanda, vt sufficienter prius præparentur. Requiritur enim sæpe vt cohabitatione quadam, aqua à fecibus semel abstracta, illis reddatur, & stillatione rursus excipiat. Hoc eodem modo fiunt & aquæ compositæ, aquæ vitæ auræ, carbunculares, caponum & similes : de his mentio fiet paulo post, si tamen obseruetur vt mista æqualis sint resolutionis & volatilitatis : quod si non fit, (vt vbi commiscuntur gemmæ, margaritæ, terræ, argentum, aurum, ossa & alia) stultus suscipitur labor, remanentibus potioribus partibus inter feces. Balneo huic etiam aquea ad destillationem apta sunt, vt vinum, cereuisia, sanguis, carnes etiam & alia eiusmodi : quorum processus ex superioribus colligitur. In rectificatione tenendum est, quod quæcunq; odoris sunt acuti, & quæ caput facile replent, vt ceraforum & persicorum nuclei, grana, iunipe

ri

ri, flores sambuci, Rosarum, spicæ, & eius generis alia, spiritū quendam emittant, qui ab omni aquositate separari potest, ut prorsus vini spiritui similis reddatur. Sed ad destillationem sunt adhibenda ista cum in summo vigore fuerint odoris. Sed balneo sepius abutitur destillatores ad separationes & ad rectificationes quā ad aquas stillatitias faciendas: quod enim cum spiritibus extractum aut resolutum est, illud per balneum segregatur. Vbi etiam spiritus vini aquosiores, aqua fortis & similia fuerint reducenda, balneo utimur. Quædam in destillatione neque cineres neque arenā inter separationem ferunt, ut extractum tabaci, sulphuris solutum & alia, quæ tamen commodissime balneo separantur.

CAPUT VIII.

Tertius modus aquarum destillandarum.

Hic sola præparatione à priori differt, siquidem etiam per balneum

neum fieri potest. Præparatio autem fit præcedente putrefactione chymica, quæ etiam maceratio vel infusio dici potest, quamvis hæc latius se extendat, quod substantiam mistam dissolvat, quo essentia facilius extrahatur. Huius putrefactionis triplicem differentiam autor ponit. 1. perficitur in fimo equino. 2. in balneo roris vel vaporis. 3. in aqua communi balnei, quod & ipsum in balneum roris vel in diploma transferri potest.

Putrefactionem per fimum equinum, constat aliis præferendam, in quo, ex illius sententia, profundissima naturæ mysteria sunt abscondita, quæ peculiarem requirant industriam artificis, ab illo vero hoc tempore non tradenda verû mystica illa qualitas ideo tribuitur fimo, quod ad solutiones per putrefactionem, quæ secundum Aristotelem infinitum calorem, cum suo humido radicali & spiritu extrahit & è corpore elicit, quod dum fit, vincula mi-

sti

stionis dissoluuntur & destruuntur vel etiam alias mistum corrumpitur, ut neque forma, neque vires priorum supersint. Quod si fieret secundum motum naturalem solum, elementari modo, tum sine fructu mistum corrumpere, nisi forte accideret ut essentia rursus nouo aliquo subiecto comprehendatur. atque sic aliud pro comprehensionis & subiecti conditione generetur. Verum artifices calorem, humorem & spiritum, ut & salem minime patiuntur evanescere, sed eundem in vasis conclusum retinere student summam adhibentes diligentiam, ne nimium putrescat mistum, sed ut illud quamprimum tempore suo ad separationem perueniat, etiam si spiritus facillime ascendant & euagetur: attamen quia non possunt exhalare, & à superiore regione putrefactorii vasis, quæ à frigido aëre tægitur, deorsum repelluntur & coagulantur (quo quidem opere simul etiam circulatio perficitur, unde & vasa putrefa-

T 2 etoria

ctoria etiam circulatoria esse possunt) & iidem figuntur, ut postea cum aqua & oleo facile separari queant: Talem igitur ob industriam & mysterium, & propter analogiam mineralium cum vegetabilibus, putrefactio in Magisterio lapidis etiam fimi equini esse dicitur, & si nihil fimi unquam usurpetur. Iam quia istud artis est arcanum maximum, ideo etiam fimus, arcani seu mysterii appellationem sortitus est, una etiam ob causas explicatas, quod nimirum seras naturæ referet, viamque arcanis sternat. Porro huic assimilantur calores balnei, Solis, & potissimum primus gradus ignis corruptivus (est enim & alius calor qui non corrumpit sed conservat & generat qui nullo putrefactivo spiritu utitur, & de hoc intelligendi sunt Medici, cum loquuntur de calido & humido, in quo vita consistit, etiam si constitutio austrina etiam sit calida & humida, sed corruptiva tamen)

dum

dum scilicet calor ille fundatur in humido, quo putrefactio acquiritur. vnde etsi interdum dicatur putrefaciendum in fimo, nequaquam tamen synonymice semper id accipiendum, sed interdum illa putrefactio balneo, interdum fœno humectato vel herbis, interdum in vinaceis & aliis absoluitur: quamuis ista omnia magis ad digestionem & circulationem, quam ad putrefactionem faciant. Vt autem finis præparari debeat, patet apud artifices alios, maxime vero ex commentario Alchymiae innotescet: omnium vero administrandorum encheria, ut calx, inferiorem, finis superiorem locum, in hoc vero putrefactorium &c. singula peculiari fouea, dolio, vel simili vase collocanda sint, facile intellectu est, moderatio vero & recta administratio, cuiusvis non est, neque etiam præceptis specialioribus comprehendi potest, cum mistum vnum ab altero pluri-

T 3 mum

mum differat, quædam enim tenaciter commista sunt, quædam cito sunt resolubilia, quædam medio se modo habent: Quædam hoc menstruo gaudent, aliud alio: putrefactio interdum fit in proprio menstruo, interdum in alieno, cuiusdam additur sal, ne gradus putrefactionis transcendatur, aut fetidam putredinem acquirat. 1. Hic igitur experientia & certa observatio requiritur. Ideoque de his pluribus agere autor noluit, vias tamen demonstrat compendiosas, in quibus minus errare liceat, scilicet balneum vaporis seu Maris, quod calorem putrefactiuum non habet, sed potius digestiuum, nihilominus tamen putrefactioni inservientem. De his duobus ut verba fiant operis precium non est quia clarus est textus. Hoc notandum quod aliqui putrefactionem in aliquo opere sæpius repetant, alij vero prima contenti sunt. autor noster primum putre-

trefactum stillationi subiicit, stillatum vero nouæ materiæ reddit, putrefacit denuo, sed breuius, cum putrefactum habeat menstruum ad secitius essentiam attrahere, cum non solum penetrabilis qualitas sed etiã propter similitudinem substantiæ Magnetica vis insit. (Tempus, mēsis, philosophorum appellatur, rei cuius appropriatum, dies comprehendit plures quandoque, vt 28. 30. 40. &c. quandoq; paucos vt 3. 7. 9. &c. vnde liquorī menstrui nomen obtigit.) Quidam materiam contundunt ad formam pultis, si proprius liquor sufficiat: & addūt aliqd Salis (salē vero oportet esse purificatū & ppter ea creditur, sal tartari esse maxime idoneus, sed loco illius, vini spirit⁹ aliqd sumi posset (vel si sicca sit, in puluerem redigunt & menstruo idoneo humectant, ad congruū tempus putrefacientes tādē per expressionē separātur, feces abiiciunt, succū recentib⁹ affundūt,

T 4 pu-

*Planetarii
transmuta-
tio.*

putrefactionem repetunt toties,
quoties id rei utilitas requirere vi-
detur, vel libeat, tunc ex liquore pu-
trefacto, exstillare faciunt aquam &
oleum, si olei ferax fuerit: ab aqua
phlegma separant, quod idoneum sit
menstruum in simili materia putre-
facienda. Oleum vero purifi-
catur & rectificatur, & hoc est Mar-
tem in Solem mutare, quemadmo-
dum rectificatio aquæ est transmu-
tatio Veneris in Lunam. Succus
calcinatur, inde extrahitur sal, qui
rectificatus, est transmutatio Satur-
ni in ☿. Saturnus enim terreus est,
& hoc nomine sæpe donantur fe-
ces, reliquæ, capita mortua &c. Et
hoc est mysterium soluendæ naturæ
& reducendæ ac mutandæ in prima-
ria, & ex terrestribus in æthereum:
elementa quoque (ut aquam
phlegma dictum & terram, quæ
corporalia maxime existunt, ut
& Aristoteles de plantis & anima-
libus &c. scribit) ex quinta essen-
tia

tia in tres essentias separatim comprehensas, discernendi : Et hoc facilius in animalib & vegetabilib. obtinebis, licet in altero plus, in altero minus, quam in mineralibus, in quibus putrefactio & solutio cum maiore difficultate perficitur. Si vero caeleste menstruum & clauē propriam deprehenderis, debitamque preparationem ac contritionem no ueris, id etiam facile fuerit. Menstruum vero in aliquibus est vini spiritus, saepe alcabizatus & exacutus, item circulatū maius & minus in Paracelso, ex tartaro, post extractionē spiritus. Et hinc etiam menstruum quoddam est, spiritus Tartari, aqua Mercurialis, aqua caelestis, soluens, &c. ex quibus aqua Mercurialis multa in se mysteria continet, vnde & puluis similis efficacīe ad metalla fieri potest, hinc Mirandulanus Comes scribit, se saepius momento vidisse aurum argentumque solutum. Tria illa arcana in mineralibus, vul-

*Principiorū
3. inuētores*

go dicuntur nominibus Mercurii, sulphuris & salis; Primum ab Isaaco Hollando (vt creditur) assumptis de inde & à Paracelsō, qui tamen significationes latius extendit, vt simul etiam vegetabilia & animalia comprehendat, & quod inde omnia mixta ex his principiis ortum habeant, docuit, quæque in elementaria corpora, tanquam in arcam aliquam conclusit.

Paracelsitæ vt & illorum princeps technologica ista physicis opponunt, tanquam per ex, dogmata Hyppocratica, Galenica & Aristotelica cuerterentur. Sed ista chymicus verus non curabit, notissimum enim est artes suos habere terminos & modos loquendi, & sic nemini quicquam derogatum vel præceptum cupit.

Absurdum foret si is qui metalla tractat pharmacopæum cogere vellet vt suæ disciplinæ vocabula & phrascs mutaret, & omnia metalli-

£0.

corum more enunciaret, res intelligantur & artibus sua relinquantur. Quod si chymici omni non statum haberent, contra Aristotelicos phycos, obtinere sua, fatēri tamen cogerentur cum ipsis quod isti essentias appellant, his nihil aliud esse quam substantiam subtilissimam, humidum radicale, spiritus & salem in materia terrestri vel crassa recondita, quanquam propter dissimilem ortum & analogiam cum elementis distributa sint, ita ut vnum terræ assimiletur, alterum aëri, tertium igni, quartum aquæ, pro ut & chymistæ ipsi hæc interdum nomine elementorum appellant.

Verum horum nullū ex sese simplex est, sed mistum omne, non casu, sed DEI omnipotentis creatione primis rerum initiis, (vnde & ista nemo præter ipsum resolvere & in pristinam simplicitatem reducere potest) qui ut generavit, ita &

con-

conseruare nouit, quædam sub indi-
 uiduali ratione, vt cælestia corpora,
 quædam sub speciali, mediante
 transmutatione & multiplicatione,
 ita vt ipse in naturam quandam, ceu
 creationis ac transmutationis ide-
 am & similitudinem implantarit,
 quam nos generationem & nutri-
 tionem appellamus, quorum bene-
 ficio, substantiæ perennant, & ad cõ-
 summationem omnium rerum mû-
 di subsistunt. Quod si res corporeæ
 penitus intime inspiciantur, depre-
 henderetur, quod omnia quæ sub ho-
 mogenia mistorum comprehendû-
 tur, vnius modi habeant ortum ex-
 lementari chao, sed in partibus di-
 scrimen est, pro ratione elemento-
 rum in chao. & eorundem perfectio-
 ne ac degeneratione, id quod in ve-
 getabilib. maxime est perspicuû nu-
 cleus enim pomi perfici, cum primû
 ex seminario principio progermi-
 naret, neq; oleum neq; aquam mer-
 curialem neq; etiam salem essentia-
 lem

lem continebat, ex quo etiam separari nullum poterat, quod enim aqueum & falsum tandem extrahitur crudum adhuc est & elementare, ubi ad perfectionem maturitatis adoleuerit, omnes istæ tres essentia cõparebunt, sed horum vnde prouentus? ex internis viribus pro natura & proprietate arboris ac alimenti, quæ ex terra instar succorum (vt in vite, nuce & betula, &c. obuium) attactu est, quorum tamen nullum, aliquid circa principia huius essentia, in se contineret. Ita vt concludendum tibi sit, oleum, aquam mercurialem vegetabilem, & salem essentialem, ex eodem elementorum chao, mediante natura à Deo congesta, vnita & ad naturam specialem determinata esse, atq; ideo nil aliud, nisi materia communis, diuersas partes esse, quarum altera sit magis ignea, altera plus aquea, alia subtilior, alia crassior, &c. prout enim partis cuiusque natura fuerit & constitutio, pro

ca

eo etiam patitur mutationem à virtute operante, & vna commodius in essentiam vegetabilem accretionis & augmenti commutatur, altera verò manet ineptior. Atque in his philosophi cum chymicis vnanimiter consentiunt, solum discrimen est in artis vocabulis & terminis, quorum gratia nemo contemnendus facile fuerit, sed suum cuique attribuendum.

NE. Demedicorum & Paracelsicorum appellationibus.

Et sic plane sese res habet cum Paracelso, suisque discipulis & cum medicis: quod enim hi ex praescripto artis medicae & ex physica pronunciant, illud Paracelsus parabolice ad ea detorquet, quorum nomina à mineralibus, caelestibus & aliis rebus emendicare solet, persuasum habens id sibi licere, eo quod minor mundus, maiorem imitari cogatur, verum non perpendit is, quod omnia rerum nomina mundi exteri, extra hominem, ab ipsis hominibus inuenta sint, quæ merito secundum

dum illa quæ in homine sunt, appellationes sortiri debuissent, nequaquam vero hominis membra, ab externis: taceo quod maxima pars appellationum istarum antiquitus incognita fuerit, sed nuperrime demum inuenta & ex variis linguis corrasa, vel ab artificibus excogitata. Sed de his alibi actum, neque enim Paracelsi discipuli, quicquam solidum his opponere potuerunt.

Qui nostræ chymix operam daturus est, huic artificioso de illa loqui & terminis chymicorum uti licebit, verum ne alias scientias propterea contemnat, modo singula ut vere sunt, intelligat, siue Italice, siue Gallice, metallicorum aut medicorum more proferantur. Poëtis, & herbarum scriptoribus idem ius fasque est, quod Paracelso, hi iam longe ante ipsum, terram matrem, cælum & aërem patrem, saxa ossa, herbarum succum sanguinẽ, & similia quamplurima alia dixere, ad imitationem
par-

partium, virium & operationum in homine singula exponentes : neque tamen ideo in artibus tanti tumultus exorti sunt, neque etiam nationes aliæ in hac ipsa scientia Chymicorum, tantum delirarunt, ut ideo contentiones & rixas excitarent, solum Germani quidam se à Paracelsō varie decipi passi sunt, sed nati tantum, qui cum alia ratione emergere non possent, hoc pacto inaudita sua sapientia præ aliis sapere & angelici acuminis se præditos esse videri voluerunt.

CAPVT IX.

De reprobatis aquarum destillandarum modis.

Displicet auctori, si quis persusum sibi habeat, se æque bonas, quas paraturum cum stanneis vasibus in arena, cinere, sole, &c. statuit habere ad medicinam inutiles vel fœtentes : quæri etiam posset quid de destillatione per balneum roris &

vi

vaporem censeret. Sunt enim Sceptici quidam, qui putant nullā præstantiorem aquam ex herbis & floribus haberi posse, quam vel calore Solis, vel vapore aquę calentis. A sole enim credunt influentiam cælestem, in aquas deriuari, iuxta regulam, omne alteratum sequitur naturam alterantis, præterea negant cōtrahere istas aquas Empyreuma, phlegma vero cum spiritibus in humore radicali hærentibus non relinqui, sed per se puros spiritus exire. Destillatio per cineres ac arenam paucis nititur defensoribus, quamuis aliqui sint pharmacopolæ, qui omnia per alterutrum horum absoluant, aquasq; valde acres & pungentes extundant, parum considerantes sint ne materiales an formales, phlegmaticæ an salsæ, elementares an cœlestes, modo aqua sit, qua pecuniam acquirant ferentibus medicis. Destillatio in Sole, magis ad rectificationes aquarum, quam ad ex-

V

tra-

tractiones earundem adhibetur, in
 his nempe, quæ per media alia, spiri-
 tualia sunt reddita, nisi forte per pa-
 rabolam, & alias rationes balneum
 in Sole extrui possit, in regionibus
 calidis, structura pensili, (ut horti
 pensiles extant,) qua cum Sole cir-
 cumagi possit. Alias vero artis non
 est, agens instabile, adhibere operi
 stabili: difficilis præterea fuerit gu-
 bernatio, cum in manu artificis non
 sit posita, multusque requireretur
 apparatus, pro graduum variatione,
 qui tamen haberi semper non pos-
 sunt.

Et si vero contingere posset in so-
 le destillatio, ad artem tamen hæc
 non reducitur.

Quod aiunt inde essentiam reddi
 astraliorem, quam elementari calo-
 re ridiculum est figmentum, spiritus
 quidem ex sua coagulatione in vola-
 tilitatem redigi potest, ope caloris
 solaris proportionalis, sed propter
 ea nobilior, quam pro naturæ suæ

pro

proprietas non fit, neque de radiis, quicquam combibit. Commentum id ferè sic se habet, quemadmodum veteres de succino fabulati sunt, docentes id ex radiorum solis coagulatione enasci.

Non enim in elementari essentia separatam possident virtutem celestem, sed calor illorum elementaris naturæ est factus, ex contactu elementari, & propterea etiam effecta similia sunt. Atqui volunt radiis solaribus omnia vegetabilia excitari, & Aristoteles calori solari in rerum generatione tantum tribuit, quantum feminali calori in semine implantato, ut dicat esse naturam proportionem respondentem cælo & astris: Sed ista alibi sunt disputanda. Artifices periti qui Paracelsicis fumis non sunt obscurati, id minime deprehendunt. Nam per fumum balneum, & alios calores temperatos, etiam ova ad exclusi-

V 2 sig.

sionem fouentur , & vermes carni ingenerantur.

Alia est ratio caloris temporum, alia artificum Alchymiaë, sed interim calor solis minime reiiciendus in digestionibus, circulationibus, rectificationibus & aliis. Notum est in eo herbas exsiccari, at coagulatam essentiam inde non produci, vt ars requirit, consumens tam spiritus quã phlegmata.

*Balneum
roris.*

In summa, quod arte acquiri potest aliis nō indiget, Balneum roris eleuat solutos spiritus, gradationēque artificiosum modum admittit, vt ideo præmissa putrefactione vel in subtilissimis & spirituosissimis rebus, sine hac ipsa facile locum inueniat: neque etiam auctori nostro aduersatur, etiam si solū ad putrefactionem & digestionem adhibeat: sed præ illa, rationes aliæ parui faciendę non sunt, quælibet enim destillationis species, suas habet vtilitates, si materiæ conuenienti & modo oppor-
tu-

tuno accomodetur , ita vt etiam in destillatione aquarum , communiter cineres,arena ferri limatura,&c. non probentur: in aliis tamē artificiosis operationibus singulari & explorata vtilitate non destituuntur: sed in laborante ipso situm est , ne administrationem operis permutet sed balneo destinet id, quod balneo debetur, cineribus, quod cineri, arenæ quod arenæ conuenit.

Sunt qui balneum roris & maris coniungant , quod sat commodum est, si recte attendatur , & peritia adsit, ita vt vapore exstilletur id, quod minus fixum durunq; est, balneo vero, quod eidem comperit.

Et sic vesica seu cacabus aheneus, cum balneo roris copulatur , si vna cum aqua lignorum segmenta vel herbæ mixtim , loco balnei solius substernantur, augebitur sic caloris gradus, perinde ac si in lixiuio vel in aqua cum cinere destillata peragatur.

V 3 Qui-

Quidam in imum catini vel cinerarii, arenam collocant, in medium cineres, cum cucurbita conueniente materiam destillandam.

Posset etiam aheum cum balneo, in catinum, cinere substrato & circumdato collocari, quo diutius calorem ignis retineret.

Fit & destillatio per sterquilinum, dolium & alia. Vulgo vtuntur fornacula figulina (species est stufæ siccae) in qua pauimentum exstructum est ex ferrea lamina, arena vel cinere constratum, cui incumbit peluis argillacea, loco vesicæ vel cucurbitæ, huic primum charta imponitur, ne herbæ adhærentes vrantur, dein pileus eiusdem substantiæ argillaceæ aptatur, sicq; in destillatione aquæ rosarum placenta rosacea formantur.

Sunt qui ferreis vtantur fornaculis anemiis, quibus varii generis catini vel balnei cineris vel arenæ accommodare possunt.

Ex.

Extat apud Mathiolum talis fornax figularis, in qua singulae partes constituunt singulas cucurbitas vel catinos, suum alembicum quoque recipientes, quæ & ipsa species esse potest stufa sicca, seu balnei sicci.

Conficiuntur etiam in hanc rem abaci, cochleæ & forma quadrata clibani, in quibus vel stufa sicca, vel balneo vel cineribus, aut etiam vapore destillatio fieri potest.

Sed varietas ista stabili præcepto non comprehenditur, accidentaliter enim inuenta, compendia vel simulacra, aut etiam diminutiua sunt maioris & iusti operis.

Destillationem cum pileis rofariis stanneis, autor noster improbat, quamvis vesicam stanno obductam non repudiet, quæ tamen absque stanno parum tuta esset ab iniuriis.

Cognitum vero est experiëntia, aquas destillatione exceptas, per instrumenta stannea, plumbea aut ex mæ-

chafita cōfecta atq; etiam illa quæcunq; cum Regulo Antimonii participant, nullas præbere aquas durabiles, quod ipsum etiam obseruatur in vinis, quæ per noctem in vase stanneo referuantur, quod turbida euadant, quin & stannum ipsum, turbidas aquas deprimit, vt tandem inclarescant.

Præterea cum plumbum diuturna obseruatione repudietur (fingitur, enim plumbum aquæ leprolas suas tribuere proprietates, spiritus per illud euanescere, vel in sese imbibere, vt nil præter aquã phlegmaticam restet, cuius mox indicia apparent ex cerussa, vel mercuriali dulcedine) fabri autem stannarii stannum nunquam purum ad opus suū adhibeāt, vel quod aliter nolint aut non possint, semper aliquid plumbi adiicientes: Physici quidam & metallorum periti, statuunt marchasitam stannum & plumbum vniuse esse naturæ, solum differre quibusdam

ac.

accidentibus (quam vis mihi aliud videatur) & ideo artis non esse magnæ credunt, si quis ex marchasita & Antimonio plumbum, ex plumbo stannum, imo ex plumbo argentum viuum educat: ob tales causas pilei isti rosarii & cucurbitæ stanneæ, reiiciendæ forent. Verum de his alio loco plenius agendum. Apud autorem nostrum id proponitur, quod conuenientissimum est, si arte res tractanda sit, & non compendia ob egestatem & necessitatem quærenda.

CAPVT X.

De oleis ex herbis.

Quando autor rationes destillandi aquas per vesicam edocuit, simul, etsi obiter tantum, oleorum etiam meminit, eo quod ista sæpius per instrumentum cum aquis prodeant: Et sic in altera ratione etiam salis vna mentionem fecit,

V s quod

quod tamen alias ex herbis integris peculiari modo conficitur : Ita ut iam ordine, absolutis aquis, de oleis dicendum esset: verum is de quinta essentia agit, post de oleis: & quia essentia ad extracta specialia refertur, totiusq; partis arcanum complectitur, oleum vero vnum ex tribus principiis existit, & ita pars est totius, capita transponemus, & post aquas, de oleis dicturi sumus, inde de sale & tandem de extractis & aquis compositis consideratio suscipienda. Oleorum autem ex floribus, herbis, seminibus & radicibus, quadruplem modum proponit: ex his tres artificiosos & vere Chymicos statuit, quartum vero, qui pharmacopoliis usitatus, & qui per oleum oliuarum vel alia olea in quibus prius herbae, cum additione liquoris, aceti salis, vel vini probe commaceratae admisto simul oleo &c. coquantur, excludit, etiamsi Magisterium non absit, verum hic modus, si

ex arte & diligenter tractetur, nequaquam improbandus est, maxime quando olea chymice præparantur, & menstruum extractionis, vel subiectum alterationis ad medicos usus fiunt, quemadmodum in exemplo infra fol. 96. patebit, balsami Chirurgicæ, sola infusione, applicatione digestionem ac expressionem parati.

I. Modus Chymice parandi, est instrumenti seu vesicæ, cum canalibus & cū refrigeratorio, cuius typus supra, in primis aquarum distillationibus expressus est : peritus etiam facile per cucurbitam, in cinere expediet idem : vel si sua natura materia fuerit oleosa, ut resina abietis, Terebinthi, &c. etiam in balneo pararetur, de quibus infra plura.

II. Modus est extractio in simili, præcedente quadam putrefactione vel maceratione ; eorum, quæ oleosam substantiam habent,
vel

vel oleum fundere possunt, vt nux moschata, cinamomum, caryophylli, semina, herbæ &c. quæ crasse contunduntur & macerantur in Sole per menses 2. mox igne aliquantum resoluuntur exprimuntur & separantur. Potest etiam hic modus referri ad expressiones, qui sæpe non parum subtilis est, vt si materia in sacculum ponatur, qui ex operculo diplomatis suspendatur, & sic vapor extrahatur, donec per vaporem substantia oleosa resoluatur, & ex potentia in actum ducatur, tumque exprimitur & separatur. Quidam etiam rectificationes adhibent, destillationibus per aquam in balneo. Alia tamen est ratio si per vesicam aut cucurbitam destillatio fiat, ubi si coniicitur oleum profluxurum, omnis materia destillationis eximitur, oleumque exprimitur torculari, phlegma reliquis affunditur, & destillatio iteratur: quod vero cum aqua excipitur in subiecto vase, id se-

gre.

gregatur, & cū altero coniungitur:
Et ad hanc rationem parandorum
oleorum, destillatio non requiritur,
nisi vna eandem perficiendi sit ani-
mus.

III. Modus fit per descensum, qui
etsi varius, vnicus tamen ab autore
solum proponitur, ea scilicet spe-
cies quæ inhumatoria dicitur, duas-
que requirit cucurbitas lapideas aut
vitreas, bene luto obductas, vel etiā
ollas, ex quibus superior materiam,
nempe lignum, cortices, virgulta,
baccas, carbones fossiles, ossa & si-
milia) continet, inferior autem
spiritum excipit descensorium cum
oleo, quæ dein segregantur & recti-
ficantur. His duobus intermedia
est lamina perforata, argillacea vel
ligna aut ferrea, quamuis opercu-
lum instar patellæ lapideum, bene
adaptatum convenientius esset,
circa superiorem ollam, ignis ex-
truitur circularis, cum gradatione,
quæ omnia plane ab ipso autore ex-
pla-

planantur. Obseruanda autem maxime, est rectificatio oleorum, quæ tamen tempus sibi postulat, illacrimis ingratus grauisque nidor adustionis, aufertur. Multum hinc de descensione discurrendum esset, sed illud in commentaria mea, & Alchymiam reiiciendum putavi. Istos modos oleorum eliciendorum auctor hic coniunxit, sed infra, ubi de oleorum & aquarum viribus agit, mentionem facit & alterius modi parandi olei ex cinamomo, beneficio destillationis, per alembicum, idque præmissa maceratione in cucurbita: ut & alterius adhuc per retortam cum spiritu vini: & alius ex reliquis earum rerum ex quibus per alembicum aqua extracta est considerat, itemque per Retortam: ut & oleum Guaiaci cum maceratione in vino Maluatico etiam per Retortam &c. Quæ olea quia empyreuma redolent, beneficio balnei, mediante digestionem & destillationem, recti-

rectificantur. Eodemq; loco tradit alios etiam esse modos parandarum aquarum & oleorum, quos tamen neque necessarias neque utiles cenfet. Peculiarem etiam rationem monstrat in croco, qua docet, ut ex Amygdalis oleum exprimatur, ad quod faciunt earum purgatio, concisio, maceratio, contusio, calefactio & expressio: Et quia hoc ipso oleo, tincturam vel essentiam ex croco extrahit, subindicat, non prorsus negligendam esse rationem parandorum oleorum ex herbis, per olea, in quæ non solum succus herbarum deriuatur, sed oleosa etiam herbarum substantia: quod ipsum etiam testatur auctoris labor, dum ex croco oleum, per oleum elicit, quæ ambo cum spiritu vini separat: nisi velit oleum quod separatur, essentiam croci non esse, sed tinctum quendam spiritum, ex oleo Amygdalino, cum spiri-

spiritu vini vnitum. Ita etiam oleum Castorei, per spiritum vini & oleum Terebinthinæ, commacerando, destillando & separando fit. Oleum ex lignis & baccis iuniperi, per ascensum parat, ex vesica, per inclinationem & per descensum. Oleum baccarum Lauri per macerationem in vino deinde per expressionem. Craneum hominum immacerat vino, per retortā, & exstillare facit aquam & oleum. Ossa humana calefacta, mergit oleo oliuarum, & per retortam stillat oleum, perinde vt oleum ex lateribus quod in arena ter cohobatur, & in balneo rectificatur, digerendo & destillando. Oleum vero ex Laudano, cum filicibus & spiritu vini per retortam agit. Oleum mellis cum cinere per alembicum. Ceram cum vino subactam, adiectis filicibus, per retortam agit, sed nouies, & tandem adhibita rectificatione, per digestionem, atq; in balneo, ex alembico excipit,

cipit. Ex eodem parat balsamū, infusione & expressione. Oleum Myrrhæ, ipsi fit in arena, cum spiritu vini, ex Retorta, tertio cohobatione: ut & oleum Thuris. Masticeinum oleum, per descensum, igne circulari, vel ut oleum Myrrhæ. Oleum Terebinthinæ cum alembico, vel cum Retorta, in arena, admixto fabulo: Hoc ipso præparat solum sulphuris, pro balsamino oleo. In oleo ouorum 4. proponit modos 1. per frixationē & expressionē 2. per eandem cum colatura 3. per retortam simpliciter 4. per additionem pyrethri & aliarum rerum, eodemque pacto in arena, ita ut fiat balsamus compositus. Olei succini tres proponit varietates 1. per descensum 2. per retortam, in arena 3. per solutionem cum spiritu vini. Inter mineralia, docetur oleorum mineralium modus per sublimationem, per solutionem, per tabulā, ut in Antimonio & sale Ammoniaco, quā-

X

uis

uis potius liquores fiant quam olea, alias ubi substantia sit oleosa & pinguis, ut Myrrhae, Camphorae & similia, talis quidem solutio, oleum dici potest. In Arsenico, utraque ratio continetur: postquam enim reverbatio facta est, in tabula soluitur, postea vero per alembicum pellitur quod oleum est minerale. Ita ut manifestum sit, autorem triplicem rationem oleorum Chymicorum monstrare, quartam vero etsi communem, minus tamen commendatam illi esse, quam tamen simul etiam adhibet, & Chymicis admiscet. Nihilominus oleorum particularium, plures rationes indicat, quasi priores generales statueret, iuxta quas ex re qualibet oleum extrahi posset, siue per vesicam, siue macerationem aut expressionem, vel etiam tertio per descensum. Verum manifestum est hoc præceptum generale esse non posse, quandoquidem oleum philosophorum, ut &
alia

alia neutro modorum prædictorum conficiatur. Et licet obiceres posse per descensum fieri, tamē è cōtrario non q̄ quomodocunq; effici potest spectandū, sed q̄ artis est & sapientū studio ac experientia selectū, vt præstantius, quo scilicet ars contendit, approbandum fuerit. Plures itaq; in Alchymia oleorū parandorum sunt modi, quorū nullus in suo genere est improbandus, cū cognitū sit, materiā illarū rerū q̄bus sulphureus balsamus inest varie sese habere, q̄ nō patiuntur vnū solū elaborationis modulū iustū & congruentem. Hæ rationes methodice possent comprehendi, sed imperitioribus satius est particulatim & singulatim enarrari.

Sicq; primus modus fuerit is, qui per vesicam est: iuxta quem ex omni vegetabili substantia, combustibili quæq; sulphur possidet, oleū fieri poterit, vt potissimū apta sunt aromata semina, caules, radices & herbæ 2. p̄ sublimationē ex alembico cū cucurbitis, in balneo vel cinere, vtpote ex

Oleum parandorum modi 18.

X a aro

aromatis & gummi & aliquibus etiam animatarum & mineralium rerum partibus.

3. Per retortam, in cinere vel arena, comperens durioribus & mineralibus finitimis, vel etiam mineralibus ipsis. Ioh. Bapt. Porta huiusmodi rebus etiam balneum accommodavit, olea; sic parat ex rebus subtilissimis, quorum spiritus diutiusynceri in calore non permanet, qui si in sublime ducerentur, facile dissiparentur. 4. Per expressionem simplicem, ut oleum Amygdalarum per expressionem cum alteratione, ut si Amygdala cum floribus alterarentur, & deinde oleum exprimeretur. 5. Per expressionem cum vstulatione, ut in oleo ouorum. 6. Per expressionem cum coctione &c. possuntque omnes formæ, quibuscunq; prelum applicatur, vni alicui generaliori modo accommodari. 8. modus est is quando in oleo prius preparato, vel per expressionem,

co-

coctionem vel destillationē res ex-
tinguuntur, & ad destillationem ap-
plicantur. 9. Cum species in oleo
macerantur, postea vero repetitis
macerationibus & operis, exprimū-
tur. 10. Vbi particulæ quædam in
oleo, vna cum sale, aceto vel vino in
diplomate coquuntur, & post liquo-
ris consumptionem exprimuntur.
11. Quando res tam simplices quam
compositæ, vapore aut maceratione
ad oleositatem vsq; inbuuntur, atq;
deinde exprimuntur. 12. Cum eæ-
dem liquori alicui incoquuntur, do-
nec oleum in summo innatet, vt ab-
strahi possit. 13. In hoc quædam
sponte accensa, oleum stillant vt
virgulta, lintea &c. Per 14. modum,
quædam in cella soluuntur aut bal-
neo, vt plurimum præuia præpara-
tione, vt leuigatione, reuerberatio-
ne, compositione cū salibus soluē-
tibus &c. pro cuiusq; qualitate. 15.
Quædam in Sole soluuntur atq; ex-
primuntur, vt flosculi tenciores

verbaſci &c. quod ipſum tamen plus viſcoſitas quam oleum, ſuccus, que extractus dici meretur, niſi vna pinguedo quædam admixta contineatur, vt in Amygdalino. 16. Quædam beneficio ſpiritus vini & calore coguntur, vt in oleum abeant. 17. Olea quædam ſunt ſoluta per coctionem, quæ per deſtillationem exaltantur, vbi nimirum feſtinare nil cogit, vt in balfamo ſulphuris, Arſenici & aliorum. 18. modus per deſcenſum fit, cuius apparatus varius, vtpote balnei, ſtuſæ ſiccæ, inhumationis, per phiolas, cucurbitas, ollas &c. pro vt rei natura, conditio & occaſio poſtulare videtur. Quin & in Sole deſcenſoria deſtillatio haberi poteſt, idq; vel in rectum vel in obliquum, pro vt dirigitur. Plura de oleis explicanda, in Alchymia & alibi reperiuntur. Notandum omnia olea quæ extra Alchymiz præcepta fiunt (quæ proprie & vere ad artē ſpectant) potius eſſe præpara-

paratoria quintarum essentiarum in oleis, quam per se absoluta & perfecta Chymica: quæ etiam si non ulterius ob circumstantiarum varietatem elaborentur, sunt tamen nihilominus essentia extractæ, quavis inferiore gradu, velut sat cognitum est, essentias gradibus distinctas esse, aliasque aliis esse excellentiores, ad hæc quædam eius sunt conditionis, ut sublimiora fieri non possint, sine metu corruptionis : Quædam vero à natura ita parata sunt, ut tantum collectione opus habeant & repurgatione, ut Petroleum & Naphtha. Quædam à natura præparationis initium habent, ab arte absolutionem consequuntur. Generatim dicendo, artificem oportet naturas rerum singularum spectare, & secundum illas sese in opere gerere, non enim ex quovis quidvis educet, sed ex signaturis naturalibus agnosceret cuiusque proprietatem. Quid enim laboris, ex communi & simplici sale, oleum

X 4 per

per destillationem parare, cum illius potentia tam sit remota, ut ab arte prorsus diffideat? Qui ex aqua oleum Tartari sit paraturus, prius norit artem necesse est, qua aquam in vinum transmutet. Stultum est si quis conetur, hydrargyrū in pingue oleum mutare, ut & Paracelsus promittentes se posse simplicem aërem, puramque fontanam aquam, simplicem elementaremque terram, flammam quin etiam ignis, in tria sua principia, vel 4. elementa reducere & segregare, sed id obtinebūt opinor, ad Calendas Græcas, fatuum profecto est propositum quod æque succedit, ac Paracelso in suo fimo arbores ex cinere, vel homines ex sanguine & semine excitanti. Quicquid enim in mixtis potentia, non ita inest, ut ab homine in actum produci possit, id nemo facile arte conetur humana euincere: Imo ars ipsa, ne aggreditur illa quidem, quæ arte laboriosa educi possent aut nō
fine

sine sumptu & labore maximo fierent, quæ etiam si fierent, tamen inanis esset ostentatio & vana potius gloria, quàm utilis labor. Quædam ab artificibus fieri non possunt, quædam aliquo modo & circumstantialiter, ut si navis mergeretur in profundum maris illaq; extrahenda esset, vel si ex ferro lapides fieri possent, sed tamen ab arte non admitteretur, vel destillatione id non contingeret.

Philosophus quidam credebatur se orbem terræ moturum, si locum haberet extra orbem, in quo pedem fingeret. Alius mare mensurandum suscepit, si flumina obstruerentur cuncta. Sed de his satis,

CAPVT XI.

De sale essentiali.

DE sale, Paracelsici multa scribunt atq; dicunt facete, vix illis verborum copia suppetit, qua omnia illius mysteria & vires in morborum præseruatione & conseruatione e-

X § nun

nunciēt. Nuper quidam verum sulphur ex sale produci docuit cum alias, ut illis videtur, sit balsamus & mummia, qua ut demortuorum, ita & viventium corpora possint incorrupta seruari, nihilominus interdum etiam fatentur ut philosophus ille, suibus salem loco animæ datum esse, ut sic interdum etiam anima cum calore nativo, & humido radicali, nec non spiritibus vitalibus, velut balsamus ita & sal appelletur. Autor censet arcanum esse eximium, posse ex herbis salem conficere, de quo ipsa testatur experientia, posse ex mineralibus vegetabilibus & animalibus salem extrahi varium. In natura elementari reperitur sal vel coagutus vel solutus qui in aqua subsistit, ex qua per expirationē, mediante artificio extrahi potest, ut in salis coctura, salis petraē confectioe & coagulationibus naturalibus à Sole patet.

Talis sal coagulatus factusque varius

fius est, utpote communis ille ex muria naturali, sal petraë, sal Ammoniacus, nitrum, aphronitrum, sal gemmæ, borax, &c. qui omnes sunt minerales fere, etsi sal petraë & sal nitrum etiam animalia & vegetabilia existant, prout ex urinis, cineribus, calicibusque exhauriuntur. Atque apud Orientales in ipsis foliis falicum à sole coagulante sal nitrum reperiri potest. Sal urinae (sive ex sese absque additione ulla, sive cum aliis conficiatur) sal Ammoniacus qui & Armeniacus dicitur, (quamvis aliqui per salem Ammoniacum illum naturalem intelligant, per Armeniacum vero illum qui artificialis est, ex Armenia primo allatus) sal gemmæ, vel crystallinus, sal petraë & nitri, magnam inter se habent societatem, quique ex mineralibus extractus est huius ut plurimum est sortis, ut ipse etiam sal marinus, & sal arborum duriorum, veluti quercinus, Lithanthracis & similibus rerum fa-

cti-

ctitius : cum sale Naphtico in Babilonia & Iudæa sale Tartari & similib, ubi nitrum interdum cum sale coniunctum est, interdum tamen secretum & singulare. Potest tamen sal Petræ, & sal vrinæ factitius à Nitro separari, perinde ut ab alumine vitriolo & cognatis. Atque ex hac doctrina patet arcanum in lapide philosophorum minerali, ex qua quid sal fusilis sit agnosci potest, utque sal petræ & sal Ammoniacus, cum sale Tartari in liquidam nitrosam naturam quæ facile transmutari, fixa & volatilis reddi potest, conuerti queat. Aristotelis est sententia salem non posse liquari, sed de communi intelligendum, qui difficulter igne liquefit, verum artifices ut & autor noster parant salem ex eo fusum, qui excandefactus dicitur pag. 112, norunt & figuli atq; vitrarii in lapideam & vitream substantiam vertere. Est sal qui continet pingue quiddam, ut Naphticus, & flos Nitri qui halosan-

lanthos (nihil aliud existens, quam bituminosa coacta pinguedo, sale & nitro permista, sperma cete alias vocata, etsi vulgo non ita ut antiquitus creditum est collectum) sic & sal vrinæ habet suum sulphur, ut sal fusilis Chymicorum, sal alcali & fere eius generis omnes species quæ è vegetabilibus & mineralibus petuntur, nisi separentur, secundum magis & minus: vnde & liquor ex illis confectus interdum oleum nuncupatur, alias oleum Tartari, &c. Tyro chymicus hoc breuiter consideret, nihil temere dictum de sale quia enim in omnibus mistis etiam imperfecte compositis, ut aqua pluriæ, &c. inuenitur, etiamque ex vrina sal Chymicus præparetur. aiunt materiam lapidis ubique inueniri, in fimetis, cellis, &c. esse rem foetidam, pedibus omnium substratam, quemlibet secum circumferre, &c. Verissimum, salem petræ, salem Ammoniacum & similia ubique haberi, & quia vis medica in illis
ab.

abconditur , atque nutrimentum, potissimum vini (ex quo Tartarus) cum substantia (nutriti) assimilati necesse habeat , reliquæ etiam referant naturam essentiarum. Præterea lapis ipse philosophorum huius esse naturæ credatur, ideo cogitationes hinc de morbis Tartareis ortæ sunt, & de curationibus per similia & de vniuersali, quæ omnia in suo genere tantum pondus habent, quantum experientia cognitum. Ad hæc enim sola speculatio non sufficit. Sal in mistis, est vel actu vel potentia, qui si separandus sit, præparatio certa requiritur, prout vel in superficie vel in recondito inuestigatur vel artificiose res fuerit tractanda. Exigui laboris res est ex Nilo vel mari saltem segregare, vt ex aliis etiam muriis, lixiuiis, vinis, &c. non tamen caret artificio & dexteritate.

Differt coagulatio qualiscunque ab artificiosa puri salis confectione, quo etiam medicamina quædam re-

qui

quiruntur interdum, non enim quælibet aqua salem corporeum secum fert, qui leui negotio extrahatur, illius fixatio prius procuranda est, si enim volatilis permaneat, ut niterosæ aquæ, apud Plinium quædam, inanis est labor vel nullius momenti, nihilominus magnos sumptus postulat.

Creditur lapis philosophicus inter alia etiam præcipitare salem in aquis posse, ut & figere & separare.

Verum equidem est, esse quædam medicamina, quibus in vino Tartarum segregatur, spiritusq; coagulabiles figuntur, ut in aqua forti argentum, in solutionibusq; per salem & aquam salfam, in atramento futorio per ferrum, in muria per cereuisiam atq; sanguinem, &c. Noti etiam sunt in metallicis pulveres aliqui præcipitantes, de quib. in Alchymia, verum meo iudicio lapis ad hanc rem nimium est preciosus, quodq; eo reducendum sit extra

tra

transpemptum est. Sal si actu fuerit in siccis rebus & substantiis sponte separatus, facile abstrahitur: si vero cum venis metallicis terra & aliis impurioribus sit mistus, prius in muriam vel dilutum soluendus est, filtrandus & coagulandus: quod si cum aliis succis copulatur, ut cum Nitro, alumine, atramento futorio, pinguedo, &c. de his in Alchymia dicetur ut separanda fuerint, vel depuranda & clarificanda.

Quod vero salem potentia in se habet, vel virtute absconditum id si minerale sit, in calcem reducitur: si vegetabile & animale in cinerem veritur ex utrisque fit lixiuium, quod per filterum traiciendum & coagulandum est.

Quod si etiam exaltari debeat sal elaboratur repetitis solutionibus, filtrationibus, coagulationibus, interdum etiam fusionem, sublimationem fixationem & similibus. Verum ut singula in calcem redigenda sint, Alchy-

chymia tradit. Difficillimum est ex auro salem extrahere , quia penè est incorruptibile , vt & ex Mercurio. Sed nota tamen sunt arcana quædam artificia: Verum cauendum ne à Paracelsi grege alicui imponatur, qui aurum & alia mineralia, spiritus salium soluere solet , vtpote etiam cum menstruis vitriolatis , succo limonum , spiritu vini, tartari, sale & alcalifato atq; aliis in quibus nō semper sal tam spirituosus est , vt reduci non possit. Vbi itaq; cum tali sale aliqua tinctura colore auri apparuerit, illi verum salem ex auri substantia productum ferunt, cum tamē solummodo sit tinctura quædam cum sale menstrui permista , & hoc tolerandum adhuc esset , aliqui vero ex menstruo auri infusi, verbi gratia ex spiritu tartarifato , vel salis viridis, per se, absq; tinctura, salem coagulatum extrahunt, persuadentes rudioribus, salem auri esse. Prætendunt n. quodlibet simile , suum simile attra-

Y here

here, & propterea per spiritus salis etiam ex auro salem extrahi, quæadmodum & Mercurius ad se Mercurium trahere creditur.

Sed tandem innotescit aquas istas falsas, suas impressiones & naturam magis apud aurum & argentum viuum deponere, quàm ex illo aliquid assumere, id quod notissimum est probatoribus, qui ideo aurum in reducendo fugax esse comperiunt, eo quod spiritus falsus rapiat aurum & secum auferat.

In præcipitato & sublimato res adhuc est manifestior, cum aurum in crocum vel florem reducitur, reddit suum salem cum vitriolo: Verum id difficulter fit, non enim aurum parum de facili destrui potest: quod vero cum cupro vel aliis metallis mistum est, veluti Chymistæ aurum sophisticatum ex ferro vel cum ferro conficiunt, illud quidem exhibet efflorescentiam, sed non de substantia auri.

Id.

Ideoque magnates , qui vt plurimum decipiuntur, ista cauebunt. Si quis vero candido animo fateatur sale suum extractum, non quidem totum esse ex auro, sed tamen aureum tinctura coloratum , cum auri mistura neque ita resolui vt aliarum rerum possit, tum sal iste suo loco est æstimandus, sed ita vt si medicina aliqua esse debeat , quæ intra corpus exhibenda sit, quali cum menstruo sit præparata, intelligatur, assumuntur enim ad hanc rem aquæ mercuriales , spiritus vitrioli , spiritus salis gemmæ liquor salis Ammonii sublimati, aqua regia , spiritus sulphuris, aqua limonum alcalisata , spiritus vini alcalisatus cum sale tartari vel sodæ Gallicæ aut Alexandrinæ, &c. quæ viribus inter se multum differunt , neque æqualiter corporibus profunt. In aliis metallis fere sal & atramentū sutorium copulantur, quæ si separandi animus non est, vana etiam possunt vsurpari , sed cum

Y 2 iu-

iudicio. Ex æte, scoria, & aliis quæ ex metallis extrahuntur, vel cum illis sunt coniuncta, sal quoque educitur, quin & salem nitrosum venę ipsæ exhibent, etiam sine igne.

Alias reuerberatione indigent, calcinatione & solutione in puluerem, vt solet cum Marchasitis & lapide calcario agi: lixiuum seu dilutū filtratione & coagulatione peracta, salem cum aliis succis, si qui adsunt, reddit.

Inter mineralia comprehendi possunt quoque animalia & vegetabilia, quæ eiusdem sunt naturæ, vt testæ conchales, testudinum nemoralium margaritifere, corallia lignū petrificatum, lapides in animalibus reperti, cornua, dentes, ossa, semina lithosperni, &c. quæ omnia in reuerberio calcinantur. Quædā more metallorum elaborantur & gemmarum peculiaribus menstruis, ex quibus extrahitur calx iterum reuerberanda, vt veluti naturam salis assumat,
hu-

humidisq; locis in liquorem diffuat ex quo quod iterum reducitur , sal quoq; appellatur ab aliis solutum sic cum. Verum hi calces resolutibiles veri sales non sunt, etsi aliquid salis habere possint, neq; propterea fraus est, etiam si artifex dicat esse salem corallorum, salem perlarum, salem auri, &c. cum calcem solubilem intelligat, qui secum salem habeat, nisi alias fallat. Animalia & vegetabilia, quæ minerarum naturas non imitantur, differunt sale: quidam enim sal ex toto petitur, ut Alkali, quidam ex reliquiis combusti, vel ex capite mortuo, alius ex succis inspissatis vel illorum recrementis.

Hoc discrimen etiam in mineralibus observari potest, quemadmodum & differentia est in simplicitate & compositione, sunt etiam sales acutissimi ex capitibus mortuis aquarum soluentium & fortium, quibus probatores utuntur, &c. Sed in animalibus & vegetabilibus obser-

Y 3 ua-

uatio est euidētior & magis pspicua. Si tota ad salem expetuntur, tū plerūq; incinerātur in ollis occlusis validisq; vel aliis vasis, vt etiā in globis è luto constructis, &c. id q; accidit per repetitiones reuerberationum, vbi quidem subtiliores spiritus minime retineri queunt: quod enim igneum, aëreum & præterea fugacissimum est, id euanciscit, nihilominus figitur aliquis spiritus, vel à fixa substantia retinetur, vt postea vna cum sale copuletur. Quidam herbas supra focum in cineres comburunt, ex quibus lixiuium paratur, &c. de quo consulatur autor operis, qui tamen ipse quoque salem è craneo hominis, prius in occlusis ollis reuerberationem passo, conficit. Processus est, post incinerationem resolvere per aquam calentem, cum vel sine coctione prout sales in elementis fixiores existunt, vt & iuxta coctionem, assidua agitatione & transfusione repetita opus habeant. Au-

tor

tor fere vtitur colatoriis communi-
bus ex stramine, pannis , dolio per-
tuso, soluit simul & colat, postea co-
agulat & soluit per tabulam. solutio-
nem sequitur filtratio , coagulatio
secunda, exaltatio , suntque distin-
ctæ rationes exaltandi, quædam præ-
parantur ante calcinationem , pos-
sunt & composita fieri, sed vniufmo-
di extractioni subiecta.

Menstruum seu liquor extra-
ctionis, debet esse aqua fontana vel
fluvialis destillata : alias sales calci-
bus & sale minerali qui in aquis ab-
sconditi sunt, permiscuntur.

Compositum autem paraturus,
poteris etiam alios liquores , vt vi-
num, &c. vsurpare, quamuis creda-
tur aquarum naturam in cinere
absorberi , sed id non fit in omni-
bus, præsertim in falsis succis.

Si vero sal elementalis ex prædi-
ctis rebus desideratur, postquam tria
ablata sunt, Saturnum per se reuer-

Y 4 be-

*Sal acetosus
ex Tartaro
herbu misto.*

berari sinunt & tum ex eo sal trahitur, ac in iouem permuratur. Reuerberatio fit in peculiari vase quāuis aliqui maxime in descensione idem adhibeant, & vel in primo igne incinerent, vel nouo reuerberio. Sal essentialis fit ex succo extracto, vel integro, vt cum herbis integris, vel ex terrestri & crasso postquam & oleū separatum. Notandum tamen est, q, si in vesica destillatio fiat & ad siccitatē deueniatur, adiecto prius herbis tartaro, quod supra herbas ad vesicæ parietes, sal Tartareus succo tinctus adhæreat, sicque salem egregium accidentaliter præbeat. Huius generis sal acetosus, ex herba acetosa, ab amico mihi missus est, qui vna cum falsedine etiam aciditatem præ se ferebat, vt acetosa herba solet. Et hoc etiam sæpius in mineralibus contingit, maxime si igne valido spiritus agantur, sales enim fugaces suntur & collo cucurbitarum atq; alembici adhærere solent, vel etiam

vna

vna descendunt in receptaculum, vt etiam sublimationem patiantur. Sed in hoc ipso etiam quædam adest fere reuerberatio, quæ ex sale potentia, sale actu efficit, vel sale actu separat, & essentiam in altum vel in latera pellit. Mirabilior est sal qui ex herbis fit, sine incineratione, & ideo magis tartarum crystallinum, qui ex succo perinde vt ex vino & aceto, sine calcinatione concresecat, quam verum sale iudicamus. Rarum est vt sal herbæ odorem habeat, ignis enim spiritus dissipat & temperaturam destruit. Quod si prius expertum id est laborem Chymicum, vel aquam vel oleum vel succum præbuit (cum notum sit nihil in reliquiis odoris vel saporis pristini remanere, modo dextre administrata sit talis extractio) igitur tales qualitates in sale amplius capitis mortui & recrementorum non erunt quærendæ, in tartaro tamen reperiuntur aliquæ & in Cry-

Y s sal-

stallis, vt in spiritu vitrioli coagulato apparet, nisi contingat vt sal extractus rursus cum aqua & oleo coniungatur, more imbibitionis vel nutritionis, sed appellet salem qui velit, mihi creduntur crystalli Tartari essentialis. in quolibet succo. Qui de salibus plura desiderat, Alchymiam nostram adeat. Sed mirabitur quis forsitan, cur autor sales ex reliquiis secundi modi extrahere doceat, & nō potius ex succo post essentialificationem residuo, vel non etiam ex primi & tertii modi fecibus, responderet fortassis, hic fieri commodius, cum nil alieni ab aqua crassa elementari, quæ ad vesicam adhibetur, salem immutare possit, sed in tertio modo præcipuum in essentialiam tendere, vt sic opere precium non esset recrementa ulterius tractare. Item in primo & tertio modo magis respici plenam substantiam, quæ salem suum proportionatum volatilem & balsamum secum ha-

habeat , terreum vero relinquat, quemadmodum etiam istis duobus modis oleum simul segregatur: balneum vero solum ex sese oleum non educit, relinquit autem sale essentialē pleniorē, ideoq; tales reliquæ commodius sali elaborando reservantur quam aliæ. Et hæc etiā causa est, quod aquas istas cum sale proprio vigorandas esse iubeat, & non primas vel tertias, quasi hæ si recte succedat labor, per sese essent constantes & efficaces.

Quod vero ad sale essentialē ex integris herbis spectat, docet pagina superior 19. de quo ibidem ex professo tractat.

C A P V T XII.

*De quinta essentia, de qua autor agit
pag. 15.*

EX recētib⁹ herbis balneo vel fimo putrefactis: autor destillat aq̃
hac

hac aqua, extrahit per balneum essentia eiusdem herbæ exsiccata & puluerisatæ, vt extractionū regulæ postulant: quod ita faciendum: Pulueri affundatur aqua propria, in quintam essentiam redacta, nihil enim aliud quintam essentiam extrahere potest, nisi similis substantia vel cœlestis vniuersalis, qualis ex vino paratur: maceratur digestorio, clauso, duabus cucurbitis bene obturatis, in balneo, diebus 7. vel 9. pro vt essentia elici, & obseruari potest in aqua color, pro natura scilicet tincturarum tum lenissime à spiritibus vel herbis liquor effundatur & custodiatur, quod si tantum aquæ non superfuerit, vt progredi liceat cum nouis infusionibus, vel si in earundem reliquiis tantum virium non superfit, vt ex illis, vel ex nouarum materiarum aut herbarum extractione, donec liquoris satis collectum sit pro essentia, prosequi opus liceat: tum liquor per balneum
mox

mox abstrahitur, speciebusq; prioribus reddendus est. Quod si succus omnis collectus sit, ex sententia auctoris exprimitur, ut subtile à crasso separetur, circulatur in balneo, circulatum vero ad usum referuat.

Ex his percipis quodnam quinta essentia ab extractis communibus discrimen habeat, quod in 3. potissimum consistit. Primum eisdem herbæ aquas eligere te oportet, si haberi possint, non ut vulgari modo destillatio fieri solet, & unica rectificatione reduci, sed ad cælestem naturam, & quintæ essentiæ finitimam redactam esse oportet, hoc enim non solum suum simile extrahit sed materiam etiam nobiliorem reddit, ut plus essentiæ reddere possit. Atq; sic etiam spiritum vini in aquam cælestem mutabis, quando aquam propriam habere non possis in mineralibus, ut in lapide, dum Lullius conatur spiritum Mercurii para-

*Discrimen
quintæ essen-
tiæ & Ex-
tractionum.*

parare, qui est Mercurius philosophorum, ad id opus assumit etiam aquam soluentē cœlestem, ab omnibus elementis, septena rectificatione secretam. Ita in oleosis & aliis, essentiam conuenientem extractiuā seliges, vt spiritum Terebinthinæ, si spiritus vini ad quintam essentiam reductus non satisfaciat, in aliquibus etiam spiritus vrinæ sumitur, sed ex praxi, atq; experientia discēs, quæ in qualibet quinta essentia sumenda fuerint etiam si Lullius in omnibus vegetabilibus & animalibus atq; alii etiam in mineralibus, quintam vini essentiā vsurpent, aliquando alcolizatā & circulatā. Alterum quo hæc extractio à vulgaribus distinguitur, est, quod per cōmmunes extractiones ad quintā essentiam fiat aditus, ita vt succus extractus sit materia quintæ essentiæ, vt autor noster meminit, & tradit, dum scribit, succum extractum per linteum exprimendum esse,

Sed

Sed apud artifices alios distinctius ista tractantur, hoc modo. Primū extrahitur succus herbæ modo quocunq; , vt coctione ex aqua, vel maceratione, & aliis rationibus, accedit expressio & coagulatio, per expirationem aut destillationem vt libitum est, ita vt pristinum menstruum & aquositas tota segregetur. Nilominus tamen spirituosa substantia in coagulato maneat : vbi phlegmatica humiditas non separaretur, tum liquorem quinta essentia adulteraret, & in operando resisteret. Hic succus postmodum aqua propria cœlesti, vel alia essentiali conuenienti irrigatur 4. digitorum altitudine, in vase vitreo apto & clauso, per balneum vel Solem, vt occasio fuerit, vltcrius extrahendus, sine expressione, cauendo ne quid crassi interueniat. Extractions collectæ in vasis vitreis, bene obturatis, custodiuntur, donec essentia tota sit collecta, tum demū
aqua

aqua per balneum abstrahitur, & ad
 vsum vltiorem adhibetur. Sed
 non ad plenam siccitatem abstra-
 ctio producenda, nisi spiritus in suo
 subiecto in bal'amum fixum & du-
 rabilem sit mutatus: alias omnia ex-
 tracta deprehenduntur esse effica-
 ciora, si spiritum atq; liquiditatē re-
 tineant, licet tamen ad tertias vel
 dimidias abstractionem absolueret,
 sed in balnei calore, tam blando, vt
 quam fieri possit aqua lenissime ab-
 strahatur. Quod si hoc pacto secer-
 ni non possit sed spiritus essentialis
 cum caelesti aqua ita fuerit vnitus,
 vt amplius separari non possit, cum
 vnita permanent, & coniuncta in
 vsum veniunt, cum in extrahendo
 non nimium affundendum, dili-
 genterq; cauendum ne quid turbu-
 lenti simul essentiae permisceatur:
 Quod si tamen aliquid impurioris
 materiae coniunctū esset, elementa-
 que à prima digestionē non remo-
 uerentur, repetenda est extractio:
 Et

Et hoc aliqui septies vsurpant, quæ
 secunda est reuolutio sphærarum,
 vbi à Saturno incipiendo, per reli-
 quos Planetas ad Solem fit progres-
 sio, vel etiam in Luna subsistendum.
 Feces ne proicias caue, sed calci-
 natas redige in salem essentialem,
 quem ex Saturno in Iouem trans-
 mutas, vel solum referuans, vel ef-
 sentia reddens, vt elixir perfectum
 euadat: Si oleosa quædam substan-
 tia apparuerit, illa seorsim referuan-
 da, vel si essentia in liquiditate re-
 linquenda non est, sed coagulanda
 sit, tum tria illa principia rursus cō-
 iunguntur, & retinentur in forma
 coagulata. Tertium discrimen in
 exaltatione positum est, nam quan-
 do iam quinta essentia extracta est,
 collocatur cum liquore essentiali in
 Pelicanum ad circulationem, vbi
 nobilitatur & figitur perpetua reso-
 lutione & coagulatione, donec ad
 succum perueniat, vel quo vsq; pla-
 ceat Medico & in eo ꝑ. circulat.

Z o-

nes quoq; perficiuntur, vt hic sit tertius circuitus astrorū vel Planetarū in arte, de quo artifices multa narrare solent. Et sic declarata tibi sunt fundamenta artificiosae quintae essentiae, ex quibus satis intelligis, tres quintas essentias in genere existere posse : vna est extrahens, altera extracta, & haec simplex vel composita. Atq; te praeterea etiam hoc notabis, etsi hic tractatus sit plenissime traditus de quintis essentiis absolutis, non tamen omnes gradus Medici semper percurrunt, sed essentias illas ad praxin ita praeparant, vt ipsis videntur esse accommodati & sufficientes: accidit enim vt interdum solam quintam essentiam extrahentem speciebus tantū affundant, atq; hac sola extractione contenti sint. Verum ex hoc deceptores sibi patrociniū non quærant, qui varia extracta rudia pro quintis essentiis venditant, sumentes portionem Rhabarbari, atq;

in

incoquentes in aqua fontana, exprimentes & ad succū coagulantes, etiam ad siccitatem prorsus, præterdētes quintam essentiam esse, quod non solum per se falsum, sed neque cuius conueniens esse, perspicuum. Ablatus enim illi tuus est spiritus, qui, si extractum tale purgans futurum sit, adesse debet. Et hæc causa est quod multa purgantia sic parata, neq; in propriis aquis destillatis, neq; in sueco purgent, quandoquidem spiritus à corpore sit separatus. In officinis pharmacopæorum vulgaribus, reperiuntur extracta purgantia coagulata, vbi tertia pars, verbi gratia scrupul⁹ i. extracti foliorū senę tantū deberet purgare quantū drachma integra, imo si recte præparatū esset q̄ integra semuncia. Verū vice versa fit, vt $\mathfrak{z}$. i. minus purget quam semuncia, nisi illi addatur alius vel proprius purgātis rei spiritus. Et ppterca Medici malunt purgationis infusione q̄ decoctione

Z z paran-

parandas esse, nisi spiritus habeant acutissimos & perniciosos, illiusque naturæ, ut & spiritus & corpus sufficienter aut etiam superflue purgare possint & per sese, & separata, quemadmodum talium purgantium magna etiam copia esse solet, vel si spiritus tam fixus sit ut non facile resolubilis fiat. Aliquorum florum & radicum aqua stillatitia purgat, feces nihil: In quibusdam contrarium accidit. Quædam vires admittunt utrobique, quod fit ex causis prædictis de quibus in commentario plura audientur, sed ut ad quintam essentiam redeamus, dicimus artis peritum, qui simul naturas specierum probe intelligit, etiam prudenter conicere posse, quousque in quinta essentia procedere debeat, aut possit: non enim omnia eodem modo tractari possunt, quædam enim tam sunt subtilia, ut si ter per sphaeram essent circumagenda, prorsus evanescent. Coniciendum ex natura est,
quid

quid adhuc supersit. Quædam enim natura cæpit elaborate, arte id supplet artifex: Quædam etiam ipsa natura satis prouexit in sublimia, vt essentiam aliquam probe referre queant, id quod in præciosis multis rebus facile inuenies, vt in Ambra, Moscho, Zibetho, Gummi præstantioribus, floribus tenerioribus &c. quæ eo minus præparatione egent, quo nobiliora illa natura produxit. In minerabilibus, & quæ huius sunt naturæ, sæpe multi laboris res est, laret enim quinta essentia in aliquibus alte submersa, quæ sæpius per reuerberationes, sublimationes, solutiones &c. est exhaurienda, plerumque etiam forma coagulati & florum conseruatur, quamuis aliqua etiam possint in liquorem, oleum & spiritum mutari, pro vt rei cuiusque natura fert, vel medico & artifice lubet. Ad quintam essentiam aliqui etiam referre solent primam materiam, Ens primum, atque tin

Z 3 cturas.

cturas, fiat sane ut arcana ista etiam ad quintam essentiam reducantur, nihilominus proprio quodam modo differunt, ut in Alchimia docetur, ubi etiam patet, quod graduationes admittant, interdum artificio leui, interdum vero maiore laborentur, & sic interdum ad extractorum simplicium classem ascribi possent, interdum ad essentias quintas. Sed de hac re litem non excitabo, reprehensores tamen sciunt, laborem & essentias non unius modi esse, tincturam & quintam essentiam parare, etiam si in aliquibus participare possint. Quod autem porro attinet, explicabitur cum de extractis agitur, de quibus mox.

CAPVT XIII.

De Extractis & illorum menstruo.

EXtracta in specie dicta autor noster appellat succos nobiliore
spi-

spiritu vini extractos & in minorem contractionemve quantitatem reductos, variis vitæ humanæ necessitatibus destinatos. Appellamus etiam essentias extractas, sine additione, quintæ, idq; potissimum per menstrua appropriata, vel foris addita, vel ex iisdem desumpta. Quædam enim liquorem secum ferunt, cum quo succi exprimuntur, ut Limonum, Citrorum, Arantiorum, Ceraforum &c. quæ pro elaboratione & naturæ suæ proprietate etiam iudicantur & æstimantur. Vitisissimum est, artificiosum extractum in specie id appellare, cuius essentia per menstruum liquorem extrahitur, deinde menstruum separatur, succus vero (seu essentia) separatim aut siccus aut humidus asservatur.

Vnde etsi ex aliis rebus succulentis similiter succus quidam exprimi queat, ut ex vuis mustum, ex fauis mel &c. hi tamen succi extracta artificiosa

Z 4 apud

apud Chymicos dici non merentur, ita ut si ex vis essentia paranda foret, quæ extracti nomen adipisci posset, illæ prius exsiccandæ & per menstruum extrahendæ essent. Sed ista non perpetuo tam angustis limitibus comprehenduntur, usus gratia, eo quod etiam communes succi sæpe cum extractis conferri soleant, siue coquendo siue exprimendo fiant. Et sic saccharum, mel, sapa cereuisia, vinum, horumq; coagulata & succi sapaes aut inspissati, etiam aliquo modo fiunt extracta quæ tamen alias apud artifices etiã materiæ extractarum essentiarum dici solent. Dum vero specialia extracta per infusionem, coctionem vel alia ratione parantur, essentiam oportet ingredi liquorem: hic liquor essentificatus (ut quidam loquuntur,) vel essentia impregnatus, non semper coagulatur, aut separatur ad succum coagulatum (vulgo inspissatio dicitur,) sed circulatur
tan-

tantum, ut feces solum separentur, ut sic essentia cum menstruo proportionato maneat & una adhibeatur, sic fit modus Zulapiorum, Syruporum, vinorum medicatorum, &c. quæ ut eo diutius durent, menstruum oportet cælestem & incorruptibile naturam possidere, nisi contingat ut cum sale proprio rectificetur itaque cum de extractis sermo est, coincidit & idem negotium: Et licet inspissati sint ad siccitatem usque, vel ad consistentiam succi condensati & perspicui (quæ ratio in vegetabilibus & animalibus artificiosior est) redigatur, sæpe tamen contingit ut dilui rursus opus habeant & dilatazione, & æque fiunt Zulapia, vina medicata & similia ut prius. Ideoque tales formæ si prudenter producantur, non prorsus repudiandæ sunt, nihilominus tamen artificiosius est & præceptis chymicorum affinius, ne per se omne menstruum apud vllum extractum relinquatur, sed separetur,

Z 5 do-

donec ad debitam densitatem & consistentiam perueniat, esset enim potius translatio quam extractio.

Huc pertinent fere omnes essentiae quint. Lullianæ, quas simpliciter & nuda solum per infusionem materialium in quint. essentia vini cōficit.

Non equidem sunt rudia extracta (nam extracta non habent uniusmodi exaltationes) sed nobilitata ob menstruum caeleste, neque tamen veræ sunt essentiae quint. ut ex capite priori patet.

Autor recenset inter succos extractos, quos duplici ratione parat, una fit per spiritum vini, altera per liquorem rei cuiusque proprium, quatenus haberi potest.

In prima ratione docet ante omnia conficere spiritum vini artificiosum, vel ut aliis appellatur, essentiam quint. (licet hæc reuolutione vnoque gradu excellat spiritum vini) deinde quomodo in extrahendi modo cum illo sit procedendum:

Ter-

Tertio quo pacto extractio coagulanda & in formam certam redigenda sit. Spiritus vini paratur ex vino sublimato, quod apud Chymistas præstantius fit ex vino vel fecibus vini & rectificatur. Quidam appellant vini spiritum, quando is quater destillationem fuerit expertus & totus exuratur, hoc signo nihil amplius restare aqueæ substantiæ persuasi, cum scilicet linteam eo imbutum & accensum, vna conflamat, nihilque humiditatis observatur, non ut alii tradunt linteo incorrupto remanente, solo vino deflagrante, signum enim hoc esset aquositatis in spiritu vini attractæ à panno, quæ eum à flammæ consumptione defendit, spiritus iste quidem ad extracta satis est convenientissimus : & licet aliqui ad septimam vicem sublimationem vini repetant, non tamen ad extractions, seu ad extracta in specie sic dicta id necessarium est,

ma-

manet tamen ille etiam spiritus, sed, quintæ essentiæ proximus, cum nil defit illi præter Pelicanum.

Autor noster primum describit modum spiritus vini parandi per veficam, cum refrigeriis & serpentinis, ex quibus stillare docet spiritum vini duobus instrumentis satis artificiose.

Primus est qui fit in cucurbita cū charta per alembicum, alter in phio la etiam per alembicum sed absq; interiecta charta. Papyrus autem illa seu charta duplicata, quadruplicata, vel etiam quintuplicata) ideo inter alembicum & cucurbitam interferitur, vt solum spiritus permeare, aquositas vero retineri possit. Aliis tamen id necessarium minime videtur, cum constet raro spiritum vini post humectationem chartæ, eandē etiam non perforare, imo ipse obseruauit inter coagulandum, spiritum aquosum penetrasse papyrum quadruplicem & ad lapidem instratum
in

in aquam conuersum esse , ideoque plus sollicitudinis habetur in alem-bico & vase receptaculi : dum enim spiritus ascendunt, nil apparet vnde sarum venarum aut guttarum in a-lem-bico , sed imperceptibili quadā ratione colliguntur in recipiente, vt in terebinthina, succino & aliis, dum ab illis oleum spirituale separatur. Potest tamen & charta etiam à spi-rituum copia erodi , quæ si humida euadat , non propterea signum est aquositatis spirituum : nam cum phio-la aut collum cucurbitæ in frigido reponatur, charta vero fuerit crassa æque inibi spiritus colligitur & coa-gulatur in liquorem , qui humidat ac si in spiritu præparato, suis signis cognito, charta imbueretur, nihilo-minus tamen verus spiritus citius penetrare deberet, quam vt in char-ta concrederet.

Ideoque hoc ipsum non quidem reiicitur , sed tamen non esse adeo prorsum necessarium asseritur : & quia

quia lentissime, mitissimo calore res perficienda est, ne spiritus confestim in alembicum pellantur, suaeque coagulatione & chartam humectent, & in alembico undulas excitent: hoc in casu magis respicitur finale signum, siue per chartam spiritus praeparetur, siue per alias vias, quas compendiosas duxerit quis, nimirum ut spiritus vini sit praeparatus, cum notas suas exhibet tales intuitu, odore, sapore, consumptione totius in cochleari argenteo, non villo humido relicto, tum etiam celesti extractione & segregatione vel lenissimo calore.

Ita etiam in B.M. per alembicum sublimari potest sine charta, & etiam sine phiola.

Si tantum arrideat per cucurbitam & per phiolam processus, & liberum esto.

Ego aliquando sic feci periculum: Spiritum vini bonum misi in phio-

phiolam satis amplam, collo proce-
ro, in medium illius spongiam inse-
rebam filo alligatam, collum illius
contexti triplicata charta, ceraque
obstruxi, admoto pileolo, educeba-
tur spiritus in balneo lenissimo, sed
mox charta perrupta spiritus cum
impetu ascendebat, ritu turbinis,
tertia parte sublimata destivi, & in
reliquis observavi oleum, spiritus
autem in recipiente notas suæ per-
fectionis sustinebat inter combu-
rendum, qui acriterat & penetrabi-
lis, & talis quidem acrimonia in spi-
ritu ferri potest: at si hoc modo es-
sentia quint. paretur, tum suavis, cæ-
lestisq; quædam vis & qualitas obser-
uari debet.

Plura de vini spiritu docet Al-
chymia nostra. Neque te perturbet,
si hoc nomine spiritus vini, alia et-
iam essentia indigitetur, nos intelli-
gimus ista de quibus sermo erat.
Cur autem spiritus talis nil elemen-
taris aut humidæ aquositatis habere
de-

debeat, hanc rationem autor reddit videlicet ne extractum adulteretur, & dum crederetur essentiam esse puram & synceram, inueniatur esse permixtam aquositate elementarem, nam cum illa sit grauis, inter separandum relinquitur, nisi forte extractum prorsus exsicccandum sit.

Extractionum processus satis est liquidus ex autore, qui fit secundum modum rinfuraturarum.

Herbæ, & materia quæuis vel quicquid extrahendum venit, id omne debet esse selectum, purum, exsiccatum, & comminutum mediocriter (nam vt supra ostensum, si odorata & spirituosæ nimis laboriose & diu conterantur, spiritus nobiliores dissipantur) quod enim alienum humidum secum habet, id spiritum extrahentem retundit, instar aquæ quæ vim ignis prohibet, vt in interiora non penetret.

Neque etiam quicquam debet esse admixtum alieni, vt essentia pura
&

& integra remaneat. Quæritur an etiam ex nocentibus extrahatur essentia, & putant aliqui spiritum vini nil assumere, quod non itidem essentiale fuerit. Vel ut & alii quadam phantasia ducuntur, quintam essentiam salutarem, non in se recipere ens veneni, sed solum medicinale. Verum ut hoc falsum est, ita alterum futile. Tu nisi inutiles facturus es sumptus, elige meliora, quæ irrigentur spiritu vini ad eminentiam 3. vel 4. digitorum, obstructo vase, agitetur sæpius, ad hibe calorem mediocrem ut spiritus non dissoluatur, sed ad operationem solum excitetur; Color dum mutatur, commoueri & agitari debet, rursusque ad quietem deponi: quod dum aliquam crassitiem adeptum est, decantandum est ad purum sine omni expressione. Reliquiis affundatur nouus spiritus, fiat ut ante donec calorem amplius nul-

Aa lum

lum remittat : Vel si specierum illarum magna sit copia, aut animus esset inde parandi salis, donec potiores essentiarum partes eductæ sint. Quod vero in cucurbita relinquitur, dum adhuc madidum est, exprimi poterit, & si vires adhuc insint, pro extracto communiori uti licet, sin minus id placet, extrahe spiritum ad siccitatem usque, feces reuerberentur & ad sales perducantur, quos cum extracto miscere poteris : essentiam autem vini tinctam paulatim è singulis extractionibus in cucurbitis colliges : ubi interresidendum feces crassiores secretæ fuerint, purum defecatumque separabis & cucurbitam mundabis, tumque spiritum sublima balneo temperatissimo, ita ut ab illo tertia pars vel quantum placuerit remaneat, Arte autem debet præparari, ita ut liquidum & tenue existat, instar succi pellucidi & puri,

Au.

Autori duæ sunt formulæ , vna est succus pellucidus , altera Pulvis siccus. Sed cauendum in Puluere, ne amittatur essentia spiritalis. Si crassam consistentiam desideras, coagulabis, sed non in aperto vase, verum in circulatorio. Possunt quædam essentiæ redigi in puluerem, vt minerales , quæ quia spiritus fixos habent, etiam in aperto, vel in Sole possunt exsiccati expiratione. Sed vegetabilia & animalia potissimum volatilia istud non ferunt.

Mallem tibi autor esse, vt spiritum tuum vini abstraheres, ad consistentiam liquidi salsamenti, vel sapæ & inter abstractionem probares, an aliquid adhuc spiritualitatis essentiæ spiritus resipiat, quod gustus & olfactus facile tibi proderet. Vbi vero ad consistentiam deduxisses, & aliquid etiâ insitarum viriû per alembicum sublimatum esset & tamen optares essentiam siccam, tû destilla-

Aa 2 tio.

tionem ad melleam crassitiem vrgeres, destillatum vero vase peculiari exciperes & scorsim etiam custodires: succum vero è cucurbita exemptum paulatim longoque tempore sponte ad siccitatem peruenire fines, quod dum in vsum vertere velles proprio spiritu prius dilueres & permisceres, vel forma siccarum pilularum aut pulueris exhiberes, aut vna commisceres.

Quidam spiritum abstrahunt ad oleosam consistentiam, quam saccharo puro infundunt, alii admiscēt gummata, vel succos tenaces vt cōcrecant.

*Extractum
compositum.*

Qui extractum compositum est facturus is ingredientia primo iuxta proportionem & conuenientiam admisceat ad similem operationem vel essentias contemperet, dum adhuc liquidiores sunt. Stultum valde est, ex diuersis rebus, quæ diuersa etiam menstrua postulant, neque vno resolui possunt, velle extracta para-

re

re, vt illi faciunt qui perlas, corallia, aurum, argentum, gemmas cinamomū, caryophillos, nucem moschatā, macin & alia simul & semel vna cū spiritu vini extrahere conantur. Si omnino simile quid tentabis, tum præparentur illa, vt æque ad potentiam proximam, deueniant atq; hæc. Sed melius esset quodlibet seorsim extrahere & vltimo commiscere.

Et ita præstabilius esset, species minus preciosas misceri, vt in officinis fieri solet cum laudano opiato & aliis, sed simplicia tantum quorum vnumquodque debito modo prius elaboraretur deinde essentia in elixir redigerentur.

Dum spiritus vini separatur, sæpius apparet oleum vel innatans & resolutum aut punctatim & granulatim cum extracto, idque in coagulando relinquere poteris, est enim balsamus illius & arcanum, sed de hisce alias.

A a 3 Ex-

Extractores vulgares , loco spiritus vini , sumunt vinum illud sublimatum , quod nequaquam perfectum est , cucurbitæ indunt amplæ , inferentes species omnifariam , chartam circumligantes aut etiam luto adstringentes , etiam si spiritus per chartam & membranas permeet , parum tamen id curant , cum illorum aqua ardens paucis sit spiritibus prædita , collocant ad formacem , vel etiam in cinerem calentem foci , aut catini expectantes colorem , si sufficienter incrassetur , effundunt , per manicum exprimendo , ita ut pulvis tenuior vna cum liquido exeat , idque deinde destillantes in cineribus , vel arena , coagulant , ubi sæpe cum vinum sublimatum præstans fuerit , violentos est cernere difficultus , subtilesque essentias vna per alembicum præcipitari , in fundo remanere feces , sicque illis præstantissima extracta creduntur . Medici vulgares , qui chymici explorata non habent , negligentiam
istam

istam & imposturas non intelligunt, vel talis fumus illorum oculis obicitur, ut minus curiose investigantes, inter visitandum transire ista patiantur. Notandum istum modum extractorum, qui fit per spiritum aquæ pluviæ, vel roris, aut per commodas aquas, à quibus oleum fuit extractum, non esse reprobandum, modo satis ex arte fiat, secundum analogiam spiritus vini : sed quia ista plus corporeæ habent molis, quam nobilis ille spiritus vini, ideo adhibenda sunt ad res rarioris & laxioris, minusque fixæ substantiæ, maceratioque per balneum diutius continuanda, vel etiam in diplomate bene obstrueto aliquantum coquenda, expressione prorsus interdicta, nisi contingat ut tale extractum solum materialiter sit in usum verendum, illaque per spiritum vini ratio, huic præmittenda sit, ut nimirum in prima præparatione rudia solum elementa separentur, in se-

Aa 4 cun

*Vfus extra-
horum.*

cunda vero essentia à succo extrahatur. Ad vsum extractorum quod pertinet illorumque virtutem, autor illis tribuit quamplurima, nec immerito si recte parentur. Commendat illorum vsum ad omnia vina medicata, vbi tu simul compendium syruporum, Zulapiorum, Ecclegmatum, aceti compositi, miuarum & similium colliges, quæ si longe gratius & suavius ad vsum adhiberentur, minus corrumperebantur & utiliora essent, non quod syruos & similia improbare velim, sed quod modum præparationis & conseruationis, si non omnem, aliqua tamen ex parte emendatiorem videre cupiam: sed ad id consensu foret opus, omnium medicorum alicuius prouinciæ, solus enim id obtinere nemo poterit, nisi peculiari sit instructus officina, & solus medicinam faciat, propter vnum medicum solum, pluribus tamen eodem pharmacopolio medicis vtentibus officinam suam phar-

pharmacopola mutare non poterit. Considerandus tamen etiam simul est modus vnionis, per fermentati-
onem diuturnam, quo Heteroge-
nea simplicia omnia, ad vnam ali-
quam formam miftionis reducun-
tur, vt in opiatis, & propterea aliqui
exiftimant fyrupos ita conseruan-
dos vt præscripti funt, & experien-
tia cogniti si enim ad liquorem re-
ponerentur, fermentationi aliquid
decederet &c. sed breuis est respon-
fio, succos extractos æque poffe cõ-
misceri & circulando in consisten-
tiam mellis fermentari, copiofus
liquor plus impedit, quam promo-
uet, ipsaque experientia cognitum
est, quod facile fyrupis decipia-
mur.

CAPVT XIIIIL.

De Aquis Vita seu aureis dictis.

ANtequam autor secundum mo-
dum extractorum per sua pro-
pria

Aa 5

pria

pria menstrua aggrediatur, aliquid de aqua carbunculari seu aurea tradit, quæ etiam aqua vitæ & aqua cardiaca, propter spiritum vini cognominatur. Sunt autem aquæ illæ aureæ, nihil aliud præter quam aquæ roborantes, pro confortatione caloris natiui & spirituum cordis, ex quamplurimis simplicibus confortandi vi præditis, herbis, floribus, feminibus, radicibus, aromatisq; cum vini spiritu, vino Maluatico vel similibus per digestionem, distillationem, circulationem, in modum quintæ essentiæ preparatæ, pro ut etiam interdum quintæ essentiæ compositæ & elixiria dicuntur. Quidam aurcas appellant aquas, potissimum cum aurum in illis soluitur, vel tinctura Solis accedit, vel aurei etiam candentes in illis extinguuntur. Circumforanteis in more positum est, ut auri folia laminata infundant vino sublimato, idque accendant, & saccharum candifat

tum

tum inspergant, donec ad aliquam
 crassitiem deueniat pultisque for-
 mam agitatione acquirat, & aurum
 comminuat, addentes insuper a-
 quam cinamomi, vel aquam antipi-
 lepticam Langianam vel similem,
 hancq; auream ipsi appellant: neq;
 tamen omnino repudianda, pluris-
 que facienda est, quā si aurum folia-
 tum in aqua mellis, vel spiritu vini
 conteratur, & pro aqua aurea diuē-
 datur: sed tamen non est vera, ad
 quam tinctura opus est. Dicuntur
 quædam aureæ eo quod vires quasi
 aureas habeant, etiam si nihil acce-
 dat auri tincturæ vel calcis, atque ita
 carbunculares dicuntur, quæ cōtra
 pestem faciunt, & tincturam car-
 bunculi habent, vel vna cum ca-
 lore igneo vires vitales veri & phi-
 losophici carbunculi ex auro extra-
 cti æmulantur, & vario modo præ-
 parantur.

Repudiat autor modum illum v-
 sitatum, quo herbæ & simplicia
 aqua

aqua ardenti immacerantur, & postea in B. M. vtcunq; destillantur, vt sola aqua ardens ascendat, reliquū abiiciatur, vel si quis Apothecarius ingenio valet, rusticis inde conficit electuarium cordiale, addendo parumper sachari vel mellis, quod quidem nisi exustum sit, vires melius illis restituit, quam aquæ stillatitiæ solent ægris, qui tamen integram compositionem persolvere coguntur.

Ideo autem modus iste ab autore improbatur, quod tales meliores partes in fundo relinquunt, parum saltem alteratæ aquæ ardentis eliciant: Ait insuper spiritum vini cælestem, teneras essentias secum in sublime per alembicum educere non posse, quod tam cito illas non valcat resolvere, & manifestum sit vires in fecibus remanere, quæ tamen lege artis deberent esse caput mortuum: vinum autem illud destillatitium parum habere saporis

in -

ingredientium simplicium. Hoc nō
ita accipiendum est, quasi autor nol-
let quicquam virtuosi per alembi-
cum duci posse, vel quasi essentia
non posset resolui & spiritualis eva-
dere: ipse enim superius docuit, quō
pacto olea per alembici fastigia
propellantur: ipse etiam aquas ē
cinamomo parat: præterea sensibus
obuium est, nisi extracta calore bal-
nei mitissimō separentur, quod spi-
ritualis illorū tinctura vna in alem-
bicum agatur. Arbitror igitur illum
repudiare modum istum, compara-
tione factaq; collatione cum sequē-
te: Deinde habita ratione negligē-
tiæ & imperitiæ, aut etiam fallaciæ
laborantium, qui ad talia destillata
multum postulant auri, gemmarum
margaritarū, corallorum &c. qui ta-
men vini spiritum, leuiter vix tin-
ctum, inde detrahunt, aurum vero
& reliqua satis apte norunt ex feci-
bus colligere, vel electuarium præ-
stans ex iisdem, aut syrupum ex spe-
cibus

ciebus illis cōficere solent. Sciendū autem est balneū, quod pro natura aquæ ardentis leniter est parandum essentiam non educere, nisi prorsus sit volatilis, sed solum separare: vesica tamen, cinis & arena illam educunt: sed vt supra quoque dictum similia ad macerationem eligenda, vel ad similem solutionem redigenda sunt. Si quid virium residuum in fecibus fuerit, opus persequendum, vel nisi adustionem aut corruptionem senserint, ex nouis vltius macerandum. Commoda est ratio illa, si quæ per alembicū educi possunt, similisq; fuerint solutionis, cōmista ad digestionē vna collocētur, postea exprimantur, expressa vero rursus debito vini spiritu, aut vino Maluatico (vel alio etiam idoneo ad solutionē liquore, vt aquis Rosar. aqua Borrag. vel aceto destillato &c.) digerantur & quasi extractū inde paretur, hocq; porro cinerib; destilletur, ita vt essentia vna ascēdere cogatur, quæ nisi prima statim vice descen-

descenderet, repetitur digestio & destillatio, ne tamen materia in fundo aduratur: si quæ vero mineralia fuissent addenda, illa p se solaq; dissoluta esse debebunt, vel in aquâ tincturâ, vel calcē subtilē redacta posteaq; cum destillato circulata acrimoniâ horum, cū extracto sacchari facile cōtemperare fuerit & veluti figere, ne volatilia nimium fiant, sed illud imitetur q; velit; Autor certe melius consulit, quam vulgo est vsitatum, permanet in suis extractionib⁹, materias conterit & in pulverem comminuit, affundit spiritum vini, vel Maluatium, suumq; mensem macerat, dies 9. vel 10. Tincturâ paulatim deponit, cuius specimē licet reseruare, reliquū vero segregat in balneo ad debitā consistentiā, qua habetur succus extractus: spiritum separatū reliquiis reddit (quæ de nouo possunt contundi & subigi) sicque vt prius procedere solet. Et tum colligit 1. spiritum alteratum

2. extractum tenue & pellucidum, balsami preciosi instar. 3. Spiritum vitæ tinctum. Quartum vero quod attinet, quo se ex reliquiis ter exhaustis, cum melle electuarius parare posse confidit, parui est momenti, satius fuisset feces illas reuerberasse in cinerem, & inde salem extraxisse, quem postea imprægnare posset spiritu vitæ tincto, quantum necesse foret, at ut suavius redderetur, cum extracto sacchari permisceret, idq; mea opinione foret elixir præstantius, quam electuarius ex elementari capite mortuo. In formulis harum reponitur interdum admixta portio Ambraë, corallorum camphoræ similium, melius esset, corallia prius esse calcinata, postea cum aceto soluta & extracta, ad solutionem subtilem. Ambra & camphora, in elixir suspendi possent, promptius tamen alias in oleum redigenda. Sunt ista sua natura statim res essentielles, camphora plerumq;

runq; per sublimationem depuratur. Attamen si cui placet ista simul ad digestionem sumere, periculum faciat, quamvis ratio illa præstaret. Si cui etiam persuasum esset, corallia integra, plus occultarum virium possidere quam calcinata, & quod ista per spiritum illorum, in menstruum descendant, is primo puluerem corallorum in spiritu vitæ tincto extractoque digerere, ab eodemq; postea separare corallia, reuerberare, soluere & in alcali transferre, celeriterq; succo commiscere poterit, sicq; totam essentiam introducet, quæ alias inter feces subidet vt aurum, argentum, margaritæ, gemmæ &c. vt in cinere trochiscorum fumalium fieri solet. *Quæritur Quæstio.*
 vtrū liceat conseruas saccharo præparatas, dictis speciebus commiscere, siue aqua vitæ ducatur per alembicum, siue non. Consulerem ego prius reliqua extrahenda, & quod per alembicum existet vel solum effusum

Bb fusum

fusum esset, illud pro maceratione conseruarum adhiberetur ad congruum tempus & extraheretur pure, veletiam per circulationem: ita permanerent spiritus vniti & integri. Et licet præendas omnes conseruas habere succum quendam aquaeum, qui essentiae obesse soleat, spiritusq; supprimat: ego tamen censeo tam exiguum quantitatem officere non posse: quin hoc pacto etiã figat & contemperet, si illas non in totam aquam vitæ poneret, sed in aliquam illius partem, qua succum extraheret, & tum reliquo hanc quoque adderet, si mallet spiritus rursus exaltare, & aquam nobilitate, commodam inuenires rationem per circulationē in Pelicano.

CAPVT XV.

De altero extractorum modo.

PRImus erat per spiritum vini & menstrua debita, secundus vero qui sequitur, perficitur per cuiusq; rei ppriam aquam, si haberi possit, & pararetur ex herbis virentibus parum
in

in umbra prius tabefactis, & dein destilletur & rectificetur: Eas quidā irrigāt vino pauco, licet iniicere quas dā guttas spiritus vitrioli, si occasio resq; ferat: Licet etiam aquas facere per vesicā, stufam siccā, vel balneū, ut initio expositū est. Arida, aqua Roris stillatitia vel spiritu aque pluuie imbuēda, & quasi vigor cōcilāndus, maxime vbi vinū locū nō habet vel similia. Aqua vero separata, proprio suo sale acuenda est, rebus destillandis, simplicib⁹ & cōpositis affunditur, Sole vel calore analogo digeritur, mense suo exprimitur, tertioq; de nouo rursus affunditur: expressiones istæ destillandæ sunt per lacinias bis, ut feces secedāt, repurgatū seu filtratum (hoc est per filtrū vel lacinias colatum) claresfactum, lenissimo balneo, per destillationem, à succo segregatur: liberumq; est vel ad siccum, vel ad aliquam liquidiorē consistentiam referuare. Refert autor hoc pacto

Bb 2 etiam

etiam licere electuaria potiones, pilulas & alia extrahere, hocq; de electuariis & pilulis facile percipitur, utpote quæ cum aquis stillatitiis conuenientibus, vel etiam iuxta primum modum, cum spiritu vini, vel aquis vitæ extrahi queunt, deinde filtrari coagulariq;. Potiones vero & decocta purgantia, postquam in vase cooperto aliquandiu steterint, torculari exprimuntur, filtrantur & repurgantur, tandemq; segregatio per destillationem lentissimā subsequitur.

Ex succo finge tibi electuaria, pilulas, balsamenta, potiones, vina aromatica vel quod arrideat. Quando extractio fit cum aqua, maceratio est diuturnior quam cum vino, citius enim penetrat & in se deridat. Quod si tamen mora per aquam fuerit molestior ob diuturnitatem, expedies illud in diplomate clauso, & calorem vitabis nimium. Censet autor pilularum extractum & in pul-

uc-

de, em coagulatum, vim etiam habere purgandi: hoc ipsum exploret qui velit, mallem ego consistentiâ succi mediocris, & in pilulam duriorem redacti eligere rationem supra dedimus. Quia amarorem non horret, præstaret illicum vini spiritu paratum, & forma liquida exhibuisse, nisi morbus ipse, vel dispositio spiritum non ferant, tum aquam stillatitiam conseruare, vel aquam saccharatâ, vel spiritum aquæ cum Manna destillatum vsurpabis. Si cum proprio sale conficeres, penetrabilior euaderet & plus stimuleret, vel loco salis adde tantundem Tartari CrySTALLINI. Ex his succis purgantibus, quidam pilulas formant, addendo Gummi Masticis, Tragacanthæ, balsami ex aromatibus &c. Quidam in Miua transferunt, materias purgantes, cum vino sublimato extrahentes, & ad quantitatem minorem reducentes, vteriusq; permiscentes, cum miua

Bb 3 vel

vel succo Cydoniorum depurato, ad debitā consistentiā cogētes & cogelantes, ope sacchari vel rei cuiusdā viscidē, vt vsu notissimū est. Qui perspicuitatem querit, succum eo depuratiorem clarificatione reddit, & alumine colorem inducit. Aliqui pomorum redolentium succum, & qua portione cum succo cydoniorum miscent ita cuiq; suum est pulchrum, & arcanum tanquam mysterium sacrum, existimantibus omnē suæ famæ & dignitatis notam in hoc vno sitam esse si Medico alicui reuelaretur sed sinamus suo sensu quemque sapere.

Possunt etiam purgantia in vino cydoniorum, diplomate coqui, sed calore blando, iuncturis vndiq; rite clausis, tum exprimi debet, filtrari & additis debitis ad veram consistentiam redigi. Quod aliunde accipi in hoc genere, illud plerunq; aqueum quid, phlegmate mistum expur-

pur.

purgavit, relinquens in lingua guttum quendam scammonii delicatioribus paratur extractum Cydoniatum ex radice Mechoacana cum vini essentia extracta, cum turbitho, fena, diagridio &c. Loco Cydoniati esse potest succus Tamarindorum Manna, Diaprunis &c. Sapa etiam ceraforum, vinum citrium pomorum, Arantiorum, Granatorum &c. æque ad coagulatum reduci possunt.

Qui aromata ferre potest, adiecta portione cinamomi, tincturæ zinziberis, croci &c. gratius faciet, quæ ipsa etiam necessaria sunt ad sapa perficorum malorum, pomorum &c. sapa ex baccis Ebuli & Sambuci, etiam ad extracta facit, potest etiam vuarum defrutum sumi, vel Maluaticum vinum, cum Manna diagridiata inspissari, sed cum cautela, ne nimium ferueant, & ubi con-

Bb 4 sisten-

sistentiam fere nactum fuerit, extra ignem concreseat, & pro occasione, aliquid vel Mastiches, sacchari &c. adiciatur, Quod si quis exoptat saccharum candefactum purgans, saccharum cum extracto solvatur, quod cum in debitam consistentiam adduxeris in diplomate, sine Crystallos concreescere, extractum autem sit cum aqua stillatitia ad purum filtrata.

CAPVT XVI.

De Helicbore nigro.

TRia extracta purgantia autor ordine describit, eo animo, ut triplici specie purgantium essentia, ob oculos ponat: I. ratio fuit pilularum, ex quibus succus potissimum ad purgandum caput dirigitur, per infusionem in vini spiritu, vel aqua stillatitia competente: Deinde per depletionem, filtrationem & separationem aquositate. Succus vel
hoc

hoc dicto modo exhibetur , vel ad
 ficcum coagulatur , ut vix sexta pars
 maneat. Discrimen autem est, si su-
 matur spiritus vini vel aqua aut or so-
 lum ad 3. j. affundit cochlearia septē
 spiritus, quibus digestionem per tri-
 duum totum instituit in loco frigi-
 do: postea tincturam à fecibus sepo-
 nit, ac spiritum destillatione balnei
 separat. Quod si loco menstrui ex-
 tractorii, assumatur aqua roris mari-
 ni vel alia quævis , tum præcipit di-
 gestionem in balneo , unius diei &
 noctis spacio instituendam , duobus
 cochlearibus insuper adiectis. In vi-
 ni spiritu nulla opus est filtratione,
 cum fiat secundum modum tinctu-
 rarum, sed in aliis aquis id necessari-
 um est, idq; propterea, quia vini spi-
 ritus mere essentialis est, ab omni a-
 quositate purus, calidus, penetrati-
 uus, qui ex sese solum subtiliores par-
 tes assumit: reliquæ autem aquæ ex
 herbis, per vesicam stillatitiæ, respe-
 ctu huius spiritus, plus sunt materia-

Bb 5 tæ,

ta, quibus per calorem succurrendum est, si essentiam extrahere debeant. In quem finem etiam torculari fere opus est, verum quod crassum vna exprimitur, post filtrationem relinquitur, & ita à subtiliori segregatur. Et hac ratione extrahendi, in omnibus fere uti licet, quæ pilularum rationem habent, ut & per illa extracta rudiora alia paranda essent quoque.

Extractorum purgantium altera forma sub Helleboro nigro describitur.

Tertia in Rhabarbaro: Videtur auctor noster voluisse sub diuersis his purgationibus, triplicem gradum purgantium vna declarare, & ad præcipuas partes accommodare. Ex Rhabarbaro enim facile colligitur, quo pacto ex rebus rarioris substantiæ, blanda medicamenta sint extrahenda.

Ex Helleboro quomodo valida & vehementia, quibus scilicet vene-

na.

nati spiritus suspicio non deest, extracta sint paranda, ut simul malignitas illis eo pacto eximatur, idque etiam duobus modis: E pilulis, quæ ratione res compositæ & mediæ consistentiæ, sint ad essentiam traducendæ, quæ simul etiam viribus, medias partes obtinerent, inter Rhabbarum & Helleborum. Sed nos quæ de Helleboro scribit, audiamus.

Primum vires illius summopere *Elleb. nigræ* commendat, etiam sine omni Chymica præparatione, quasi insinueret, nobilissimam esse plantam, etiam si folia solum per se, cum saccharo præbeantur in pulvere, multo vero plus præstaret in sua exaltatione & extractione.

Et hoc ipsum reperies apud Paracelsum, in peculiari tractatu Herbarii tomo 7. operum per Huserum collectorum & Basileæ editorum capit. 2. de rebus naturalibus, ubi Helleborum nigrum senibus, an. 50. excedentibus, attribuit, atque ob eam rem

se-

seniorem nigram nominat. Statuit in Helleboro 4. elementa esse conclusa, ita ut tanquam defensionum se-
nectutis, ad id prædestinatum, ele-
mentares 4. infectiones possit eradi-
care, & ita in quatuor magnis mor-
bis, velut in epilepsia, podagra, apo-
plexia, & hydrope salutariter usur-
pari. Et quia morbus quilibet dupli-
citer se habeat, corporaliter & spiri-
tualiter (id secundum Hip. medici-
nam intelligendum est effectiue &
formaliter: effectiue quidem quo ad
causam ex humoribus peccantibus,
[posset & socialiter declarari] for-
maliter autem quo ad essentiam af-
fectus) ideo etiam huius medicamē-
ti duplex requiritur forma, quamuis
magos veteres taxet, quod ad essen-
tialem præparationem, ex inscitia &
imperitia non peruenire potuerint,
& hoc fortasse minus etiam necessa-
rium fuisse potuit, quandoquidem
statuat, morbos in fine mundi red-
ditos venenosos in sua essentia, ita
ut

vt integrum corpus non amplius sit
tam validum: Corpus autem morbi
& humores vult purgandos, foliis
ficcis, tritis, & cum pauco saccharo
permistis, pugillo vno mane & ve-
speri assumpto, & prout cuiusq; na-
tura ac conditio requirat. Perhibet
quoq; radicem etiam crudam, anti-
quius edi solitam, postea vero lacte
decoctam, demum vero aliis permi-
stam (in podagra ait radicem, opti-
mum esse laxatiuum veterum medi-
corum, pro catarrhis exhauriendis,
sed sine syrupis, solam tantum exhi-
beri consuetam asserit, vt paulatim
materia chronicorum morborum
expurgaretur. In apoplexia radix o-
mnes nervos & articulos pertenta-
re dicitur, eandemque etiam in aliis
morbis quamplurimis valde com-
mendat & vltimum medicamen ap-
pellat) essentiam autem morbi pel-
lendam dicit specificato, hoc est, ex-
tracta Hellebori-essentia, & vt inibi
ostendit, hoc modo paranda venit.

Ra-

Radix quam recentissima accipienda ex qua omnis oleositas, cum vini spiritu, ut & humiditas extrahenda: spiritum destillatione rursus separat, ut essentia sola relinquatur, & bene edulcetur.

Et hoc efficax illi perhibetur purgatorium & medicamen ad corpus epilepticum, sed non repentinum, (videndum an recte de corpore dicatur epileptico, & non potius de spiritu vel essentia) qui hanc essentiam est compositurus, addere poterit spiritum medicinale vel essentiam visci quercini, pyrethri, sem. Pæoniæ, eodem modo extractum.

Et sic in podagra præservatiuum etiam ponit benedictam & acorum quæ simul etiam possunt in extractione associari: Hæc extant lib. I. de rebus naturalibus, ubi notandum ipsum Helleborum nigrum senibus annum 50. excedentibus præcipue destinare, licet etiam mulierum

men.

mens eo excitari posse credat.

In herbario, folia exsiccat in umbra, vento orientali, ut etiam noster autor puluerem inde asseruat, quem æquali portione sacchari permiscet atq; refert veteres philosophos ad cōseruationē vitæ diurnæ & tranquillam sanitatem vfos fuisse, etiam si alias Paracelsi assecle& impostores quidā, dicant beneficio lapidis & similia vitam illis productam esse, unde etiam commendant quidam suas Panaceas & terras sigillatas & similia viribus quidem suo loco non contemnendas, sed iuxta Ambaldense encomium potius reiiciendas.

Eodem quoque in loco Paracelsus statuit, medicos posteriores nimis præcipientes fuisse, purgationibus per Helleborum nigrum, vbi tamen non debeat res vrgeri nimium. Verum id vtcunq; sese habeat, accommodandum ad ægros patienter curam tolentes vbi fuerint.

Nam

Nam ita iam comparatum est, nisi si egro vna pene hora vel die succurratur, impatientissimi fiunt patientes, aliusq; medicus postulatur, qui illum breui absoluat, si diis placet. Dosis quotidiana pulueris fuisse dicitur, dimidia drachma. singulis matutinis horis: (alibi pugillus illi praescribitur etiam noctu) vsque ad annum 70. deinde tantundem vsq; ad annum ætatis 80. sed alternis dieb. illis qui vltra annum 80. progressi sunt, tantundem sexto tantum quoque die, radicē colligit, Luna decrecente, in Libra & Venere, exsiccat vmbra Boreali (h. e. vt ille ponit à meridie, debuerat posuisse à septentrione, vel vt aër herbam pertingat qui à septentrione in meridiem spiret) crudam autem exhibet, per se absq; additamento, triduo ante insultus epilepticos, iunioribus quidem lacte coctam, senibus vero in vino ʒ. i. pro trib. dosibus, &c. opinionem suā confirmat Hippocratis testimonio, quod

quod radix hæc extremis debeat, & ut is interpretatur, morbis fixis, summatim ad omne malum extollit, ita ut qui folia in balsamum redigere possit, is possideat maximum naturæ thesaurum, secretumque, ut id fiat, sic declarat.

Putrefactionem procurat aqua propria, calore fimi, vase bene obstructo deinde segregat humidum & putrefactum, præterea putrefactum a fecibus, idque ad peculiare corpus reservat, inquiens balsamum ita in humido esse duobus gradibus, sed 1. in putrefacto, & in hoc dosin, pro gradu in humido, secundum quantitatem. Et adhuc sublimius esse dicitur in sua essentia, si repetatur labor nova additione recentis herbæ, utilius vero assumi cum siccis. Porro radicem sic præparat cum correctione pulpæ carnis bene concisæ ʒ. 4. nucis mosch. ʒ. j. piperis ʒ. j. radicis Hellebori concisæ ʒ. 2. addita aqua in balneo vel diplomate ebulliente

Cc co-

coquit horis 6. hinc ius colatum reliquiis abiectis, pro rei exigentia bibatur. Balsamum Hellebori quandoque cum balsamo naturali componit, ʒ. ʒ. ad ʒ. j. ita commiscendo, ut prorsus una essentia euadat, additque balsamum vires suas in laxando non possidere, &c. plura illius leges loco citato & aliis, hæc ideo huc transferre volui, ut cum autore nostro conferres & forte sic facilius ad imitationem illius, præparationes percipies huius nostri auctoris. Paracelsus vno modo essentiam è radicibus extrahit per vini spiritum. secundo folia in balsamum reducit per propriam aquam. Tertio exaltatum spiritum parat per extractionis repetitionem. Quarto decoctum compositum, extractum compositum. Verum chymicus noster ex radice parat succum vel extractum per coctionem ex aqua anisi, vale aperto, idq; per repetitionem crebriorem & depumationem, quo ha-

halitus venenatus expiret & defec-
tior fiat. Quando in decocto nulla
amplius amaritudo aduertatur, cō-
cludit essentiā omnē esse extractam
ius collectū & coagulat & per filtrum
trahit et in aperto aëre, ad cōsistē-
tiā vsq; tūq; malticen addit & porro
coagulat, in mellis formā, cuius do-
sis est quāritas dimidiati pisi, forma
pilulari, et hac rationē loco indica-
to Paracelsus non proponit, alias ta-
men est vsitata. Quidam aquam de-
stillatam in locum aquæ Anisatę eli-
gunt, qui oleū Anisi parant, illā aquā
quæ vna per fistulas & alembicū trā-
scendit, & in cantharo medio, reci-
piēte, residet, adhibere poterit. Pro-
derit ad id et aqua rorisinarini, aqua
è nucē moschata, &c. Poterit cōfer-
ri cū Paracelsi modo altero, tanq̃ ad
balsamū ex foliis. Verum autor hu-
ius operis talia extracta, illorumquē
augmentum, in Petroselino supra
descripsit, quamuis Paracelsus di-
uersus sit aliqua ex parte, vt enim

Cc 2 tex.

Textus habet, non in Sole putrefactionem promouet, sed in fimo vel balneo. Liquor à reliquis effunditur & exprimitur. Vt autem feces ab expresso secernantur, filtratio instituitur & coagulatio, destillando & decoquendo, qui filtrationem expetit is à liquore aquam pellat destillatione, vel coagulet per coctionem, succum vero extrahat per vini spiritum more tincturarum, hinc iterum abstractus spiritus, balsamum relinquit, atque sic feces quoque ab essentia segregantur. Qui non simplici delectatur, sed aut duplici aut triplici, is cum expresso putrefacit recentes herbas vel radices, purumque ab impuro segregat ut ante, idque tertio facit, tumque procedit, exaltando ad balsamum, ut dictum est, extrahendo per spiritum vini, aut filtrando.

Altera extractio à nostris artificibus dicitur quint. essentia rad. Hell. nigri, radix vino elota & contusa, cum vino in cucurbitam coniicitur, ad
al-

balneum , horis 24. per gradus , simul macerando & destillando per alembicum , profluit aqua , seorsim custodienda , quod vero in cucurbita remanet , exprimitur , & cum rosis ac Caryophyllis componitur , horisque 24. maceratur , affuso vini spiritu ad digestionem balnei , per triduum , exemptus deinde liquor exprimitur per pannum , à fecibus , atq; in cucurbitam cum alembico concluditur , indeq; aqua vitæ per balneum elicitur , quamvis supra autor voluerit , essentiam alembicum nō transcendere , sed peragendum hoc tibi fuerit per gradus in feruente balneo vel cinere , tum aqua vitæ cum subtiliori essentia ascendit . Hanc aquam Hellebori , quintam essentiam dictam , studiosè repone . Apparet ac si cum Paracelsi verbis concordaret , dum ait putrefactum à fecibus esse segregandum & reseruandum , sed quia etiam meminit balsami in corpus reducti , deceret etiam vltèrius

Cc 3 spi-

spiritum ab essentia separare, ut ita plus sit intelligendum quam expressum sit. Atque huc consentiunt gradationes, quod enim in liquido haberet gradus 2. id in coagulato 20 acquireret ulterius, ita ut semunica coagulati tantæ esset potentiæ quāta undecim uncia dimidia in liquore. Posset tamen & ad formam priorem referri, scilicet ut liquoris digesti 3. 9. vix tantum haberent virium quantum balsami 3. j. vel secundum mensuras, ubi humidi essent partes 22. in coagulato remanerent partes saltem 2. unde proportio aquæ adjunctæ & elementaris humidi in radice existimanda.

Porro ut quinta essentia Hell.N. in sua virtute roboretur, autor recētes radices, de nouo in balneum, cum vino illarum cōiicit, spiritumque destillando excipit & adiūgit illi, qui initio fuerat collectus, quod in cucurbita remansit, transfert in retortam lapideam, destillat per gradus

duſ, ad ſummum uſque, & ſic feces omne in cinerem reuerberatione deducit, cineres in ſalem conuertit, cum aqua prius ſeruata, & collecta, ac in balneo ſegregata. Salem cum quinta eſſentia in ſua doſi exhibet, ad conſeruationem valetudinalis, ſingulis menſibus &c.

Hanc extractionem, vel etiam præparationem, cum vini ſpiritu, liceret etiam ad primum modum à Paracelſo propoſitum reuocare, ſed non tantum exaltaretur.

Vt enim ego Paracelſi verba interpretor, radices dum vegetæ, & plenæ ſunt, forent eligendæ, exſiccandæ, & in puluerem commutandæ, ſpiritus vini deſuper infuſus pro tincturarum modo, extrahendus, ita ut ſuccus & oleum coniuncta manerent : tandem ſpiritus inde deſtillatione, lentiffimo igne Bal. reuocandus, eſſentia edulcoranda, ſeu à ſapore ſpiritus vini liberanda, id

Cc 4 quod

quod aliqui perficiunt in sole, digerendo, relicto foramine paruo. Hoc ipsum etiam acquiri posset spiritu aquæ dulcis, in balneo, macerando, & abstrahendo. Hæc mens esset Paracelsi. Verum autor subtilior est, ita ut ad quintam essentiam, quam proxime accedat, ut certo quodam gradu, etiam sic dici mereatur. Ad falem quod attinet, quem autor conficere docet, is retinet aliquid de Tartarovini, ut non prorsus simplex sit, non tamen eo deterior. Vfus vero illius, quod in recipientem ex retorta pellitur, non exprimitur ab autore: ego vero crederem foris in scabiei affectibus & tumoribus membrorum, atque aliis esse commendabile.

CAPVT

CAPVT XVII.

*Tertia ratio purgantium Extractorum
per Rhabarbarum declarata.*

Isthæc formula non est simplex, etiam si simpliciter posset institui: Autor duas adiungit correctiones, vnam cum succis cordialibus, alteram cum saccharo, suauitatis gratia succum exprimit è foliis recentibus Borrag. & Buglossæ, quem repurgat per lacinias aut per filtrum: addens lb.ß. ad 3.2. Rhabarb. electi & cōcisi, coquit diplomate & digerit horis 24. bene operculatum, cum expressione, per pannum validum, purum ab impuro segregando, feces exsiccat, & pulueris forma reponit, ad diarrhœas. Succus vero cum saccharo candipuluerisato, in catillo aperto, inspissatur igne leni. Si succi ex herbis recentibus defint, sumenda sunt aquæ destillatæ, si vero metuis dissipationem per halitum ad
Cc 5 ignem,

ignem , poteris in balneo per de-
 stillationem ad consistentiam fyr-
 pi percoquere , sed lenissime rur-
 sumq; referuare , succum vero sac-
 charo caudi excipere , sine vlteriore
 igne , nevis purgatrix exhalet. Ad
 vsum vero accomodaturus , in a-
 qua abstracta quanta fuerit vel qua
 sufficiens videatur , succum dissolue
 adice pauxillum tartari CrySTALLI-
 ni , & extracti cinamomi. vel pulue-
 rem Cinamomi electissimi , aut a-
 quam Cinamomi : optimum erit
 medicamentum delicatulis , nihilq;
 de viribus purgantium amittes: Spi-
 ritus enim est in aqua , succus in sac-
 charo.

Qui volet , etiam cum Rha-
 barbaro cinamomum componet.
 Paraturus morfellos laxatiuos , fu-
 me balsamum Rhabarbari vel suc-
 cum , in olei consistentiam reda-
 ctum , instilla saccharo contuso cras-
 sius & involue , pro libitu , fiant
 mor-

morfelli, magni aut parui, qui paulatim exsiccentur.

Et hoc modo Mechoacannam, cum aqua Cinamomi, cum vino aut aqua vitæ destillatæ extrahere & parare licebit. Scammoniū, Turpethū & similia, præparantur cum aqua stillatitia, ex succo vel vino cydoniorum. Esulam vero, Mezereum & alia eius generis, cum aquis Rorismarini & Angelicæ, aut Nucmoschatæ, & zinziberis: Inter coagulandum, addatur Mastix, vel succus cydoniorum depuratus

Cum decocto foliorum fenæ & passularum, extrahitur cassia fistula, pruna dulcia & quod illis est affine.

In coagulatione Manna optima commisceatur & parum Tartari, vel nitri recte depurati, aut salis Hellebori.

Passulæ contendantur, Cinnamonum præstans coquatur in vase duplici cum vino maluatico ex
pri-

primantur & destillentur ad sapam:
hanc commisce cum essentia Hel-
lebori, Esulæ Rhabarbari, aut quod
placet, addendo vel saccharum vel
Mannam, & paulatim vt cydoniata
exsiccentur.

CAPVT XVIII.

*De pulvere dentifricio, in aqua Ro-
ris marini.*

ENumeratis ab autore, vt seſc ob-
tulit occasio, variis artificiis præ-
parandorum oleorum, aquarum, ſa-
lium, quintarum eſſentiarum, ex-
tractorum corroborantium, & al-
terantium, aquarum aurearum
& vitæ dictarum, purgantium eti-
am extractarum. Subiungit cata-
logum ſatis copioſum variarum ex
ſimplicibus eſſentiarum, potiſſimū
ex aquis & oleis petitarum, vna cum
explicatione virium & vſus, ſine
quibus ars imperfecta eſſet, quæ nō
ſolum labores debet præſcribere,
ſed

sed etiam rectum vsum medicamentorum, atq; praxin ostendere, ad salutem hominum, id quod quivis facile percipere potest. Vires autem harum, experientia multorum seculorum addiscuntur, potissimum ab integris. Hæc enim regula est artificibus solennis, vires quæ in sunt integris, latent in essentiis occultatæ, quod igitur compertum est vsum in integris, per se etiam debetur essentiis, quæ si recte præparentur & exhibeantur, non solum idem præstare debent, quod integris inest, sed etiam postquam exaltata sunt (vnde virtus non debilitatur, sed augetur) multo evidentius, cum facta iam sit solutio, & ad actum primum redactio, nullaq; impedimenta in illis (quantum quidem ad sola illa attinet) relictæ sint, modo Medicus prudenter & perite administret. Sola autem data occasione autor etiam alia quædam artificia, interdum ex integris rebus sumpta

in-

*Dentium
eradicatio.*

desumpta interponere. Huius rei exemplum est in Rore marino, qui cum aliis compositus ad dentes commode usurpatur & facillimum intellectu est. Quæ de oleo Tartari, de spiritu sulphuris, spiritu vitrioli & similibus recenset, vera comperies, & præterea etiam hæmodiam validam ex oleo sulphuris atq; vitrioli, quæ nervis parum sunt amica, sed erodunt potenter, maxime callos, clauos & alia. Veruntamen D. Cratoni, oleum vitrioli & liquor nō displicuit, potissimum in gingivarum putredine & dentibus topho obductis, quibus prodest spiritus sulphuris. Quod si vero omnino statutum sit, dentes putridos, cariosos, fœtidos, eradicare, etiam sine his fieri poterit. Sumatur Mastiches vel Thuris granum accommodatum, cavernulæ inferatur apte, gestetur de die & nocte, mane vero eximatur, & os eleuatur, aqua parū salita decoctionis saluæ, vel decocti cornu cerui

ui

ui vsti, aliud granū inferatur, idq; tā diu continuandum, donec frustulatum dens excidat, & hoc fit sine damno, tutius omnino quā si sanie pinguedineve Ranæ aut boreæ perlinitur, vnde sine dolore excidere dentes dicuntur, vt vel digitis eximantur. Alias denigratis dentibus, cornu cerui optimum. Ita & os vstum, Sepiæ, lapides cancerorū, vsti, saccharum canariense cum melle &c. Qui gingiuas deperdiderit masticeet Rutam, os vero colluat lacte caprino.

CAPVT XIX.

De oleo Hyperici.

Magisterium est hoc & Extractum occultum enim vis in oleum transfertur, in quo cum flosculis circulatur, quod simul etiam ingreditur tinctura. Vulgo sumitur oleum oliuarum, quibusdam recens quibusdam vetus & acris hic vero autor recte eligit Terebinthinæ oleum,

oleum, accomodatius vulneribus & calculo renali. Si placet, vtere ad tincturam eandem, oleo petræo vel philosphorum, aut oleo abietis, vel Balsamis destillatis, quo alias pacto oleum Carauitæ, aut oleum Scorpionum Mathioli cum Hyperico & Scorpiis atq; aliis pluribus alexicacis cōponitur de quibus legere licet Mathiolū. Sed tarde res ꝑcedit, cū tali oleo ꝑmouere potes cōpendiose vt quouis etiā tempore anni parabile sit, iuxta modum, quem D. Leonhardo Doldio Medico Norimbergenfi, alias indicaui, & in nostris officinis præscripsi. Tinctura posset è floribus extrahi, & singulis vicibus oleo prius destillato adiici, reliqua vero pars, in alia quadam portione macerata, coqui, clarificari & cum priori permisceri, illi tandem scorpiones iniici, pars etiā ex alēbi-co stillis excipiat, vel loco olei eligi posset spiritus Terebinthinæ: sic oleum Centennale seu seculare tibi

And. Libanii. 417

hi non erit expectandum. Paracelsi-
stæ hic commonefaciendi sunt, ne
olea à Galenicis per infusionem pa-
rata, contemnant, cum etiam apud
optimos Chymicos locum suum in-
ueniant.

CAPVT XX.

*Notanda quadam de vnguento folio-
rum symphyti.*

ARtifices herbas recentes, radi-
ces, flores, vel quicquid horum
fit, subigunt cum axungia quadam
vel canina, talorum bouillorum,
medullarum ossium, renum pin-
guedine: potissimum capellarum,
adipe omentorum, cattorum, buty-
ro vel similibus, ita vt omnia colo-
rem & consistentiam æquam acqui-
rant.

Et hoc per dies aliquot in cellis
commacerant, tum aliquid super-
fundunt vel vini vel aquæ Rosarum
vel aceti, pro vt vnguenti forma po-

D d stu-

stulat: ad hæc igne excoquunt, donec nil amplius appareat aqueæ humiditatis, quod facile cognoscitur ex guttulis, cadentibus super prunas, quando sine stridore conflant: mox per colum traiciunt & exprimunt, antequam concre scat, & tunc varia unguina preciosa, olea, Balsami, tincturæ &c. immisceri possunt.

Si herbæ fuerint aridæ, reducantur in acetum vel vinum, secundum qualitates calidas aut frigidas, atque ut ante dictum paretur. Unguentum fit preciosum ad vulnera tale.

Si percoxeris in diplomate pultis modo, in succis vel aqua Geranii Robertiani, persicarium & tabacum Americanum, ruditer contusa, mox in axungiam taxi ingeras, affundas succum florum Hyperici, coquas, exprimas, ulteriusque adiungas Balsamum sulphuris, spiritu Terbinthinae solutum, & sperma ce-
ti,

ti, prius cupreo vase alteratum, vel tinctura Veneris coloratum immisceas.

Si desideretur emplastrum, commisceatur resina abietis & cera, interdum omittuntur axungia, additur mica panis lacte percocta, sed permiscendum est oleum. Si ad bubones pestilentes vnguentum tale expetis posses coepas, theriacam, Electuarium de ouo, aut Diascordium Fracastorii vel etiam puluerem Saxonicum vna contundere, & commiscere, coquere & exprimere, illisq; associare Balsamum sulph. & oleum carauitæ.

Si crassam consistentiam habere debeat, sume resinam & Emplastrum diasulphur, quantum illius requiratur, & lege artis misceantur.

CAPVT XXI.

De oleo Cinamomi pag. 68.

DE oleis satis superque explicatum.

De 2

catum est in superioribus, unde colligi potest quomodo elicienda fuerint. De Cinamomo & iis quæ cum ipso conferri queunt autor quinque modos scribit 1. fit per Instrumentum præmissa digestionem, cum aqua Borrag. & Bugl. in balneo 2. per alembicum in balneo ex cucurbita 3. per Retortam, unde oleum fit ex adustione nidorosum, quod per multas macerationes, cum aqua Ros. vel alia, in balneo rectificandum & destillandum est, unde laboriosum esse modum patet, & priorem compendiosorem.

Quartus fit per descensum, hinc similiter oleum fit particeps Emphyreumatis, neque sine periculo est, si commissuræ omnes non optime fuerint communitæ, aut vasa firmissima, qui modus in Cinamomo, mihi non videtur eligendus. Quintus fit per ascensum & inclinationem, illud aquam, hoc vero oleum præbet.

Ci-

Cinamomum autem prius præparatur per vaporationem aquæ Borrag. vel similis : deinde suspenditur, prius rûditer contusum ad hamulum in operculo diplomati affixum, aqua vero cucurbitæ iniicitur, obstruitur, & percoquitur in balneo, si sufficienter facta sit coctio, exemptum contunditur exactius, atque attente si oleum præbeat, affundatur aqua Borrag. ex fundo, exprimatur, separetur oleum, liquor vero Cinamomo reddatur, aquæ etiam plus adiici potest, cucurbitæ imponatur atque destillatio in balneo vel cineribus fiat.

In cineribus fere oleum apparet vna, quod colligendum, reliquiæ per retortam stillent, sic plus olei habebitur, sed ambustionem sentiens, quod rectificandum est vt prius. Aptius seorsim tale oleum exciperes, neque priori commisceres.

Dd 3 Po

Poteris etiam caput mortuum calcinare & ex eodem salem elicere, ad usum, cum aqua. Aqua non raro, ad usum habet oleum innans, nonnunquam latet occultum, hoc prouocabis cum in phiola destillatur aut in balneo: quibusdam placet aplicatio.

*Descoctio per
vaporem.*

Quod attinet ad diploma, hamulo instructum, aliqui curant alembicos cados è vitro hoc modo confieri alii vtuntur etiam stanneis vasis. Ratio est egregia per vaporem excoquendi. V. S. Sumitur caro caponis frustillatim incisa, appenditur alembico filis, substratis transuersim bacillis ligneis cucurbita vero continet aquam Rosarum, Borraginis vel vinum Maluaticum aut Pucinum aut quiduis aliud gratum; obstructo officio, percoquitur in aqua balnei, ad debitum, caro cui apta est grataque, maxime si confixa sit caryophyllis, aut cinamomo.

In

In fundo vero brodiū remanet, pro destillato caponis, quod facit ad vires roborandas. Potus fit suavis, traiectus per saccharum Rosarum vel violarum.

Ex carne cum Amygdalis panes conficere licet, addito saccharo qui Martii dicuntur: vel cum iure soluto saccharo crySTALLINO, admixtis speciebus cordialibus, Morcelli fieri possunt: vel sumatur ius prædictum, Maluaticum, aqua cinnamomi & cum saccharo Canariensi fiant orbiculi, ne nimium calidi sint addere potes conferuam violarum: proderunt tabidis & hæcticis.

Ius vero nil pingue habere debet, cuius gratia prius quicquid pingue fuerit, separandum. Præterea ad coctionem aqua sufficiens eligi debet & commissuræ constringi.

Pro phthificis & pulmonariis aqua fit cancrorū, eodem pacto, aqua

D d 4 Ra-

ranarum, aqua testudinum &c. electa carnea portione meliore, vino probe elota, post coctionem substantiam omnem abiice, sine expressione vlla, euaporatio enim extrahit vtile tantum, similisq; est pelicanationi, in qua assiduus fit ascensus & descensus. Oportet autem vas iustam habere altitudinem, balneum vero regi pro materiae conditione illiusq; raritatis aut densitatis.

CAPVT XXII.

De oleis per oleum Amygdalarum extractis.

Communem esse hunc modum omnibus aromatis, autor ponit, id confirmat vnico exemplo croci, persuasus eundem esse in Pipere, Mace Ambra, Moscho, Zibetho &c. modum, quamuis difficultatibus

bus non careat , sed obseruandum est, hoc potius in valde spirituosis rarioribus & rebus subtilissimis, quam in omnibus aliis succedere. Quod si tamen hic modus generaliter esset capiendus , non solum oleum Amygdalarum requireretur , sed etiam quodvis , siue ex Amygdalis, siue ex nucibus, aut terebinthina. vel prout quisque aptum aliquod inuenerit. Amygdala quod attinet, sciendum est, hunc modum oleorum , per expressiones, à Chymia non abhorreere etli non sit perfectus, non enim sic fit oleū essentiale , sed materiale solum, vt autem ad essentiam reducat, requiri vltiorem elaborationem & exaltationem constat. Deinde cum semina vel nuclei recentes, mox expressi , præmissa maxime euaporatione ex aqua , aut irrigatione & humectatione ex vino, vel accommodatis liquoribus (secundum vsitatum etiam modum officinarum, dum ex paucis Amygdalis multum

Dd 5 tum

rum olei expetitur) simul etiam exprimitur substantia quædā phlegmatica, vna cum elementari aquolitate, quæ ascititia est. Talia igitur olea pura & integra non sunt, nisi reducantur: nihilominus pro medio, vel mēstruo extractionū, inferuire possunt (vt neq; ad medicinam etiam sic inepta sunt) idq; potissimū duobus modis contingit. Quidam amygdalas excorticant, minutim incidunt, adiciūt materias subtiliter puluerifatas aut comminutas, vt florum, herbarum subtilium feminum, aromatum (vt piperis, Caryophyllorum Cinamomi, moschi) stratum supra stratum conficientes, & in obstructis vasis ad debitum tempus commacerantes, deinde exprimunt omnia simul, vtuntur pro oleo aromatico. Vbi vero materia aromatum densior & compactior fuerit, quam vt maceratione tali resolui possit oleum, vt cinamomum crassum, cassia, nux moschata, zinziber, &c. illa omnia

omnia prius ab artifice pparari possent, per diploma vaporarium (quod admodum id supra in oleo cinamomi explicatum fuit) atque tum amygdala adiungi. Hoc pacto etiam ex aromatis durioribus, oleum conficeretur, tam in compositis, quam simplicibus, quando unius eiusdemque naturae materia fuerit. Mineralia vero, hoc pacto oleum nullum praebent, etsi illa artificiosa praeparatione eo deduci possent, ut in sulphure, Arsenico, atque aliis per solutiones fieri solet. Artifex vero non statim quavis viam ad omnium praeparationem sequetur, sed cuique conveniens modus est applicandus, & ideo ars ipsa non unicum, sed plurima habet praeccepta atque regulas. Alter vero modus per oleum amygdalinum aut succum ut autor praescribit, perficitur. Convenit autem cum illo qui in oleo Hyperici supra est declaratus, neque interest, etsi hic calor balnei, per macerationem eligatur, illic vero calor solaris.

Præ-

Præterea in oleo Hyperici, Terebinthina, hic vero oleum Amygdalinum. Solent & oleum oliuarum optimum ad id eligere: Et quando essentia ex oleo Hyperici est extrahenda, fieri potest per vini spiritum, qui tincturam assumit & remittit, si artificio tractetur.

Eodem etiam pacto paratur oleum Camphoræ, cum oleo, nimirum Amygdalino dulci, sole soluendum, spiritu vini infuso vel cineribus destillandum, & tandem separandum. Quæritur autem an tale oleum vel tinctura etiam per se simplex sit, nihilque de Amygdalis secum vehat. Mea sententia est, vini spiritu in se deriuare & croci tincturam, & amygdalarum succum, ideoque totum ex croco non erit. Sed quia artificibus receptum, atque tinctura est egregia oleosa, ideo improbandum non est.

Quod ad Ambram & Zibethum attinet, inde potius fiunt soluta qua
cx-

extracta, Nam oleo dissoluuntur, & quæ pinguia sunt ingrediuntur, quæ admodum & halosanthos vel spermaceti: Ambra autem & Zibetum, alias etiam in oleum præstans per se reducuntur & soluuntur, neque multa extractione opus est, sed repurgatione, quia naturales sunt essentia ab elementis segregata, ut & caphura præparata & similia.

Hic modus per solutiones, etiam ad Gummata extenditur, & quicquid oleo solui potest, namque sic deinceps ex solutis, per vini spiritum, educitur tinctura, velut ex sulphure. Idem modus observari posset in rectificatione balsamorum quoque stillatitiorum. Sed notandum, cum vini spiritus soluto affusus fuerit, & cum illo digestus (sæpius concutiendo & agitando) atque tinctura extracta, quod is vel per subductionem vel per effusionem separabilis sit, vel etiam per cineres, destillatione,

Illud

Illud non tantum in se recipit olei alieni, neque tincturæ, maxime quæ ex subtilioribus floribus & aromatis est, tantopere officit. Cineres vero tincturam, cum spiritu per alembicum, maiore impetu pellunt, quod ipsum etiam sapit in balneo, nimium feruenti accidit.

Hæc segregatio mihi plus arridet quam destillatio, tu tamen considerabis, quid quodque pro sua conditione requiret. Spiritus à tinctura separatur lentissimo balnei calore, potissimum ubi tinctura vel oleum subtile fuerit, ut in camphora, quæ blandissimo calore etiam ascendit. Sed ad id non vulgarem aquam et vino ardentem eliges, sed quintam essentiam, alias facilius tinctura spiritalis quam aqua ardens ascendet, vel ad minimum remanet aquositas aliqua elementaris, coniuncta tincturæ, ab aqua ardente quæ adhuc elementaris est, id quod artis non est.

Quæ

Quædã vero tincturæ sic extractæ etiam coagulari & figi possunt, ut in sulphure, a quo spiritus vini, cū spiritu caphuræ & Terebinthinæ totus separari potest, atq; sic tinctura sicca effici, forma pulveris aut pilularū utenda. Et est hæc ingeniosa industriaque exaltatio florum sulphuris, quæ ad tales tincturas requiruntur, quæ in peste, phthisi, pleuritide & aliis arcanum sunt longe præstantius, quam si flores per se, adhibeantur. Quod si omnino placet forma liquida, sic præparetur, ut de croco scriptū est (crocus etiã in aliis oleis soluitur ut in oleo cōmuni rosaceo, amygdalino, &c.) spiritum ad oleositatē usq; abstrahe, quæ carbunculi rubedinem habet; si vero suppetat tempus, vel alias videatur, etiam hunc separabis, & inclusum retortæ parvæ vel cucurbitæ, seorsim in suum receptaculum segrega, ad spissitudinem melleam, hoc expirando coagula ulterius ad soliditatem, aut

con-

consistentiam ceræ, ut placuerit. Segregatum seorsim in suo vase asseruandum. Iam ubi tincturam expectis, non siccam sed resolutam, de qualibet sume aliquid pro libitu, quod si tinctura pulueris formam sustinet, simul conteratur, vel seorsim & cum balsamo illam permisce, qui statim in illa liquefcit prunis ad motis mitioribus, vel calido cineri, atque se cum illo rursus vnit. Sed artis isthæc stratagemata magis delectationis & arbitrii, quam necessitatis sunt, quæ etiam faciunt interdum ad occultandum artificium & obscurandum, ne quilibet sciolus, in artificia statim inuolet, quasi omnia comprehenderit.

De hisce tincturis ea quæ intra corpus per os exhibenda sunt, cum vino Maluatico offerenda, aut si id locum non habeat, cum saccharo forma pilulari, aut electuarii, vel etiam in conseruis roris marini, violarum & similium,

Vt

Vt autem cum sulphure se res habet, ita etiam cum Arsenico, Gagare, Electro, Nitro & similibus solum ad solutiones attendas. Quædam enim facilius solvuntur, quædam diu coquenda sunt, & ne spiritus evanescant, amplas phiolas aptabis, quæ facilius obstruuntur quam Cucurbitæ superne, decurtatæ: spiritus etiam in illis circulatur, & reuerberando melius soluitur, sed ante omnia videndum, quid circumstantiæ requirant.

CAPVT XXIII.

De Oleo Castorei.

PEculiaris est hæc oleorum ratio, ex animalium, potissimum vero carnosarum partibus, neque tamen satis pura aut simplex. Spiritus vini, & caro, seu quod simile, cuiusque lb. s. pro sua mole & mensura, Terebin-

Ec bin.

binthinæ claræ octaua mensuræ
pars (vel circiter $\frac{3}{4}$ lb.) fabuli areno
si bene eloti & siccati lb. $\frac{1}{2}$ vel m. 2. di-
gerantur in balneo per dies 9. de-
mum per retortam destillentur in
cinere, oleum à spiritu separetur in
balneo & si nidorem retinet, rectifi-
cetur, non vero necesse est, ut are-
nam in cucurbitam pro maceratio-
ne coniicias, quando materiam in
retortam transfers, arenam tum
permiscere potes, quo elemen-
tarem terreitatem, in retorta
contineat.

Atque hoc pacto oleum para-
tur, etiam ex icore, corde & aliis
partibus animalium, ut etiam ex
mineralibus & vegetabilibus, id-
que vñtatissimum est apud fallen-
tes, qui olea herbarum & aroma-
tum sic præparant, ut etiam sulphu-
ris, succini & aliorum, quæ suo loco
non sunt contemnenda.

Vehunt enim tincturas secum,
earum rerum quæ cum resinis, ut te-

re-

rebinthinæ , vel lignis item abietina resina vel ligno laricis . pinastri iuniperi & aliorum destillantur atque etiam ad balsama externa sunt aptissima : vel si debite præparentur, etiam ad internas exulcerationes, vulnera, aut infectiones, ex usu sunt.

Verum in eo fallacia esse solet, quod illa pro puris & claris , magnoque precio quidam venundent, quibus & medicis & pharmacopolis imponunt, quibus si animus sit, in eum modum conficere , sine furo & dolo parent, medicoque modum explanent. Et ratione tali ex gummatibus balsami fiunt elegantes: Cape ramulorum pinguis Thuiæ americanæ, (quæ & arbor vitæ) vel de citro phœnicea (olim ut Homerus & Plinius testantur , in templis ad sacrificiorum suffumigia solenni) vel de cupresso , aut iuniperi segmentis siccatis quantum placet : Hæc minutim instar serrarum con-

Ec 2 scin-

scindantur, admisce Benzoini, G. li-
quidambar, Anime, storacem cala-
mitam (fere vnus eiusdemque na-
turæ:) cum spiritu vini bene imbu-
antur, arenaque adiecta, per retor-
tam in cinere gradatim destillen-
tur: spiritum aquositatemque ab o-
leo separa, & si separatim olea expe-
tis singula seorsim dum premanant
excipienda sunt, vel deinde seorsim
separentur, cum aqua Rosar. recti-
ficentur in balneo per ascensum,
aut inclinationem, vt commodum
videtur.

Balsamus est optimus, corrobo-
rans cor, cerebrum & spiritus ani-
males foris solum ad motus, arteriis
& nervosis partibus, vt temporibus,
&c. Si vero iuxta superiorem mo-
dum parare velles, recipe ramenta
cupressi vel Thuia, incisa, non dera-
sa, de quibus oleum paretur, hoc o-
leo soluantur Gummata, solutum
cum spiritu vini ad tincturam redi.

g^a.

*And. Libanii.*137
347

gatur ut prius explicatum est. Fit & oleum ad ulcera maligna, gallica & alia, si lignum Guaiacinum in spiritu vini, ad suum mensem digesseris, illisq; addas aliquid florum sulphuris & viridis æris. Itemque aliquid olei abietis, salisque tostæ, cum particula plumbi, quæ per retortam in arena stillabis & rectificabis. Quidam huic multum tribuunt, si oleis balsameis talibus (quæ etiam per se ex gummatibus & resinis arte stillant) plumbum adiungatur, ut in aliis oleis, quæ internum usum præbent, tartarum admisceri solet. Et sic balsamos parabis ex myrrha, thure, juniperino gummi, atque similibus aliis, semper addendo terebinthinam, aut abiegnam, vel corticem pinguem aut furculos, ramulosque, quemadmodum multis voluminibus Chymicorum id continetur.

Talia olea, & balsami aromatici, sæpe in corpus reducuntur crassius,

Ec 3 quo

quo diutius durent & odorem validius spirent. Cooptatur ad id cera albiſſima vel ſeuum id quod iuxta renes capellarum eſt , cupreo vaſe ſolutum ſupra aquam feruentem, aliquot oleorum aut baſamorum guttæ ingeruntur extra ignem , donec commiſceantur & conſiſtant, quidam pomatum eligunt ad hanc rem , vel pinguedinem , caprillam cum cera alba, vt mediocris fiat cōſiſtentia. Sed prudenter res peragenda tibi eſt, ne inter agitandum & commiſcendum ſpiritus euaneſcāt, quemadmodum tales aliquot mixturas vidi , quæ cum baſamica eſſe debuiſſent , nullam habebant odorem præter adiposum : maior eſt fraus ſi pinguedo rancida aut ſubputrida minimeque recens ſumatur , cum falſa perſuaſione credulorum , baſamos eſſe veros.

Si cui cordi res eſt , is ſumat ceram albam pomatum & adipem renum caprillorum, vel pinguedinem

omen.

omentalem, immittat in oleū vt absumatur, inde exceptum vasculis argenteis aut aureis, stanneisve custodiatur.

Spiritus subtiles, etiam ceram illam quæ orificiis vitrearum ampullarum insternitur, in vnguentum vel balsamum vertunt.

Præterea etiam oleum paratur ex carneis per descensum, cuius infra exemplum in oleo taxi fol. (97.) sed illud in balneo rectificandum est, cum vini spiritu, vel aquis appropriatis vt moris.

CAPVT XXIV.

Oleum ligni Guaiaci.

Solitum quoq; est parare olea & aquas ex lignis, corticibus, ossibus, Gagatē, electro, lateribus, conis abietum, pineis, nucib. cupressi & iuglandis corticibus, cornu ceruino baccis iuniperi & sauinæ, &c. idque per descensum, sed adustionem valde redolent, nisi optime rectifies.

Ee 4 Hoc

Hoc loco autor lignum Gutaiacini per retortam cum maluatico stillare docet, quod suos gradus habere potest, & ideo melius, quamvis etiam commodissime per vesicam paretur.

Quo ad vinum maluaticum, parum interesse solet, hoc ne aliud vinum adhibeatur bonum, vel etiam spiritus vini, modo recte iterum separetur, ne curationi obesse possit. Sunt enim qui velint vinum in hoc morbo incommodare, licet Mathiolus aduersetur, sed in composito, Interim oleum à spiritu alteratur quod non prorsus ita separari potest, nisi etiam spirituum ex oleis iactura facienda sit.

Spiritus aquæ pluviæ, vel roris, vel cichorii, aut fumarie stillatitiæ, optimum ad curationem præstaret menstruum, si inter destillandum per gradus receptacula permutares, primumq; secundum, ac tertium seorsum

fin

sim exciperes, neq; tanto in rectifi-
cando labore opus esset : ultimo v-
sus est ad externa, reliquis ad inter-
na, cum saccharo, vel cum decocto
accomodato, sudori ciendo & al-
terationi introducendæ, ad specifi-
cū morbi (Galenicis ad morbi essen-
tialis curationem) tollendum. Ut
autem ex capite mortuo, vel ex Sa-
turno Iovem parare debeas, sæpe
audisti. Hic cum aqua quæ ab oleo
separatur & rectificatur intra cor-
pus exhibetur ad sudores ciendos.
Quæ de Guaiaco relata sunt, ea ac-
commodantur similibus omnibus,
modo singulis sua additamenta as-
sociantur. Non omnia cum vino
peragi possunt. Per retortam pa-
ri modo destillabis succinum, ni-
grum, album, flavum, Bitumen Iu-
daicum, picem, ceram &c. sic oleū
lateritium, & alia, quæ sola præpa-
ratione differunt, candescunt enim
igne lapides (lateres aut alia) imbi-
bere olea permittuntur (oleum nu-

E e s cum,

cum, oliuarum vel similia) quæ bis terue destillantur, nouis semper lapidibus extinctis, eo pacto etiã metallis, aurum, argentum, æs, ferrum & alia in oleũ verterentur: quæ vero igniri non possunt, vt stannũ, plumbum, bismuthum Antimonium argentum viuum, marchasita vel fluores &c. illa feruentia iniiciantur, sæpius repetito labore, transfertur vis in oleũ, quod pro natura illorum alteratur & propter feruorem etiam subtilius & acrius euadit.

Quæ vero pati id possunt, vt ex plumbo vitrum, minium, cerussa, sal &c. illa vna in retortam immittuntur, oleumq; inde exstillatur. Ex carbonibus & ossibus, hoc modo etiam fieri solet oleum, addita tamen cautela in omni, vt mox pannis humidis restinguantur, cucurbitæ infratis, si olea inflammarentur, vel particule illorum successiue, circumspēteque iniiciantur, forcipe igniario: Quod grandius est, postquam

quam satis imbibit olei, id comminuendum est in frustula & in pulverem crassiorem redigendum. Conati sunt etiam aliqui, sumpta occasione ex tali restrictione, ex liquidis parare olea, si nimirum oleum iuniperi, terebinthinæ, vel petroleum aut iuniperinum, accendatur, & saccharo extingatur, postea destilletur, ut oleum fiat sacchari. Commodius hoc fit cum spiritu vini & iuniperino. Si oleum petrae restringas cum terra sigillata, pulvere cornu ceruini, vel simili re, oleum separatur contra venena efficax. Camphorâ oleo Terebinthinæ dissolue, spiritum vini affunde, accende, aduratur parum, donec ferueat, mox insperge copiosum saccharum, & pulverem Zedoariæ, cum cornu ceruino permixtum, ad restrictionem, destilletur palembicum vel retortam, separetur & rectificetur. Poteris etiam plus addere spiritus vini, antequam igni concedas, vel rei similis, Alexipharmacum est.

C A-

CAPVT XXV.

De Spiritu Iuniperino.

ARdentes & acres spiritus extrahuntur è multis rebus, tam aquei, quam oleofi, & medię naturę. Ex aliquibus per se, vt ex Terebinthina, succino, Gagate, Iuniperis, vino, fece vini, cereuisiā & illius fecibus & aliis eiusdem rebus: ex aliquibus vero cum additione fecum, vel vini, vel cereuisiæ, polenta hordei, auena tritico, racemis lolii semine &c. sic & ex semine hyoscyami, iuniperi baccis, sambuci & aliorum plurimorum, in Alchymia etiam explicatorum. Facile autem intellectu est, quando ei, quod spiritu ardente caret, aut tam parū possidet, vt sine additamentis separari non possit feces apponuntur (et quibus etiam per se ardens spiritus confici solet) destillatur & redtificatur, spiritus pro aqua ardente habetur.

habendus sit: Verum simplici id per se non est adscribendum, etsi aliqui gloriantur, se posse ex baccis sambuci, succulentis & bene maturis recentibusque suauem spiritum ardentem elicere, sine omni præparatione præmissa & additamento, quod licet alias fieri possit, tamen illis fides adhibenda à me fuerit, cum quod pollicentur præstiterint.

Tales spiritus qui per os exhibendi sunt, accensi, atq; saccharo candi extincti, donec ad oleosam consistentiam deueniant, prosunt asthmaticis neq; tamen cararrhos è capite proliciunt vel caput grauant. Simelius temperaturus es, & inflammationem præcauere cupis, fumen- dum tibi est loco sacchari communis, saccharum tinctum succis violarum aut Rosarum, egregie elaborari & congelari solitum: si vero id desit, eligas tabellas ex succis violarum vel Ros. confectas, vel spiritum
istum

istum restinctum per saccharum violarum colatum.

CAPVT XXVI.

Oleum Caluariae humanae.

CAluariae hominum qui sani extincti sunt, neque humi computruerunt, aut aëri diu expositi fuerunt (Medici ex anatomiis præstantiores acquirere possunt.) Quod enim Paracelsici de Sole cōmemorant, quasi peculiarem mumiam in illis operaretur, & ad exaltationem suam maturando perduceret, fundamento caret (sic etiam ex caluariis ceruorum, cum cornu, oleum per retortā paratur vtiliter, vt autor monet. Lima in minutas partes rediguntur vel conteruntur (quod si concidi possent vt lignum, melius foret) Maluatico irrigantur, macerantur & per arenam ex retorta destillantur, cum gradibus ignis.

Oleum si nidorosum sit, vel adustio

stionē resipuerit, maceretur cum aqua Ros. in balneo M. atq; vlti^o destillatio peragatur, per retortam aut alembicum, donec vsui aptum fiat.

Quidam olea ista sale rectificare solent, hoc admixto iterumque destillato, ad quartam partem in cucurbita remanentem, reliquum seorsim ad externos vsus excipiendo. Quod per decensum paratur adhuc difficiliorem acquirit foetorem, multumq; in reductione laborem requirit.

Experientia cognitum est, efficacissimum esse ad cerebri affectus varios, potissimum Epilepsiam, paralyfin, hemiplegiam &c. interdum solum, per se exhibendum, interdum cum oleo castorei. Redigitur etiā in vnguentū cum Ambra & zibetho vel etiam moscho, quo illinatur nares, aures, lingua, vertex, tēpora, axillæ &c. Qui percium ferre nequit, oligat pinguedinē castorei, quæ
per

per se vniatur cum oleo caluariæ in balsamum. Exhibiturus condatur in tabellas saccharatas, ut oleum succini, vel offerat cum salvia, ruta & conserua Anthos. Oleum cornuum tenellorum est ceruis, atq; caluaria, loco Bezoartici lapidis, contra venena presentaneum est, contra febres, apoplexiam, lumbricos, spasmus &c. potissimum in variolis puerorum & morbillis utile, si cum auro vngarico & balsamo saccharato mistum exhibeatur, licet adicere aquam Galegæ, aut aquam cornuum ceruorum.

Compositum sic facies, cape caluariam hominis, caluariam cerui iunioris cum cornu, adiunge viscum Quercinum, Rad. Pœoniæ, ossa Alcis, lignum cupressinum, baccas tiliæ, incisa omnia, & in vino Rotismarinato, Saluiato vel Pœoniato, suo tempore macerata destillentur, separentur & rectificentur: si spiritum salviæ & liliorum conuall.

cum

cum spiritu vitrioli acuaturn assu-
meres, temperatius euaderet. Et id
cum extracto liliorum conuallium
saccharato exhibendum. De tali-
bus destillatis etiam aquæ separan-
tur: ex reliquiis sal paratur, quod sic
conficiatur. Caput mortuum cum
recentibus ossibus vratur, in furno
figulorum aut regulariorû, vt pror-
sus candidum tenerumq; euadat,
comminue, & cum aqua propria,
(autor communem eligit) extrahe
vt lixiuium parari solet, aqua sepa-
retur, sal seorsim asseruetur. Si de-
sit aliquid in candore & puritate, re-
ctificatio instituenda cum aqua dul-
ci stillatitia. Si aqua propria non
sufficiat, spiritum Pœoniæ associare
potes: Sed validum habet fere o-
dorem, correctio fiat per arenam
fabulosam, sæpe transmissa & per-
colata. Vel paretur (vt in sequen-
tibus) instar aquæ stercoreis huma-
ni, in balneo. In apoplexia & epi-
lepsia fœtor non est curandus. A-

F f qua

qua isthæc , cum suo sale permista, ad præseruationem detur vtiliter, semper ante nouilunia & plenilunia, vt & triduo post illa, quamuis & aliqui accessiones etiam sentiant in quadrantibus Lunæ: Licet & per aqua florum tiliæ offerre, præsertim additis aliquibus guttis spiritus vitrioli, aut saccharo Lunæ, pro Lunaticis præparato, a credine quadam conciliata. Medico industrio, circumstantiæ & conditiones aliæ, administrationis modum præscribunt & definiunt, vt de his superfluum sit docere. Quidam in tali affectu plurimum extollunt oleum & spiritum descensorium ex ligno coryli, quod serpentibus aduersatur. Posset hoc eodem modo, vt Guaiacinum & caluariæ oleum præparari. Opi-
pinor D. Rulandum hinc oleum su-
um heraclium confecisse & conser-
uam antepilepticam, quam vehe-
menter prædicat contra Epilepsi-
am, odontalgiam, lumbricos & par-
tul

tus difficultatem &c. de quibus in centuriis. Ligna densa & dura, continent salem nitrosum, quemadmodum & Plinius nitrum ex cinere conficiendum docet. Huius natura permanet in oleo & spiritu descensorio, quæ hinc acidum quid & aluminosum sapiunt: respicit enim alumen cum nitro mistum, notumque est doctioribus quid alumen catini dictum sit.

Nitrum vero est coniunctum sali petrae, valens contra lumbricos, febres, putredines (unde Epileptici quandoque insultus) pituitam, calculum, obstructions insigniter, unde & dolores dentium ex catarrhis lumbricos, & putredinem abigit.

Ex hoc fundamento de viribus talium oleorum & aquarum plura colligere licet, quemadmodum & hoc ipsum etiam declarat succinum. Quod cum nitro, sale, & sale petrae coniuncta sit substantia oleosa,

Ff a restan-

testantibus illorum historiis, quod ipsum etiam in operibus meis, libro de bitumine, potissimum vero de Halosantho vel spermate Ceti, demonstraui. Notandum præterea est hic latere arcanum peculiare contra morbos chronicos, & cum mineralibus maximum esse illis commercium.

CAPVT XXVII.

De sanguine atq; melle.

DE essentia horum duorum Paracelsiste mira scribunt, plus ex opinione & consequentia vana, quã fundamento solido. Qui ex sanguine hominis confecturus est sallem, aquam vel oleum, ad morbum caducum pellendum, is sanguinem arterialem colligit hominis sani, nequaquã cacochymici, qui post concretionem, prorsus sit vnus eiusdemq; coloris, omnibusq; notis sanitatem demonstret, hinc serum
fla-

flauescens effundatur : sanguinem vero commisce cum sale Pœoniæ, aut sale cornu ceruini, aut exigua portione spiritus vitrioli, aut sulphuris, maceretur diebus 30. deinde aqua destillatione separetur, feces terantur, illisque aqua propria reddatur, maceretur aut putreficetur de nouo, destilletur, idq; tertio opere facies, si velis, donec oleum appareat, feces autem reuerberentur & in salem redigantur, aqua ab oleo separetur, potes permiscere cum balsamo sacchari, & pro febribus putridis per os exhibere, vt & in epilepsia & similibus, salem forma tragææ, cum vnicornu, cornu ceruino, Alcis osse (quod aliqui lixiuio commacerant vt conteri & comminui possit velut lapis) saccharo admixto. Lulliani sanguinem cum sale miscet & per mensem putrefaciunt, destillant bis, inde quintam essentiam per circulationem faciunt, vt instar spiritus vini euadat. Atq; hoc modo

Ff 3 præ-

progreſſunt cum ouis, capis & carnibus aliis, cum lacte ſimiliter procedunt. Sic etiam alium ſanguinem præparabis. Talia medicamenta hominibus, qui non Cannibalice viuunt, cum reſciuerint, inamœna ſiunt, nihilominus cogitur Medicus etiam reſpicere affectiones. Notum vero eſt experimentum de ſanguine Turturis. Si omnino medicamentum ex ſanguine conſtare debet, hinc melius præparari poſſet. Sunt tamen & alia æque præſtantia medicamina, ne hominem mactare neceſſe ſit. Quantum ego ſuſpicor Lulliani atque Paracelſiſtę multa de Mumia liquida microcoſmi, monarchia & prima materia gloriantur, cū tamen ſint pauciſſimi, q̄ tale myſterium vnquam perfecerint, aut qui vires experientia tantas explorarint.

Sed facile eſt modum ex Theoricis præſcribere vt ipſemet feci, verum enimvero in gratiam autoris

no

noſtri ita eſto, cum aliquoties profi-
teatur, ſc̄ omnia illa expertum eſſe
& confeciſſe. Ruſticus olim multa
medicamina filiꝝ pro caduco & ſpaſ-
mo exhibuit, ſed omnia fruſtra; do-
nec bouile perſcrutans, lacunas lo-
tii vaccarum plenas exhauriret, a-
qua dilueret atque percolaret, & æ-
græ afferret, atque ita morbum diſ-
ſipauit, vt nunquam rediret: multi
id imitati, bubula ſtercora exhibue-
runt, ſed multis ſine ſucceſſu fuit
quibusdam verò cum aliqua ſalute
balaſamũ non ſemper in libris eſt
quæredus. Meliſum quod attinet,
quidã Paracelſita, tã audacter de eo
gloriatur, vt credat ſi quinta eſſentia
illius poſſideatur, de aliis nō eſſe co-
gitandum, cum hominẽ nullus mor-
bus neq; internus neq; externus in-
uadere poſſit, quin hac ipſa quinta
eſſentia mirabili breuitate curetur:
hæc ſi vera ſant, valeant omnia Chy-
mica & pharmaceutica ſtudia. At
quamobrem iſtud? Eſt inquit
Ff ✱ omni-

omnium florum subtilissimum nobilissimumq; vanum: lege cōmentarium nostrum de melle, sunt etenim flores infiniti fere, quos apicula nulla attingit, est mel amarum, est aliud venenosum &c. Quod ad oleū & aquam mellis, placet vt optimū syncerissimumq;, quod è flauis effluit, ad essentiam assumatur. Autor cum arena, per alembicum destillationem facit, in cinere per gradus: cohobationem tertio repetit) h. c. feces reducit, & post macerationem aliquam, iterum destillat) vltimo rectificationem quinquies peragit in balneo. aquam ab oleo segregat, inter destillandum vas recipiens permutatur: ita vt aqua alba prior, in alio vase flaua, posterior excipiat, cum oleo.

Quidam primo aëream aquam, in balneo destillant per alembicum, deinde in cinere, tertio in arena liquores reliquos: sed iuxta præstantiorem destillationis modum, prior
aqua

aqua reddi debet, quo vna eum altera educatur. De his consule Alchymiam & alios autores. Qui gradus recte norit, ille in arena etiam destillare nouit aquam & oleum, sine labore graui.

Est autem præceptum hoc valde necessarium, in omnibus oleis per alembicum destillandis. Inexpertis artificium fallax, qui si quamprimū successum non habeant perspectum accusant præcepta, tanquam non vera. Aquam acrem vsurpare solent ad solutionem solis, in calcem, & ad erosiones: Mulierculis receptum est hac ipsa capillos tingere in flauedinem, de reliquis legatur autor.

CAPVT XXVIII.

Oleum Cera.

PROponitur ab autore ratio operosissima. Quidam ceram à melle per putrefactionem separatam accipiunt, iniiciunt laminulas plumbeas

Ff 5 vel

vel arenam desuper, & in vasis probe perlutatis, cum alembico, destillationem procurant, sed alembico rostrum breue & latum esse decet: primum progreditur aqua, mox materia crassior, tandem oleum, quod corrigendum est per destillationem in balneo, cū aqua Hyperici. Receptacula oportet etiam permutari, cū essentia fuerint diuersæ. Crassior materia de nouo destillanda venit, ac si nouum simplex esset, additur arena, cinis & sal: vel loco illorū, plumbum. Ignis necesse est vt sit iustus, non nimius, quem si recte instruas, toties repeti non opus fuerit.

CAPVT XXIX:

De Oleo Myrrhae.

Satis artificiose ab autore describitur. Paracelsus cum oleo ouorum soluit, quod simul etiam parat. Corrigi potest id cum vini spiritu, destillado per retortam, vel pro modo tincturarum, cum spiritu, extra-
hen-

hendo, deinde hunc segregando per balneum, quod ille appellat exsiccare, cum nimirum spiritus abstractus fuerit, ut nil præter oleum solum relinquatur. Optimum est in asthma, te, pleuritide, ad fœtum mortuum, ubi cum maluatice exhibetur, cum aqua Cinamomi, aqua pulegii. Imponitur etiam umbilico, cum oleo succini. In phthisi permiscetur cum tinctura sulphuris, & cum vino pucino vel decocto caponum propinatur.

CAPVT XXX.

Oleum Mastiches.

Destillatio per descensum in mastiche, non ab omnibus probatur, facillime enim liquescit mastix & integre per laminas in subiectam ollam decidere potest, taceo ut tam diu hæreat, quo oleum præbeat adustionis particeps. Nihilominus constat tales resinas in igne (si modo recte regatur) oleosum spiritum exhibere, qui reliquum etiam soluit: Periculū facerepotes ampulla, luto obducta, ita

mensa: pro recipiente vitrum angustum, cum pauca aqua in aliud vas, cum aqua collocetur, lateribus circumseptum, tegulae vero latiores, aut laminae ferreae excise, pro foco in seruiant, cōueniētius est cū vino aut cū spiritu vini (eligitur & aqua stillatitia) digerere, deinde per arenam gradatim destillare, si in arena confici posse diffidas primum in balneo phlegma extrahatur (prius tamen iniecto sale & laminula plumbi) deinde in cineribus, igne primi gradus oleum, vehementiori vero oleum rubrum euocatur, quod seorsim etiam colligendum, vltimo materia descendit crassa & rudior. Sed & de his plura in Alchymia.

CAPVT XXXI.

Spiritus & oleum Terebinthinae.

Variis parantur additionibus, aliis enim spiritum vini affundit, alius coniungit Tartarum, & Cry-

stal-

stillinum salem : Item alius aquam affundit, vel aquam & spiritum vini iunctim, &c. lege Alchymiam. Si destilletur in cupreis vesicis, contrahitur color viridis. Hoc vulneribus utile est, spiritus flauus, & rubeum oleum, seorsim excipitur, sæpiusq; rectificatio quæritur cū destillatione aquæ si oleum Terebinthinæ florib. sulphuris affundas, cum portiuncula aliqua camphoræ, idq; dissoluas in phiola, fit balsamus sulphuris, hinc detrahe tincturam, cum vini spiritu. Spiritus Terebinthinæ alias omnibus gemmis suam essentiam extrahere dicitur, quod fieri posset, si ad id etiam fuerint præparatæ. Sed hic etiam adhibetur spiritus vini alcalisatus aut acetum stillatitium, vel spiritus ex alkali & similia, quemadmodum ista omnia fufius in Alchymia locis suis docentur. Vfitata ratio est calcinandi gemmas per salem nitri, & extrahendi subtiliores partes, per vini spiritum, quod relinquitur,

tur, denuo calcinatur & extrahitur, donec natura neget. Spiritus abstrahitur, essentia de nouo reuerberatur & attenuatur, in cella soluitur, iterum coagulatur & custoditur. Poteris initio etiam cum aceto radicato, aut succo limoniorum stillatio, sale suo exasperato, calcinationem incipere, vel cum spiritu salis gemmæ, aut salis tartari, aqua mellis corrosiua, &c. quæ deinde edulcantur, reuerberantur extrahuntur & exaltantur, donec in vino aut aqua, instar salis liquecat: hinc fiunt gemmæ potabiles. Sunt qui gemmas calcinēt, margaritas, corallia, &c. cum nitro, in reuerberio: calcem soluunt in balneo, aut fimo, vel cella, super tabula, idque oleum esse perhibent, sed caue, plerumque enim parum gemmæ substantiæ inest, sed multum nitrosæ.

CAP VI

CAPVT XXXII.

Oleum Succini.

TRiplicem olei succinei modum proponit autor : primus est per descensum, alter per retortā, tertius per solutionem cum spiritu vini coincidit, & quartus, nempe cum in oleo crassiore, ex quo segregatum fuerit subtile, cādentes filices extinguuntur, ac ut oleum magni magisterii seu benedictum, destillatur. Primum oleum per descensum rectificat, destillatione repetita, per retortam, cum silicum fragmentis. In Euonymo peculiaris est ratio in qua correctione multa opus est, illum inspice. Per retortā ipse saepius succinum, ut & nigri Succini oleum elaborauit, sed sale adiecto. Primum leni igne, spiritus prodit albus è succino flauo & albo, qui apparet aquæ receptaculi innatans (oportet autē receptacē habere ampullā, aliquouſq; aqua repletā, quæ si in ventris posteriore

riore parte fistulam haberet , ponē
modice reflexam, cui aliud etiam re-
ceptaculum, pro superflua materia
receptione adiunctum esset, condu-
cibilis foret) deinde cum igne vali-
diore, oleum apparet flauum. Sedi-
gnem non immodice augebis , do-
nec rubedo manifestetur: Tum si vi-
nico saltem receptaculo vteris, per-
mutare potes, licet non sine difficul-
tate id fiat. Oportet enim commis-
suras quam exactissime clausas esse,
& crasso luto obductas , ne spiritui
exitus pateat : vbi igitur lutatio est
repetenda , rostrum plerumq; con-
fringitur. Ego igitur coactus per re-
tortam Waldenburgensem, omnia
simul destillationi commisi : sed per
rectificationem cum spiritu vini, aut
aqua stillatitia , spiritus purior & o-
leum, etiam per alembicum descen-
dit, facilius tamen per retortam. A-
qua illa iners quæ in receptaculum
fuit illata , primum candida esse so-
let, lactis instar , deinde flavescit &

validum odorem acquirit, ni corrigatur, inutilis est. Spiritum quoq; & oleum sæpius rectificabis aqua recenti, donec falsedinem acutam, nitrosam, ac adustiuam qualitatem auferas qui post primam rectificationē ad nephriticorum & calculosorum affectus vsurus illo est, conferre potest sed totum pervadit corpus & alterat, si modo tres guttulæ in vino hauriantur: sicque prodest aëris infectionibus & pesti. Oleum crassum ad tumores externos potest accommodari, nisi oleum inde lateritium fieri animus fuerit, substantiæ vero ratione, bitumini Iudaico assimilatur.

Ex succino nigro, prodit oleum, carbunculi modo rufum, acre, perurens, hinc nigrum petroleum: deinde picibitumen, quod ceræ modo ad lucernam liquefit, consistentia etiam molli, ceræ simile apparet, aliquibus locis lumini oppositum rubrum, pellucens videtur, alias nigrum

G g &

& opacum. Feces remanent paucissimæ, tota enim fere quantitas in liquorem abit. Cum primum oleum ascendit, succinum in cucurbita reperitur tam molle, ut instar luti mollioris, vel mannæ, ad tactum appareat, quod expertus sum, cum aliquando inter operationem retorta vitrea rumpitur.

Profluit etiam inde sal pinguis, naphtheus, qui igne liquatur ut nitrum: Autor nostri operis succinum per retortam destillat, cum arena permixtum, in ipsa arena. Excipit omnia receptaculo vno, ter rectificat, balneo, macerando & destillando, semper destillatum residuo reddendo.

Ultimo quod purum profluxit, eluit aqua rosarum. Est & hic modus commodus: sed si omnia simul excepta sunt iterum per retortam unica vice, in cinere, igne leniori separari potest oleum, deinde ab aqua (quidam acetum eligunt) destillari, cum auctoris processu, vix duobus mensibus finem imponeres. Sunt qui succinum stil-

la.

latitium reddant, cum lixiuo acri, illudque rectificare soleant, sale marino sed parum laudis meretur.

Alia ratio ab operantibus suscipitur, qui silices cum aceto, vel cineres pueros cum spiritu vini macerant, silicum pollinem immiscentes, & per retortam destillationem curantes, aliquid commendationis etiam habet.

Tertium modum cum spiritu vini autor fortuito tradit, sibi inexploratum, nihilominus etiam ab aliis describitur, & à Paracelso magisterium carabes vocatur, & ut ipse observavi, succinum post macerationem egregie molle fit, ut verisimile sit, etiam hoc pacto oleum extrahi posse. Necesse autem est ut succinum sit electissimum, in pulverem comminutum tenuissimum, cum spiritu vini quater destillato, qui suo nondum destitutus est oleo, irrigatum, cinere calido vel arena mediocriter calente digestum, tum demum oleum ex spiritu vini innatans deprehensum.

Gg 2 de,

detur. Spiritum balneo lenissimo abstrahe, vt oleum pulueri admistū hæreat, iniice nouum, prioresq; labores reuoca, ita succinum in oleo spiritus dissoluetur, vnumq; fiet solutum, viribus non exiguum.

Multum vero solutionem promouet calor continuus, qui in causā est, vt succinum humiditates ad se promptius trahat, atq; in liquorem mutetur. Notum alias est mineralia pingua oleis resolui, fieri etiam potest immaceratione talium, vt partes aëreæ primum vertantur in oleum, in quod resoluuntur deinde alia. Si vero citius oleum expetas, cape oleum terebinthinæ, spiritum vini optimum, & in modum dictum progredere, vel succinum oleo terebinthinæ soluiatur, tincturam cum spiritu extrahe, è soluto, tandemq; spiritus inde separetur, ad oleositatem vsq; quam per gossypium percolare & depurare poteris.

Quod de succino in hoc tertio
mo-

modo docetur, idem Paracelsus tradit de gummatibus, Myrrhæ, Opoponacis, &c.

CAPVT XXXIII.

De sulphure sublimato seu floribus sulphuris.

A Vtor dispositionem atque progressum in sublimatione, satis diligenter persequitur, ut declaratione non indigeat. Quod autem sulphur attinet, illud pro medicina & Alchimistica tinctura, varias sublimationis formas subit: autor respicit medicum usum, qui commiscet sulphuri vitriolum æquis portionibus, idque propterea, ut habeat simul aliquam correctionem, quo cerebrum & spiritus animales minus lædat balsamus etiam augeatur, ad sananda ulcera, partim etiam ut propter colcotar, terrea & impurior pars in fundo subsistat.

Aliqui autem eligunt vitriolum

Gg 3 non

non recens, sed calcinatum, pro sulphuris lb. j. illius 3. 9. vel 10. solet tamen & sulphur alias etiam prius preparari, atq; cum aceto vel rore maiiali, percoqui vel macerari. Inter sublimandi laborem, quidam multis utuntur ollis sibi infidentibus, quidam alembico caeco, superne tamen foraminulo pertuso, alii rostrato, ut auctor nostri operis. Caecus alembicus prius non est imponendus, nisi spiritus humidus sit dissipatus, & ascendant siccus, quamvis etiam humidiores spiritus, per foramen exhalare possent, non tamen tam commode, ut per patens orificium, de quibus in Alchymia & commentariis illius plura inveniuntur. Quod semel in sublimine actum fuerit, id recenti vitriolo permistum, de nouo sublimandum esse. Statuit artifex operis, septies esse repetendam sublimationem alias tertia sublimatione finis imponi solet, & consideratur an rubescant flores egregie vel è luteo flauescant, tumq; institui-

tui-

tuitur rectificatio cum aqua Theriacali vel rosarum pro exigentia vsus.

Ex hoc si solutū expetas, vtere ingenio vt in succinō declaratum est. Et hoc pacto etiam extrahitur illius tinctura cum oleo terebinthinæ, etiam si artifices aliqui spiritum vini exasperatum sale Ammoniaco fumant. Quidā tincturam euocant cum vrina, & cum aceto rectificant. Multi liquorem tartari commendant, vt appropriatum.

Solutum interdum etiam cum calcotare permiscetur, & per retortam destillatur, atque vltimo rectificatur sic fit oleum sulphuris verum.

Sulphur cum Mercurio, recte & ex arte sublimatum, masculinum constituit, seu aurū philosophorum, quod reductum in primam suam materiā multa arcana in se habet recondita. Fit & inde cinnabaris vulgari modo, qui ad tincturas chymicas, ad colores, ad luem veneream & alia expetitur. Ambaldus, discipulus Para-

Gg 4 cck

celſi, hinc pseudopanaceã extruxit multoſq; decepit, qua de re conſule mea ſcripta tam germanica quã latina, potiſſimum tomum 4. meorum ſingulariũ, vbi inter alia de Panacea agitur. Is inq̃ Ambaldus ẽt (an. 1601. Studgardie virulentum paſquillum & tractarum, de terra ſigillata, iterũ edidit, in quo tanquam rabidus, calumniis aduerſarios petit. Verum is furor hominis, manifeſte mendacis, me parum afficit. Illius enim Panacea nihilominus in vanaceam euannuit. Iſte qui in gratiã illius Paſquillum confecit, vt a fide dignis relatu, in facinore deprehenſus, fuga ſalutem petiit, qui tamen alias vir nihil fuerat, mirum Studgardie famẽ ſum iſtum libellum licuiſſe procudi.

Altera ſublimatio ſulphuris, cum ſuis additamentis, præſtãtior habetur ad vlcera pulmonum & putredinem, putarẽ autem hoc labore poſſe nos ſuperſedere, ſi nimirum flores ſulphuris præſtãtiores in tinctu-

IAM

ram redigerentur, & cum balsamo aloës & myrrha vnirentur, tincturaque croci adiungeretur, patet ex simplicium natura, efficacitas arcani & elyxiris, si tinctura è floribus per spiritum Terebinthinæ camphoratæ soluta, cum spiritu vini extrahatur, & cum illa tres essentiae componantur. Simul etiam autor meminit sulphuris fixationis, per eandem sublimationem, quemadmodum enim aliqui sublimatum Mercurium, ita & sulphur figunt. Colcotar enim fixum, sulphur detinere debet, ut ignem ferat, hoc aliqui conantur per lixiuium calcis obtinere, quod ipsum aliquando tēcavi, deprehendi calcis nimiam quantitatem, pro qua sulphur quidem effumare non poterat, alias tamen suam retinens naturam ut ante. Quidam conantur ipsum à croco Martis sublimare & figere. Multi multa de oleo ex Soda Gallica referunt, quidam de oleo vitrioli & aqua

Sulphur fixum.

Gg 5 Regia,

Regia, quæ cuiusvis experientiæ relinquo. Verum quidem est, parari: quas fixatorias vel Gradatorias ad cinnabarin Marchasitam & similia, quibus Mercurius & sulphur illarum præparetur, argentum in aurum tingatur &c. quemadmodum de cinnabari, in hanc rem, plura publicis monumentis extant, quæ Magisterii locum defendere queant, sed illa iudicare pro vsu accomodo, cuique fas esto.

Ad Magisterium vero magnum seu perfectum, sulphur tale non exoptatur, etsi aliquando in suam sententiam vi quasi pertrahere vellet quidam, asserens ex sulphure, per sodam, & vini spiritum rectum, calcem fixam fieri, quæ ignis filius esse deberet & alba terræ, vel sulphur philosophorum. Sententia illius erat, salem Sodæ Lugdunens. Gallorū, cum sulphure permisceri, & reuerberari igne lento, per horas 12. sulphur in igne subsistere inviolatū, tū fore subli.

blimandū, & sublimatū à sale separandū, sic sulphur remanere albū, & ebullire ad ignem, sine decessione. Quin & prætendebat, tincturā inde extrahi, per aq̃ ex sale sodæ confectā & spiritu vini vero, quæ ad transmutationē faceret: quo pacto etiam tale sulphur præparatū igne elaborandū sit, iuxta normā lapidis, ad perfectionē vsq;. Verū equidē est istud etiā apud veteres sulphur cū sale Alcali (vel in defectu huius, cū sale petrae) sublimatū fuisse. Quidā sumūt alumē & sal, eo vsq; sublimāt, donec albescāt, verū in illo Mercuriū philosophorū (in quo est, quicqd quærunt sapientes) reperire nō possum. Longe etiam aliud intelligunt philosophi, quādo sermo illis est de sulphure, in suo Magisterio. De tinctura alibi etiā actū est. Verum ad labores metallicos, sulphur oportet prius esse fixum, in aqua sua forti, sæpius immaceratum & abstractum, tandemque reuerberatum, primum
ni.

nigrum solet esse, deinde candidum fit, luteum, rubeum : hinc extrahitur tinctura, per spiritum alcalifatū sale sodæ Gallicæ neque etiam repugnabo Alkali Gallicum, melius ad rem facere quam Hispanicum vel cinerem clauellatum, qui igne scilicet fugaciores : Quidam etiam meminerunt crySTALLINI sulphuris, vel crySTALLORUM sulphuris, quæ parare conantur per spiritum vel oleum vitrioli, quod vitriolum in mineris cupri effoditur, perhibentes tale crySTALLUM igne, sine fumo defluere, sive fixitatis naturæ illorum, & indicio tincturæ perfectæ ad albedinem, quia requiritur albedo, (equidē radii sulphurei facile sparguntur in soluto.) iam ubi spiritus vitrioli sulphur solvere & figere possit (est autem fixatorius alias, an vero etiam metallice figat, experimētatori artis relinquam) idq; more metallico, credi posset, sed difficilimum erit absq; Mercurio : ideo at-

ten.

rendendum de quo sulphure sermo fit. Quo pacto sulphur cupro permixtum & concorporatum, mirabilem violaceum colorem exhibeat iuxta Gebrum, periculum faciant artifices.

CAPVT XXXIV.

De floribus Antimonii.

NEque hic diligentia auctoris desideratur, in declaranda operatione, ut in sulphure, ut tyrones exemplar habeant sublimationis artificiosæ. Sal Ammoniacus qui adiungitur, arte fit ex vrina & fuligine, ut suo loco in Alchymia docetur. Hic aquila est, qui secum essentiam in sublime ducit & in altum pellit: nec solum in cucurbita & alembico, sed etiam in ovo vel sphaera periculum facere licet. Nam redduntur flores albi & rubri passim crocei: veritatem harum te Alchymia edocebit, facile autem flores adhærescunt ferro, cum quo Antimonium peculiarem

liarem societate init, nota fusoribus
 globorum bellicorum & fornacum fer-
 rearum, (contingit idem etiam à
 sulphure, estq; Antimonium species
 sulphurearum marchasitarum, mistum
 cum minerali aliqua substantia, vn-
 de & Dioscorides ait, q; plumbum h.
 e. Regulus, bisemutho cognatus, inde
 oriatur, si nimium aduratur) & pro-
 pterea non inepte agunt illi, q; galeas
 è ferro, ad opus istud assumunt. Quod
 vero autor docet, hunc verum esse
 gradum ignis, si initio ad alembicum
 vitreum (potest & lapideum, & vice
 huius assumuntur ollae aut lebetes)
 digitus vix tactu sustineri possit: in-
 dicium vero absolute sublimationis
 sit, si calor in alembico remittat, ubi
 alias eo intensior in igne reddi debe-
 ret: id spiritibus est adscribendum, qui
 dum feruentes ascendunt, alembicum
 afficiunt, & excalefaciunt, remitten-
 te vero ascensu, remittitur & feruor,
 maxima quia alembicus frigori expo-
 situs est, & ab igni non contingitur.
 Rupta cucurbita, validissimi exoritur

tur

tur spiritus, quos fumum venenatū
 autor appellat. Certū autē est flores
 nihil aliud esse nisi talis fumi quod-
 dā coagulatū: vnde concludunt ali-
 qui, Antimoniū non carere arseni-
 co, cobaldo & cadmia venenosa: sta-
 tuūt qñ etiā hinc emergere vim pur-
 gandi veneficā, in Antimonii vitro,
 de qbus omnib⁹ Deo dante in com-
 mentariis agam. Tu si phisicus esse
 velis, ne cures huius aut illius verba,
 sed q natura ipsa suppeditat. Est an-
 timoniū, minerale compositum, seu
 metallū imperfectum, q suo abun-
 dat sulphure, atramento & Mercu-
 rio, quamuis valde impuro & crudo
 spiritali & fluxo, q arte cōprobari
 potest, quæ inde substantiam vren-
 tem, liquorem mercurialem, sale
 vitriolatum & coleotar educit. Sed
 notæ tibi sunt vires sublimati vulga-
 ris, quod è vitriolo & Mercurio, ple-
 runque etiam sale conficitur, quo-
 rum per se neutrum venenosum est.

Notabis tamē & hoc, ex antimo-
 nio, cū nitro, vitrū conflare, aliud, q
 nulla

nulla vi purgandi, neque veneno præditum sit. Præterea posse flores salis, venenososq; spiritib⁹ ita separari, ut ne minimum effectus virulenti super sit. Considera etiam vna quomodo vitrum purgans tractari queat, ut scopo artificis satisfaciat & arti obediat. Et ex his fundamentis de Antimonio iudicium recta ratione ferre poteris.

Sublimati flores figuntur sublimatione scopi inuersi, aut per accidens. Spiritus salis, & quod fluxum nimium est, inde separari debet, quod etiam igne aperto fieri potest. Sed spiritus essentiam rapiunt, propterea inhibendi sunt & cogendi vasis obturatis, vbi accensum iterum excipitur & cum fixo conteritur ut cum illo vnâ naturam subeat, tum imperceptibiliter spiritus nimium fluxi consumuntur, perinde ut fit in tritura. Et sic reliquum ad fixationem præparatur commodeq; reducitur ut pro suæ naturæ ratione in igne sub-

subſiſtat potiffimum autem in vaſe clauſo (non enim vnum eſt idemq; , vaſe clauſo & aperto eſſe, vt apparet in cinnabari & ſublimato per aquã gradatoriam fixatã, quã igne aperto mox exhalant, ſed clauſo vaſe vix ſeparari poſſunt.) Flores hi inter fixationẽ (qui labor multoties ſub-eundus) ſanguinei fiunt, ex quibus per vini ſpiritum tinctura extrahitur, de quibus Seuerinus ait, eſſe Antimonii prædeſtinationem ſummã ad Medicinã. Aũtor noſter ſoluit per tabulam, in baſamum, continet enim adhuc aliquid in ſe ſalis natũ-
Vide ne ſulphur in tinctura perueniat
 ræ, propter ſalem Ammoniacum: baſamum verò rectificat per aquã pluuialem, quã illius eſt dulcificatio, vnde illi acrimonia ſalis Ammoniaci & empyreuma ſubtrahitur. Satius autem foret adhiberi aquã deſtillatã, ne eſſentia aliquã miſturã peregrinã attraheret. Aqua pluuiã miſtum eſt imperfectum in qua coagulatio eſt halituum & va-

Hh po=

porum, unde & in acetum transire potest, & nutrire, velut potus compositus. Quidam elaborant etiam flores albos, & fixos appellant: contingere id potest, per aquam ouorū, maceratione & repetita destillatione. Dulcescunt iidem per lotionem ex aqua Rosacea, dum spiritus suos falsos & mercuriales amittunt, fiunt diaphoretici, hinc colligere licet, quæ causa sit, quod flores incorrecti, etiam grani vnius vel dimidii pondere exhibiti, tam insolenter & velociter operentur: nempe à spiritu falsi crudo, mercuriali, atramentosoque, quorum conspiratio veneno non est inferior: nihilominus offerunt sese agyræ, Iudæi & similes deperditi homines, qui tale medicamentum ut essentiam saluberrimam mire deprædicent, indeque laudem quærant, quasi illorum medicamentum tam sit efficax, ut vix linguæ admotum, vomitu expurget totamque naturam concitet, quod ipsum medicamenta Galenicorum putria nūquam

quam præstent. Sed obtemperet his qui velit, simulq; periculum subeat.

Flores Antimonii albos, nemo temere in vsum vertat, nisi de illorū pfectu & artificio certior pri⁹ sit redditus. Multa pterea ex Antimonio ad vsum Medicū & Chymicū pparatur, vt ad oculū patebit, tū in cōmentariis chymicis, tū in alchymia edita. Ipse inde extraxi flores albos & purpureos, calcē fixā diaphoreticā, vitrum purgans, vitrum diaphoreticum, regulum, tincturam rubram, calcem flauam colorem cinnabarinum, destillatum & alia. Varios in colores mire verti potest, vere Mercuriali sulphurea & atramētosa varietate, quæ ipsa tanq̃ principia metallorū, cum sale nitro credēda, sulphur & arramentū vna cōprehendendo, vt experientia manifestum. Et ad hanc rem legere potes tractatum Alexandri à Suchten, sed cum iudicio, nam etsi in antimonii elaboratione aliquid viderit, minus

Hh 2 ta-

tamen vere de illius natura iudicat, quod demonstratione euinci potest si disputationi locus daretur. Et huius farinæ quamplurimi sunt Paracelsi tyrones. Antimonio intercedit familiaritas cum bismutho, cuius mirabilis natura, facile in opere ipso apparet, de quibus tamen in metallicis actû, quæ consulere licet.

CAPVT XXXV.

De floribus salis Ammoniaci.

SAL Ammoniacus ut in Alchymia sit vsui & ad externos affectus subliquida forma, potissimum sublimatione præparatur. Flores Aquila al- ut (ut stibium aquila nigra & aquila rubra ex Luna vel eius compare) dicuntur, propter naturam spiritua- lem & summè in altum ascenden- tem, acremq; qualitatem. Salis vsus est in Cimento, in Coloritio, & aqua Regali (vnde & nomen aqua Regia, quia aquila regina auium est,

est, & Iouis regis ministra vel nuncia, vt poetæ fingunt, altissimè euolat & acutissime cernit) maxime aurum & sublimatum soluere posse debet, reliqua inuiolata seruare metalla: etsi sint ex artificibus, qui ad aquam regiam minime adhiberi posse credant, quod nimium sal hic acer & corrosiuus putetur, neq; etiam ratione caret.

Sal iste naturaliter quidem in *Æ* Sal. Ammoniacum thio-
 pia & Ægypto sub arena inuenitur vnde & Ammoniacus dict^{us} est, nicau.
 vel Armeniacus, quia ex Armenia primum à mercatoribus delatus est. Vires possidet nitri, quod iisdem etiam in locis reperitur, ita vt sal Ammoniacus: sal Vrinæ, sal Alkali, sal lignorum firmerum, sal salicis cinerum (sunt enim & salices nitrosæ, attrahentes ad se succum nitrosu cum nutrimento, ita vt interdum ex iis nitri aliquid refudet, testante D.D. Leonh. Rauwolfio) sal Tartari, sal Petræ, marinus, naphthicus,

Hh ; sal

sal gemmæ, halmirax, flos salis , a-
phronitrum, Borax &c. pro ratione
maioris & minoris, inter se multum
conueniant. Et huius etiam naturæ
ipse est sal metallicus, qui ex mine-
ralibus extractus est. Plerunq; sal
& nitrum proportionē varia cō-
iunguntur, quibus fere admixta ef-
fe solet bituminosa quædā pingue-
do. Hic igitur sal Ammoniacus nō
solus sublimatur, sed cum sale fuso
communi, & quo magis feculenta
& terrestris materia in fundo deti-
neatur initio, associatur squama
ferri (quæ inter cudendum decuti-
tur & alias ad medicos vsus expeti-
tur, vt & ad cultrorum acies) alii ar-
tifices admiscent lb. i. salis Ammo-
niaci ad lb. i. β. salis fusi & sublimant
mox, sine ferri squamis. Verum au-
tor noster in prima sublimatione
non meminit salis fusi, vt neque in
altera, cuius tamen mentionem fa-
cit in tertia.

Hinc colligendum ex illius sen-
ten-

tentia, primam sublimationem faciendam cum squamis ferri secundam cum sale fuso, ut & sequentem ad 5. & 7. usque, vasa oportet esse ampla, sal enim Ammoniacus imperum facit. ceu nitrum, ut angustiora vasa omnia disrumpat, unde in cemento regali peruium datur ostiolum si fixus non fuerit.

Flores quomodo in liquorem vertantur dilucide expositum est, possunt etiam inferi vesicæ, & ad calentem aquam suspendi. Quidam humectant spiritu vini, & in phiola aut cucurbita soluunt, quod deinde in aquam fortem destillatur.

Docetur etiam quo pacto ad medicinam liquor utilis fit & quomodo conseruandi sint liquores destillati atque succi. Sed conseruatio requireretur, per proprium rei cuiusque sal, verum existimatum sal Ammoniacus, factum ex urina parte, vniuersale quoddam conseruatiuum. Veterinariis sal ille usu copius est ad vngues oculorum in equis,

Hh 4 quas

quas hoc pacto erodunt atq; detrahunt: hinc traductus est vsus ad homines, & quidam liberati fuere: hoc ipsum etiam florum beneficio obtineri posset, sed cum debita prouidentia, ne tunica oculorum simul laedantur. Multis in vsu est ad dolorem dentium ex carie vel vermibus, aliquid imponere aquæ fortis, huius loco eligi posset flos salis Ammoniacy.

CAPVT XXXVI.

De Arsenico.

Est naturale atq; artificiale: naturale reperitur ex sententia Gebri citrinū & rubeū: arte vero paratur cū sale album. Aliud quod est fumus ille fodinarum, Realchar dictum vel Cobantum, quæ omnia sunt venenata, & vsurpantur ad metalla, & ad medicinam. *Opinio fuit Cardani, Arsenicum esse materiam lapidis philosophorum, quod demonstrari conatus est oraculo Sybillino,*
sed

10. de var.

sed error est. Nihilominus veteres hoc nomen imposuerunt suo lapidi ^{Arsenicum} ^{symbolum} ^{lapidis albi} ^{sulphur rubei.} ut & nomen sulphuris, sed mystice atq; allegorice. Geber ait Arsenicum esse compar sulphuris, & quemadmodum hoc tincturam exhibet rubeam, ita Arsenicum albam. Arsenicum inquit differt à sulphure, quia est albedinis tinctura de facili, rubei-
 dinis difficillime. Figitur sicut sulphur: utriq; sublimatio melior est ex metallorum calcibus nō tamen sunt materia perfectiua huius operis. Habent autem adminicula perfectionis in casu. Eligitur lucidum, squamosum, scissile, &c. Ex his verbis circumspice an concludere liceat, neq; sulphur neq; Arsenicum compositionem lapidis ingredi: nihilominus media sunt, per quæ ad perfectionē via datur: ideoq; si Mercurium philosophicum cum sulphure labores ad rubeam tincturam faciet, si cum Arsenico ad albam. Cur autem noster autor aliquid in tam venenoso

Hh § mi-

minerali operetur, in causa est balla-
mus medicinalis, qui in illo delitescere
dicitur, ex Paracelsicorum opinio-
ne, neq; dubium est, quin ad cancri
hinc medicamentum fiat præstantis-
simum, vt & ex Antimonio & aliis, de
quib. supra: An vero tam salubris sit
tamque innoxius, vt etiam lb. j. eque
impune deuorandam præbere liceat
vel quem Ioan. Gramman, tyro Pa-
racelsicus, magno pondere deuoret,
ipsius committo experientiæ. Certe
si medicamentum fuerit tam præ-
stans ad lepram, scabiem Hispani-
cam, cancrum, phagedenicos tumo-
res, fistulas & alia, vires non fuerint
imbecilles aut obscuræ, & quia id
nullo est intellectu præditum, quo
inter putridum & integrum discer-
nat, sed mere naturaliter operetur,
metuendum est ventriculo non pa-
rum si deuoretur, si verum est, quod
tam atrox sit venenum, illiusq; essen-
tia sit ens veneni, iam vero præpara-
tio debeat exhibere essentiam, ne-

mo mihi de facili persuaferit, vt comedam, etiam si transmutetur : sequitur enim alteratum naturam alterantis, & non quodvis transit in quodlibet sed in determinatum, essetque valde suspectum. Quod si dicas venenosum spiritum illi auferri tum non amplius restabit arsenicum sed cadauer. vires enim inerant essentiae, maximo veneno. Solet autem cadauer retinere aliquam inclinationem, qua ad naturam rursus aspirat vt in terra nitrosa apparet, item aluminiosa vitriolara, ferrata, bisemuticæ & aliis, imo etiam in Antimonio factis superque patet. Quod vero Theriacam attinet, carnesque viperinas, diuersissimum quid est, quamuis neque sic impune serpentes comedantur vt carpiones, vel Lucii, etsi illis venenum exemptum sit, nisi accadat vt natura assumptis prædita sit occulto aliquo alexipharmaco instar ceruorum vel consuetum in naturam abierit atque in talibus reb. alia quadam ratione mul-

multum inest virium medicatarum, quæ tamen hinc parum ad cibum sine noxa commendentur : forent enim potius inutilis Panacea Ambaldica, quam nobile arcanum. Sed considerandus est operationis progressus.

Censet autor Arsenici sublimatione opus fuisse, sed id non est necessarium, cum iam tale reperiatur, quod fit per salem gemmæ, sumitur auripigmenti & salis gemmæ æqualis portio, sublimatur, inde fit sublimatū pallidum aut citrinum, quod etiam Realgar citrinum, artificiosè præparatum dicitur : sed hoc ipsum nouo sale admisto, & repetita sublimatione tandem fit album, quod etiam crystallinum pellucidumq; fieri potest, vltiore salis adiectione, eadem ratione qua etiam Mercurius parari solet: crediturq; tale arsenicū crystallinum esse materia lapidis, sed id mihi non videtur. Veruntamen artificiosa inuenta, sua cuiq; integra

tegra permittuntur : Tineturam qui inde extrahere nouit, faciat. Animus aliquando fuerat periculum facere ex Arsenico sublimato, sed fere omne sicco halitu euauit, cum nitro est enim spiritus siccus, neque præterea libuit experiri, cum ad vlcera etiam alia non desint. Processus Gebri de calcibus metallorum per se sublimatis, mihi magis arridet, vel eligatur pure naturalis. Sed quia artifex noster nihilominus asserit, se per fecisse opus, atq; ex butyro seu coagulato, liquorem parat, asserens Arsenicum esse Realgar seu fumum foudinarum, qui quamprimum paululum calefiat euolet, ignemq; non ferat, attamen per nitrum (licet & hoc igne effumet) in igne aperto (nequaquam clauso) fixus redditus sit : meo iudicio, hoc ipso labore, vel nil vel parum superest de Arsenico, totumque coagulatum nil aliud esse arbitror, quam præcipitatum, aut fixum nitrum, quod cum suis amisit spiritus,

tus, igne subsistit ac fluit, quod sæpius observaui, dum Antimonium chymice tractarem, atq; ad hoc consentit, quod tale fixum, in liquorem solvatur instar salis. Præditum præterea est viribus, contra vlcera putrida notis, sed hoc ipsum contra omnem experientiam asserere nolim. Forte extare possit ratio, qua Arsenicum per se hoc modo præparetur, at hanc rationem, qua $\frac{3}{8}$. nitri ad $\frac{3}{10}$. Arsenici commiscetur, & teruntur, accenduntur & halitu consumuntur, donec absumptus sit omnis vapor & spiritus, idq; sæpius nitro recenti reiteratur, ego vt modo dixi diiudicatum volo. In ea quoq; est opinione autor, vltione diuturniore sequente fumum non amplius venenosum esse, & merito, non n. amplius est Arsenici sed nitri, nisi forte aliquid adhuc supersit realgar n. totum venenosum est fugaxque, sed intelligo sublimatum, à quo fixa pars sit iam separata. Vnde quam minima etiam esset illius portio

tio

tio venenum tamen esset: sed in tertio labore atque vltiore ignis actione, nihil veneni amplius percipitur: sequitur ergo arsenicum omne esse consumptum, solū nitri aliquid fixi reliquum. Quæ si ita sint, pateret ad arcanum etiam facilior & propinquior cum minori periculo & sumptu accessus, si nimirum nitrum quod infusione vel calcinatione Antimonii relinquitur, colligeres, illud que vltius igne reuerberando, in vase clauso (posses addere tartarum) ad fluorem accommodatum redderes, habuerit & hoc etiam aliquas vires balsamicas, ab Antimonio assumptas, sed quiuis suo abundat sensu, quo fruatur, si carere illo non velit.

Ostendit autem & alium adhuc modum præparandi arsenicū in quo dispositio furni reuerberationis, tibi obseruanda est, de quo etiam aliquid in meis commentariis reperies, vtili ad varios labores, ad cœmētationem
fu-

fusiones, fixationes, calcinationes, incinerationes & alia, assimilatur fornaculis vitreis, potestq; ad vitrum Chymicum, ad gemmas, colores, smalta, & alia adhiberi. Arsenicum quod in talibus fornaculis paratum fuerit, magis fixum esse credendum est quam prius adiuuat enim hoc talcum & calx, acquirit etiam naturam salis ex calce & illis quæ coniuncta sunt. Sulphurea pinguedo igne consumitur, & spiritus cum fumo exhalato. Quare animaduertendū an plus quam tabella mineralis salis supersit, quæ ipsa instar salis lique scat. Species est salis fusi, in superficiem ex calore sublimati.

Talcum, vox esse Arabica creditur, significans, stellulas micantes fossores metallorum chymici ita cognominant lapidem coagmentatū ex foliolis seu squamis, qui igne perpetuo subsistat immutabilis. Horum lapidum aliqui sunt albi densi, fragiles, vt lapis selinitis vel lapis speculā

cularis dictus, aliqui virescunt, qui si non nimium densi fuerint, flexiles sunt, ut etiam velut foliola complicari & conuolui queant reperitur in fodinis Misnie. Quidam Iesuita asserit in nouo orbe reperiri lapidem flexilem, is huius naturæ fuerit. Alias extat & alia species, quasi ex squamis composita, splendens ut stellulæ harum squamæ aquis sæpè numero dissoluuntur, & finduntur, quod argentum cattarium vel talcum dicitur, licet color discrepet, aliud argentei aliud aurei coloris, vel etiam purpurei, aut atrii est. Latini micam vel magnetin appellant. Ex talco albo & cupro, fit orichalcum album vel electri species.

Quia vero talcū in igne subsistit, solet ut plurimum sublimationibus adici, quo terrenum retineat, & essentiam volatilem extrahere sinat, vel etiam contraria intentione, ut essentias fluxas velut Mercurium sublimatum, retineat & figat: calci-

Ii na-

natur arte, & aqua inde paratur fixatoria. Tabella Arsenici seu Arsenicum contra pestem, à Paracelsitis Xenechdon vocatur, quamvis compositio ista non solum habeat Arsenicum, sed etiam rubedas dictamnū & alia. A multis commendatur, maximeq; Pontifex Adrianus efficacē reperisse dicitur, scribitur etiam aliquibus venenum tam potenter elicītū esse, ut vesiculæ extiterint, quod tamen aliis placet acrimonia & erosione Arsenici factum esse, exulcerare namq; dicitur si nudam cutem cōtingat, quemadmodum etiam inter caustica refertur, de quibus plura discas in cōmentario chymico, vbi & de p̄servationis ratione disputatur.

Balsamus ad cancrum non ex factitio Arsenico, sed ex naturali auripigmento cum fuligine & sale ammoniaco, acrior est quam butyrum Arsenici, idemque habet iudicium, nempe quod essentia Arsenici fugax sit, & igne dissoluatur, sale subsisten-

te,

te,quem si ad cancrum sis adhibiturus, excitabis intolerabiles dolores, donec mortificetur, demum curatur per balsamum sulphuris vel instar vlcera communium, dolores vero saepe excitant periculum & inflammationes, vnde & defensiva diligenter sunt adhibenda: qui non ferendo est, ne tentet quidem alias exitiali periculo non carebit. Vnde apud medicos sententia illa firma habita fuit, cancrum omnem incurabilem, quia acris irritatur, lenibus non tollitur sed inde magis efferatur. Sed id etiam metui ac pusillanimitati ægrorum est adscribendum & impatiētiae, ne de ignorantia aliorum dicam. Videndum tamen an corpora tibi robusta vel tenera offerantur loca etiam, an nervosa aut carnosissima sint, desperata an sanabilia vlcera, ne medicamentum alias nobile, imperito usu diffames.

CAPUT XXXVII.

De Mercurio sublimato.

PRæparandi quidem modum autor tradit, sed finis cosmeticus Alëbico

Ii 2 di-

dignus non est, vt taceam molestias sumptus atq; pericula: & ppter ea ipse ēt cōsmetica alia paratu facilio-
ra & tutiora assignat. Verum ille ali-
quid respexit amplius, quod ē subli-
mato paratur, quamuis & ipse solus
multi vsus sit, ad multa metallica &
medica vtilis. Qui metalla tractant
hinc nescio quid tincturæ petunt,
tamdiu figentes vt fabella tandem
vulgi euaserit. Et quia nihilominus
persuasum est, in hoc ipso latere ar-
canum, quod in omnibus morbis v-
niuersalem medicinam præbeat id-
eo aquas mercuriales, sales & olea
inde deprompserunt, maxime ad ex-
terna: Paracelsistę etiam intra os ex-
hibuerunt ad renouationem, con-
tra podagram, icterum, colicam, hy-
dropes, contractiones, &c. vt videre
est in lapide philosophico & Mer-
curio vitæ Paracelsi, qui tamen pru-
næ Morauorum hydropico cuidam
mercurius mortis euasit breuissimo
tempore. Quidam per retortama-
gunt

gunt in oleum, quod coagulant, &c. Alii alia inde parant, de quibus in Alchymia, oleum ad externa con-
 temnendū non est. Vsurpatur & sub-
 limatum cum aquis & decoctis ad
 scabiem abominandam & articulo-
 rum dolores. Qui vnguentis admi-
 scent, id etsi illitum membris exter-
 nis, mox tamen percipiunt saporem
 vitriolatum in lingua, dentesq; illis
 nigrescunt, vix dici potest rapida il-
 lius & subtilissima virtus. Quod si
 saepius cum sale gemmæ sublimetur
 crystallinus fit mercurius, nouies
 hoc repetendum, deinde subliman-
 dus per se, vt solus sine fece ascen-
 dat, atq; ita recte purgatur, sulphu-
 rea; pinguedo, sordes terrenæ, &
 humiditas superflua detrahatur, vt
 post hac ad coagulationē & fixatio-
 nē utilis euadat. De hoc dictum esse
 creditur: Est in mercurio q, quærun-
 sapientes. Interdū & argentū phi-
 losophorū dici putatur: vt vsifur au-
 rum: vere an falso, tibi non facile ex-

li 3 po-

ponam, ipse cogitabis, hoc tibi asse-
 uero, principia metallorum in illo
 conclusa delitescere, & in hoc ipso,
 ad primam materiam fundamenta
 iacias. Quomodo autem à philoso-
 phis præparetur, ut inde Azoth e-
 mergat apud illos indagare fas est, au-
 tor ne faciei nitorem saltem spectaf-
 se credatur, illum transmutat in li-
 quorem, quem appellat oleum, uti-
 tur ad vlcera externa, ut in textu ha-
 betur. Hunc liquorem ulterius de-
 stillare poteris per retortam, ut ole-
 um fiat rursusq; in salem coagulabi-
 lem abeat, in quo sale maxima arca-
 na recondita esse, fama est. Quidam
 elaborando eo usque procedunt, ut
 amplius coagulari non possit. Inter
 destillandū peculiaris quædā adhæ-
 ret essentia, instar tenerioris salis aut
 aluminis plumosi, idque effici etiam
 potest, si cum aqua regia maceretur,
 indeq; rursus separetur. Qui ex ille
 lac virginis parant, eo usq; deducū
 ut etiam argentum viuum coagulet

& a

& aurum dissoluat. Equidem sat nota est illius vis penetratissima, in quo is est ignis, qui in tota rerum naturalium vniuersitate nō reperitur, quē admodū & argentū viuū ipsum simile in natura rerum nil habet, si simulachrū videre cupis rude & tenue mirę efficaciz sublimati illius puluerem subito cum Mercurio viuo permisce, aurum etiam ipsum efficit subtile & solidius. Sed de hīs satis superque, quantum autor hic postulat.

Finis lib. i. Praxeos.

PRAXEOS
ALCHYMIÆ LIBER
SECVNDVS.

IN NOMINE SACRO-
Sanctæ Trinitatis.

Ars Hermetica.

Præmium.

PHILOSOPHICO more ars ista characteribus, ænigmatis, signis cælestibus, imaginibus & figuris obscuris, vel alia ratione imperceptibilibus, per parabolas tradi posset: sed cui destinatur, illi etiam clare simpliciterque exponitur, ut posthac patebit. Is igitur, qui à Deo hac ipsa donatur, toto pectore gratias agat, ab eodem precetur sapientiam & intelligentiam, Deumque timeat, si adeptus fuerit, proximo inferuiat & egentibus, maxime vero humilitatem, sincere colat, sigillum ori apprimat.

Addi.

Hic libellus de arte Hermetica,
 h. e. de lapide philoſophorum,
 per quem imperfecta metalla ad per
 fectionem reducuntur, vt illā Her
 mes Trismegiftus Ægyptius appel
 laſſe, inueniſſe & declarafſe dicitur,
 ab amico, non ſine labore, paſtisq;
 ad me peruenit. Et quia tam perſpi
 cue artem tradit docetque, ex quo
 percipi poteſt, quo pacto celebratiſ
 ſima illa vniuerſalis medicina pa
 randa ſit, ideo ſuperiori anneſtere
 volui, non ea animi intentione, vt
 plures ditarem homines, vel vt in il
 lis extinctam cupiditatem transmu
 tationis metallorum renouarem,
 aureosq; montes promitterem, ſed
 ſolius contemplationis & medita
 tionis vltioris gratia, ſi forte vel a
 liquis ſeſe tandem offerret, à Deo
 illuminatus, qui depulſis morbis
 hominū ſaluti ſuccurreret. Omnes
 natura ſcire deſideramus, inquit

Ii 5 phi-

philosophus in metaphysicis. Et licet forte nemini optandum foret, quo beneficio huius artis, tot annos vitam produceret quot Nestor, aut ditesceret ut Cræsus, optabilis tamen & pulchra esset scientia, Dei ipsius honori inseruiens, qui tam ingentia miracula naturæ ingeneravit, posterisque hominum, licet turpiter ab illo deficientibus, mera tamen bonitate tam præclaram artem concessit, qua sui ipsius laudem & gloriam exornare, proximi vero salutem prospicere liceret. Atque hac ipsa indagatione tandem eo usque perueniri posset, ne tam generaliter cæcoque modo, de hoc ipso opere nugæ véderentur, ut multis usitatū quod stulta suppeditat phantasia effutiunt, sed ut longe propinquiori origine naturæ singularis potentia & effecta considerentur & diiudicentur, an nimirum tot veteres & recentiores philosophi totum mundum deceiverint nec ne, & an naturæ etiā conueniat quod docuerint.

rint vel alia cabalistica interpretatione indigeat. Hoc si obtinere possem, crederem neq; tempus neq; labores frustra susceptos, et si neq; ego neq; tu, famosum illum lapidem possideremus, & multas aureorum myriades conficeremus.

Autor libelli ignotus est, Belga fuisse creditur. In præfatione autem docet duplicem esse rationem tradendarum artium, alteram figuratam & mysticam, alteram vero dilucidam & claram, verbisque perspicuam. Secundum primam rationem infinita fere extant volumina imo sibi persuadent artifices, qui expressè hanc artem doceat & eandem exponat, morte subitanea periturum eo quod indignus sit mundus mysterio tanto. Sed his liceat frui suo sensu. Nihilominus Deus, mysterium æternis seculis tacitum, neq; lapides neq; aurum respiciendo, sed infinitam gloriam perpetuamq; beatitudinem mundo licet misere perduto, tamen

ma-

508 *De tinclura Hermetica*

manifestauit, eumq; tantum dilexit, ut etiam filium vnigenitum pro illo morte destinaret. Non igitur in momentaneis istis tam inuidus credendus est, qui neque Europæis regnis præclarissimum lapidem suæ sapietia, fodinas nimirum auri, argenti, gemmarum & aliarum diuitiarum in nouo orbe repertarum inuidit, sed incredibiles thesauros inde supeditauit, quos non facile Chymista aliquis suo lapide acquirere poterit. Verumtamen inficias non eundum, quod & Hogelandeus monet, tales artes plerunq; suis inuentoribus exitium creare posse, non quidem ex sese sed ex accidente, hominum malitia, quæ eo usq; inualuit, ut nullus esset, qui non artem à magistro vel aurum peteret. Multa de his meditatus sum, atque scripsi, Deo sunt agenda gratia, quod nemo fide adhibuerit, alias graue nimis fuisset, speculationes meas pro cuiusq; cupiditate in actum deducere, quas
pro-

propterea non publicaui, sed solum de potētia naturæ disputavi, an scilicet aliquis ad veritatem peruenire posset. atq; hoc ipso palam protesta- tum volo, ne me aurificem credas: meam saltem tibi exponam senten- tiam, ex naturæ potentia, & medicæ illius scientiæ desiderio profectam: tibi alias liberum est vltius tende- re, tuasq; cogitationes ad rem ipsam applicare vel secus. Sed hoc pro vi- ribus, iuxta alteram normam, vt au- tor pmittit exequi conabor, Quod si ne sic quidem tibi satisfactū fuerit cogita artem hanc tibi datam non esse, ideo dimitte, sciasq; etiam si per infundibulum tibi ingeratur, quod capax tamē minime futurus sis. Sub- tilis est philosophia, quā nequaquā ingenium rude assequi potest: in- structa quin est phrasi sua & tech- nologicis terminis, quos vt intelli- gas, disciplinæ te submittere neces- se est, vt fias filius Doctrinæ. Sed qui expeditus non est phycus, consul- Ars Hermē-
tica non est
ad curiſſimā
captum ac-
commodatæ
vt multi ſub
perſuadendū
tius

tius huic est foris esse, neq; Platonis auditorium ingredi.

Restat præterea adhuc clavis aliqua, principium maxime præcipuum adipiscendi hanc artem, quã hic autor Dei singularem gratiam & fauorem appellat, hanc impetrare licet pietate & orationibus. Principium sapientiæ timor Domini, & cui deest sapientia, petat eam à patre luminum. Præterea firmum sit propositum, artis scientia velle vti ad honorem nominis diuini, & ad commoda ægrorum & egentium. Atq; hæc ad monitiones sunt præclare, vnde apparet, autorem hunc nihil temere aut inconsiderate editum fuisse. Quod autem de sigillo refert, ori apprimendo, id mundi malitiam denotat, etenim si multa de hac instantanter proferres & spargeres, tibi ipsi periculum facile excitares: alias de sapientia loqui inter sapientes, quid prohibet?

CA

CAPVT I.

Preparatoria ad artem.

SEPTem sunt metalla cardinalia,
 ex quibus vñ spirituale est, iuxta
 planetas, ob vires illorum denomi-
 nata. $\text{♄.} \text{♂.} \text{♁.} \text{♂.} \text{♁.} \text{♂.} \text{♁.}$ Ex his per-
 fecta sunt quæ sulphur habent fi-
 xum $\text{♁.} \text{♂.}$ Quædam sunt mascula
 $\text{♄.} \text{♂.} \text{♁.} \text{♂.}$ quædam feminea $\text{♁.} \text{♂.}$
 Spiritus est Mercurius omnium il-
 lorum natura & ortus. Hic itaq; li-
 ber tradet quo pacto metalla imper-
 fecta, etiam perfecta, spiritumq; fi-
 xum, hoc est, ex quinque illis opti-
 mum, probum verumq; $\text{♁.} \text{♂.}$ Dei
 benignitate conficere debeas.

Additio D. Libanii.

DE Metalli vocabulo & definitio-
 ne, in singularibus meis scripsi,
 vt & in supplemento Alchymia, vbi
 plura quæres. Autor iste scribit illi, q
 quid metalla sint in specie, intelligit
 quibus nihilominus annumerat v-
 num, q per se actu metallum non
 est,

est, sed fieri potest, cum prima illorum sit materia. Intellige metallum proprie dici, substantiam mineralem, in terra ex Mercurio ortam, inque formam quæ igne tractari & malleo cudi possit, reductam. Metallis aliqui accensent Bismuthum & Antimonium &c. cum etiam habeant principium mercuriale: Sed quia hoc nothum potius est metallum & abortivum, alii id inter Marchasitas reponunt, perinde ut Zinkum, Gelfum & alia &c. Ad compositionem quod spectat, illa simplicia respicit ex quibus oritur, neque huius loci est. Diuiduntur autem 7. ista metalla, in 6. corpora, & vnum spiritum: imperfecta corpora & imperfecta mascula & foeminea: Spiritus est Hermaphroditicus & cum possit esse transmutationis subiectum, magis ad imperfecta spectat. Quando considero naturam Hydrargyri, censeo metallis illud posse annumerari, sed potentia aliquando remotiore,

tiore, quod valde sit degener & sine
 coagulatione, cui defuit vis sulphu-
 ris figentis: duo quidem habet sul-
 phura, internum & externum, sed
 neutrum maturum est, & ad for-
 mā actiuū, præterea nimis fluxa præ-
 ditus est humiditate: si coagulan-
 dus est & figendus, arte & natura il-
 li humiditas ista auferenda. Vnde
 aio viuum hoc argentum, vt in na-
 tura sua est atq; reperiatur, non esse
 primam materiam metallorum, sed
 illius saltem effigiem & quasi abor-
 tum, de quo amplius cogitare licet.
 Metalla vero perfecta definiuntur,
 quod sulphur habeant fixum & per-
 manens: Imperfecta vero quæ fluxū,
 volatile & combustibile possident,
 sed ne sulphur commune tibi i-
 magineris, quamuis & illud abortus
 quidam & simulacrum metallifici
 dici queat. Sulphura iunt philoso-
 phi, alterum esse principium metal-
 lorum, plus formale quam materia-
 le, quod in se habeat vires occultas,

Nota discrimen inter
 hydrargyriū
 vulgē mer-
 curium illo
 remotiore po-
 sentia est ma-
 tallum hic
 propinquiore:
 ille crudissi-
 mus: hic co-
 ctus quodam
 modo, ille
 sulphure fixo
 xatius desti-
 tutus, hic
 eius principia
 præditus.

kk ca-

314 *De tinctura Hermetica*

caloremque quibus metalla in debita materia gignantur: Vnde patris nomen quoque habet Verum operatur pro sua dispositione & conditione materiae: quod si fuerit purum fixumque similemque consequatur materiam, inde euadit praestantissimum: quod si aliter disponatur, ut & materia, pariter, impariter, pro varietate rerum, varium fit metallum: fierique potest ut in materia aut corpore materiae, variae dispositiones sint, unde metalla in vno subiecto, saepe minutis portionibus coincidunt. Interdum alterutrum, vel etiam vtrumque tam alienum est, ut degeneret, nothaque metalla, & colores lapidesque constituent. Creditur illa interdum in succos resolui lapideae naturae, unde gemmae oriuntur, pro minerarum diuersitate & specie: multae etiam gemmae in fodinis iuxta metalla reperiuntur, quemadmodum & nothae gemmae, fluores dicti, quae nil aliud sunt quam
gem.

gemmarum abortus, vel simulacra, quæ ob loci inconuenientiam, succi cruditatem, defectum virium gignentium & informantium ad perfectionem deduci non potuerunt. Sic Alchymistæ philosophantur de metallis suis, non nudis opinionibus inducunt, sed naturæ fundamētis, quæ in ipsa analysi & transmutatione, vana cū aliis passionibus manifestantur. Iam cū nihilominus metalla imperfecta, formā metallicā possideant cū materia, orta tamē, ppter erratū aut indispositionē aut auersionē motus &c. animaduertaturq; habere ad se inuicē aliq̃ inclinationē, familiaritatemq; : ferant elaborationes, vnū in aliud trāsmutetur & q̃ huius argumētī plura esse possunt : Ideo tandē ad artem ventum est, qua ex imperfectis fierent perfecta. Hoc ipsum, diuina gratia interueniente, promittit autor hocce libello. Notabis putari mysterium, si septem illa metalla non suis propriis

Mysterium in characteribus metallorum. nominibus proferantur aut scribantur, sed solum characteribus designentur, & planetarum nominibus enuncientur. Autor vult à planetis denominari, ppter vires: hoc aliqui falso detorquent in eum sensum, quasi à planetis metalla perficerentur, indeq; vim suam susciperent, verum autor analogiam tantum respicit. Aurum enim virtute sua sese habet ad reliqua metalla, quemadmodum Sol ad planetas reliquos, argentum vt Luna, argentum viuum vt Mercurius: hæc virtus in transmutatione respicitur. Quod ad medicinam attinet, aliter sese res habet. Mercurium appellat omnium reliquorum metallorum naturam & ortum, volens simul materiam insinuare, nihilominus tamen cum illo sulphur occultatum subintelliges, quæ qualiter affecta fuerint, iucidentibus simul externis, tale euadit metallum, idq; ars ipsa quoq;prehedit. Nam Geber

berait aliquos artifices voluisse aurum conficere, qui tamen errarint, cum alius plumbum, alius stannum, tertius ferrum, quartus cuprum effecerit: ratio erat ista, q, sua principia non recte ad aurum præpararint. Verum sub Mercurii nomine, necesse est intelligas naturam planeticam, cœlestem non terrenam, quæ scilicet naturæ & artis beneficio, quasi in astralem Mercurium transierit, alias te principia huius artis à vero scopo seducerent, si tibi persuaderes sermonem hic esse de vulgi Mercurio. Si huius Mercurii exemplum nosse desideras, aliquid ex cōmuni percipere potes, at propinquius id tibi est in Mercurio ex metallis extracto, vel adhuc propinquius in fodinis ipsis, in quibus metalla liquida adhuc fodiuntur, sub forma viscosæ humiditatis, quæ adhærere solet & insidere lapidibus, lignis &c. vnde & metallicæ bractee, alluviones, rores & q. pruinosa ac-

*Mercurius
vulgi non est
se principii
naturæ aut
artis metal-
licum.*

Kk 3 cre-

318 *De tinctura Hermetica*

cretiones quod ipsum commune argentum viuum non facile præstare cernitur, cum non sit aqua viscosa &c. Si vero noris rectam hydrargyri præparationem, forma etiam veritate non fugiet.

CAPVT II.

Cautela.

*Ignis natura
implaturus.* **I**Am vero considerandum hoc loco est, ignē atq; calorē, quæ metalla ipsa intra terram percoquant atque maturant nō esse solis, vel ignis mundani calorem, sed ignem illum occultum, à Deo ingeneratum, ignem spiritualem, inuisibilem, incomprehensibilem, ignem sapientiæ.

Additio D. Libanii.

Quicquid vi ingenita naturæ (quæ intrinsicum est principium, à Deo in quamlibet speciem implantatum & ingeneratum, non ex consortio & mistura elementorum exortū, etiam si in illis essentia lateat) procreatur, & ab interno prouenit prin-

principio instar plantæ ex suo femine, in sua matrice terra, id ab externo aliquo calore vegetari & in motum deduci necesse habet; nihil enim potentia existens, seipsum producit in actum sed ab aliquo actu, ad motum impellitur : Itemq; necesse est externum illud ad miniculū assistat, donec motus ad finem perveniat. Verum unde suam adipiscitur speciem naturamq; id internū est, virtusq; dicitur seminalis, vis plastica, natura caloris cum spiritu in corpore genituræ cōtenta, proportionē habens cū cœlestib⁹ viribus stellarū, & de hac loquitur hic autor, hoc que agens bene considerandum esse cupit. Nemo mortalium naturam creare potest, sed eandem procreatam ex natura desumet. Veruntamen per aptā, gubernationem motum illius promovere potest.

Vbi igitur externa adminicula artificialiter adhibiturus es, motiones internas respicere oportet,

Kk 4 & pro-

§20 *De tinctura Hermetica*

& proinde motum tuum gubernare perinde ac si in fornace oua exclusurus esses. Iam si præcipuum possides, facilius erit exterius artis potentiae subiectum admouere. Non enim cæco more labores tuos subire debes, quasi labi non posses: sed omnes naturæ motionis articuli diligenter perpendendi Et propterea philosophi proponunt exemplum pueri in utero matris latitantis, quod te accurata cogitatione lustrare præcipiunt. Solaris calor, elementarisq; ignis, nullū constituunt metallū, nullumq; perficiūt. Ideo autor re huc non deducit: Sunt tamen adminicula externa, spiritalis imperceptibilis impalpabilis ignis, omne id est, q, sensibus non capitur, sed rationem pondere & mente colligendum est, vnde ignis rationis aut sapientis artis nominatur, cum etiam sapienter regi postulet, ignis sapientiae, & intellectus dicitur.

C.A.

CAPVT III.

Quales in opere sint lapides.

CONstitutur lapis ex corpore anima & spiritu, hæc autem tria vnum sunt, ex vna natura vel materia, & hæc tria ab artificibus, tres cognominantur lapides. Primus lapis aurum est purum, qui mas est & anima fixa, ex Mercurio. Alter lapis purum argentum est, fixus & percoctus mercurius, qui corpus sibi assumpsit constans, estq; fœmina. Tertius lapis horum amborum est spiritus, à quo illi generati sunt, Mercurius, hoc est subiectum & materia lapidis. Quid Theophrastus in tinctura sua velit, dum loquitur de sanguine Leonis & aquæ glutinæ, id sine iactantia dictum, me quoq; non fugit.

Additio D. Libanii.

DE triplici lapide vegetabili, animali minerali, passim apud multos reperire est, ostendit autor nō esse plures species (ars in multitudine nō consistit) sed vnam rem in qua vires

Nota, Duo sunt extertio, & tamen tria simul & vnum intellige adminiculo quorundam ex vno in quo sunt tria potentia, produci duo, quorum vnum est de natura sulphurea, alterum de natura mercuriali, & tertium quod est totum seu totus mercurius sapientum ex duobus compositus, 4. Element. potestates habens intelligitur.

Kk 5 tri-

*Per aurū nōle
intelligere au-
rum munda-
rum uti neq;
per argētum,
rectius lo-
quuntur qui
solem ac lu-
nam dicunt.
Seminare au-
rum in fer-
mentatione
quidem au-
rum natūū
accedit sed in
principio neu-
siquam hoc
sed aliud. Ita
que cogita
quod sit semi-
nare aurum
in principio,
nempe per ar-
tem ex natu-
ra potentia
sulphureum
aurificumq;
principium
producere.*

triplices, habitudines seu potentia
latent, tria ista distinctis cognomi-
nātur nominib, vt corpus, anima, spi-
ritus, mas, fœmina, materia, aurū, ar-
gentum, mercurius. Aurum masculū
est formale, actiuum, igneum, solare
calidum siccumq; natura compara-
tur etiam sulphuri. In hoc vnico, ni-
hil aliud est, quam internus spiritua-
lis ignis, quam naturam nisi acquiras
nihil efficies, si non seminas aurum,
non metes. Argentum fœmineum,
frigidum & humidum, iuxta virtutes
& potentiam passiuam. In his duobus
reperies abscondita elementa 4. quę
ipsa in progressu operis prodire o-
portet, suisque signis comparere, in-
cipiendo à frigiditate & humiditate,
desinendo in calore & siccitate, vt &
mundus ipse cōstructus. Antequam
vero perfectio vltima appareat, hæc
in circulo reuoluuntur iterumque
ex calido & sicco euadit frigidum &
humidum, &c. manetque nihilomi-
nus res eadem, mutatis saltē in ea
dispo-

eum additione And. Libanii. 523

dispositionibus. Mercurius dicitur subiectū in quo alterationes se invicē consequuntur, & in quo subsistūt. Aurum animæ comparatur & virtuti formativæ : Argentum corpori in quo anima est, tanquam in propria materia, secundum substantiam integram. Mercurius spiritus nominatur, ex quo duo reliqua subsistunt, hoc est, operis principium, nihil aliud est quam aqua spiritualis, in qua iuxta proportionem sunt recondita corpus & anima, quæ& ipsa in progressu motus educuntur, ideoq; inter operationem animaduertes, Mercurium philosophorum cum frigidus& humidus fuerit, quod mortificatus sit, & ab eo discesserit anima : hæc ei rursus infunditur, cum calor solaris & siccitas redit: prius erat corpus inanime, iam vero est animatum.

Hoc ipso mysterio etiam quæritur sulphur, sal & Mercurius, sulphur cum fuerit essentiæ solaris, auro animæq;

524 *De tinclura Hermetica*

mæq; associatur. Mercurius spiritus est, sal in humido frigidoque delitefcit oportet, attamen quidam salem & sulphur pro principio formatiuo habent, ita ut tria sub duobus nominibus comprehendantur, sulphur & Mercurius, totum Mercurius est, philosophorum vocatus. Quid Paracelsus intelligat per leonis sanguinem, & gluten aquilæ albæ exaltatæ, autor non explicat. Animaduertendum tamen est. quod sulphur, sol, leo anima, ignis internus vegetabilis, mas, virtus & semen masculum, &c. vnum sint idemq; , rursus Mercurius, aquila exaltata alba, fœmina, aqua frigida, humida, &c. quoq; vnum sunt. Ita ut Paracelsi mens fuerit, Mercurii glutinosam essentiam componendam cum sanguine Solis aut sulphuris. Quod si interpretaturus es secundum dispositiones vnius rei, idem erit ac si dicas ex frigido humido fac calidum siccum, ex mercuriali volatili, leoninum fixum, quod magica

cum additione And. Libanii. 525

gica dicitur compositio, vt & Hermeti placet, volatile reddendum fixum, iterumq; vt per circulū ex duobus vnum reddatur, ex vno duo, rursusq; vnum, in quo subsistat, & hoc est quadrare circulum, producere ex vno quatuor, illaq; quatuor reducere iterum in vnum.

CAPVT IV.

VLterius considerandum quemadmodum in natura hominis, sine sexus masculi & fœminei commixtione nihil augetur, ita mas & fœmina, Sol & Luna, copulanda sunt, & in natura sua in Mercurio vnienda, quo & commisceantur & semen producant.

Additio D. Libanii.

Maris & fœminæ exemplum, de-
notat lapides initio debere esse
substantias distinctas, quemlibet
in sua natura, deinde vt quælibet
vni semen in aliquo tertio tanquam
ma-

*Hac dicitur
respectu
preparatio-
nis materiae
lapidis.*

§ 26 *De tinctura Hermetica*

matrice conferat: non permiscuntur integra, sed abstracta semina masculini & foeminei sexus, quæ non ars excogitavit, sed natura produxit, & licet integra commiscerentur; & in aliquo coirent, rursus tamen separanda forent, & in natura semen dependendum, quod deinde ex se ipso pululat. Nullum corpus manere in genitura oportet: Ideoque signa tibi sufficientia sunt Mercurii philosophorum: Aspectus est naturæ mercurialis, ita affectæ, ut in illa naturali appetitu & familiaritate conspirent duæ seminariæ virtutes, agens & patiens, ambæ ad generandum tertium procliues, sub aspectum vnicum, solum cadit, nihilominus tamen in illo sunt duo, tria, 4. conclusa, quemadmodum in signo ☿. agnoscis. Quatuor sunt elementa, aut qualitates, tria sunt, ☉. ☿. ☿. anima corpus, spiritus: duo sunt mas & foemina utuntur alii philosophi analogia grani triticeï, quod propinquius est quodam-

mo.

cum additione And. Libanii. 527

modo, in hoc vires masculæ & fœmineæ comprehenduntur & vniuntur, ex quo nouum quid producit in terra, agente calore, ita vt vetus corrumpatur, fitq; corruptio vnius generatio alterius atque hinc vltius colligendum tibi est & videndum, num intellectus philosophicus magis quadret ad coniuges diremptos, quam copulatos in vno.

C A P V T V.

Preparatio Solis.

ACcipe ☉ puriss. septies per Antimonium fusum, ab omni aliena sorde defecatum, quod apud bractarios in tenuissimas laminas diduci cures: hocque semen est virile, habens aërem & ignem in se anima est fixa, sulphur mercurii incombustibilis.

Additio D. Libanii.

AVtor proponit aurum naturale, quod per Antimoniū fundi & depurari potest, nihilominus appellat
se-

femen virile, quod prius vir ipse erat: mox nominat sulphur incombustibile mercurii, animamq; fixam, deberet autem esse vnum solum quiddam, ex vnica natura cum duobus reliquis. Verum quidem est aurum, mercurium coagulatum masculum dici: argentum viuum vero Mercurium crudum: Argentum, mercuriū coagulatum foemineum, atq; sic tria ista ratione materiae, pro vno haberi, attamen sic omnia metalla copulanda essent, quod nequaquam Mercurius philosophorum dici posset, corpora enim cum spiritu intrinsecus non vniuntur, sed solum extrinsecus & propterea separabilia adhuc sunt quod in Mercurio sapiētum nequaquam fieri debet, nisi solum magice aut allegorice (potes & parabolice, respectiue, virtualiter, &c. appellare) sed nolim te cogi in meam sententiam, cum nec deceat quoque. Mea est hæc cogitatio, autorem voluisse tibi ostendere, quod ex auri operatione

ob.

obseruare possis , quomodo semen masculinum, in mercurio subsistens affectum esse debeat, nempe quod virium constância & puritate, vt & ignea aëreaq; natura, & aliis virtutibus, cū optimo auro commode cōferri queat cuius perfectio pōtissimum in probatione antimonii & extēsiōe notatur, quas duas notas si habet, in reliquis non deficit, quamuis Alexander Suchtenius his contentus esse noluerit. Sed quia & auro corporali tibi opus fuerit, simul etiam illius purificationis ob oculos posita fuit. Et hoc pacto quidam tale aurum in Mercurium redigūt, vt Lullius tradit, quem cum Mercurio, crudo vniunt. Hoc ad fermentum opus est. Sciendum autem artifices hac in parte non vna in sistere via, si ex mero Mercurio, qui tamen auri proprietates in se habeat efficere possis, inquit Geber, peruenisti ad summum mysterium: sin minus, animusque sit opus abbreviandi vtere semine ex auro ab initio statim

*Artifices in
vno opere eā-
demq; matē-
ria diuersas
habent vias.*

Ll ex=

extracto. Sed stude vt præparationē mercurii recte apprehendas, de qua multa scribere non placet, ipse periculum facias necesse est.

CAPVT VI.

Præparatio Luna.

ARgētum purum putum septies quoque depuratum & elaboratum, in bracteolas deductum tenuissimum, in bracteolas deductum tenuissimum, semen est muliebre & mercurius totus cōcoctus, nisi quod adhuc anima sit præditus immatura & fluxa.

Additio D. Libanii.

LVna seu argētum prius erat corpus fœmineum, iam semen est, quæ concilia vt de auro dictum est. Præparatio vulgaris illius fit in copella per plumbū, deinde in catino cū aliqua portione fellis vitri ad purū putū follibus perficiendo. Sed hoc ipsum septies reuocare nimium videri posset, nimis enim reddetur inde

de squalidum & durum purificabis
 quam optime poteris, collatum ad
 aurum, etiam imperfectum est, deest
 enim sulphur fixum, neq; etiam mer-
 curius adeo purus est, unde & euenit
 ut argentum quantumuis purum, li-
 neam faciat nigram in membrana, in
 igne quoq; decrefcit, pondere immi-
 nuto voracibus mineralibus, quod
 notissimum est fusorib. metallorum
 & excoctoribus, auri fabris & proba-
 toribus, interim auro tam est propin-
 quum præsertim quod optimum est
 (est autem ut in auro, ita in argento,
 alterum præstantius altero) ut aurum
 album dici mereatur, quod etiam in
 aurum beneficio tincturæ auri verta-
 tur, artificio satis explorato. In gene-
 re deest illi color, fixatio, pondus, di-
 latationis amplitudo, quod si tinge-
 retur & fixum redderetur, neq;
 in aliis quicquam de-
 esset.

Ll 2 CA

CAPVT VII.

Præparatio Mercurii.

ARgentum viuum seu Mercurius, ab omni aliena & noxia materia expurgatur, natura est nobilis & præstans omnia metallorum, ex qua fiunt, clavis est omnium metallorum, depuratur duob. modis: Primus qui ad medicinam facit, per alembicum septies destillandus & purificandus est, atq; per modum roborandus & vigorandus. Alter, cuius magna requiritur quantitas sale & aceto solo diligentissime eluitur. Itaq; accipe lb. 3. (modo haberi possit) naturalis, vulgo virginalis, vngarici vel alias purissimi Mercurii, septies sublimetur in recipiens vas quicquid impuritatis supererit, id remoueat, rectificetur per duas partes calcis viuæ & vnam tartari crudi, vnde acquireret colorem cæruleum & acrimoniam vehementem.

Ad.

Additio D. Libanii.

EA est sententia auctoris de Mercurio, ut supra indicatum, Mercurium communem spurium esse & non veram illam materiam metallorum, propterea tradit mercurium illum, qui purus sit ab omni sorde & qualitatibus maleficis, esse naturam illam, ex qua metalla generentur, sed tamē differenter, pro ut in gradu suo dispositus fuerit. Et sic duo sunt Mercurii, vnius tamen naturæ. Depuratus dicitur excoctus & maturus, qui propiorem potentiam ad coagulationem & corpus habet, in internis existens. calidus & ficcus. Alter vero est mercurius crudus. An hic sit Mercurius duplus Bernhardi an secus, inquirere potes, via sternitur ab autore. Geber scribit de argento viuo posse quidem figi, non esse autem medicinam philosophorū in sua natura posse tamē iuuare quādoq; similiter in casu. Quod si debet præparari, necesse est illi aliquid deesse, aut alienum adhæ-

L1 3 rere.

334 *De tinclura Hermetica*

rere. Id autor noster dicit esse materiā peregrinā maleficā. Geberus autem terrenā illius grossitiem ad summum depurandam esse, aquositatēque illi adimendā, propterea ipsum destillat à talco, à calce ouorū, marmore albo pulvere vitri & salib. pparatis. variis. Calx ipsi prae reliquis placet, si toties sublimetur ut bonum fluxum faciat, coloremque candidissimum & lucidissimum acquirat, sufficienter praeparatus creditur. Alio quodā loco Geberus eadē habet quā autor noster, adimendam illi esse omnē superfluitatē continet n. in se fundamentum corruptionis nempe terrenam & combustilem sed citra flammam & aqueam substantiam. Terra nigra & impuritas facile ab illo secedit, lotionem nimirum: sed quia in illo duplicem perfectionem agnoscimus, scilicet ut ex eo medicinam paremus & perficiamus, etiam duplici gradu est praeparandus. Ideoque etiam necessarium est ut duplici modo depuretur. Vnus fit
per

per sublimationē ad medicinā, quæ hic intelligitur, alter per ablutionē ad coagulationem, quod faciendum est per acetum, in olla ad ignem, assidua agitatione, donec conteratur totus, atq; acetum consumatur, tum sordes abluuntur. Sublimationem leges apud ipsū in libro de Inventionē veritatis, vbi alumen, vitriolum, nitrum & sal commune admiscet. An vero hanc sublimationem velit, vel illam à calce facile exponi non potest.

Est & sublimatio occulta de qua Arnoldus, quæ fit non per distantiam sed per virtutem, id sulphur expediat oportet : An igitur hæc nudis illis verbis adumbrata sit vel minus, cogitandum, alias tam nude philosophi nil asserunt.

Si autoris nostri verba pondus habent, nō eget sublimatione, sed per alembicū in receptaculū trāscēdere debet, cū quo cōsentit Epistola Thomæ de Bononia, q̄ statuit illi humiditates naturales nō detrahēdas esse vt Ar.

Ll 4 not

§ 6 *De tinctura Hermetica*

noldus facit, qui sublimat eundem. Est quidem & Lullius in libro Mercuriorum & Ioannes de Rupe scissa cum Arnolde vnanimis eius tamen non meminit Lullius in clauicula fieri potest ut utroque modo recte pareatur, habita saltem cura, ut recte purificetur & subtilis satis euadat.

Quando exteriores nigras sordes detraxeris, humiditates superfluas (non naturales) toiles, terram illius acre & subtile effice, ut penetret, atque ad calorem & siccitatem procliuatatem acquirat, sic recte præparasti, siue sublimē siue deorsum agas destillatione: Internā tamen indispositionē, nihil illi aufert, vero sulphure excepto: sublimatio & destillatio vulgaris, externū quid tantū præstant. Mystica ablutio non fit aqua vel humore elementari, quia mercurius, inquit Geberus propter nullas causas exterminationis permittit se diuidi in partes compositionis suæ, quia aut tota substantia ex igne recedit.

aut

aut tota in illa permanens stat, no-
 ratur in eo perfectionis causa. Lau-
 detur ergo Altissimus, qui dedit il-
 li substantiam & proprietates, quas
 non habet res vlla naturalis, nec in
 vlla reperitur hæc perfectio. Ipse est
 qui ignem superat, nec superatur
 ab eo, sed requiescit in eo, amice eo
 gaudens: hæc ibi. Considera & hæc:
 Purissima argenti viui substantia,
 qua perficitur medicina, elicitur ex
 corporibus & argento viuo, secun-
 dum naturam, cum sint reperta vni-
 us naturæ. In corporibus difficili-
 us reperiuntur, in argento viuo
 propinquius, non autem perfectius
 cuiuscunq; igitur sit, siue corporum
 siue Mercurii, medicina fiet lapidis
 preciosi. Arbitratur parum inter-
 esse, ex quocunq; Mercurium puris-
 simum extrahas. Posses autem eun-
 dem ex duabus naturalibus rebus
 trahere, ex corporibus perfectis, vel
 ex Mercurio h. e. Mercurium de
 Mercurio, quod est spiritus Mercu-

rii, qui per prædictam præparationem conficitur est enim alias Mercurius per se, talis spiritus per totum seu tota sua natura (vt Geberus refert) vt ita nequaquã ex non spiritu, spiritus noster efficiatur, sed spiritus purus ex impuro, astrum ex corpore &c.) educatur. In Rosario habetur, Mercuriũ conficiendũ p Mercuriũ, vel per aq̃ mercurialem, illud ad particulare, hoc ad vniuersale. Alias etiam traditur illum non per mercurium esse faciendũ (scilicet vulgariter amalgamãdo) sed per viã philosophicã. Et hæc illa est via quam tibi Geberus mōstrat, ex Mercurio, per mysticã vel philosophicã sublimationem. Viã ex corporib⁹ habes apud Lulliũ in clauicula, licet particulatim & abbreviate. Solidius declarare tibi nō queo. Si tamē vltiore hac in re disquisitione delectaris, atq; declares te filiũ Doctrinæ esse, apud peritos nulla tibi deerit institutio.

Verba & phrasin autoris quod refert,

fert, is te iubet argentum viuum eligere, q, natura suppeditat, quin & loca tibi monstrat, vtpote Vngariam &c. In Paracelso legitur de Istria. Sed tibi perpendendum relinquo, cum scias de generationis metallorū - ab optimis, causam, inter alias etiā hāc vnam esse, quando locus natalis seu matrix, in qua oriuntur, non optime sunt disposita: an non Mercurius tibi ex aurifodinis Vngariæ sit petendus?

Præcul omni dubio veteres Saraceni & Arabes, ex fodinis elegerunt auri; Geberus Hispanicū sumpsit. An vero apud tales argentū viuū reperiatur tibi neq; Erastea phantasia, neq; profunda speculatione opus est, notissimum est effodi mercuriū Vngaricum, Croaticum, Hispanicū, Arabicū vt & Indicū teste Monarde, eumq; circa aurifodinas, ex quib⁹ sepiissime paquarū defluuia expellitur, aurumque secum vchit. Atq; ista est materia, quicquid alii
sta-

540 *De tinctura Hermetica.*

*Præparatio
Mercurii est
mystica su-
blimatio &
coniunctio
eius sulphu-
re natura-
li.*

statuant, cui in tota mineralium natura simile nil reperies, nihilq; quod proprietatem ad opus habeat. Verba sunt & cabalistici sermones, dum philosophi aiunt, Mercurium suum non esse argentum viuum, verum quidem est, attamen ab illo prodit, neque in substantia quicquam aliud est, hoc solo excepto, quod arte ex argento viuo natiuo, mercurius fiat, cui tradat quod destitutus est, auferat quo abundat. Sed qui fit istud? percepisti ex autote nostro, & ex Gebro, oportere ipsum per ignem elaborari & spiritualement fieri, ut naturam suam leprosam amittat, inq; coelestem vertatur essentiam. Ignis in illo consumit quod combustibile est: calx & tartarum ad mundum eluunt, utraq; exsiccant, eumq; calidum & acrem atq; auri cui quam proxime is familiaritate coniunctus est, si purus sit, auidissimū reddunt, Duo vero sunt ignes, mysticus alter, alter elementaris, hic nihil aliud præ-

præstat quam externā munditiem, ille vero internam procurat: externa mundities pauco est adiumēto, neq; etiam elementaris ignis illi adhærere potest, ipse enim elabitur mercurius, quapropter antequam quicquam incipias præmeditare agas. Animaduerte tamen id quoq; quod ipsum ad puritatem minora mineralia multum promouere possint: & qui acres sales recte nouit adhibere, ita vt illi exterior humiditas, nequaquam vero interna naturalis destruatur, is optimo instructus est remedio. Philosophis vñtatum est, dicere, lapidem suum esse salem fusilem, aquam suam acetum acerrimum, & quæ alia sunt eius generis appellationes plures, quod nē tam pueriliter accipas quemadmodum in altera præparatione per oxalmen, altius quiddā meditare, & salem fusilem deprehendes.

C A-

CAPVT VIII.

De Compositione.

Accipe vnicam auri puri & bracteati: præterea $\frac{3}{4}$. i. argenti tenuiss. quoq; laminati, vt sint vnciæ 2. ad triplum Mercurii primum sublimati, vt sint in vniuersum vnciæ 8. vel lotones 16. ista omnia in patera bene conterantur vt fiat amalgama. Hic multa sunt notanda.

Additio A. Libanii.

PVerile videtur quod numerat bis duo, deinde ter tantundem donec 16. fiant, præterea admirandum videtur, quod præter aliorum philosophorum verba, de auro argentoque malleatis dicat. Hoc Hermes cauebat, dicens, Pater eius est Sol, mater Luna, portauit illud ventus in ventre suo, nutrix eius est terra. Sed mysticum quid tibi indicat, dum ait, hic multa sunt notanda.

Debet

Debet fieri compositio: hæc duplex „
est, compositio virtutum & corpo- „
rum. Compositio spiritalis & e- „
lementaris : magica, sensibilis &c. „
qualis intelligenda, longe non in-
quirendum, sed ex proximo ab au-
tore pete.

Multos ego tractatus chymicos
scriptos & expressos legi, publicos
& priuatos, idq; reperi, quemuis vti
sua peculiari ratione, neq; alius per
alium facile explicatur, omnes fere
sunt parabolici. Si igitur Lulliū vel-
les intelligere per Arnoldum, idem
foret ac si mysterium aliquod, per a-
liud explicare conareris, cum vtrū-
que esset obscurum. Itaque auto-
rem retine, quem maxime putes na-
turalissime scribere (præsuppone to
exactum esse physicum, quantum
fieri potest) quem declara ex se-
ipso.

Graue etiam est artifici licet ex-
perto, alterius cogitata exponere,
cum non intelligatur quo respiciat

au-

344 *De inſura Hermetica*

autor, an opus inchoet à fine, an à medio vel principio. Eſt etiam diuerſitas experimentorum & artificii, vnde ſæpe alter alterum reprehendere videtur, non quod artem ignoret, ſed quod non ſatis artiſcioſe tractet. Igitur quis exponet in talibus myſteriis, quo quiſque autor reſpexerit in ſuis allegoriis, cum parabolæ ſint ambiguae explicationis? Supra ab autore prolatum eſt, lapidem eſſe tres lapides, in vno, & eſſe omnes tres mercuriales, ita vt lapis fulphur, anima, aurum, mas, & quæ alia, nomen habet, ſit vnius rei materia ſeu natura, intus feruidus ignis, aër, aut vis maſcula & potentia effectiua vel procreatiua ſimilis, quo interna motio oriatur: At lapis argentum, corpus fœmina &c. ſit in eadem illa re, & mercuriali natura, procliuitat ad corpus, vel appetitus ad fixationem vel ad fixum corpus: & hæc eſt potentia materialis ac paſſiua, quæ ab agente imprægnatur.

tur, atq; intra seipsam gignit naturam constantem: quæ initio fuerat frigida&humida, sed ab interno Sole igneo excalefacta est, & tandē ad ficcum calorem peruenit, pro natura agentis Solis. Hi duo lapides gignuntur à tertio qui Mercurius dicitur, qui tamen nihilo secius cum istis vnus est naturæ, in cuius virtute illi quasi sopiti iacent, sed per motum excitantur, & mox ab illo generantur, hoc physici dicunt ex potentia in actum produci, per actum conformem. Hæc magica est compositio, quæ si hoc capite innuitur intelligas oportet, Mercurium philosophorum talem esse debere, in quo inueniri possit potentia mascula cum fœminea (aut solaris cum lunari sulphurea cum mercuriali &c.) iusta proportionē quæ Anatica dicitur. Sed spiritus vtramq; triplo debet superare. Ipsa enim in ventre suo gestat, h. e. in seipso occultatum & absconditum aurum

Mm phi-

544 *De tinctura Hermetica*

philosophicum tanquam patrem, argentū vero philosophicū tanquā matrem. Occultans vero maius est occultato, neq; tamen excessus ull⁹ adesse debet, ne operatio impediatur. Atq; sic omnia à Deo in sua proportionē, pondere atq; mēsurā creata sunt, ut quodlibet pro sua voluntate, neq; aliter producat. Et sic habes id quod autor annotandum putavit, sed hoc praeceptum applicatū praeparationi, nam praeeparando fit compositio sapientum. Argentū viuum naturale, arte in mercurium sapientum transmutare debes. Id hoc modo perfice, additione & subtractione, ut illam acquirat proprietatem, vnamq; partem duplam habeat, in Sole & Luna, alteram partem triplam: & hoc Rebis fit, ex duabus rebus, sulphure & mercurio, nec tamē minus mercurius suum habet invisibile sulphur secum, hoc si percipis bene est, sin minus plura dicere nescio, sed apud doctos inquiras alios.

Alias

Alias compositiones quod attinet, testatur Geber & Bernhardus &c. cum nostro autore, duplicem esse Mercurium, idq; tibi ex Lulii clavicula proposui, in qua & Mercurius corporum & etudus, attamen purgatus committuntur. Alius quidem scribit philosophus, nisi aurum viderem non crederem veram esse artē, sed illius splendor illi auferitur. Multa quoq; inuenis de cōpositione elementorum, quæ non iuxta vulgare physicam, sed magice aut mystice sunt intelligenda. Aurum & argentum naturale sunt in vniuersali fermentū, aurū ad rubrum, argētum ad album, atq; hic etiā fit compositio. In particulari est etiam alia, ex auro vel argento (non enim sunt cōmiscenda, neq; etiam necessariū est) sed non in sua corpulentia, præterea quædam est compositio in inhibitione, de qua inferius agendum: Itemq; in multiplicatione & in projectione atq; aliis.

Vide quæ cōtra Michellium sum e-dita.

Mm 2 Amal-

Amalgama. Amalgama quid sit, aurifabris etiam notum est, sed qualis ars, tale etiam amalgama. Quidam Michaëlius hoc ipso me irrisit, sed inuenitur in hac ipsa arte etiam apud Thomam & alios: si recte intelligas, suo modo verum est. Quin etiam de auro & argento scribens aliquibus offendiculo fui vult & hic sibi scientiam lapidis arrogare, Tubingenfis quidam Baccalaureus dixisse fertur: Bene non refert quid ego velim. Haftenus diligentius huic arti nauauim operam, quo mysteria eruerem quam tu Baccalarie tuo Donato operam dedisti, quod non adeptus sim, Dei voluntati id est tribuendum: interim tamen perspicio illam non carere fundamento, euidenterque naturæ potentia agnoscitur.

Talia experimenta etiam ante nostram ætatem potentissimis Imperatoribus fuere ostensa, ut fatendum omnino sit, argentum in aurum,

cum additione And. Libanii. 547

rum, ferrum in cuprum &c. posse conuerti. Quod coram senatu Veneto factum est, ut argentum viuum in aurum mutaretur, ne hostes artis quidem negare possunt. Quod autem de his commententer, id mihi exercitii loco est, aliisque qui forte minus cogitando affecuti sunt, adiumento : Ego cotis vicem subeo Horatianæ, quæ etsi secandi acumine destituatur, ferrum tamen excuit: vel ut illum Medicum me affectum puto, qui licet medicinam ægris non faceret ipse, scribendo tamen & docendo alios instruxit Medicos. Hanc facultatem ne mihi Baccalarie ne detrahas obrectationibus tuis.

CAPVT IX.

De vasis & collocatione.

VAs vitreum inferne globosum habeat ventrem, collumq; satis procerum & amplum, in cuius fere medio zonam seu limbum esse oportet, ut similia vasa inferni, com-

Mm 3 mil-

548 *De tinctura Hermetica*

missuræque diligenter communiri queant. Tale vas cum amalgamate, impone cineri cocto, in pyxide querna, in medio diuisa, atq; probe custodita, ne humiditas vlla aut calor solaris eo pertingat.

Additio D, Libanii.

Instumenta ad opus necessaria sunt. 1. vas duplex, certæ formæ 2. cinis purus coctus 3. pyxis è ligno quercino 4. lutum & hæc hoc loco nominantur. Quæ si omnia coniungantur vt Mercurium concludant, assimulantur ouo, pyxis lignea testa est exterior : vas vitreum cutis interior, albumen est Mercurius, vitellum mas & fœmina, Sol & Luna, magis tamen Sol vel solaris virtus & sulphurea : Cinis ambit vitrum intra pyxidem : alii gossipium eligunt.

Causa est quod requiratur fomentum aliquod, calorem retinens

cxi-

exiguum, aut fimus vel balneū, qui initio vix percipitur: præstant deinde etiam munimenta vitro: idq; intelliges apud Bernhardū per Quercum fissā, & lapidem pulchrum quercu circumdatum. Construuntur etiam muri in circuitu, qui speciem præbent fornacum ad putrefactiones. Quamvis initio etiam alia ratione communire possis, ne bestia aliqua bruta irruat & destruat aut aues præcipites, quæ omnia indagare, & inuestigare conantur: hocq; est fontina. Vitreum vas posset esse phiola, alia quadam phiola contecta.

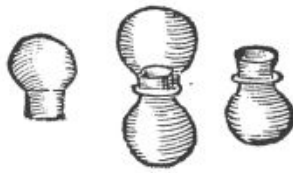
Quidam ad id eligunt vascula separatoria, alii alia malunt. Quodcunq; autem sit, neque laxum neq; strictum nimis esse oportet vas: & quandoquidem Mercurius semper adiectione augetur, ideo illud tibi præsciendū est, quod in medio colli, limbum habeat vas cui instratū alterū innitatur, id accomodatissimū

Mm 4 est

est ad apertionem & clausionem, ne quid lutamēti forsan incidat, itemque ne te spiritus exhalans lædat, & ne iidem spiritus, dum circulandi sunt euanescant. Sunt qui nihili faciant apertionem & clausionem, sed totam quantitatem abdunt in phiolam rotundam, collum Hermetice contorquent, vel agglutinant igne, ut cuique commodum fuerit, hoc iudicio non caret, tempusque habet suum. Cum autore consentit Greuerus, qui vult interdum respirationi locum dandum, ne suffocetur, utitur exemplo vegetabilium & licet obiici posset fœtus in utero materno conclusus, tamen hoc non obstat, natura enim illa instructa est variis viis, quibus expirare potest, quod ipsum etiam testatur ploratus in utero, sæpe exauditus, licet sine respiratione fieri non possit, sed huius litis me non faciam participem. Causæ sunt cur alius hoc, alius alio modo procedat, etsi uterque bene
ope-

cum additione And. Liban. 551

operetur, dum primus considerat
præcedens, alter subsequens tempus.
Forma vitri talis esse possit: Quā for-
mam habeant phiolæ, scaphæ, ouum
philosophicum, pateræ, matrices,

&c. reperies in meis commentariis &
apud scriptores alios, lignea illa py-
xis, pro modo vitri est conformanda
rotunda est, si contortæ & congluti-
natæ phiolæ adhibentur. Cinis ideo
excoquitur ne sal illius acris calorem
adaugeat plus iusto, neq; concre-
re debet, quod fit dum sal sine calore
assiduo vna relinquitur. Et licet hoc
negotium à catillis differat, quibus
metalla immediate imponuntur, ex-
cepto subtili leuore seu puluisculo
(qui tamen contra salis fluxum inter
excoquendum parum facit) lōge ta-

Mm 5 men

men arti magis competit, omnia habere tersa & munda, siue tibi risum ea res siue nauseam excitet, pyxidem cur in medio deceat esse apertam, ipse intelligis. Inquit autem in medio, non in summo fastigio, si consilium hoc placet, vitrum non in lebetem vel catinum collocabis, medio indiuisum, nisi forte non tale vitrum, sed longam phiolam, cuius collum promineat vsurpes, quod tuæ experientiae committendum.

Mira putrefactio in se movet finis intus sit pars substantialis

Locus præterea eligendus quo pyxidem colloques, qui neq; humidus sit, neque calidus eo gradu qualem Solis radii facerent, ideo neque in cellam neque in balneum aut finum humidum inferes, vt neque fornaci cuiusgnis sit substratus, sed in locum temperatum: vbi elementorum nullus sit excessus, frigus enim destructiuum est non generatiuum, maxime si excedit, & putrefactio debita requirit competentem calorem, &c. humor non debet foris esse sed intus, &c.

pos.

cum additione And. Libanii. 553

posses extruere domunculam loco
fornacis, in qua conclusum vitrum
collocetur.

CAPVT X.

De putrefactione.

SIc reposita citra ignem septem
dies relinque : die octaua renoua
simum & ignem h. e. adde ℥j. primū
purgati Mercurii , atque sic subinde
pergendo , quolibet die quinto , ℥j.
donec adhuc nouem partes Mercu-
rii, id est ℥.18. vel lotones 36. ad amal-
gama accedant. Ita summatim ha-
bes Mercurii ℥.24. solis ℥. Luna ℥j.
omnium summatim ℥. 26. seu loto-
nes 52. His corpora putrefiunt quod
fit ab initio primæ imbibitionis die-
bus 90. ex quo emergit Mercurius
philosophorum , vera prima mate-
ria , de qua omnes philosophi scri-
bunt.

Additio D. Libanii.

Citra ignem vllum relinquare, est
elementarem ignem non ad-
mo-

554 *Detinctura Hermetica*

mouere: detinetur in epicausto solū aut vaporario, vbi quis commodē sine caloris aut frigoris molestia degerē potest: inest tamen ignis externus dicitur & aqua apposita ignis, ex quo intelligis in hoc opere triplicem haberi ignem. Primus est elementaris cuius hoc loco nullus vsus: alter est potentialis seu virtualis, tertius est spiritualis. De virtuali supra expositum est, quod nimirum sit vis animæ sulphuris aut auri, quæ hic nondum comparet, adhuc in profundo submersa latens. Spiritualis ignis est mercurius præparatus, qui fimo hic comparatur, eo quod in se habeat causam vnde corpora illi commissa putrescunt & se resoluunt. Ex Aristotele discis quo pacto id quod putrescere debet, oporteat paulatim terminum suum internum, quem à siccitate & calore habet, amittere & loco illius humiditate & frigiditate augescere, id fit etiam hic in auro & argento chymico, in quod humiditas

ap.

appropriata & associata paulatim se
 insinuat, terminumq; seu naturæ ob-
 ferationes dissolvit. Quod autem in
 natura cōtingit ab elementis & aliis
 circumstantibus, id hic expedit arti-
 fex, qui ipsi aquam humidam tepi-
 damq; ceu imbibitione quadam ad-
 auct, unde & autor imbibitionem
 appellat, quamvis ad illam nondum
 deventum sit. Quidam statim tan-
 tum adiiciunt mercurii, quantum
 necessarium, sicq; in occluso opera-
 tioni suæ committunt. Notum ni-
 hilominus est physicis, paucum citi-
 us computrescere multo, vbi vero
 putredinis initium in pauca licet ma-
 teria factum fuerit, tum in sequenti-
 bus facilius succedit, hæc tecum ipse
 disputa ad satietatem. Quantitas ad-
 ditamenti sese extendit ad partes 9.
 iuxta proportionem quātitatis cor-
 porum, aderant præterea partes tres,
 qui est numerus duodenarius, de
 quo Alanus scribit, cape vnam par-
 tem auri vel argenti pictorum, aut te-
 nui-

556 *De tinctura Hermetica*

ñuiter laminati (quò subtiliores n-
 fuerint laminæ, eo citius in mercuri-
 um abeunt)ingere in fornacem Her-
 metis, adde partes 12. Mercurii opti-
 me purgati, fiat amalgama, colloce-
 turq; bene obstruētū cū cinere sicco
 excoctōq; atq; tum ignem extrue mo-
 deratum, &c. Item si assumes ad cor-
 pus partes tres mercurii, & vnam
 partem corporis mercurii, habebis
 minus debito, ita vt vix menses tres
 putrefactionem pducere possis, sed
 aqua mercurii cōsumitur citius in a-
 nimā Solis vel Lunæ, q̃ debebat : Id-
 eoq; præstat vt initio sumātur partes
 12. mercurii, & vna pars corporis, oc-
 clusumque cineri immergatur & co-
 quatur per menses tres, &c.

Hæc verba videntur ac si iuxta li-
 teram accipienda forent, neq; etiam
 pugnabo, sed tamen materias tuas
 sapiēter præparatas, te habere oport-
 ret, vt supra expositum est, alias pa-
 rum profeceris. Ego iuxta verba pe-
 riculum feci, naturæque potentiam
 ob-

cum additione And. Libanii. 557

obseruavi, multam videlicet hisce oculis nigredinem, eamque separavi, et si partes omnes ad summum essent purgatae, neque erat, ut quidam arbitrabantur, solus Mercurii impuritas, hanc ipse contemplatus sum alias, fat scio sordium illarum conditionem, illa autem nigredo indies augebatur, etsi singulis septimanis eam segregarem, & hoc ipsum leges apud Vlstadiū, qui appellat sulphur auri: Item Alexander à Suchten idem de suo Mercurio Antimonii scribit. Et cum animus non esset operis absol-
Sulphur auri quod mercurius excernit facto matrimonio philosophico.
 uendi, non enim coagulatio fieri aut commixtio poterat, innatante semper nigredine, ideo corpus residuū rursum detraxi, aqua regia attenuavi, iterumque ingessi, tum multo plus emergebat nigredinis subtilissimae & impalabilis, quasi fuliginem Thuris attingeres Hæc ideo tibi reuelo, non ut eodem pacto procedas, ego solum experimentum sectatus sum, an etiam iuxta literam res sese

558 *De tinctura Hermetica*

se habere, ut autor scribit, idque sic apparebat, eratque sulphur Solis, sed ad coagulationem hoc pacto nihil proficere potui neque forte defuncti sui artificia, aliis plus quam mihi nota verum enimvero & alii idem periculum fecerunt, quod illis nequaquam successit uti scribunt.

*Theobaldus
Hogelandus
de Alchymia
difficultatibus.
pag. 29. &c.
deceptus colo-
ribus, iussu pro-
cul dubio de-
fuit praeparare.*

Mea isthæc opinio est, ut & initio dictum, veram artem esse longe subtiliorem, quæ solum ruditer per corporalia ista representetur, licet & illa suis non careat rationibus sed non est cuiusvis, recte illa præparare opus ad finem perducere. Atque huc etiam te deducit autor, qui plus una re non habet, in qua iacent aurum argentum & Mercurius, corpus, anima & spiritus quæ ipsa sunt seminales vires maris & foeminae non aspectabiles, sed occultæ, in actum tamen deducuntur per putredinem parabolicam. Vnde vero hæc tibi virtus sit petenda atque in unum congerenda, id ex Gebro didicisti supra, qui tibi pro

Vno

uno Mercurium monstravit, pro altero vero corpora perfecta, in illo, p-
cul sunt recondita, in his vero prop-
sunt tamen vnius naturæ: Ideo quā-
do semina è metallis extracta sunt, &
cum Mercurio præparato vnita, ars
quidem est subtilis, subtilior tamen
adhuc est, cum vnico Mercurio, qui
in se vim Solis & Lunæ suscepit, ope-
rari: In metallis integris, vt hic litera
sonat, eandem veritatem inuenis,
sunt enim partes mercuriales, quæ
in se continent id quod alias quæris:
sed validissimæ sunt seraturæ, multa-
que impedimenta, propter aliena,
quæ coniunguntur, hancq; arbitror
fuisse causam, cur mea coagulatio
nō processerit, quod Mercurius me-
us nimis esset humidus, quem licet
sæpius per ignem agitauerim, perfe-
ctus tamen non erat. Hinc conclu-
das quid tibi agendum sit, ex meo
defectu facile agnosces quid tuum
opus requirat. Cogita etiam de tali
medio, si mercurius putrefactionem

*Tres modis
ad uniuersum
le in totis in
extractis in
solo mercurio
preparato
philosopho*

N n ab-

560 *De tinctura Hermetica*

absoluit, nigredinemq; exhibuit, an
nō necesse habeas humiditatem su-
perfluam quam in putrefactione cō-
trahit, nouis præparationibus aufer-
re & ad coagulationem disponere, vt
& terram nigram sitientem. Consi-
dera quæ Lullius in sua clauicula sci-
bit & cum hisce confer.

CAPVT XI.

Decapite Corni.

ELapsis diebus 40. in tali putrefa-
ctione, materia desuper nigrescet
si intra id tempus nigredinem non
contrahit, erratum est, hæc nigredo
initium est tincturæ veræ, verumque
femen. Ist hæc nigredo, quam coniu-
ges hoc matrimonio generarunt, ca-
putque corui, & aliis nominibus plu-
ribus appellatur, à Mercurio sepa-
randa est, ea subtilitate & dexterita-
te, qua fieri vnquam potest, atq; sin-
gula seorsim asseruanda, vel per lin-
teolum segreganda.

cum additione And. Liban. 561*Additio D. Libanii.*

Dies hi 40. mēsis sunt philosophi-
cus, & sic experimento cognoui
meo. Sed nō vna cōparet vice verum
lento gradu & successiue, multaq; fit
admodum, si non apparuerit (nigre-
do) inquit autor, erratū cōmissum est
h. e. corpora ad solutiones non recte
fuerunt pręparata, mercurio adhuc
existente nimiū inerti, humido cras-
soq; , qui debebat esse actis, subtilis,
penetrās, corpora quoq; ipsa astralia,
sicque Sol & Luna in mercurio con-
iuncta, veram passa fuissent Eclipsin.
Quod si ne sic quidē promouetur o-
pus, iterū segreganda (loquor autem
iam secundū literam: & secundū mo-
dum tertium, percepisti n, me tripli-
cē rationē insinuasse) & in cucurbi-
tā inferenda omnia, ex qua mercuri-
us aliquoties abstrahēdus totus, sor-
desq; singulis vicib; pueniūt abiicien-
dæ, vltimo mercuriū iterum per tar-
tarū mundificato & per calcem, cor-
pora repurgentur & spiritualiora
Nn 2 fiant

§ 62 *De tinctura Hermetica*

fiant, per aquā regiam : excandescāt probe macerentur in liquore tartari candefiant iterum & coniungantur de nouo. Hæc pro meo arbitrio trado, non n. placuerat vltius in arte per experientiam periculum facere, cum naturæ potentiam agnouerim. Si compendiosior tibi rectificationis innotescit ratio, nemo quin eandem vsurpes prohibebit. Qui in solo mercurio operatur, is horum omnium non est indigus loquor de Mercurio solo, duplici, duobus modis, de quib. in superiorib. Quo pacto aquā à capite corui separaturus sis, autor tibi liberū facit, monet tamen fieri posse per panniculū, idq; imitatus sum, & deprehendi semper mercuriū transcolari, nigredinē vero in pāno relinqui semperq; aliquid adhæret, vt integrū separari non possit. Idē perfeci per calamum scriptoriū, in aqua vero pulchre succedit: liberatur enim nigredo à mercurio & in aquā secedit seseq; postq̃ mercurius ablatu est, in
fun.

fundum demergit, aqua potest trāsfundi nigredo vero exsiccati. Melius autem est ne aqua admittatur, quod & supra autor prohibuit, fortassis & hæc causa fuit quod caput corui etsi sufficienter iterum exsiccarim, suam propriam aquam amplius aggredi & cōsumere noluerit. An vero talis nigredo auri semen esset, vel tincturam haberet, iuuabat experiri. Itaque aquam regiam affudi, mutabatur in puluerem rubrum sed ad tincturam non adhibui, neque etiam poteram tingere cum fixa non esset. posset tamen in morbis vires præclaras ostendere, quamuis nondum in sua exaltatione. Scire etiam cupiebam esset ne pulvis iste fugax an minus debebat n. extractus esse ex corpore fixo, & factus volatilis, sed grauis erat & fundum petiit. Igni immiseram, acquisiuit alas mercurii & auolabat. Hinc patet auem esse illam, quæ noctu vagatur, vt philosophi mystici parabolice loquuntur.

Nn 3 Et

§64 *De tinctura Hermetica*

Et hinc iterum potentiam cernis naturæ, quæ cum sermone philosophorum consentit. Ista tibi observationis ergo non ex speculatione, sed ex rei usu declaro.

CAPVT XII.

De Fornace.

Fornacem decet esse instructam suo interstitio & cōmoditate, quo calorem exhibeat æqualem & continuum, instar radiorum Solis, & tantum etiam caloris gradum qualis expeti vel ex usu esse potest.

Additio. D. Libanii.

Craueram apud figulum ex agilla bene subacta fornacem extrui cum suis tabulatis, ut à Rupe scissa describitur.

Alias licet & furno acediae uti, de quibus consule commentaria, quid de Athanore annotarim.

CA

CAPVT XIII.

Principium coagulationis.

His peractis colloca opus tuum in fornacem , atq; per continuum octiduum calorem subministra, primum debilem tunc siccitas humiditatem euincet, octiduo elapso ager iste, seu semen valde sitiet appetetq; suam aquam seu pluuiam.

Additio D. Libanii.

Nigredo quæ hætenus caput corui est cognominata iã terra opaca & nigra nominatur , filius natus , &c. Mercurius separatus dicitur pluuiæ, ros lac virginis &c. atq; iam etiam vides elementorum vicissitudinẽ & separationem, primũ n. frigus adest & humiditas , ibi aqua & terra vna est massa : mox paulatim mutatur in aërem densum donec tandem igneam naturam acquirat. Ita primum erat nigrum , tenebricosum & turbidum , ex quo paulatim euadit

Nn 4 ak

566 *De tinctura Hermetica*

album, purū lucidū. Haftenus fuerat solutio & volatilitas, succedit iam coagulatio & fixatio. Et hoc Hermes his verbis voluisse creditur, dum ait: Nutrix eius terra est: id est conseruatur & constans est in fixatione ascendit à terra in cœlū, iterūq; descendit in terram, h. e. ex fixo factum est volatile, & volatile redit in fixum ex coagulato soluitur, & ex soluto denuo coagulatur, & sic habet naturam corporis & spiritus inferiorum & superiorum. In destillatione elementorū fit putrefactio, 2. aqua extrahitur remanente terra, . terre redditur aqua & extrahitur cum ea aër qui ab aqua separatur, 4. terra restans denuo aqua pfunditur, vt cū ea ignis eliciat,

Vt autē debeat reponi, facile capis. Coagulatio fit in cinerib. ad quā paratur catillus è luto, hic collocatur super tripodē arcanorum, recta supra id foramen quod in media regione fornacis tabulatę factum est, lamina ferrea cinctum, in catino cinis est, qui continet vitrum superne paulu-

eum additione And. Libanii. 567

lum prominens, ut colores obseruari possint: huc spectat operculum, ut occlusum in stufa sicca manere possit, sub catino in craticula, collocata est lampas vel lumen, aut ignis prunarum, qui directo catinum feriat: exactam habeat graduū distinctionem necesse est, quemadmodum in sequentibus dicendum, in principio gradus in cineribus (hoc in opere pro secundo habetur sed nequaquam primum alias superare debet) materia euadet sicca. Sed ita statuendum est, quasi de lacte virginis aliquid adieciſſes: terra enim nigra adhuc aliquid secum retinet, & primo nutritur à suo succo, quem ex solutione extrahit, hoc consumpto aut coagulato, dicitur terra sitiens, quæ imbuenda est imbre vel rore Madian, quod fit octiduo.

CAPVT XIV.

Imbibitio.

Hinc iam summo studio obserua, quantum nigredinis in vitre

Nn 5 tro

568 *De tinctura Hermetica*

tro fuerit, cui pro arbitrio humiditatis, aut Mercurii separati tantum adiunge, ut siccitas humiditatem vincere possit: hac adhibita omnino cautela, ut siccitatis plus sit quam mercurii, de quo nullum certum pondus præscribi potest, ipsa ratio & coniectura ducat, hæc duo per biduum in cinere frigido, citra ignis commercium bene vniantur: dein rursus octiduo integro fornicitæ impone, iterumq; coagulentur. Hoc fac eo ordine, mensura & ratione, quo ad totus ille mercurius, quæ initio reseruasti, simul sit coagulat⁹ & calcinat⁹. Notandū autē cū nigredo post singulas imbibitiones augeatur tu etiā magis magisq; imbibitione, ignisq; auctione, quantū quædem ferre & potest & debet, sequaris, sed ita ne Mercurius auolare cogatur, nulla enim hic festinatio opus est: Requiruntur dies fere 90.

Additio D. Libanii.

De pondere ait Bernhardus

76

veteribus philosophis, in hoc opere maxime attendendum esse pondus sulphuris, q, est in mercurio, siquidē elementū ignis, qui in vero mercurio dominatur, materiā digerit. Sciendū autē prius est, quantū triū reliquorū elementorum, ignis euincere possit. Ex codice vertitatis: Vbi vestram cōiunctionē sine pondere facitis caute ne vni⁹ ad alterū nimiū sit. Ex Albuga sale. Terrena vis exercit suā resistantiā pro resistantia: differentiā pōderū causatur vis agētis &c. Ex phycis notum esse debet, ventriculo debiliori parum cibi cōcoquendum præbendū esse validiori plus, & sic cuiq; quantum subigere potest, sic & hoc loco. Principio hoc sulphur admodū est debile, parū cōcoquere valet, tu vero æstima to quantū perferre queat non semp idem pōdus est nigredinis, neq; eadem vis. Si abundet & valeat, illi pro rato tribue. De imbibitione vel nutritione etiam in aliis artibus, si

ra,

570 *Detinctura Hermetica*

rationem intelligas, v. g. in Chirurgia dum Sarcocolla nutrita paratur, vel dum Chymici sales aut sulphura, cum suis aquis & liquoribus imbibunt, eo facilius assequeris quæ hic docentur. Calor internus qui iam indies magis magisque roboratur & ex aquea humiditate emergit, æris naturam adipiscens, is ab externo excitatur, sed illa adhibita moderatione, ne ab infante suo, lac virginis haustum, iterum cogatur euomere aut eructare, nosti Mercurii fugacitatem, vix calorem persentiscit, cum summa petit, id quod tuæ intentioni aduersatur, non enim cupis segregare, sed coagulare. Itaque patiens necesse est cum agente esse, contactum corporali & mixtione permixtissima, alias nulla fieret conuersio. Iam si ordine imbibitio sit peragenda, requiruntur dies circiter 90. ut & in solutione. Et hi dies naturali modo supputantur. Quidam tamen artifices in suis præparationibus

bus, tam sunt industrii, vt ista non respiciant, minimeq; pro edicto pratorio habeant, simpliciter appellantes suum mensem siue paucos siue plures dies habeat, illos tamen informat motus materiæ, quã strenue pergendum sit. Si lac ab infante cito absumatur, moxq; sitiatur, celeri cibatione opus est: Cibus iste in substantiam nutriti conuertitur, vltiorem sibi nutritionem exposcens: & vt puer pluri indiget alimento quam infans, semperq; alter voracior est altero, ita & hic sese res habet, itaq; obseruabis ipse, quot diebus procedat negotium & coagulatio absoluator.

CAPVT XV.

Operatio secunda ad Medicinam secundæ ordinis.

FActa iam coagulatione totius aque cum corpore, calor illi posset dari validus, tolerabilis tamen, sic
cor.

572 *De tinctura Hermetica*

*Ol. sulph. hic
aqua assum-
psit aerē, &
dicitur cum
eo distillari.*

corpus cōpareret albidius, & quædā
partes in Lunam tingerētur, sed hoc
in operis & operantis damnum ce-
deret, ideoq; talis rursus processus
renouetur. Sume corporis albi &
calcinati quantum fuerit, huic res
alias partes primo purgati mer-
curii addas, quæ in patella solutoria be-
ne inuicem conterantur, transfer in
vas vitreū primū vel simile, tū mer-
curius humidus coagelatum soluet,
iterū corpus nigrū deponet, quod
pingue & oleosum, oleum sulphuris
nuncupatur. Quando Mercurius &
corpus diebus 10. sine igni elemēta-
ri steterint, neq; à coagulato soluū-
tur, & ad nigredinem disponuntur,
tum humiditatis est defectus, & sul-
phuris excessus animaduertendum
tamen est, ne nimīū accedat humi-
ditatis, nimisq; diu coagulatio dif-
feratur. Iā ubi in debita administra-
tione superne iterū cinis niger de-
prehendatur, tum illa nigritiem de-
trahere & mercuriū inde separare o-
pot.

cum additione And. Libanii. 573

portet: cinerem rursus decet imbibere, & quantū necesse fuerit coagulare omnib⁹ momentis & articulis vt prius debita mensura & ppor-tione, quo siccitas humiditatē vincat & in sui potestatem conuertere valeat. Oportet autem post singulas imbibitiones materiā biduo, in cinere frigido reponi, antequā ad calorem elementarem adhibeatur & inibi bene temperari. Et quia corpus est augmentatū, ideo & ignis augeri potest, coagulatioq; intra dies 35. aut 40. absolui. Tandem vra-^{Arsenicum sublimatum dicitur.}tur probe, vt pulchre albescat, & sic opus ad fermentationem vsq; per-ductum est.

Additio D. Libanii.

Repetitio hæc est praxeos, muta-tis mutadis: hic enim nulla sunt corpora vt prius, sed album sulphur philosophorū soluitur vt prius. Sed quia sulphur in maiori est quātitate ideo & aque maior requiritur quātitas
ser.

seruatur tamen proportio tripla. Quidam hoc loco non vtuntur Mercurio ex sublimato confecto aut destillato, qui prior est, sed altero loto, cum sulphur tam sit potens, vt cruditatem suam commodè superare queat. Sed non facile à præcepto artificis est recedendum, si artis non sit certa cognitio, intellectu alias facilia sunt quæ dicuntur. Prioris operis finis erat coagulatum album, quod aliqui terram philosophorum aut calcem, alii cinerem de cineribus &c. appellant: Alteram calcem appellant etiam stannum, priorem enim coagulando est Saturnus, ex quo fit stannum ob assiduam coctionem & nutritionem. Dicitur etiam ablutio Latonis: Ignis & Azoth abluunt Latonem. Ignis vis est in terra operatiua, quæ humiditatem euincit, & à calore vaporoso elementari excitatur. Azoth idem quod lac virginis, quod ipsum Mercurius, qui corpora soluit, ab iisdemque

tem

temperamentum quoddam consecutus est, dum enim in solutione corporum occupatus est (omne enim agens à patiente repatitur & alteratur) is à corporibus istis calefit & maturatur acquirit etiam principium fixationis, dum soluit, coagulatur &c. sicque ad coagulationem & nutritionem aptior redditur, cum prius abesset gradu vno. Cur autem ablutio dicatur, causa est, quod albescat, quod prius nigrum fuerat, quod etiam alias usitatum est lotoribus omnibus. Quod igitur primi operis finem constituit, id secundi fit principium. Ait autor si Latonem vel sulphur embryonatum (ita enim quandoque dicitur) bene exuras, posse illo tingi & argentum confici. Alii censent vnam partem posse septem partes vel decem transmutare, de quo certo mihi nil constat. Certe fixum nondum est, atque tum demum plumbum creditur, sicque plumbum solum futurum esset, praeterea si vna

O o pars

576
608 *De inctura Hermetica*

pars posset decem trāsmutare, opī
nari quis posset, in sequenti opere
nullam futurā solutionē, sed trans-
mutationem, cum tres tantum par-
tes 9. ad totum assumantur, nisi fie-
ri possit, vt ignis defectus id impen-
dire potuerit, sed hæc suo loco re-
linquam: Si Deus tibi gratiā ad hanc
rem largitus fuerit, veritatem facile
inuenies. Iam facta denuo coniun-
ctione, iterum faciet. Iā est sublima-
tio, & extractio terræ nigræ, & hæc
est extractio & sublimatio philoso-
phorum. Sublimatio eleuat sulphur
in superficiem, innatat puluis le-
uis in summo aquæ opacæ seu ace-
to. Generalius accipienda etiam est
extractio, sed sine ignis externi cō-
mercio, hic enim nihil operatur præ-
ter ignē in mēstruo vel Mercurio oc-
cultatū. Nigrū puluerā aliq. etiā ap-
pellant, Draconū natū in nigredine
sua Post dies 10. augetur aqua ppor-
tionaliter, donec illi⁹ partes 9. acce-
dant, ex quo intelligas vas seu vitrū
hu-

cum additione And. Libanii.

577
639

huius operis, capacius requiri q̃ pri-
oris. Monet autor vt aceti nimiũ nō
fumatur ne coagulatio nimis diu p-
trahatur, & ideo pondus aquæ se-
quentis exprimere nolunt, sed tuo
iudicio & arbitrio id committunt.
Solutione peracta opacum à lucido
segrega, sed prudenter. Imbibitio vt
ab initio fiat, coagulatioq; , ope ca-
loris externi, qui iam in secũdo gra-
du collocatur, materiæ enim plus
est, & corpus aliqua ex parte fixius
redditũ est, atq; in terrã durabiliorẽ
soluta. Mercurius quoq; q̃ in solutio-
ne fuerat, ad coagulationẽ factus est
opportunior. Quidã in arenã collo-
cāt, sed sufficit si ignis vno gradu au-
geatur, & à principio gradus paula-
tim ad finem progrediaris: Tandem
duplo vritur vehementius quam i-
nitio, iamq; est calx fixa, Arsenicum
fixum, Elyxir, quod stanno compa-
ratur & nondum perfectum est, A-
qua aliquantulum dealbatur inquit
Rosarium, & istud est Elyxir. Nota:

O o 2 hoc

578 *Detinctura Hermetica*

hoc ipsum etiam est ex elemento
 aquæ & terræ facere aërem : Terra
 & aqua erat initio, aqua à terra est
 separata per destillationem, rema-
 nente terra in prima operatione a-
 liquantum alba & cinerea. Iam aër
 ut secundum elementum, à terra
 quoq; separandus esset, id quod fieri
 non potuerat sine aqua propria, i-
 deo aqua rursus terræ reuerberata
 fuit reddita, putrificata & iterum
 destillata. In fine destillationis aër
 cum aqua adunita prodiit, quæ ta-
 men duo vnum sunt coagulatum &
 per imbibitionem inuicem incor-
 porata, cum lapis hic sit aëreus, vel
 aëri in calore & humiditate tempe-
 rata comparari possit, ideo parabo-
 lici philosophi, aërem appellant, &
 & hæc est extractio elementorum:
 Ignis in terra adhuc infixus est, tan-
 dem etiam separatur in-
 ferius.

CA.

CAPVT XVI.

Fermentatio ad album.

Corporis supra nominati bene calcinati, fumatur dimidium, vel quantum videtur aut potes: adde argenti tantundem purissimi & ad summum vsque expurgati, pro fermento ad tincturam albam, argento fluente puro addatur iterum tantundem elyxiris vel paulo plus: omnia bene commisceantur, tunc sulphur album, argentum sub suam potestatem rediget & vincet, quæ omnia probe calcinentur.

Additio D. Libanii.

Elyxir materia est communis ad album & rubrum, ideo etiam fit ex vtroque principio solari & lunari, quamvis dicant philosophi alii, aurum esse hermaphroditicum, & per mercurium cohiberi vt etiam commune elyxir fiat. Sed de istis nō disputabo: vtrumq; sume vel alteru-

Oo 3 trum,

580
612*De tinctura Hermetica*

trum. Acutiores censent aurum, sumendum solū, cum inmisturis in æqualibus, etiam inæqualis solutio sit & coagulatio. Elyxir communis, sumitur dimidium ad albam, dimidiū ad rubrā tincturā, quamuis ad placitū & p facultatibus, cum alter plurimum, alter parū impendere possit. Quod si expectare posses donec tinctura alba in rubeam vertetur (est enim argētum potentia aurum, deest sola coctio, vnde album & rubrum si quid non fixum remansit) tum rubea nō indigeres: de Elyxire autem sumeres pro libitu, illudq; fermentares, reliquum reseruares ad necessitatem. Quomodo autem fermentum & Elyxir, item qua proportionē componi debeant, expressum est. Argentum & purum excoctum esse oportet, quod catillo inicitur fornacis anemie, eliquato interitur Elyxir, forma pulueris, & vtrumq; simul vritur valide, ferunte nim vtraq; ignem, p natura argenti.

C.A.

cum additione And. Libanii. 81
613

CAPVT XVII.

Eclipsis & Luna & Tinctura alba.

CAlcinatum corpus impone patellæ, affunde primo purgati mercurii partes tres, vel tantum ut humiditas superet, bene commisce, tum habebis corpus, animam & spiritum iterum conuenienter vnita, hinc rursus exurgit quædam nigredo & cinis, quem prudenter collige, calcina, imbibe, humecta & coagula tamdiu, donec humiditas omnis à sicco consumatur, perficitur omne illud dierum 40. spacio: Interea apparent colores varii & mirabiles, at tamen vltimo bene calcinandū, ut egregie candorem niuis acquirat, & ita tinctura alba perfecta est,

Additio D. Libanii.

Facilis intellectus est huius capituli ex præcedenti, idem est enim opus quod fuerat initio, nisi quod auri loco, elyxir ponas, & sic

Oo 4 ita-

iterum tria in vnum redigas. Elyxir est anima, quæ hic restituitur corpori, diciturque corpus animatum. Corpus est fermentum, spiritus est Mercurius, & ipse animatus dicitur, conteruntur omnia in a. malgama, primum fumendo aliquam portionem Mercurii, deinde maiorē, reposito in vase vitreo reliquum affundendo, tantum non sumitur quantum initio, ne coagulatione differatur. Existente materia in putrefactione extra ignem, vera Eclipsis oritur Lunæ, h. e. illa nigredo, quam seorsim colliges, donec totam habeas, atq; tum coniunctionem & coagulationem institue, cum debita imbibitione & regimine ignis, vt supra explicatum.

Autor docet terram calcinandam esse, h. e. diebus 4. vel pro rei exigentia pluribus, aut paucioribus, ad ignem detinendum solum, in vase, quo siccescat atq; tum potionatur rore suo cœlesti & coagulatur ordi-

ne

cum additione And. Libanii. 583

ne ut initio : Hic ingredo inter coagulandum paulatim abit in albedinē ignisq; augetur, atq; antequam vera albedo appareat, cum ignis intenditur, sese ostendit cauda pavonis, h. e. scintillæ apparent in vitro mirabilium colorum, mox sequitur color albus argenteus fixus qui est tinctura alba & medicina alba, nec tamen adhuc verum vniuersale, vsus tamen esse potest in morbis.

CAPVT XVIII.

Multiplicatio tincturæ alba.

ARgenti vini pure eloti partes centum ingenerantur in catillum, ad ignem, ferueāt, dum effumare incipit, aliquid huius tincturæ iniiciatur modo præparatæ, & bacillo bene commisceantur, fiet pulvis subtilis hūc multiplica altera vice, tum 100. partes singulæ rursus centum reddent, hoc est 10000. repete ut ante: Mercurium impone cum tigillo in fornacem anemiam accensam, inca-

O o 5 le-

584
616*De tinctura Hermetica*

lescente & fumante illo, partis modo multiplicatae, vnam, iniice & commisce, fiet denuo pulvis subtilis. Tertio centum, partes mercurii calefac, quib. de altero multiplicato partem iniice vnam & bene commistis, fiet argentum inde probum. Si in opere forte commissus esset error, tinctura eo plus sumendum sin minus & ad vnguem sit perfectum, exaltatumq; eo etiam minus requiritur. Argenti si nimis esset spissum durumq; mercurii plus sumendum. Et hæc est tinctura alba.

Additio D. Libauti.

HÆc si sese eo modo vt autor scribit, habuerint, thesaurus esset immensus, quod ipse facile existimabis, ex 52. lotonibus initio sumptis & secundo ac tertio repetitis, atque repetitione auctis.

Et quamuis minimum quis perficeret, posito tamen quod aliquis tincturam ad multiplicationem vsque
pro;

187
617

cum additione And. Libanii.

produxerit , cuius haberet tantum lotonem vnum vel $\frac{3}{4}$. β . vnica hæc femunica , præberet lotones 100. in prima multiplicatione : rursum $\frac{3}{4}$. β . sola vel loto vnus , alios centum , iam in argento foret lotonum, 1000000. Verum non arbitror rem tam facilem esse. Veteres meminerunt etiam alterius cuiusdam artificii in proiectione , de quo illos adire & consulere potes.

Optime autem admonet autor, vt bene attendas , quantum tinctura tua possit. Credibile est facili negotio erratum aliquod posse committi, neque etiam artifices æque omnes periti sunt & experti , vnde vt supra meminimus Geber ait, cum aliqui vellent argentum conficere, ortum illis fuisse plumbum aut stannum, vbi aurum peterent, natum æs vel cuprū vel ferrū. & hoc etiam hic contingere posset, maxime cū inueniatur in natura etiam argentū purū differens bonitate, cur igitur illud et

non

536 *De tinctura Hermetica*

non contingeret in arte. An autem
 sufficiat ut argēto spisso ac duro mer-
 curii plus addatur ad nimis molle,
 plus tincturæ, experientia docebit.
 Existimo fieri posse ut etiam prorsus
 non succedat, si elyxir suam debitam
 perfectionem & qualitates nō acqui-
 suisset. Signa vero perfectionis etiā
 apud alios reperiuntur. Artifices pri-
 mum experimentum capiūt ex pro-
 batione parvæ quātitatis, antequam
 suscipiant maiorem quantitatem,
 perinde ut fusores argenti & exco-
 ctores solent qui cuprum perficiūt.

CAPVT XIX.

De tinctura rubra.

SUlpuris albi reservati vel elyxi-
 ris tantum, quantum tibi videtur
 congruum, fluat cum pari portione
 auri puri, vel fermenti rubri. Elyxir
 his affunde, atq; bene commisce, tū
 in vnum redigetur Elyxir, fac ut ali-
 quot diebus bene vratur, tunc adiun-
 ge illi tres partes Mercurii, bene cō-
 mi-

cum additione And. Libanii. 587

misce, atque etiam in vnum redigentur omnia, sed hoc faciendum absq; igne elementari, quo aliquot diebus inuicem humectentur & denigrentur: Tandem ad ignem transferantur, subinde augendo calorem, vt niger ille color euanescat, tum varii occurrent colores, & corpus egregie dealbabitur. Ignem elementarem porro vrge, luteū acquirat colorem & in igni magno rubeum tandem instar pulchri Rubini. Hūc terminum si diuina & peculiari gratia, patientique diligentia adeptus fueris, summum in hac miseriarum valle thesaurum possides. Quo cum procede vt cum Elyxire albo, vnam semper partem adiiciendo 100. partibus Mercurii, vna pars tingere debebit 1209584. partes. DE O gloria.

Additio D. Libanii.

HOC capite describitur fermentatio ad rubeum, multiplicatio & transmutatio, sed omnia breuiter, quia ex præcedentibus percipiūtur:
Iam

588

De tinclura Hermetica

Iam quartum accedit elementum,
 sua ignea rubedine fermentum est
 aurum purum, quod funditur forna-
 ce anemia, vel ante follem, adiicitur
 tantū elyxiris, miscetur, vitur probe
 iam enim non amplius ex igne euo-
 lare potest, deinde conteritur cum
 tribus partibus Mercurii purgati, pu-
 trefit in cinere sine igne elementari,
 quod breui fit, hinc oritur eclipsis
 solis. Solutione transacta, separatur,
 nigra terra in ignem collocatur, qui
 esse potest aliquanto validior quam
 initio, qua exsiccata, offertur hauri-
 enda aqua propria quæ ab illa ab-
 stracta fuerat, sicque Draco volans,
 qui in fundo vitri dorso incumbit,
 suam ipsius deuorat caudam quod
 ipsum etiam ordine fit, vt supra,
 iuxta successionem elementorum
 in destillatione, per gradus ignis. A-
 qua omni absumpta & coagulata, in-
 cipit albescere, vbi rursus apparent
 colores elegantissimi, atque demum
 alba redditur, auro albo comparan-
 da.

*Eclipsis ☉.**Draco deuorans caudam*

cum additione And. Libanii.

589
521

da, altiori gradu quam argentum commune.

Deberet etiam tingere argentum sed igni detinetur, tertiusque gradus inuritur, donec flauescat, & tandem quartus h. e. igne aperto, vase valido, usque dum summam intensamque rubedinem acquirat. Et hoc verum creditur ^{universale} in omnibus morbis, ^{medicamentum.} qui fataliter curabiles fuerint & eo usque etiam sese extendit consideratio medica.

Aurum vero confecturus id multiplicat, proiicit unam partem in 100. partes Mercurii feruentis, ex quo fiunt partes 100. medicinae: harum rursus pars una ad centum, fiunt ex toto partes 10000. Iam si huius pars una Mercurii transmutaretur 1209989. partes in aurum, illaeque saltem existerent drachmae, orientur quinterae, 120998440000. auri puri, quod experientiae relinquo, posset & occultus inesse sensus, simulque comprehen-

590° *De tinctura Hermetica*

hendi augmentatio. Vere esset immensus thesaurus huius vitæ, si nimirum beatitudo in diuitiis & sanitate consisteret, sequereturque verum, ut huius beneficio ad ætatem Patriarcharum quis accedere posset, ut Paracelsiæ somniant. Metuo tamen, ut quis etiam ad has diuitias & sanitatē perueniens quiete degat, posset autē alicui res suspecta fieri ex dictis Bernardi qui dicit, se lapidem in sua ætate, quater confecisse certe multum illum insumpsisse, oportuit in morbis & liberalitate, vel parum vna vice confecit, vel augmentationem ignorauit. Opinor illud solum de fermentatione esse intelligendum, non de principio usque ad finem. Quidam philosophi etiam hic mentionem faciunt. signorum perfectionis, & ut errata sint emendanda, item quale remedium ad proiectionem requiritur. Aiunt enim non tingere nisi prius tinctum sit qui multiplicationem non per Mercurium, sed per calcem argenti

cum additione And. Libanii. ~~191~~
~~192~~

argenti faciunt, in tinctura alba, per calcem vero auri, in tinctura rubra: mentionem etiam faciunt mille partium additionis, ita ut si quis 3.j. haberet pulveris rubri, ad transmutationem non posset adhibere, nisi haberet drachmas auri puri 1000. Debent autem transmutari (ut & autor statuit) metalla imperfecta & mercurius, illa à Gebro peculiariter preparantur. Quidam solum depurant, & amalgama faciunt cum hydrargyro, supra quæ faciunt projectionem. Sunt qui prætendant Mercurium solum, non posse facile transmutari, sed illi adiungendum esse ferrum, fieret enim nimis mollis & inhabilis. Alii signum credunt medicinæ imperfectæ alias pharmacopola Tarvisinus & Paracelsus, etiam Mercurium per se in optimum aurum transmutasse perhibentur. Sed de his hoc loco ulterius disputare meum non est.

Pp CA-

592
624

De tinctura Hermetica

CAPVT XX.

*Augmentatio vtriusque tinctura
perpetua.*

CApe pulueris postremi , bis cum
100. partibus Mercurii multipli-
cati , de albo vel de rubro quantum
lubet, superinfunde Mercurium, vt
humiditas exsuperet, & sine omni-
gne soluat, & nigredinem exhibeat,
hanc nigredinem collige vt supra,
& proprium ebibendum propina li-
quorem, coagula igne elementari &
calcina: tum adde illi fermentum, ar-
gentum aut aurum, vt prius , bene v-
rantur.

Huic Mercurium tertia ponderis
parte associa , paululumque citra i-
gnem maneant, commisce probe o-
mnia, sic erunt omnia vnus naturæ,
hocque iterum valde probe calcine-
tur, vt prius dictum factumque, sicq;
vnum erit elyxir. Hoc multiplica
rursum cum 100. partibus Mercurii,
idque ter repete vt prius , sic rursum
ha-

cum additione And. Libanii. $\frac{193}{62\frac{2}{3}}$

habebis aurum & argentum. Hancq; repetitionē singulis quibusq; dieb. 50. absolues, vt sic sit opus perpetuum. DEO gloria.

Additio D. Libanii.

Hic nihil aliud habetur nisi repetitio, incipiendo à secunda operatione, & progrediendo ad tincturā vsq; seu transmutationem, nisi quod hoc loco elyxir multiplicatum, pro calce alba sumatur. Quod autem facilius procedat opus, credibile est, magna enim est vis tincturæ, & ignis internus potens. Mirum tamen est creditu, quod tam cito soluatur, nihilominus ea vi præditum, vt 100. partes Mercurii, in aurum vel argentū mutare queat, vt taceam tres partes, tantū cū quib. soluitur. Inuenio autem huius rei hāc rationem, quod nimirū Mercurio magna familiaritate est coniunctum, ab eoq; facillime solui possit, neq; eam habet fixitatem, quam aurum. Deinde non

Pp 2 tra-

594

— 826 —

De tinctura Hermetica

traducitur in actum ab igne externo ideo plus patiendum illi est quam agendum dum vero igne excalescit, transmutat & coagulat Mercurium suum statim, pro ut illi ab artifice gradus imprimitur. Nota ex augmentatione, posse hic Mercurium crudum per acetum & salem lotum, habere locum, quod initio fieri non potuit, corpora enim nimis erant conclusa, hic vero omnia sunt spiritualia. Et ex hoc ipso conclude Mercurium philosophorum, ex vulgari extrahendum esse, alias foret res peregrina, si ultimo assumendum esset hydrargyrum, & initio aliquid diuersum fuisset assumptum: Nihil heterogenii & peregrini debet accedere. Libenter etiam hinc concluderem in errore versari illos, qui credunt ab initio operis neque aurum naturale requiri neque auri tincturam, sulphur aut mercurium: subtilis est inuentio, quæ auri vim, secundum naturam, in Mercurium infundere possit. Tu ut com-

mo-

cum additione And. Libanii. 198
527

modius videatur, ad finem properare poteris. DE VM precor vt ad ipsius nominis gloriam & vtilitatem Christianorum faciat.

CAPVT XXI.

Vsus ad Medicinam.

DVo elyxia album & rubrum, antequam cum Mercurio, à centum ad centum vsque multiplicentur, propellunt vel sanant omnes morbos (vide Arnold. de villa noua) si incurabilis morbus per annum integrum afflisset, tum granulum vnum, quantitate seminis sinapi, quotidie assumptum, 12. dierum spacio percurat, si vero vlcus esset inueteratum, menstruo spacio, singulis septem diebus, assumpto vno grano, magnitudine vnus grani synapi curaretur. In summa omnes membrorum sanat contractiones, & paralyfes lepram, hydropem, podagram, colicam, epilepsiam, &c. Hermes

Pp 3 in-

196
628*De tinctura Hermetica*

inquit si nostri elyxiris assumpseris quantitatem seminis sinapi, septem continuis diebus, tunc cani tui decident, & nigri succrescent in locum illorum, ut robustus. & iuuenilis euadas, atque DEI & artis huius auxilio vitam produces. Ingenii vis ita confirmabitur ut dici non possit. Geber & Hermes testantur, si puerpere exiguum quid huius pulueris ad nares admoueatur, tum quamprimum parituram sine difficultate. Omnia etiam venena consumit, omnes corporis affectus tollit, estque medicamentum super omnia summum mysterium à natura occultatum. Hactenus autor.

Additio D. Libanii.

FInis huius tractatiunculæ tutissima & præstantissima pars est, cuius gratia etiam ars hæc addisci possit, sicq; statuo, eo usq; DEI benignitate progredi nos posse, ut ex tribus
præ-

cum additione And. Liban.

529

præcipuis mineralibus, in suam primam materiam & astra redactis, tam præstantem medicinam paremus, quam nō ex vlla re alia metallica, ut cunq; sese trāsmutatio habeat. Quod autem necessario maximis viribus præditam esse oporteat, id ex natura & experientia trium facile concludes, maxime cum per ignem internū & externum tam sint exaltata, ut tuto etiam in vsum venire possint, prudentia & peritia accedente id ex eodem fundamento exploratum est. Quid Mercurius præstet, & ut administretur, satis notum est: ipse in suæ substantiæ puritate venenum non est, sed si cum aliis mineralib. minoribus componatur. Et licet ob suam cruditatem, aquositatem & frigiditatem nocere possit, ista tamen omnia illi per præparationem & exaltationem auferuntur. Expertum deniq; est, argentū viuo vulgari leproso & noxio per aurum & sulphur auri, maxime posse resisti. De auro

P p 4 & as-

128
630*De tinctura Hermetica*

& argento verba facere non est ne-
 cesse. Si igitur componentia per se
 sola ad medicinam commodissime
 faciant, illa non poterunt excludi
 coniuncta purificata & exaltata, si
 modo perite tractentur. Deinde in
 specie de his dicendo, quæritur ad
 quos morbos talis medicina sit vti-
 lis. Isti artifices profitentur ad o-
 mnes, quod durum est, maxime si ad-
 dant vocem incurabilium. Quomo-
 do Paracelsici discipuli de hac re de-
 clamitent, notum tibi fuerit. Verio-
 res philosophi, imitantur Galenica
 dogmata, passionisque diuidunt in
 essentielles & symptomaticas (aliter
 etiam sic diuidunt, in affectiones seu
 affectus, in essentiam morbi, cau-
 sas & symptomata) hæc vero me-
 dicina cum specificum sit, potissi-
 mum morbum specificum, hoc est,
 essentiam morbi respiciet: qui mor-
 bus cum sit suorum symptomatum
 causa (nullo alio interueniente) simul
 et secum auferet symptomata essen-
 tiam

cum additione And. Libanii. ~~1634~~ ¹⁶³⁹

tiam morbi comitantia vel sequentia, quatenus adhuc ab eo dependent. Quantum autem ad causas morbificas, & ad humores, aliaq; in corpore superflua: ea quatenus spiritualia fuerint, eatenus à tali quoq; medicina possunt superari, si tamen recte administretur: sic ut aliquando fiat curatio per se, aliquando per accidens, ut Galenicis etiam notum est, quod hoc pacto unica Medicina possit etiam contrariis satisfacere. Alui feces, aliaq; impuritates crassæ, vel per roboratam naturam expelluntur, vel ad id extant purgantia. Ita quod Chirurgiæ commissum est in vulnerum curatione, in ablatione putridorum &c. illi etiam relinquendum. Et hæc brevis est opinio non Paracelsitarum, sed veterum, quæ Hippocraticæ medicinæ nil derogat. Quod vero de vniuersali dici *vniuersale* tur, id hoc modo accipiendum, non quod etiã morbos fataliter in mortem tendentes curare possit, hoc enim

P p § nim

600

~~632~~ *De tinctura Hermetica*

nim decreto diuino antiquiori aduersaretur, sed illos tantum qui à Deo ad curationem sunt prædestinati. Item est hyperbola & argumentum à maiori ad minus coniunctum, atq; etiam sic intelligendum, vt veteres Hippocratici Galenici ac Arabes medici Panacas & generalia medicamenta habent.

Vox etiam vniuersalis, nō in eum sensum detorquenda est, vt mercator Panacearius, de suo puluere & terra sigillata scribit, quasi ista tinctura, vna & sola, omnia præstare possit, quæ in morborum depulsionibus requiruntur.

Verum aliis etiam relinquendum, quod illorum est: neque præparatia & adiuuantia, bona diæta, chirurgica auxilia, vt scarificationes, & venæ sectiones &c. si necessaria fuerint, negligenda. Quomodo vero incurabiles curabit affectus? hoc non Paracelsico more interpretandum, sed quod aliis remediis

diis cessurum non est, curabile tamen est, si æger & externa consentiant, potissimum vero si Deo ita videatur, ut æger euadat (sunt enim quidam morbi pœnæ Diuinæ, quibus nullum remedium humanum saluti est, ut Medicus quidam ad Antiochum dixisse fertur, ipse etiã vult Hipp. in morbis concurrere aliquid Diuini, cuius gratia nulla alia auxilia quam placationes numinis Diuini requiruntur, (qua in re statim initio morbi æger occupatus esse debet) tum per sanat vlcera, & affectus, qui vegetabilibus & animalibus remediis nequaquam vincerentur, ut podagram, quartanã, hydropẽ, Elephantiasin, hemiplegiã, epilepsiã &c. Obseruandũ & hoc quoq; est, talẽ Medicinã quandoq; essentiã morborũ extirpassẽ, remanentibus tamen symptomatis immedicabilibus, quæ postmodum morbi perse fiunt, ut si Epilepsia cum conuulsionibus vel spãsmo aliquid abruptisset,

602
-634

Detinctura Hermetica

piſſet, vel diſtorſiſſet, quod poſſe
modum reſtitui amplius non poſſe
perinde ac ſi alicui dens fuiſſet et
cuſſus, vel gangrena pars aliqua ab-
lata eſſet: ibi quidem curabile eſſet
quod Epilepſiam &c, attinet, depe-
ditum vero nequaquam ſemper re-
ſtitueretur. Deinde maxima opus
eſt prouidentia ad talia medicamē-
ta ſpiritualia, non enim tam ſunt ra-
tionalia vt Paracelſici credunt, ſed
agunt mere naturaliter, per ſe, vbi
nim multū fuerit materiæ peccatis,
ibi multum quoq; reſoluitur, atq; ve-
na ſpirituale redditur, vt Mercurius,
huius vi facile euenire poteſt,
nimirum negligentia & imperitia,
vt aliquod apoſtēma transferatur
in locum, vbi ſuffocationem infe-
rat: exhibita medicina Epileptico
pleno, Epilepſiam augere poteſt,
vt Paracelſo accidit. Nobiles &
igneæ medicinæ requirunt uſum
prudentem. Sophiſticum eſt in fa-
talibus terminum accelerare, vel in
aliis

aliis cito succurrere, siue plenus siue
 vacuus venter ægri fuerit. Fieri
 quidem potest, vt Deus prædestina-
 rit & determinarit, aliquem medi-
 camentis vehementioribus & per-
 niciosis ad mortem vrgeri, sed id nō
 excusat illum, qui medicamentum
 tale exhibuit, veletiam qui temere
 assumpsit, ista enim non sine iudicio
 fuissent suscipienda. Ferunt etiam
 illum qui hac medicina epota mo-
 tiatur, colorem naturalem non a-
 mittere, neq; cito posse computre-
 scere, vt in quibusdam cernitur, bal-
 samo conditis cadaueribus: his non
 aduersor. Si enim balsamus est tam
 præstans, qui naturæ succurrat, qui
 spiritus, humidum radicale & calo-
 re roborat, nullamque putredinem
 admittat: ipsis credendum est, sed
 ita, si æger aliquid adhuc substan-
 tiarum talium secum habuerit, &
 forte repente suffocatus interierit,
 vt in peste, strangulatione vteri, ca-
 tarrho suffocatiuo, Apoplexia &c.

cum

De tinctura Hermetica

cum medicamentum nullam humiditatem naturalem aut calorem nativum efficere possit. Alicubi quidam Paracelsista esse dicitur, qui in commendatione suorum arcanorum Chymicorum perhibeat, Paracelsum non esse mortuū, sed Salisburgi in sepulchro viuum sedere tanquam in somno, quasi conuinceret, idq; vi arcanorum, quæ de lapide & aliis sæpe assumpsit. Citius ego crediderim senem illum Ahasuerum Iudæum, adhuc in terris ambulare inde à Christi natiuitate, quam hoc ipsum, quamuis Iudæo nullum sit testimonium probabile, ipsæ etiam scriptura hac de re sibi aduersante. (Iudæus perhibetur non amplius potuisse Hierosolymam peruenire, nihilominus post aliquoties centum annos ipsum Hierosolymā reperisse deuastatam, ut non amplius agnouerit.

Item omnem ipsum potuisse factorum in Oriente historiam refer-

re,

cum additione And. Libanii. 637

re, qui tamen post aliquot centenos annos in regionem redierit, quam non agnouit. Potuisse etiam ipsum recensere ubi Apostoli singuli vixerint, quomodo martyrio affecti &c. alius ipsum appellat Butadæum, alius aliter) Talium apertissimorum mendaciorum, quosdam Paracelsicos non pudet, qui nihilominus in magna sunt apud Magnates autoritate. Verum veteribus non plus est tribuendū, quam illi voluerint.

Arnoldus de villa noua, etsi tincturam magni fecerit, tantum tamen non attribuit quantum Paracelsitæ, ille ipse Galenicus fuit Medicus, cuius volumina Medica exstant. Testimonium illi perhibetur quod aurum tale confecerit, quod omnes probationes sustinuerit. Quæ vero in morbis miracula ediderit non elucet: quæ dixit & scripsit, non omnia suæ experientiae addixit, sed veteribus etiam aliquid

De tinctura Hermetica

aliquid reliquit. Iam multis annis, multorum medicorum curationibus, in multis & variis morbis, quā plurima eueniunt.

Quod si solum de Rhabarbaro diligens haberetur inquisitio, mira recenserentur in variis morbis. Sæpe medicamentum aliquod hunc curat, quod non curat illum, in eodem licet morbo, qui tamen morbus curatur, sed diuersis mediis. Ego non patiar mihi facile persuaderi, tincturam omnes hydropes, in omni indiuiduo, etiam curabiles auferre. Sed hoc experimentis cognoscendum. Posteriores sæpe pro auctorū inuentis multa addunt, similesque sunt mercatoribus, qui dum egregiā gemmulam aliquā vel herbulam in India reperiunt, quæ nostris terris denegata est, eam (vt peculiare quid præ aliis habere credantur) extollunt: vbi sæpe opinio seu imaginatio quædam atque fiducia tam firmiter se se associat, vt initio prorsus mi-

cum additione And. Libanii.

607
639

raculose operari putetur, antequam innotescat: vbi vero iam innotuerit, perinde vt Panacea Ambaldina pefsumit, sic nemo vt vellet clauda conducere musca.

Addit etiam autor noster, quamuis non de suis experimentis sed ex aliis, morbum annuum, tincturae beneficio curari intra dies 12. ita vt dies quilibet mensem coæquet. An hoc ab experientia sit desumptum, an à proportionem confectiois lapidis, & virtutis illius exaltatae, non facile quis asseuerauerit.

Ego supputationem factam à tempore Elyxiris suspicor quæ nouē menses fere requirit, vt in vtero fœtus (quamuis aliqui tam velint videri sapientes, vt credant citius posse etiam fieri & tardius: pro ingenio artificis) sed exaltatio per multiplicationem & augmentationem, reddit ad 6. septimanas, 4. septimanas, tres vel 4. dies &c. pro vt saepius ex-

Qq al-

oc8 Detinct. Herm. cum addit. Liban.
altatur, & ita anni in menses, men-
ses in dies mutantur.

Tantum de arte Hermetica,
Largiatur DEVS vt illam adipi-
scamur, & ea recte vtamur.
DEO GLORIA.

IA-

IACOBI BESSONI DE ABSOLVTA RATIONE

EXTRAHENDI OLEA, ET
aquas è medicamentis simplicibus,
accepta olim à quodam Empirico,
postea vero ab eodem Bessono locu-
pletata, & rationibus experi-
mentisq; confirmata,
Liber.

CONRADVS GESNERVS
Lectori S. D.

PLRIMUM sane debent
omnes rei medica studiosi
Iacobo Bessono Delphinati
Gallo, viro in opere Geo-
metrico, & machinarum praesertim va-
riarum vitæ humanae utilium, inuentio-
ne

29 2 ne

ne incomparabili, & summo amico meo: quod absolutam olea ac liquores medicatos, è simplicibus medicamentis eliciendi rationem (quæ annis aliquot hæcenus apud paucos delituit) tam candide nobis impertitus publicauit. Est & ille in eo candor laudandus, quod artificium hoc ab empirico quodam se accepisse fatetur: quod tamen ipse mox rationibus atque experimentis locupletarit. Fuit autem empiricus iste Germanus, qui in Saxonia aut finitima aliqua regione, ni fallor, vixit. Quod idcirco dico, ut aliæ nationes sicut pro aliis quibusdam artibus inuentis, ita hac ipsa quoque medicis longe utilissima, quantum debeant Germanis, & intelligant clarius, & fateantur libentius. Valerium Cordum Simesusium Germanum, doctissimum felicitis memoriæ iuuenem, primum audio nostra memoria huius artis fundamenta iecisse. Hanc alii postea, & inter cæteros præcipue Bessonus, prouexere adeo, ut iam fere perfecta videatur circa liquores tum oleosos, tum aqueos ab iis, quorum Bessonus meminit, extra-

hen-

hentos medicamentis : ut sunt semina, bacca, herba, aromata, cortices, radices. Nam ut à lachrymis seu liquoribus pinguibus, qui natura à plantis quibusdam extillant, oleum educatur, alia est ratio, & alia quoq; circa metalla &c. quæ Bessonus aliis post se memoranda reliquit, nondum enim plene hæc tradita sunt : ab Hieronymo Cardano quidē, & Ge. Agricola, & in Thesauro Eunuymi, & aliis fere libris, inchoata quedam duntaxat. Socio lea & liquores varios, arte Chymica imprimis, à crassiori materia separandi rationem, superioribus sæculis nō prorsus ignotam fuisse: at qui hic docetur huius artificii modus, ut plane nouus & maioribus nostris incompertus, ita facilitate atque utilitate insignis est.

Vale & Bessonum nostrum ama.

612
617

AD MAGNIFICVM ET ILLV-

STREM VIRVM, IOANNEM
Stegerum, Senatorem & Quaestorem
inclitæ ciuitatis Bernæ: atque
Dominum Rotuli, & Montium
veteris & Magni, Iacobi
Bessoni præfatio.

ADVERTENDVM Miam
est, Patrone obseruande, o-
leorum simplicium effectus
in odore & sapore, & alia
quauis qualitate dignosci posse, partim ex-
perientia, partim proprietate ipsorum
simplicium medicamentorum ex quibus
extrahuntur. Nam si hoc vel illud præ-
stant, id maxime oleum eorundem expres-
sum efficere comperietur: quandoquidem
illud ipsum purissima totius simplicis pars
est,

est ut postea clarius animaduertes. Tā mi-
 ra inq̄, in iis cōprobabunt, ii præsertim q̄
 medicamēta norūt, ut eos penitus fateri o-
 porteat, artē istā diuinitus inuentā fuisse
 in medicina laudē, & gloriā, modis eā in-
 apprimē calleant. Nā eadē variis modis p-
 fici potest, scd q̄busdam parū feliciter: ut
 si magni sumptus faciendi sint, si diu in o-
 pere hærendū est, si oleū aduratur, si limpi-
 dū atq̄, ea cōsistentia qua lstitabat in ma-
 teria, non educatur: si genuinū saporem &
 odorem non retineat: si deniq̄, aliqua im-
 propria qualitate imbuatur. Isteis omnibus
 vitiis longe à scopo pposito distillatur crās-
 nehatur. Quamobrem in hoc multū diū q̄,
 elaborauimus ut aliquam absolutiorē viā
 inueniremus quod quidem olim admini-
 culo cuiusdā empirici, additis etiā postea
 multis rationibus & experimentis fauſte
 assequuti sumus, eamq̄, hic qua potuimus
 industria tractauimus, ac nō solū in eadē
 de vera methodo distilladi olea ex simplici
 bus medicamētis cōmemoratis dicturi su-
 mus, verū et. de ratione eliciendi vi ignis
 liquorē aqueū illū, quē alii q̄ntā appellitāt

2q 4 essen-

essentiam, deque aliis multis: ut singula suis locis posita & digesta (quantum in nobis fuit) cerni poterunt. Quae quidem omnia tractare etiam potuissent hodie non pauci instructi dudum ab eodem empirico, & per se inde confirmati etiam usu & multis rationibus, quibus inquam doctrina & eruditione me longe inferiorem esse ingenue fateor. Verum tamē quia nullus eorum (quod appareret) hanc ipsam distillandi rationem hactenus mihi aggressus videbatur, factum est ut ego nullius pene nota, minus veritus sim quicquid in ea possem attentare ita tamen ut hic coram Deo & hominibus obtester me nunquam conquesturum, verum potius vehementer posteritati congratulaturum si posthac ad maiorem frugem peritior quilibet formulam huius modi immutet, emendet locupletet, & cuncta perficiat. Interim minime contemnenda haec, quae prius in lucem dedimus, à veris & candidis harum rerum studiosis, sed potius in ea re nostros conatus ab eisdem non sine laude & favore excipiendos spero. Idq, maxime

DEDICATORIA.

61/
647

xime quum te stegere patronum mihi ad
hac esse omnibus constabit, qui quidem li-
teratis, omniumq. virtutum studiosis (ob-
lata occasione) sic fauere soles ut te merito
omnes amemus & suscipiamus. Atque ad-
eo ut nullas existat inuidus qui improbare
audeat, quod tu semel iudicio & prudentia
summa ingenii tui optimum indicaueris,
& defendendum suscepis. Ex quo satis
apparet te ea nobilitate & pietate ornatum
esse & praeditum, ut facile ignoscas & in
bonam partem accepturus sis, si ista à me
prodeant non adeo magna & exculia, ut
dignitati & fame nominis tui plene respo-
dere possint. Quod si (ut prorsus spero) fe-
ceris, dabo operam ut alibi tibi, ac quibus-
uis candidioribus lectoribus, cum maiori
studio & diligentia satisfaciam. Verum de
his haecenus. Ut cuncta igitur commodius
àgeri queant, quinque membris rem uni-
uersam duximus distinguendam, quorum
primum de fornace erit, Secundum, de nu-
mero vasorum quae ad opus requirun-
tur. Tertium, de modo disponendi materi-
am distillandam, ac vasa distillatoria inter

Argumen-
tum libelli.

2q 5 se,

*se, nec non de tenore distillationis differet.
Quartum, industriam separandi oleum
suo vehiculo, demonstrabit. Quintum
vero super istis quatuor capitibus
aliquot quaestiones
solvet.*

IACOBI BESSONI DE ABSOLV-
TA RATIONE EXTRAHEN-
di olea & aquas è medicamen-
tis simplicibus, Liber.

CATALOGVS HERBAR-
um, seminum, & aromatum, ex qui-
bus essentiae in oleaginosam sub-
stantiam, arte distillatoria
elici possunt.

Nomina herbarum haec sunt.

ROSMARINVS, Serpil-
lum, Ruta, Calamentū,
Origanum, Lauendula,
Chamæmelum, Salvia,
Hysopus Basilicon, Spi-
ca Indica, Apium, Stœchas Arabica,
Satureia, Absinthium, Leuisticus,
Thymus, Mentha, Polium monta-
num Iua arthritica, & Sauina in affe-
ctibus vteri, præcipue vero, vt sum-
matim dicam, ex omnibus herbis ca-
lida

618
~~610~~*De extrahendis*

lida & sicca temperatura, suaueq; olentibus elici possunt olea.

Nomina autem seminum hæc sunt.

FOeniculum, Anisum, Siler montanum, Cuminum, Petroelinū, Amomum, Amni, Anethum, Santonicum, Nigella nigra & alba, Daucus, Careum. Ex plurib. aliis seminibus et suaue olentib. eliciuntur olea.

Nomina vero aromatum hæc sunt.

CInamomum, Piper nigrum, Zedoaria, Cariophyllum, Macis, costus odoratus, Laserpitium (aliqui Angelicam vel Imperatoriam Laserpitii nomine vocant) Galanga, GranaParadyfi, Nux moschata, zingiber, Cubebæ, Cardamomum, Calamus aromaticus, Cyperius. Item ex quibusdam baccis: Lauri, Iuniperi, Saurinæ, & ex corticibus citri, & arantiorum & aliis eiusmodi.

De fornacis materia, forma, ac mensura.

CAPVT I.

Materia fornacis sunt lateres putearii, id est, rotundi quodammodo.

olis & aquis.

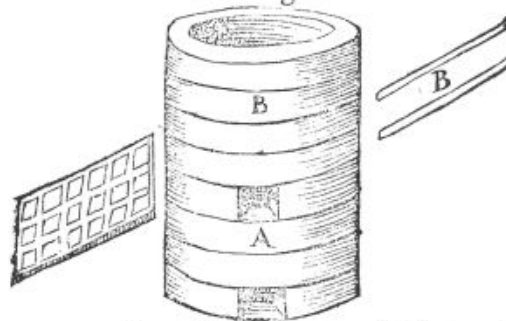
619
954

modo, saltem interiori parte, quorū latitudo est octo fere digitorum longitudo autem fit ad arbitrium figuli, ac crassities eodem modo. Hi ergo sicut forma ipsorū & ars architectonica postulat, coagmentati in altum, æquabilem ac rotundam capacitatem (saltem interius) continebunt. cuius capacitatis diameter in hoc negotio, minor esse non debet vno pede, altitudo vero tres pedes non excedat. Diuiditur porro tota interior altitudo dictæ fornacis in tria interualla, quorum primum pedem vnū continet, secundum paulo plus dimidio pede, tertium, reliquum totius quantitatis. In summo primi interualli aptatur transuersim craticula ferrea in summo secundi deuinciuntur duæ virgæ ferreæ transuersim, distantes inter se quatuor digitorum spacio.

Rursus in imo primi interualli, atque etiam paulo supra craticulam in secundo interuallo, figurantur orificia

cia

cia duo quadrata forma , cum suis operculis instar quidem gulæ clibani. In ferne quidem quum detergitur , re ita postulante , cineres extrahuntur qui deciderunt è supra posita craticula : superne vero iniiciuntur carbonēs , & excitatur ignis. Item in fornacis exitu parte magis commoda relinquuntur alia quædam foramina ad emittendam fuliginem.

Hæc igitur de materia , forma , & mensura fornacis sufficiant , cum hac præfente pictura. Craticula , A. ad A. virgæ ferreæ B. ad B. in fornace locari debent.

De

oleis & aquis.

621

Denumero, qualitate & quantitate vaforum, quæ requiruntur ad opus.

CAPVT II.

VAfa numero ſunt quatuor. Pri-
mum ſigulinum eſt, ex eo quidẽ
genere quod multum diuq; durat in
igne: cuius forma refert calathum
vel reſectum conum ad verticem, iſto
modo vt, A, litera indi-
cat, quamuis tamen de-
beat ad mediam ſui am-
plitudinem modice in-
tumeſcere, ac ſi ad formam & figurã
oui tendere videretur.

Tota demũ eius quantitas, ac pri-
mo quidem in altitudine, quadrat
cum tertio & ſupremo interuallo for-
nacis. In latitudine vero ſui orificii,
conuenit cum labris orificii fornacis
& in latitudine ſui fundi reſponder
paulo maiori interſtitio, quam di-
ſtent inter ſe duæ virgæ ferreæ, ad
finem ſecundi interualli fornacis,
tranſ-

622
654*De extrahendis*

transuersaliter colligata, vt possit iis
incumbere.

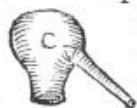
II

Secundum vas cupreum est, & cō-
stat figura (vt dicunt) ovali, am-
putata quidem paulo sub ver-
tice, hoc inquam modo. Ea ta-
mē præterea collum habet pro-
minens ad quatuor digitos, su-
per incisionis locum, vt hic, B.

litera monstrat. Hoc collum
deinde superiori sui margine,
replicari debet ad angulos sic.

Toti porro vasi correspon-
dens debetur capitellum,
hocq; non adeo minimum:
hæmisphæricum autem de-
bet esse, & nasi vice tubulo
præditum, qui tubus modi-
ce inclinatur: ac eundem

conglutinari oportet, inter collum
(etiam capitello destinatum) & eiuf-
dem ceruicem. Forma in-
quam erit eiusmodi, vt C,
refert.

Adde etiam non esse illi
præ-

*oleis ex aquis.*628
655

prætereundum prominēs quoddam
labrum circinatum ex eadem mate-
ria cuprea, & illigatum in ambitu i-
pſius ceruicis, eo pacto videlicet, vt

D. ſignat. Cæterum ob-
turabitur iſtud genus va-
ſis ſuo capitello ea ratio-
ne vt intra colli ſui capā
citatem, collū capitelli

exacte recipiat, ita nimirum vt eius o-
rificii replicatus margo, cū capitelli
prominente illo labro, in vnā orbi-

cularem lineam reſpondeat,
iſto modo. Quantitas demum
iſtius vaſis cum interioris fi-
gulinī capacitāte, itā conue-
niat, vt iſpum arctius in ſeſe
colligi debeat, duobus vel tri-
bus digitis, quam figulinum.

Cum altitudine autem ſic
reſpondeat oportet, vt toto
capitello (& præterea octo
circiter digitis) excedat ſub
hac fere ſpecie. Tertium vaſ
eſt dolium communis am-

Rr pli-

624
~~625~~

De extrahendis

Plitudinis & altero fundo carens.

Quartum est receptorium, rei destillandæ, istud sit vitreum, ob commoditatē perspicuitatis & mūdiciæ: idemq; formandum est in imo modice acuminatum, & quantitate mediocri. Hæc igitur erant quæ de numero qualitate, & quantitate vasorum ad opus distillandi requisitorum dicere oportuit.

De modo disponendi materiam distillandam, ac vasa distillatoria inter se, nec non distillationis tenorem.

C A P V T III.

MAteria in minutissima quæque ramenta contunditur, vel conteritur, eatenus ut non abeat prorsus in pollinē aut mazam: idq; fiet pharmacopœorum artibus. Materia vero iam ita præparata, in vas cupreū cōiicitur, mistim quidē cū aliquot aquæ fontanæ mēsuris, ut p̄ duab. libris materię, viginti aquæ eiusdē infundantur. Hac re perfecta, figulinum super
 duas

oleu & aquis.

62
457

duas virgas ferreas in fornace locatur, ipsiusq; margo cū fornacis margine per argillam subactam copulatur.

Deinde vas cupreum prius obturatum in idem detruditur, sic tamen ut fundum à fundo intercapedine duorum vel trium digitorum distet, quæ intercapedo arena repurgata impleatur simul cum vniuerso spacio resultanti inter cauum figulini, & conuexum vasis: imo vero supra accumuletur, vsque in collum ipsius vasis, si fieri potest.

Tandem vel ad dextram vel ad sinistram partem fornacis, nasus capitelli vasis, dum vas ipsum obturatur compellatur. Deinde pasta & panniculis eius prominens labrum cum replicatione colli vasis diligenter obducatur, postea dolium altero fundo carēs, in illā partē, quā nasus capitelli spectat, erigatur, sup fundo inquam, quo non est priuatum. Deniq; obliq; ipsum in transversum perforetur,

Rr 2 ex

crb
68

De extrahendis

ex opposito scilicet , & iuxta nasica-
pitelli inclinationem.

Præterea tubus etiam cupreus per
foramina illius traicitur, copulatur,
& obducitur, superiore quidem par-
te cu extremitate nasi, inferiore auté
cum receptorio vitreo. Demum do-
lium aqua frigida impleatur , & iam
maior pars totius negotii expedita e-
rit: supererit tantum vt carbonēs cō-
iectos in spacium craticulæ fornacis
igne incendas , donec vas cupreum
vehementer ebulliat : Et eundem i-
gnem foueas donec per vapores cō-
densatos in tubo cupreo penetrante
dolum (scilicet ob frigiditatem a-
quæ in eo dolio contentæ) quidquid
liquoris inerit in vase cupreo , intra
receptorium deducatur: quanquam
tamen dum extractæ sunt ex viginti
libris septemdecim, vel ad summum
octodecim libræ , desistas ab opère
oportet, ne fiat incendium intra vas
cupreum. Tenorem denique di-
stillationis si requiris , similis fit a-
quæ

*oleis & aquis.*627
-659

quæ vini destillandi. Nulla enim temporis intercapedo inter guttam & guttam resideat necesse est, ideoq; breui exhaustum erit fere totum vas, raroq; vltra spacium quinque vel sex horarû distillatio producitur, si materia inquam, vt posuimus, in pondere conueniat cum aqua vasis, sicut duode viginti.

Ex quibus fatis constat ignem ita temperandum esse, vt is quandoque diminuendus sit (præsertim tamen post distillationis initium, vbi omnia iam incaluerunt (& quandoq; augen-

Rr 3 dus.

618

490

Deextrahendis

618
490
dus ut in prædicto tenore semper maneat ipsa distillatio.

Et hæc satis sint de modo disponendi materiam distillandam, & distillatoria vasa, ac destillationis tenorem cum obiecta figura.

De industria separandi oleum à suo vehiculo, seu aqua cum ipso distillata.

CAPVT IV.

SI iam cupis separare oleum cuiusvis materiæ distillatæ ab aqua, cuius beneficio effecta est ipsa distillatio, hoc vnum præmittendum est, nimirum oleum, quod erit extractum liquorem esse. Itaque vi aquæ ebullientis facile è materia avultum esse, & cum ea reservatum ac in receptorium deductum. Itaque in eadem aqua oleum inerit, sed non semper in suprema parte. Nam quandoque in ima, quandoq; cōfusa per vniuersam feretur. In ima parte locus illi est, si grauius sit pondere, ipsa aqua confusa per vniuersam feretur, si accadat ut
fri

*ol. is & aquis.**677*

frigiditate cōgeletur in nubes & tenuissima vellera. Rursus in vnā partē aquæ pomeant olea quæ crassā & valde compactam substantiam habent: vt cinnamomi oleum, & cariophyllorum, & aliorum complurium.

Quæ vero promiscue dum increasantur frigore aquæ, vniuersam molē petunt, sunt oleum anisi & fœniculi propter aliquam cōuenientem qualitatem. Neq; est quod subtilius contra aliquis arguat: istud enim experientia quotidiana probatur. Hoc igitur præmissis, si oleum à suo vehiculo separare cupis, da operam primo vt receptorium fundo (vt dictum est) sit aliquantulum acuminato, & præterea instar pūcti perforato, plurib. clauiculi iectibus. Hoc demum foramen tempore distillationis cera tractabili diligēter obturatur. Deinde aqua & oleo distillatis ac iis in refrigerato aëre aliquādiu seruatis, obserua accuratius in receptorio p̄spicuo, quē locū occupet oleū in aqua, hoc aut cernes ex

Rr 4 di

diuersitate coloris. Quod si imum occupat, ablata cera è receptorii foramine, præsto exhibit oleum in admotam phiolam, & aqua residebit, si libeat eam seruare occludendo foramen. Sin autem supremum locum tenet, patefacto rursum foramine exhaurietur sensim tota aqua in vas subiectum, & reseruabitur oleum in fundo receptorii, nisi forte per imprudentiam ipsum effundatur citius in vas subiectum quam in phiolam adhibitam. At si oleum cum aqua vehēte in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineū pannū, in aëredico frigido & distillatione refrigerata. Tū demū omne oleum sic coactum in panno residebit, quod postmodū cultello facile colliges, indeq; in phiolam conicies, per quam tandem si opus est in subtilem liquorem resolues vel minimo calore.

Potest etiam alius quiuvis pro industria aliter oleum à suo vehiculo secernere, quod nos quoque varie posse.

possemus referre, si id fore videremus admodum necessarium: aut si via hæc in aliquo deficeret. Hæc igitur de industria separandi oleum a suo vehiculo dicta sufficiant.

EXCEPTIONES IAM DICTARUM regularum.

Exceptio prima.

QUæ hætenus dicta sunt de extractione oleorum ex simplicibus, quasi generaliter dicta fuisse velim existimes: quandoquidem omnes siue minores oleorum distillationes quæ accidere possunt minus comprehendunt, nisi pro maiore materiæ oblata, quam in exemplo statuebamus, scias in proportionem tum augere tum minuere fornacem. Item & figulinū vas, & cupreū, ac illius aq̃ seruata inquā omnium forma, nec non & tempore more omnibus competente. Sed tamen si minus olei elicies, molestum erit.

Rr § *Nam*

Nam imminuta materiae quantitate ex quibusdam simplicibus vix decem guttulas educes? Aucta vera materia diuturnitas temporis te fatigabit. Ob quam causam delegeram praedictam quantitatem materiae & aquae cum requisitis vasorum formis, in quibus me magis exercui, quo possent esse distillanti quasi norma. ad quam aliarum quantitatum differentiae examinarentur pro rei necessitate.

Secunda exceptio.

Cæterum hoc etiam excipitur, quod dum oleum ex herbis extrahitur, etiam iuxta propositam rationem, multo maiori vase cupreo opus est, & aquae copia in eo coniecta, quam cum ex seminibus & aromatibus, ipsumque vas aptari debet in fornace siue figulino vase & arena, argilla tamen circum illitum cum fornacis margine. Requiritur enim figulinum, & arena, seminibus dun-

taxat

taxat & aromatibus : quia ipsa sunt tenuioris substantiæ : vt liquide constat ex ipsorum maiori caliditate, & siccitate, quæ eadem solutiora & minus tenacia reddunt, id est modice turbulentam educeret: ideoq; ignis vis quodammodo in eis perfectâ distillatione conturbaret, nisi illis mediis rem (vt fit) moderaremur. Cupreū autem vas hic longe maius, & cum maiore aquæ copia desideratur quoniâ herbæ plus loci occupant q̃ semina & aromata. Illæ enim non sunt adeo in sese compactæ : ob quâ rem etiam plus aquæ appetunt, ne adurantur. Et hæc de exceptionibus primarum regularum sufficiant.

*De aliquot quæstionibus ante dictorum
soluendis dialogismus.*

C A P V T V.

SVper his quæ dicta sunt in vniuersum multæ quæstiones moueri possunt, quas hic ordine, vt poterō, soluendas duxi, quarum prima est.

Cus

- I. Cur fornax constat figura rotunda: ut ignis sursum delatus æquabilius ubiq; agat, quod non posset si fuisset laterata ob disunctionem angulorum.
- II. Cur statuis in fornace, inter craticulam, & geminas virgas ferreas spacium, paulo maius dimidio pede? Item cur formam figulino vasi adscribis similem calathæ, aut cono truncato, & inuerso? Hæc duo fiunt, primum, ut iustum locum carbonis sic obtineant: secundo ut ignis etiã competentem sedem habeat, in qua aceruatus commodius in subiectam distillationem agat. Coaceruatur autem isto eodem modo inter fornacis latera, & conuexum figulini vasis: quoniam is dum in principio magis viget, maius spacium nanciscitur ob angustiam fundi figulini, sub finem vero dum eius vis euanescit, minus spatii inuenit, propter ampliorem diffusionem vasis figulini.

Cur

Cur vas cupreum constat figura III.
ouali? Quia hæc ob rotunditatem
satis capax est. Deinde hæc rotun-
ditas cū altitudine coniuncta con-
coctionibus aptior est cæteris o-
mnibus, vt videre est in ventriculo
quorundam animalium, qui huic
formæ non multum dissimilis est.

Cur constituisti capitellum vasis IIII.
cuprei satis capax & figura hemi-
sphericū? Satis capax constitutum
est, ne vapores, seu spiritus aquæ &
materiæ distillandæ dum in idem
conscenderunt, nimium coagantur
ob eorum copiam, & etiam propter
exitum angustiores ex capitelli
nafo: Ideoq; alii ab aliis succenden-
tibus vrantur. Fit porro figura he-
misphærica, & non acuminata, vt a-
lii pleriq; solent, ea de causa, vt cō-
moti & sub breuiori altitudine, re-
flexi spiritus, æquabiliter, & absque
longa mora valeant exitum com-
modius petere, per rostrum eiusdē,
in longiorem tubum & receptoriū.
Quod

Quod quidem non posset accidere acuminato capitello, quia in hoc non esset proportionata forma, si eius quidem dimensiones diligenter contempleris: imo vero iidem spiritus acervati sub vertice tubis capitelli, præterquam quod non nisi difficulter possent descendere in rostrum, propter distantiam maiorem, ibidem diu retenti adurerentur.

V. Cur non locatur à te dolium seu aqua condensans vapores, super capitellum vasis cuprei, hoc modo: ut etiam permulti alii solent, potius

quam ab eodem procul, ut facis? Quia illa ratione vapores ante exitum cōdensarentur, & ideo rursus in vas decidentes iterū resolverēt sese, ac item sæpius con-

condensarentur: ideoque ex continua ebullitione per pauci perducerentur ad receptorium: unde minus olei necessario extraheretur à materia proposita, vel si quid esset, id combustionem vitiatum esset.

VI.

Cur non vteris maceratione materiae in aqua fontana, prius videlicet quam eandem distillationi adhibeas? Quia hoc mihi superuacuum fore crederetur quam ea attritas: nam ipsa attritio ex æquo soluit, vel potius digerit, ut illa maceratio: quin etiam citius hoc modo expeditur negotium.

Quod si loco aquae purissimae tu forte vino albo, aut ipsius aqua vtaris imprudenter, errabis, nam proprios odores & sapes oleorum confundes, & imminues, aut vitiabis istorum odoribus, aut saporibus.

VII.

Cur nō vteris putrefactione materiae in fimo vel cineribus, & progredieris inde tua eadem via, quo plus olei elicere possis? Quia
fieri

fieri non potest vt putrefactio oleū producat, quod non aliquo modo corruptum sit. Nam materia putrefacta, putrescit & ipsius oleum: quandoquidem ipsum partem materię esse constat. Hoc inquam patet, oleum eiusmodi si non statim breui tamen vitium contrahere. Huc etiam accedit, quod vix isto modo vel tantillo plus olei depromes.

VIII. Cur igitur absq; illius liquoris interni suffragio non operaris, nimirum per balneum Marię? Quia diuturnior esset quam oporteret distillatio, neque admodum laudabilis, Lente enim agit balneum Marię, & oleum in mora semper aliquid vitii contrahit, præsertim si matéria non est suapte vi humida. Adde his, oleum ipsum hac ratione non posse facile ascendere.

IX. Cur non operaris per descensum (vt vocant) tua eadem via, saltem dum extrahis olea grauiora? Quia
via

via quam sequor cuncta commodius
& minore sumptu accommodantur
in fornace. Item nullum genus olei
est, quod cum tanta aquæ copia, quæ
in vas cupreum infunditur, facile
non euolet in vapores, cum ipsa aqua
& in receptorium eo modo defera-
tur.

Cur vas concoctionis non potius
paratur ex vitro, aut figulina mate-
ria, quam cuprea? Præsertim cum
cuprum calefactum odorem rubigi-
nis, vel aliam non probam qualitatem
oleis inducere potest? Constat ex
hac materia, ne fiat iactura rerum,
quum periculum sit ne alia vasa fran-
gantur. Deinde nullum odorem di-
uersum vel prauum oleis induci in hoc
comperimus, quandoquidem non
diu, sed sine mora, non lente sed cum
impetu, non pauca sed magna aquæ
copia, ut visum est, ignis operatur,

Quæ dum inter se consentiunt
concoctioni prorsus aduersantur,
quæ ex cupro rubiginosum odorem

X.

S s &

& aliud quoduis accidens attrahere solet: nimirum propter moram & penuriam liquoris.

Quibus tandem rebus vsui erit aqua per quam facta est distillatio? Iisdem fere quibus vsui esse solet aqua distillata ex similibus simplicium generibus per Alembicum.

Nam vtraque odorem ac saporem reportat è simplici ipso, vi quadam coniunctionis & concoctionis. In hac igitur per Alembicum distillatione educitur aqua, quæ calefaciente Sole in nutritione, aëtionē, & naturam simplicis abierat. In illa autem de qua agitur, aliter calefacta, nihilominus insinuat sese in materiam comminutam: Vtrinque vero extrahitur aqua (ut omnes sciunt) ignibus incensis: ob quas res vix natura differunt, ut experientia didici.

Nunquid ex hac aquæ copia extrahi potest parua aliqua quantitas, quæ omnem odorem & saporem totius aquæ quasi accumulata[m] re-
tet.

ſet: vt de aqua vini fit, quæ omnem vim magnæ copię vini præ ſe fert? Hoc etiã hic fiet ſi purgato vafe cu preo, vniuerſam illam aquam in idẽ rurſum infundas: Poſtmodum reliquis diſpoſitis & peractis vt in diſtillatione oleorum dictum eſt, ex viginti menſuris vnã tantum menſuram aquæ, vtpote primo extractam ſerues. Ea enim vim totius liquoris in ſe reconditam habebit. Cauſa eſt quia odor & ſapor quos iam extraxerat aqua, ex coctione & mixtione, tum ipſa materia in calore præſertim conſiſtunt, qui calor commodus à calore fornacis, ſtatim ſuperius euolat, ac in receptorium transfertur. His accedit quod cum ipſe calor commẽare in receptorium non poſſit, niſi comitante liquore in quo ineſt, illius liquoris prima menſura ea eſt quæ totius aquæ ſeruat odorem & ſaporem. Atq; hæc non minus ſunt ſingularia ac ſcitu digna, quam ea ferò quæ de oleis prius dicta ſunt,

ſs 2 Mul

XIII. Multa iam dixisti de oleis simplicium, ac de aquis cum quibus distillantur: sed quid sit oleum simplicis nondum attigisti. Oleum simplicis nihil aliud esse duco, quā vnctuosum quiddam seu humidum radicale, quod vocant, quod dat esse rei cui inest, non aliter quam forma. Et hoc constat ex eo quod semel sublato eodem vnctuofo, præter feces nihil speciei simplicis remanet.

XIII. Verum horum duoru vel vnctuosum simplicis, vel vis eiusdem odorifera, comitata liquore aqueo, sicut nuper meminimus, vocatur quæ sentia? Neutrum eorundem, nisi forte imperite: nam nulla prorsus natura corporea simplici inest, quæ aliunde dependeat, quam à specie rei quæ ex quatuor elementorum certa con-
temperatione constat. Si id enim fieri possit, ablatis quatuor qualitatibus, aliquid superesset præter feces, idq; diuersum tum ab vnctuofo, tum ab igneo (vt dictum est) liquoribus,
quod

quod constat esse falsum. Rursum si id contingere posset, coniunctis iterum fecibus cum vniuerso vnctuofo & igneo liquore prius separatis, certe denuo non instaurarentur omnes simplicis qualitates in odorem & saporem, sed aliquid eorum deperiret, quod etiam falsum est.

Queritur an vnctuosum illud præditum sit quatuor qualitatibus elementorum, vel iis tantum ex quibus vim saporis & odoris contrahit, id est, an caliditatem & siccitatem solū habeat, vtpote ab igneo elemento? Præditum est quatuor qualitatibus, quatenus in eo subsistunt odor & sapor, qui in vnico elemento vel duobus vel tribus esse non possunt, nisi in aliquo composito ex quatuor, vt experientia facile elici potest: quamuis in eo oleo reliquæ qualitates sensibus non percipiantur, quia videlicet ab eius odoris & saporis efficacia penitus obruuntur. Adde his, si nullum est elementum simplex, quomodo

XV.

Ss 3 sim-

simplex erit istud oleum, quod non plus est quam elementum?

XVI.

Cur tantum ex siccis & calidis simplicibus extrahitur? Quia reliqua simplicia, etiam si habeant aliquid eiusmodi eo tamen non abundant. sed illius loco plus aquei humoris acidii, & nitrosi aut salis eis in est. Et cum oleo non abundant, maiore dispendio rerum & temporis, quidquid inesset extraheretur, quam necessitas postularet. An hoc in plerisque verum est non tamen omnibus? Forte enim ex papaveris etiam feminibus & hyosciami & aliis quibusdam feminibus, tum herbis frigidis pingui succo imbutis, olea non minus quam ex calidis arte distillationis elici poterunt.

XVII.

Qui fit ut oleum & liquor aquei distillata simul, eundem reportent odorem & saporem simplicis? Quomodo, inquam, omnis non retinetur ab unctuosissimo ipso, quum sit velut anima seu forma, quæ dat esse rei? Causa est, quia concoctione vehementi

menti magna fit solutio, adeo ut vntuosum quamvis tenax minime valeat omnem odorem & saporem retinere quin aliquid ab eo auferatur per aquam cum qua distillatur, quæ etiã aptissima est eius conseruationi.

Quo tempore commodius colli XVIII
gemus & distillabimus herbas, semina, & aromata? Semina & aromata quo recentiora distillabuntur, eo præstantiora olea reddent, præsertim tamen aromata. Herbarum autem postquã collectæ & in umbra desiccata fuerint, vno aut altero post mense etiam opportune distillabuntur. Colliguntur autem dum contingit eas in summo vigore esse, id est, quũ se in flores induunt. Quod si hæc omnia serius fiant, quam hic præcipitur, oleum spumosum & rancidum magna ex parte deprometur, ac ipsum in minore copia. Cæterum si herbarum recenter distillentur, oleum copiosius educetur quam oportet: nam phlegma abundabit, & propte-

Ss 4 rea

reaidem minus efficax & odoriferum erit.

XIX. Ultimo quare distillationes gum-
morum, & mineralium quorundam
prætermisisti, & ante dictis non ad-
iecisti, quo videlicet ars paulo gene-
ralior distillandi abs te prodire pos-
set? Id feci quia illa (vt hæc) non tam
simili ac singulari via agi videbantur,
sed longe multiplici & fere nota o-
mnibus qui his reb⁹ incumbūt. Nec
vero eadem vsq; adeo tuto, & frequē-
ter à medicis (quibus harum rerum
exactiorem cognitionem trado) in
vsum reducuntur, quemadmodum
reliqua. Quare præter id quod in
ipsis plus temporis & rerum insumē-
dum fuisset, quam utilitatis speran-
dum, stylum longe vberiore nostrō
competiuisent. Quamobrem vt
sunt ab aliis iam descripta, sic eadem
consulto omisi: & vt debui nihil ipso-
rum aggressus sum, neq; posthac ag-
grediar, sed me intra metas inueniē-
darum & tradendarum machinarū

to-

rotum continebo, quia in his maius emolumentum posteris me relicturum sentio : quanquam tamen iam me nusquam poeniteat, sub fauore nobilissimi Stegeri, & in gratiā multorum, illa communia fecisse, quæ priuatim in hoc genere haftenus derenta fuere. His igitur contentus esto quæ de quæstionib. soluendis antea proposuimus.

EPILOGVS.

HAftenus ergo (lector beneuole) gratia nobilissimi viri STEGERI vniuersalem artem & absolutam, hoc est, omnium simplicissimam & compendiosissimam distillandi olea ex herbis, & seminibus temperatura siccis & calidis, nec non ex aromatis descripsi: quam si diligenter animo impresseris, mira, (præsertim si medendi rationem calles) in medicinæ laudem præstabis.

Quod si quid minus politum præteriimus, id tamen æqui boniq; con-

Sf s fulas

650

De extrahendis

fulas rogo, & nostræ tenuitati sem-
per faueas : Pro eo vero quod fuerit
melius paulo fortasse elaboratum,

Deo inprimis, & deinde horum
laborum fautori gratias sem-
per agas.

F I N I S

RE

RERVMETVO
CVM SCITV ET MEMO-
RATV DIGNARVM IN
hoc opere

Index.

A.

A bsinthii aqua	105
Absinthii oleum.	106
Acetosa aqua.	96
Alchymilla aqua.	120
Alembici.	14
Alembicorum genera.	253
Ambaldi malitia.	472
Anisi oleum.	138
Antimonium quid.	478
Antimonii flores albi.	483
Antimonii flores.	477
Antimonii sublimatio.	203
Appellationes medicorū & chymicorū.	302
Aqua absinthii.	105
Aqua acetosa.	96
Aqua aurea.	375
Aqua	

INDEX.

<i>Aqua betonica.</i>	101
<i>Oleum betonica.</i>	102
<i>Aqua borraginis.</i>	83
<i>Aqua buglosse.</i>	79
<i>Aqua carbunculi.</i>	376
<i>Aqua cardui benedicti.</i>	97
<i>Aqua carui.</i>	115
<i>Aqua Cherefolii.</i>	87
<i>Oleum Cherefolii.</i>	88
<i>Aqua Chamadrios:</i>	112
<i>Aqua chamomeli. q3. oleum.</i>	94
<i>Aqua cinamomi.</i>	128
<i>Aqua confortans.</i>	53
<i>Aqua consolide maioris.</i>	95
<i>Aqua corroborans.</i>	57
<i>Aqua euphrasie.</i>	96
<i>Aqua excrementorum hominis.</i>	149
<i>Aqua florum sambuci.</i>	91
<i>Aqua fœniculi.</i>	120
<i>Aqua fumarie.</i>	90
<i>Aqua hyperici.</i>	84
<i>Aqua ligustici.</i>	99
<i>Aqua liliorum conuallium.</i>	79
<i>Aqua maiorana.</i>	77
<i>Aqua mellis.</i>	152
<i>Aqua mentha crispe.</i>	75

I N D E X

<i>Aqua nasturtii.</i>	119
<i>Aqua nymphaea.</i>	90
<i>Oleum nymphaea.</i>	91
<i>Aqua ad oculos.</i>	107
<i>Aqua origani.</i>	112
<i>Oleum origani.</i>	113
<i>Aqua persicaria.</i>	102
<i>Aqua petroselinii.</i>	89
<i>Aqua pluuiæ.</i>	481
<i>Aqua pretiosa ad scabiem & cutis fæditatem.</i>	81
<i>Aqua salis ammoniaci 114. eius vires. 216</i>	
<i>Aqua salvia.</i>	109
<i>Aqua sanguinis humani.</i>	150
<i>Aqua senecionis.</i>	93
<i>Aqua serpilli.</i>	114
<i>Oleum serpilli.</i>	115
<i>Aqua spica.</i>	113
<i>Oleum spica.</i>	113
<i>Aqua Roris marini.</i>	71
<i>Aqua rosarum.</i>	107
<i>Aqua ruta.</i>	104
<i>Aqua tilia.</i>	108
<i>Aqua veronica.</i>	110
<i>Aqua violarum hortensium:</i>	84
<i>Aqua</i>	

INDEX.

<i>Aqua vita.</i>	375
<i>Aqua vita Friderici 3. Imperatoris.</i>	53
<i>Aqua vita Marci Galli chirurgi.</i>	56
<i>Argentum cattarium.</i>	497
<i>Argenti vini sublimatio.</i>	232
<i>Arnoldum de villa noua fuisse medicum Galenicum.</i>	637
<i>Arnoldum de villa noua confecisse aurum.</i>	637
<i>Aromata ex quibus oleum elici potest.</i>	618
<i>Artem hermeticam non esse ad cuiusvis capium accommodatam.</i>	509
<i>Arsenicum quid.</i>	225.488
<i>Arsenicum habere vim causticam.</i>	498
<i>Arsenicum quomodo praeseruit à peste.</i>	230
<i>Arsenicum crudum esse maximum venenum.</i>	217
<i>Arsenici fixatio.</i>	216
<i>Arsenici preparatio per ignem reuerberationis.</i>	225
<i>Arsenici reuerberatio.</i>	229
<i>12^a Arsenicum sublimatum elixir.</i>	573
<i>Arsenici balsamus.</i>	224
<i>Artifices in vno opere eademq. materia diuersas habere vias.</i>	529
	Au-

INDEX.

<i>Auripigmenti balsamus.</i>	231
<i>Arth.</i>	574

B.

B <i>Accarum iuniperi oleum.</i>	143
<i>Baccarum lauri oleum.</i>	145
<i>Balnearum differentia.</i>	264
<i>Balneum ex herbis pro sudore.</i>	31
<i>Balneum rosis.</i>	28.308
<i>Balsamus arsenici.</i>	224
<i>Balsamus auripigmenti.</i>	231
<i>Balsamus ad cancrum.</i>	498
<i>Balsamus cinnamomi.</i>	128
<i>Betonica aqua.</i>	102
<i>Betonica oleum.</i>	102
<i>Bismuthum.</i>	512
<i>Bocia.</i>	240
<i>Bonina lotia ad quid profert.</i>	455
<i>Bufones.</i>	220
<i>Buglossa aqua.</i>	79
<i>Buglossa oleum.</i>	81

C.

C <i>Aluaria humana oleum.</i>	146.446
<i>Cardui benedicti aqua.</i>	97
<i>Carni aqua.</i>	115
<i>Car-</i>	

INDEX.

<i>Carui oleum.</i>	111
<i>Castorei oleum.</i> 138. 433. <i>Eius vires.</i>	139
<i>Cera oleum.</i> 155. 457. <i>huius vires.</i>	199
<i>Chærefolii aqua.</i>	87
<i>Chærefolii oleum.</i>	81
<i>Chamedrios aqua.</i>	111
<i>Chamomeli aqua.</i>	91
<i>Cinnamomi.</i>	121
<i>Cinnamomi aqua.</i>	121
<i>Cinnamomi oleum.</i>	121
<i>Cinnamomi balsamus.</i>	12
<i>Cobantum quid.</i>	48
<i>Consolida maioris aqua.</i>	5
<i>Constructio ignis.</i>	26
<i>Corui caput.</i>	50
<i>Cranii humani sal.</i>	14
<i>Croci oleum.</i> 130. <i>huius olei vires.</i>	11
<i>Cucurbitæ.</i>	14. 24
<i>Cucurbitarum differentia.</i>	250. 26

D.

D <i>Ecoctio per vaporem.</i>	44. 42
<i>Dentium eradicatio.</i>	49
<i>Destillatio per balneum Maria.</i>	20
	D

INDEX.

<i>Destillationis per instrumentum seu ves-</i> <i>cam figura.</i>	22
<i>Destillatio per instrumentum.</i>	276
<i>Destillationis modus tertius.</i>	189
<i>Destillationum modi reprobati.</i>	304
<i>Destillatio aquarum.</i>	18
<i>Destillatio cinnamomi.</i>	122
<i>Difficultates circa destillationem per in-</i> <i>strumentum.</i>	280
<i>Discrimen quinta essentia & extractio-</i> <i>num.</i>	349
<i>Discrimen inter hydrargyrum vulgi &</i> <i>mercurium.</i>	513
<i>Draco deuorans causam.</i>	588
<i>Draco natus.</i>	576

E.

E lixiris hermetici usus in medicina.	592
<i>Ellebori extractum.</i>	63
<i>Ellebori nigri radices vires.</i>	65
<i>Ellebori nigri quinta essentia.</i>	67
<i>Equinum finum esse arcanum maximum.</i>	292
<i>Equinus finus quomodo praparetur.</i>	293
<i>Essentia quinta & extractionum disci-</i> <i>men.</i>	It men.

INDEX.

<i>men.</i>	349
<i>Essentia an etiam extrahantur ex nocentibus.</i>	367
<i>Euphrasia aqua.</i>	96
<i>Excrementorum humanorum aqua.</i>	149
<i>Extracta & eorum menstrua.</i>	358.41
<i>Extractorum usus.</i>	374
<i>Extractionum & quinta essentia discrimen.</i>	349
<i>Extractorum modus alter.</i>	386
<i>Extractum compositum.</i>	370
<i>Extractio herbarum per aquam propriam</i>	32
<i>Extractorum purgantium ratio tertia.</i>	409
<i>Extractum bellebori.</i>	63
<i>Extractum ex rhabarbara.</i>	70
<i>Exuvia serpentina.</i>	220
<i>F.</i>	
F <i>ermentatio ad album.</i>	579
<i>Figura distillationis per instrumentum seu vesicam.</i>	22
<i>Filius natus.</i>	565
<i>Fimus equinus quomodo praeparetur.</i>	293
<i>Fixatio arsenici.</i>	216
	<i>Flores</i>

INDEX.

<i>Flores antimonii albi.</i>	483
<i>Flores sulphuris.</i>	469
<i>Fœniculi aqua.</i>	120
<i>Fœniculi oleum.</i>	121
<i>Fornaces.</i>	16.255
<i>Formacum materia, forma ac mensura.</i>	618
<i>Fuci.</i>	337.339.340
<i>Fumaria aqua.</i>	99
G.	
G ^{Elfus.}	512
<i>Guaiaci ligni oleum.</i>	140.439
H.	
H ^{Aloranthos quid.}	333
<i>Helleoorus niger. 392. eius encomion.</i>	
395	
<i>Hellebori extractum.</i>	63
<i>Herba ex quibus oleum elici potest.</i>	617
<i>Herbarum extractio per extractionem.</i>	
50	
<i>Hermeticam artem nō esse ad cuiusvis ca-</i>	
<i>ptum.</i>	509
<i>Humana caluaria oleum.</i>	146.446
<i>Humani cranii sal.</i>	147
<i>Humanorum excrementorum aqua.</i>	149
T t 2	Hu-

INDEX.

<i>Humanorum ossium oleum.</i>	148
<i>Humani sanguinis aqua.</i>	150
<i>Hydrargyri vulgi quomodo à mercurio differat.</i>	513
<i>Hyperici aqua.</i>	84
<i>Hyperici oleum.</i>	86.415

I.

I gnis.	17
<i>Ignis constructio.</i>	259
<i>Ignis gradus. 17.260. partes.</i>	260
<i>Ignis naturæ implantatus.</i>	110
<i>Inventores trium principiorum.</i>	208
<i>Iuniperi spiritus.</i>	444

L.

L ac virginis.	565
<i>Laudani oleum.</i>	151
<i>Lauri baccarum oleum.</i>	145
<i>Ligni guaiaci oleum.</i>	140.439
<i>Ligni iuniperini oleum.</i>	143
<i>Ligustici aqua.</i>	99
<i>Ligustici oleum.</i>	100
<i>Liliorum conuallium aqua.</i>	70
<i>Liliorum conuallium oleum.</i>	79

INDEX.

<i>Lingua serpentum.</i>	29
<i>Linimentum ad fucandam faciem.</i>	238
<i>Lotia bouina ad quid prosit.</i>	455
<i>Lunæ preparatio.</i>	530
<i>M.</i>	
M <i>Acis oleum.</i>	133
<i>Magicum naturale arcanum.</i>	188
<i>Magisterium carabes.</i>	467
<i>Maiorana aqua.</i>	77
<i>Maiorana oleum.</i>	78
<i>Mastiches oleum.</i>	163.459
<i>Matratia.</i>	250
<i>Matula.</i>	250
<i>Mel.</i>	455
<i>Mellis aqua & oleum.</i>	152
<i>Menstrua extractorum.</i>	358
<i>Menthæ crispæ aqua.</i>	75
<i>Menthæ oleum destillatum.</i>	76
<i>Mercurius quotuplex. 533. eius duplex depuratio.</i>	535
<i>Mercurius quomodo ab hydrargyro vulgi differat.</i>	513
<i>Mercurii preparatio.</i>	532
<i>Mercurii preparationem esse mysticam sublimationem & coniunctionem cum</i>	
<i>Tt 3 sul-</i>	

INDEX.

<i>sulphure maturatiuo.</i>	540
<i>Mercurium vulgi non esse principium nature aut artis metallicum.</i>	517
<i>Mercurii sublimatio.</i>	232
<i>Mercurius sublimatus.</i>	499
<i>Metallosum diuisio.</i>	512
<i>Metreæ.</i>	250
<i>Modus disponendi materiam destillan- dum.</i>	655
<i>Myrrha oleum.</i>	458. 160
<i>Mysterium in characteribus metallorum.</i>	516.

N.

N <i>Asturtii aqua.</i>	119. oleum, 120
<i>Nitrum ubi reperitur.</i>	458
<i>Notandum in extractionibus herbarum.</i>	48
<i>Nucis moschata oleum.</i>	135
<i>Nymphaea aqua.</i>	90
<i>Nymphaea oleum.</i>	91

O.

O <i>Lea quomodo lauentur.</i>	183
<i>Oleorum separatio.</i>	21
<i>Oleorum separatio à suo vehiculo seu aqua cum ipso destillata.</i>	690
<i>Olea</i>	

INDEX.

<i>Olea ex herbis.</i>	313.34
<i>Olea ex lignis.</i>	36
<i>Oleorum parandorū modi octodecim.</i>	323
<i>Olea per oleum amygdalarū extracta.</i>	424
<i>Oleum absinthii</i>	106
<i>Oleum anisi.</i>	138
<i>Oleum baccharum iuniperi & ligni iuniperini.</i>	143
<i>Oleum baccharum lauri.</i>	145
<i>Oleum balsami chirurgicale.</i>	178
<i>Oleum benedictum.</i>	169
<i>Oleum buglossæ.</i>	81
<i>Oleum ex caluaria humana.</i>	146.446
<i>Oleum carui.</i>	116
<i>Oleum diuæ Chatharina.</i>	185
<i>Oleum cera. 155.457. huius vires.</i>	159
<i>Oleum chariophyllorum.</i>	136
<i>Oleum cinnamomi.</i>	128.418
<i>Oleum croci.</i>	130
<i>Olei de croco vires.</i>	133
<i>Oleum fœniculi.</i>	121
<i>Oleum gagatæ.</i>	185
<i>Oleum hyperici.</i>	80.415
<i>Oleum de lateribus. 169. vsus.</i>	171
<i>Oleum laudani.</i>	151
<i>Tt 4</i>	<i>Oleum</i>

INDEX.

<i>Oleum ligni guaiaci.</i>	140.439
<i>Oleum ligustici.</i>	100
<i>Oleum liliorum conuallium.</i>	79
<i>Oleum macis.</i>	133
<i>Oleum maioranae.</i>	78
<i>Oleum mastiches.</i>	303.450
<i>Oleum mellis.</i>	152
<i>Oleum menthae destillatum.</i>	76
<i>Oleum myrrhae.</i>	458.100
<i>Oleum nasturtii.</i>	120
<i>Oleum nucis moschatae.</i>	135
<i>Oleum ossium hominis.</i>	148
<i>Oleum ex vitellis ouorum.</i>	175
<i>Oleum philosophorum. 169. vsus.</i>	171
<i>Oleum piperis.</i>	137
<i>Oleum Roris marini.</i>	71.74
<i>Oleum rosarum.</i>	107
<i>Oleum ruta.</i>	105
<i>Oleum sacratum.</i>	185
<i>Oleum sambuci.</i>	92
<i>Oleum sanctum.</i>	169.185
<i>Oleum sapientiae.</i>	185
<i>Oleum succini.</i>	179.463
<i>Oleum</i>	

INDEX.

<i>Oleum succini nigri.</i>	465
<i>Oleum taxi.</i>	179
<i>Oleum terebinthina.</i>	166, 460
<i>Oleum thuris.</i>	162
<i>Oleum veronica.</i>	111
<i>Origan aqua.</i>	112
<i>Origan oleum.</i>	113
<i>Ossum humanorum oleum.</i>	148.

P.

P <i>Anacea Ambaldi unde sit extracta.</i>	
472.	
<i>Paracelsum non esse mortuum, & ubi se-</i>	
<i>dat.</i>	636
<i>Pelicanus.</i>	251
<i>Persicaria aqua.</i>	102.
<i>Petrofelini aqua.</i>	89
<i>Phiola Gerania.</i>	251
<i>Piperis oleum.</i>	137
<i>Planetarum transmutationes.</i>	296
<i>Pluvia.</i>	565
<i>Pluvialis aqua.</i>	481
<i>Preparatio Arsenici per reuerberationis</i>	
<i>ignem.</i>	225
<i>Preparatio fimi equini.</i>	293
<i>Preparatio herbarum per extractionem.</i>	
50.	T 5 Pra-

INDEX.

<i>Preparatio Luna.</i>	530
<i>Preparatio Mercurii.</i>	521.523
<i>Preparationem Mercurii esse mysticam sublimationem & coniunctionem cum sulphure maturatiuo.</i>	544
<i>Preparatio solis.</i>	527
<i>Principiorum rium inventores.</i>	298
<i>Pulvis detificius in aqua roris marini.</i>	412
<i>Pulvis ad dealbandos ac roborandos dentes eorumque vermes precauendos.</i>	73
<i>Putrefactio per fimum equinum.</i>	390
Q.	
<i>Quinta essentia elebori nigri.</i>	67
R.	
R <i>Adicis elebori nigri vires.</i>	61
<i>Realgar quid.</i>	488
<i>Realgar citrinum.</i>	492
<i>Receptaculum.</i>	16
<i>Retorta.</i>	16
<i>Reuerberatio Arsenici.</i>	229
<i>Rhabarbari extractum.</i>	70
<i>Roris balneum.</i>	28
<i>Roris marini aqua & oleum.</i>	71.74
<i>Roris marini vinum.</i>	74
<i>Ros.</i>	565
	Ro.

INDEX.

<i>Rosarum aqua.</i>	107
<i>Rosarum oleum.</i>	170
<i>Ruta aqua.</i>	194
<i>Ruta oleum.</i>	105

S.

<i>Sacculus capitalis ad calores.</i>	91
<i>Sacculus contra dolores punctorios laterū.</i>	
<i>ss.</i>	
<i>Sacculus ad tumores crurum.</i>	92
<i>Sal.</i>	23
<i>Sal essentialis.</i>	330
<i>Sal acetosus ex tartaro herbis misto.</i>	344
<i>Sal ammoniacus ubi reperitur.</i>	485
<i>que huius vires. Ibid. usus.</i>	487
<i>Salis ammoniaci sublimatio. 210. eius vi-</i>	
<i>res.</i>	213
<i>Sal cranii humani.</i>	147
<i>Sales ex herbis, foliis & lignis.</i>	39
<i>Salvia aqua.</i>	109
<i>Salvia oleum.</i>	110
<i>Sambuci florum aqua.</i>	91
<i>Sambuci florum oleum.</i>	92
<i>Sanguis.</i>	452
<i>Sanguinis humani aqua.</i>	150
<i>Semina ex quibus oleum elici potest.</i>	618
<i>Se-</i>	

I N D E X.

<i>Senecionis aqua.</i>	91
<i>Separatio oleorum.</i>	21
<i>Separatio oleorum à suo vehiculo seu aqua cum ipso destillata.</i>	69
<i>Serpentum lingua.</i>	21
<i>Serpentum exuvie.</i>	22
<i>Serpilli aqua.</i>	113
<i>Serpilli oleum.</i>	11
<i>Spica aqua.</i>	11
<i>Spica oleum.</i>	11
<i>Spiritus iuniperi.</i>	44
<i>Spiritus terrebintinae.</i>	46
<i>Spiritus vini præstantissimus.</i>	41
<i>Sublimatio quid.</i>	11
<i>Sublimatio Antemonii.</i>	20
<i>Sublimatio Argenti vivi.</i>	23
<i>Sublimatio salis ammoniaci. 210. eius vi res.</i>	21
<i>Sublimatio Sulphuris.</i>	190. 191.
<i>Succint oleum.</i>	179. 46
<i>Succini nigri oleum.</i>	46
<i>Sulphuris sublimatio.</i>	180. 191
<i>Sulphuris sublimatum.</i>	46
<i>Sulphur fixum.</i>	47
<i>Sulphuris flores.</i>	46
	T4.

INDEX.

T.

T <i>Alcum quid.</i> 496. <i>quotuplex.</i>	497
<i>Terebinthina oleum & spiritus.</i>	166.
460.	
<i>Terra opaca.</i>	505
<i>Thuris Oleum.</i>	167
<i>Tilia aqua.</i>	108
<i>Tinctura rubra.</i>	586
<i>Transmutationes planetarum.</i>	296

V.

V <i>Aforum numerus, qualitas & quantitas.</i>	621
<i>Veranica aqua.</i>	110
<i>Veranica oleum.</i>	111
<i>Vinum absynthii repentinum.</i>	48
<i>Vinum rorismarini.</i>	74
<i>Vini spiritus praestantissimus.</i>	42
<i>Vipera usus in theriaca.</i>	218
<i>Vires olei de castoreo.</i>	139
<i>Vires olei de croco.</i>	133.
<i>Vires radices ellebori nigri.</i>	65
<i>Vnguentum maturans & emolliens.</i>	108
<i>Vnguentum de foliis symphyti & quae circa illud notanda.</i>	417
<i>Vri-</i>	

INDEX.

<i>Vrina bouina ad quid prosint.</i>	41
<i>Vsus aqua cinnamomi.</i>	121
<i>Vsus extractorum.</i>	371

X.

<i>Xenechdon Paracelsistarum.</i>	41
-----------------------------------	----

Z.

<i>Zinckus.</i>	51
-----------------	----

